

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Mellékletek](#)

[Függelék](#)

BEVEZETŐ

Engedje meg az olvasó, hogy egy jubileumi eseményre hívjam fel a figyelmet a 2002. évi beszámoló elején. Ebben az évben, 2002-ben múlt 10 éve, hogy az Országgyűlés elfogadta a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényt. Ez a törvény olyan jogalkotási terméke a rendszerváltást követő parlamentnek, amelyre méltán lehet büszke az Országgyűlés, illetőleg a magyar nemzet is, hiszen az 1989-ben meghonosított, a hazai jogrendben korábban nem ismert két alkotmányos alapjogot, a személyes adatok védelméhez, illetőleg a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot részletezi.

A személyes adatok védelme és a közérdekű adatokhoz való hozzáférés biztosítása a demokratikus jogállam alapelve és egyben a jogállam államgépezetének működési elve is. Nem szabad arról megfeledkezni, hogy egy jogállamban az adatvédelem átlépi az állami szféra határait; az alkotmányos alapelveknek a polgárok egymás közötti viszonyában is érvényesülnie kell.

Az információs jogok megszületése Magyarországon a politikai változásnak köszönhető: e kérdésnek azért van politikai színezete is. A jogállami forradalomban megalkotott alkotmánymódosítás emelte az alkotmányos jogok sorába e két demokratikus alapjogot. Ez a jogalkalmazásban több problémát is okoz, hiszen e jogok nem a mindennapi élet gyakorlatából kristályosodtak ki, hanem a törvényhozáson keresztül – felülről – szivárogtak be a jogrendbe.

Az alkotmányos alapjogi státusz elnyerése után, még mielőtt az adatvédelmi törvény megszületett volna, az Alkotmánybíróság a személyi szám alkotmányellenességét megállapító 15/1991. (IV. 13.) AB határozatában kihangsúlyozta és megfogalmazta, hogy mit jelent valójában a személyes adatok védelméhez fűződő jog. Az Alkotmánybíróság megfogalmazásában ez információs önrendelkezési jogként jelent meg, melynek leglényegesebb tartalma, hogy a személyes adatával mindenki maga rendelkezhet; vagyis – és ez jelent meg később az adatvédelmi törvényben is – személyes adatot kezelni csak akkor lehet, ha az érintett ehhez hozzájárul. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a jogállamban is biztosítani kell azokhoz az adatokhoz való hozzájutást, amelyek az állam működése érdekében szükségesek, ezért az érintett hozzájárulásán túl törvény is elrendelheti a személyes adatok kezelését. Alkotmányos alapjogról lévén szó, korlátozására vonatkozóan rendkívül szigorú szabályokat állapított meg az Alkotmánybíróság; e szabályok elsősorban a szükségességi-arányossági tesztnek az alkalmazását jelentik. Eszerint korlátozásra csak törvény által, a jog lényeges tartalmának sérelme nélkül kerülhet sor; csak akkor ha az méltányolható és alkotmányos cél elérése érdekében feltétlenül szükséges, és e cél elérésére nincs más alkalmas eszköz. Ezek azok a legfontosabb garanciális alapelvek, amelynek a mentén az egész adatvédelmi szabályozás és adatvédelmi filozófia kialakult. Ha a törvényi szabályozást most olyan irányba próbáljuk megváltoztatni, amely érinti ezeket a már kikristályosodott, nemzetközileg is elismert, az európai jogrendbe beépülő alapelveket, az a teljes adatvédelmi filozófiát érintő kérdés.

Mára az Alkotmánybíróság döntései alapján kialakultak az úgynevezett osztott információs rendszerek, melyek struktúrája az, hogy csak arányos mértékben lehet korlátozni a személyes adatok védelméhez fűződő jogot. Magyarországon kiépültek azok az adatbázisok, amelyek az állam működése szempontjából szükségszerűek; és az állampolgárok, az érintettek alkotmányos jogait sem csorbítják olyan mértékben, amely Alkotmányba ütközne. Ha a fenti filozófiát félretéve azt mondjuk, hogy a kétségtelenül meglévő bizonyos problémákra – például egy hatékonyabb ellenőrzés érdekében, amely egyébként bizonyos szempontból akceptálható cél – azt a választ kell adni, hogy felrúgva a jelenlegi struktúrát új adatbázisokat kell létrehozni, vagy koncentrálni kell a nyilvántartásokat, és minél szélesebb betekintési jogot biztosítani, ez már egy új adatvédelmi filozófia lenne. Hozzáteszem, hogy ez a filozófia nem biztos, hogy az Európai Unió jogharmonizációja keretében olyan mértékben lenne elfogadható és olyan mértékű elismerést vívna ki Magyarország számára, amelyet az előző adatvédelmi filozófia és az arra épülő gyakorlat kiváltott. Gondoljunk arra, hogy Magyarország 2000-ben elnyerte az adekvát védelmi minősítést, ami azt jelenti, hogy az adatvédelem szintje megfelel az Unió elvárásainak.

Ugyanakkor azt is látni kell – és az adatvédelmi biztos ezt időről időre érzékeli is –, hogy a teljes köztudatba, a jogalkotó mentalitásába a fentiekben vázolt filozófia nem épült be elég szilárdan. Gyakran megkérdőjeleződnek ezek az adatvédelmi alapelvek és evidenciának hitt alaptételek. Így történt ez idén is néhány esetben: az információs önrendelkezési jog filozófiájába ütköző kérdés például a parlamenti vizsgálóbizottságok kérdése, vagy az adatok koncentrációja minél szélesebb ellenőrzés lehetővé tételére, az úgynevezett pozitív adós-nyilvántartási listával kapcsolatban. Ezzel ellentétes az állampolgárok viszonyulása: ők tudatában vannak annak, hogy mit jelent a személyes adataik védelméhez való joguk, és – legalábbis a beadványok száma és jellege ezt mutatja – érzékenyen reagálnak minden olyan törekvésre, származzon az akár a jogalkotótól, akár az adatkezelőtől, mely e jogukat csorbítaná. Hasonlóképpen gondolkodik az adatkezelők nagy része is: mára már sok helyen működnek adatvédelmi megbízottak, akik rendszeres konzultációt folytatnak az Adatvédelmi Biztos Irodájával. Azt is meg kell említeni, hogy európai uniós csatlakozásunk az adatvédelemmel szemben is megfogalmaz kihívásokat, ezek már 2002-ben is megjelentek. Itt kell utalni a TAIEX bizottságra, amely felmérést végzett arra vonatkozóan, hogy Magyarország alkalmas-e az Európai Unió adatvédelmi jogának befogadására és azt állapította meg, hogy alkalmas, mind a jogi szabályozás, jogi struktúra, mind pedig az adatvédelmi biztos, mint független ellenőrző joghatóság tekintetében.

Bár eddig elsősorban az adatvédelemről volt szó, hasonlóképpen lehetett volna írni a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogról, az információs szabadságról is. E két jog egymással szorosan összefügg, és nem csak az egyazon törvényben való szabályozás, illetve a közös ellenőrző joghatóság okán. Miként időről időre megjelennek az állam részéről adatcentralizálásra irányuló törekvések, éppúgy tetten érhető a titkolózás a közérdekű adatok tekintetében. Az, hogy e bevezető mégis inkább az adatvédelemről szólt, azért van, mert 2002-ben – az uniós csatlakozásra való felkészülés jegyében – ez volt a hangsúlyosabb terület; továbbá az állampolgárok inkább érzékenyek a személyes adatok védelméhez, mint a közérdekű adatok nyilvánosságához való jog sérelmére. Így feladatunk a jövőre nézve amellet, hogy az adatvédelem filozófiáját megóvjuk, az is, hogy e filozófiát az információs szabadság

területén is széles körben elfogadottá tegyük.

Ezeket az alapelveket szükséges időről időre feleleveníteni – és erre megfelelő alkalmat nyújt a 10 éves jubileum –, mert munkánk során időnként elveszünk a részletekben. Az előző évek adatvédelmi biztos beszámolóinak bevezetéséhez kapcsolódva a biztos üzenete ebben az évben az, hogy ne hagyjuk veszni az Alkotmánybíróság – mérföldkőnek számító – határozataival megalapozott, és több mint egy évtized alatt felépült elveket és filozófiát, ne áldozzuk azokat fel rövid távú célok, folyamatosan változó törekvések miatt.

Dr. Péterfalvi Attila

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[A vizsgálatok általános jellemzői](#)

[Panaszügyek](#)

[Ügyintézési időtartam](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Mellékletek](#)

[Függelék](#)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[A\) Személyes adatok](#)

[B\) Közérdekű adatok](#)

[C\) Jogszabály-véleményezés](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Melléletek](#)

[Függelék](#)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[A\) Az adatvédelmi nyilvántartás](#)

[Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés 2002. évi sajátosságai](#)

[Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi elemzése](#)

[Az adatvédelmi nyilvántartás informatikai rendszerének állapota és fejlesztése](#)

[Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Részletes adatok](#)

[Mellékletek](#)

[Függelék](#)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Mellékletek](#)

[1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója](#)

[Tájékoztató az országgyűlési képviselők
választásával
összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről](#)

[2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai](#)

[3. Az adatvédelmi biztos közleményei](#)

[4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai](#)

[A\) Személyes adatok védelmével
kapcsolatos esetek](#)

[B\) Közérdekű adatok nyilvánosságával,
valamint
az információs jogok ütközésével
kapcsolatos esetek](#)

[Függelék](#)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Mellékletek](#)

[Függelék](#)

[Az iroda szervezete és gazdálkodása](#)

[Evaluation mission \(peer review\) with TAIEX support](#)

[Értékelő misszió \(peer review\) a TAIEX támogatásával](#)

[Az adatvédelmi biztos által véleményezett
jogszabálytervezetek](#)

[Az állami irányítás egyéb jogi eszközei](#)

[Véleményezésre megküldött egyéb dokumentumok](#)

[Előadások konzultációk 2002-ben](#)

I. TEVÉKENYSÉGÜNK FŐBB ADATAI

Az adatvédelmi biztoshoz a beszámolási időszak alatt 2200 irat/levél érkezett. Ebből 947 iratot ügyként iktattunk, 562 ügyirat az adatvédelmi nyilvántartásnál került iktatásra, 611 pedig e-mailen érkezett egyéb megkeresés. Az ügyiratok száma – az előző évhez viszonyítva – több mint tíz százalékkal emelkedett, ezen belül a jogszabály-véleményezések (123 – 180) és a panaszügyek száma (462 – 538) emelkedett jelentős mértékben. Az adatvédelmi biztos és irodája 2002. évi tevékenységét áttekintve mindenekelőtt arra a tavalyi évben tett megállapításra kell visszautalnunk, amely szerint a társadalom egészét érintő események, változások a mi munkánkban is éreztetik hatásukat.

Magyarországon 2002-ben országgyűlési és helyhatósági képviselő választások voltak. A különböző pártok kampánytevékenysége –, amely az állampolgárok személyes adatainak kezelésével járt együtt – több, általunk feldolgozott statisztikai kategória esetében éreztette hatását. Az előző évhez viszonyítva 10 százalékkal nőtt a panaszügyek száma (ennek megfelelően szintén 10 százalékkal nőtt a magánszemély panaszosok száma), a vizsgált adatkezelők kategóriáin belül a teljes ügyszámot tekintve közel kétszeresére, a panaszügyeket tekintve pedig háromszorosára nőtt a pártok adatkezelését sérelmező beadványok száma. Említést érdemel, hogy az idei évben mind a teljes ügyszámot, mind a panaszügyeket tekintve kiugróan magas az egyéb adatkezelők ellen érkezett beadványok száma. Ennek oka az, hogy az adatvédelmi biztos többszöri fellépése ellenére sem történt lényeges változás az e kategóriába tartozó munkáltatók valamint a távközlési- és egyéb szolgáltató társaságok adatkezelési gyakorlatában. Sok indítványozó sérelmezi továbbra is a munkáltatók túlzott adatkérését, a munkavállaló levelezésének, internet használatának ellenőrzését, valamint a különböző szolgáltató társaságok azon eljárását, hogy a benyújtott iratokról – a panaszosok tiltakozása ellenére – fénymásolatokat készítenek.

Az e-mailen érkezett megkeresések nagy száma miatt szükségessé vált az egységes nyilvántartás bevezetése, amely az év második felétől működik. A biztos nemzetközi kapcsolatainak kiszélesedése, a gyors kommunikáció lehetőségeinek kiaknázása eredményeképpen, a külföldi ombudsmanok, állami és civil szervezetek által küldött szakmai anyagok, állásfoglalás-kérések, konferenciák anyagai az e-mailen történő iratforgalom több mint egyharmadát jelentik. Egyre több minisztérium küldi e-mailen a jogszabálytervezeteket, az elmúlt év adataihoz viszonyítva kétszeresére nőtt az e-mailen érkezett panaszbeadványok száma is. A kéretlen üzleti célú e-mailek (spamek) a hivatalt sem kerülik el, ezek letiltása, törlése többletterheket ró az adminisztrációra.

Az idei évben az ábrák sorát az adatvédelmi biztos és irodája teljes tevékenységét bemutató kördiagrammal kezdjük. Az adatvédelmi biztos hatásköre – a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény alapján – a személyes adatok kezelésével kapcsolatos panaszok-, a közérdekű adatok megismerésére irányuló kérelmek-, az adatvédelmi nyilvántartásba történt bejelentkezések vizsgálatára és a jogszabály-tervezetek véleményezésére terjed ki. Az adatvédelmi nyilvántartás, az elutasított kérelmek nyilvántartása most is önálló fejezet tárgya, az e körbe tartozó ügyeket azonban az előző években külön kezeltük. Az Európai Unió 29. Munkabizottsága által delegált TAIEX Iroda munkatársai az Adatvédelmi Biztos Irodájában végzett vizsgálatuk során arra hívták fel a figyelmet, hogy nagyobb hangsúlyt és szerepet kell biztosítani az adatvédelmi nyilvántartásnak. (A

vizsgálat megállapításait tartalmazó jelentés teljes terjedelmében, a függelékben található.) Mindezeket figyelembe véve szerkesztettük egy ábrába a teljes biztosági tevékenységet felölelő „négy pillért”.

Az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkezett ügyek megoszlása

Betűjel	Megnevezés
A	Panaszügyek
H	Hivatalból indított
K	Konzultáció
T	Titokvédelem
V	Vegyesek, egyéb

A vizsgálatok általános jellemzői

A főbb ügytípusok

A főbb ügytípusok ismertetése során az előző években követett statisztikai feldolgozás szempontjai szerint mutatjuk be a 2002. évi tevékenységünk adatait. A vizsgálatok általános jellemzőinek ismertetése során az ügyszámok minden esetben az adatvédelmi nyilvántartásba érkezett bejelentkezések és az elutasított kérelmek nyilvántartásába érkezett jelentések nélkül értendők. Ebben az évben 538 adatvédelemmel és információszabadsággal

kapcsolatos panaszügy, 206 konzultációs beadvány, 180 jogszabály-véleményezés és 23 egyéb kategóriába sorolt beadvány érkezett a hivatalba. A három év adatait összehasonlító ábrán jól látható, hogy a panaszügyek (462 – 538) és a jogszabály-véleményezések (123 – 180) száma az előző évhez viszonyítva jelentősen emelkedett. A főbb ügytípusokat ábrázoló kördiagram azt mutatja be, hogy a teljes ügyszámon belül (947) igen jelentős a személyes adatok kezelésével összefüggő ügyek aránya, a jogszabály-véleményezés és a konzultációs/ tanácsadó tevékenység pedig közel azonos arányt képvisel.

Az indítványozók aránya

Az idei évben jelentősen növekedett azon beadványok száma, amelyeknek indítványozói magánszemélyek/ állampolgárok voltak. Ennek okairól a bevezetőben már esett szó. Ugyanilyen mértékű növekedés tapasztalható a hatóság, állami szerv képviseletében eljárók esetében is, ennek oka a jogszabály-véleményezések számának emelkedése. Az előző év adataihoz viszonyítva jelentősen visszaesett azon ügyek száma, amelyekben a sajtó, média képviselői voltak az indítványozók (1,8 – 0,6). Ez azért sajnálatos, mert szinte minden évben megállapítjuk, hogy a sajtó információéhsége messze elmarad a kívánatostól. Ez esetben természetesen beadványokról beszélünk, és nem arról, hogy közérdeklődésre számot tartó ügyek esetében a sajtó munkatársai megkeresik a biztost álláspontja ismertetése céljából.

Az előző évi beszámolóban az adatok alapján azt állapítottuk meg, hogy évről-évre növekszik a magánszemély és csökken a jogi személy indítványozók száma. A megállapítás első része az idei évre nézvést is igaz, a jogi személy indítványozók száma azonban az előző két év adataival összehasonlítva jelentősen emelkedett, melynek oka a jogszabály-véleményezések számának emelkedése.

A budapesti és a vidéki indítványozók aránya

A budapesti és vidéki indítványozók arányának bemutatásánál évről-évre visszatérő probléma, hogy a budapesti székhelyű minisztériumokból érkező jogszabálytervezetek nagy száma miatt nem kapunk objektív képet a beadványok települések szerinti megoszlásáról. Az idei évben (ha a 180 jogszabálytervezet küldőjét a budapesti indítványozó köréből kivesszük) 378 Budapestről-, 265 vidékről küldött, és a postai cím ismeretének hiányában egyik helyre sem sorolható, 102 e-mailen érkezett beadványt kaptunk. Arányait tekintve ez azt jelenti, hogy az indítványozók 50 százaléka budapesti, 35 százaléka pedig vidéki lakos.

A vizsgált adatkezelők típusai

Az adatvédelmi biztos és irodája 2002-ben 982 adatkezelő tevékenységét vizsgálta. Az állami adatkezelőknél végzett vizsgálatok száma az előző évhez képest több mint öt százalékkal csökkent, a magáncégeknél folytatott vizsgálatok száma azonban közel három százalékkal emelkedett.

Három év adatait összehasonlítva megállapítható, hogy az arányokban lényeges változások nem történtek. Az idei évben – ha csak kis mértékben is – csökkent az állami, önkormányzati szervek adatkezelésének vizsgálata és ugyanilyen mértékben emelkedett a magáncégek adatkezelését célzó vizsgálatok száma. Az egyéb kategóriába soroltuk – többek között – a pártokat is, az itt bekövetkezett emelkedés az előzőekben már említett választási kampánytevékenységgel hozható összefüggésbe.

A vizsgált adatkezelők kategóriái

A vizsgált adatkezelők kategóriájánál a központi közigazgatási szervek esetében a kiugróan magas szám – amint azt

minden évben ismertetjük – nem azt jelenti, hogy a biztos vagy munkatársai mind a 207 esetben tényleges vizsgálatot folytattak volna. A panaszügyek későbbi elemzése során látszik, hogy mindössze 23 esetben sérelmezték valamelyik minisztérium adatkezelését. Az eltérés oka, hogy a véleményezésre megküldött jogszabálytervezetek is szerepelnek a teljes ügyszámban, így azok előterjesztői adatkezelőként szerepelnek. A vizsgált adatkezelők között – a vizsgálatok magas számát tekintve – meg kell említeni 163 ügyel kapcsolatban az egyéb adatkezelők közé sorolt munkáltatókat, a különböző szolgáltatásokat végző gazdasági társaságokat, áruküldőket, társasházakat, 90 vizsgálat esetében pedig a társadalmi szervezetek közé sorolt pártokat.

A vizsgált adatkezelők kategóriájának összehasonlítása során az idősből kitűnik, hogy az idei évben a központi közigazgatási szerveket, a társadalombiztosítást, a társadalmi szervezeteket valamint a pénzügyintézeteket érintő vizsgálatok száma emelkedett. A 2002. évet tekintve a helyi önkormányzatok 74 esetben szerepeltek vizsgált adatkezelőként. Önmagában ez magas számnak tekinthető, azonban az előző évhez viszonyítva (101) mégis jelentős a vizsgálatok számának csökkenése, három év adatait összehasonlítva, pedig folyamatos a csökkenés.

1	Központi közigazgatási szerv	10	Szakosított felügyeleti szerv
2	Egyéb közhatalmi szerv	11	Oktatási intézmény/kutatóintézet
3	Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12	Társadalmi szervezet
4	Fegyveres és rendvédelmi szerv	13	Sajtó/média
5	Társadalombiztosítás/munkaügy	14	Pénzügyintézet
6	Adóhivatal, pénzügyőrség	15	Közüzemi szolgáltató
7	Egészségügyi intézmény	16	Egyéb adatkezelő
8	Helyi önkormányzat és szervei	17	Külföldi adatkezelő
9	Államigazgatási jogkörben eljáró egyéb szerv		

Információs ágak aránya az ügyiratokban

Az információs ágak megoszlásának vizsgálatánál változatlanul az adatvédelem erős túlsúlya látszik, bár az előző év százalékos megoszlásához hasonlítva aránya ez évben tíz százalékkal csökkent (77,9 – 68,2). Az egyéb, vegyes információs ágba tartoznak a jogszabály-veleményezések, így a magas – huszonöt százalékos – arány magyarázata e besorolásban rejlik. Ide soroltuk azokat az ügyeket is, amelyekben a biztosnak nem volt hatásköre eljárni.

Az idei évben 646 esetben az adatvédelem, 57 esetben az információszabadság, 4 esetben a titokfelügyelet körébe tartozó, 240 esetben pedig az egyéb (jogszabály-véleményezés, hatáskör hiánya, áttétel) kategóriába tartozó ügyben fordultak az adatvédelmi biztoshoz. Az időszoron jól látható az adatvédelem kiemelkedően magas aránya. A jogszabály-véleményezések számának 2001-ben történt átmeneti csökkenését követően az egyéb információs ág aránya 2002-ben, a beérkezett 180 jogszabály-tervezet következtében, közel kétszeresére emelkedett. Az információszabadság aránya az előző évhez viszonyítva kis mértékben csökkent, bár a beadványok száma változatlan.

Panaszügyek

A bevezetőben már említettük, hogy az országgyűlési és helyhatósági választások, a pártok kampánytevékenysége hatással volt az Adatvédelmi Biztos Irodája munkájára is. A panaszügyek esetében megmutatkozott abban, hogy nőtt a magánszemély panaszosok száma és aránya, a bepanaszolt adatkezelők kategóriáján belül kiugróan magas lett a pártok adatkezelését sérelmező panaszok száma, a panaszok tárgyát tekintve, pedig majd kétszeresére emelkedett a személyes adatok jogellenes továbbítását, nyilvánosságra hozatalát sérelmező beadványok száma. 2002-ben a teljes ügyszámon belül 538 panaszügy volt, amelyben valamely szerv, vagy szervezet adatkezelésnek vizsgálatát kérték a biztostól. A panaszügyek esetében – ugyanúgy, mint a tevékenységünk egészére vonatkozóan – nagyon magas az adatvédelem aránya, 467 esetben személyes adataik kezelését sérelmezték az állampolgárok. Az idei évben a panaszügyek 61,4 százalékában egy hónapon belül sikerült az ügyeket lezárni és a panaszosokat a vizsgálat megállapításairól tájékoztatni.

A panaszosok aránya

A panaszügyekben az előző évhez viszonyítva a magánszemély panaszosok arányának növekedése tapasztalható. A 2002. évben 538 panaszügy érkezett a biztoshoz, 493 esetben magánszemély, 25 esetben pedig jogi személy volt az indítványozó.

A tavalyi évben tett megállapítás erre az évre vonatkoztatva is helytálló, a három évet összehasonlító időszor adatai

csekély mértékben térnek el egymástól, ennek megfelelően kiugró eltérések nagy aránytalanságok nincsenek, különösebb tendenciákra következtetni nem lehet. Az előző év adatával összehasonlítva a magánszemély panaszosok száma 420-ról 493-ra emelkedett.

A budapesti és vidéki panaszosok aránya

A tevékenységünk egészére vonatkozó ügyszámot tekintve a vidéki indítványozók aránya 28,3 százalék volt, a panaszügyeket tekintve a vidéki panaszosok aránya jóval magasabb 37,9 százalék. Az idei évben 76 beadvány érkezett e-mailen, az előző évben számuk 46 volt. Tekintve, hogy az e-maileken az esetek túlnyomó többségében a panaszosok nem tüntetik fel lakó- vagy tartózkodási helyüket, önálló kategóriaként szerepelnek. Az egyéb, vegyes kategóriába a névtelen beadványok tartoznak, az idei évben 8 ilyen beadványt kaptunk. Az oszlopdiagramot tekintve a vizsgált évek eltéréseket mutatnak. Az előző évben szinte egyenlő volt a vidéki és budapesti panaszosok aránya, az idei év inkább a 2000. év adataival mutat egyezőséget (az e-mailek kivételével).

A bepanaszolt adatkezelők típusai

A tavalyi év 53,3 százalékával szemben a panaszügyek 43,2 százalékában állami, önkormányzati adatkezelő tevékenységét sérelmezték a panaszosok, ez közel tíz százalékos csökkenést és 247 esetet jelent. A magáncégek esetében a tavalyi 38,7 százalékkal szemben 43,9 százalékra nőtt az arány, számokban kifejezve ez 251 esetet jelent.

Az idősor adatainak összehasonlításával megállapítható, hogy az egyéb kategóriában évről-évre folyamatos növekedés történt, az állami és a magán adatkezelők egymáshoz való aránya 2000-ben és 2002-ben megegyező.

A bepanaszolt adatkezelők kategóriái

A 2002-es év folyamán a beadványok túlnyomó többségében (120 esetben) az egyéb adatkezelők (áruküldők, munkáltatók, gazdasági társaságok, társasházak), 74 ügyben a társadalmi szervezetek (ezen belül a pártok), 57 esetben a közüzemi szolgáltatók, 46 esetben a helyi önkormányzatok, 37 ügyben a nagy adatkezelők személyes adatok kezelésével kapcsolatos eljárását sérelmezték a panaszosok. Ez a sorrend és felsorolás a pártok kivételével szinte teljesen megegyezik a tavalyi beszámolóban ismertetettel. Változás a beadványok tartalmát illetően sem történt, továbbra is tipikusnak mondható a parkolási díj megfizetésével, igazolványok másolásával, közüzemi szerződések adattartalmával kapcsolatos panasz.

Az időszoron jól látható, hogy a bepanaszolt adatkezelők többségénél évről-évre azonos vagy csökkenő tendencia állapítható meg, három adatkezelő esetében azonban az idén jelentős mértékben emelkedett a beadványok száma. Legszembetűnőbb az eltérés a társadalmi szervezetek esetében, ezt követi a társadalombiztosítás, a pénzügyintézetek és az egyéb adatkezelők. A társadalombiztosítási szervek adatkezelésével kapcsolatos beadványok számának emelkedését az okozta, hogy a leköszönő miniszterelnök által a nyugdíjasoknak írt levél kapcsán a nyugdíjbiztosítás szerve volt az adatkezelő.

1	Központi közigazgatási szerv	10	Szakosított felügyeleti szerv
2	Egyéb közhatalmi szerv	11	Oktatási intézmény/kutatóintézet
3	Nemzeti adatbázis, nagy adatkezelő	12	Társadalmi szervezet
4	Fegyveres és rendvédelmi szerv	13	Sajtó/média
5	Társadalombiztosítás/munkaügy	14	Pénzügyintézet
6	Adóhivatal, pénzügyőrség	15	Közüzemi szolgáltató
7	Egészségügyi intézmény	16	Egyéb adatkezelő
8	Helyi önkormányzat és szervei	17	Külföldi adatkezelő

Információs ágak a panaszügyekben

A személyes adatok kezelését sérelmezve 2002-ben 467 esetben, a közérdekű adatok kezelésének gyakorlatával kapcsolatban 28 esetben fordultak az adatvédelmi biztos hivatalához. Az információs ágak megoszlását tekintve nagyon magas az adatvédelem aránya, a panaszügyek esetében azonban ez érthető is. Három év adatait tekintve látható, hogy évről-évre emelkedik az adatvédelem aránya, az információszabadság pedig az utóbbi két évben kis eltéréssel azonos arányt képvisel.

A panaszok tárgya

Az évek óta változatlan tendencia, mely szerint a legtöbb panaszos a személyes adatok kezelésének általános gyakorlatát kifogásolja, ebben az évben módosult. Az e fejezetben már oly sokszor említett politikai kampány következtében most legtöbben a személyes adataik jogellenes továbbítását, felhasználását sérelmezték. Emelkedett a betekintési/törlési jog megtagadását sérelmezők száma és azoké is, akik úgy gondolták, hogy adataikat általában jogellenesen kezelik.

Sz1	személyes adatok kezelésének gyakorlata
Sz2	személyes adat jogellenes kezelése általában
Sz3	személyes adat jogellenes gyűjtése
Sz4	személyes adat jogellenes felhasználása
Sz5	személyes adat jogellenes továbbítása, nyilvánosságra hozatala

Sz6	betekintési/törlési jog megtagadása
K1	közérdekű adatok kezelésének gyakorlata
K2	közérdekű adatok visszatartása
T	indokolatlan titokkörü minősítés
E	egyéb
?	kérdéses, nem eldönthető

Az érintett személyek köre

A panaszügyek több mint felében az indítványozók saját egyéni sérelmeik orvoslása érdekében fordultak a biztoshoz, 2002-ben ez 306 indítványozót jelentett. 151 esetben a kifogásolt adatkezelés valamilyen ismérv szerint csoportba rendeződött embereknek okozott sérelmet, 75 esetben pedig, például a helytelen jogalkalmazási gyakorlat következtében, az ismertetett eset általánosítható, bárkire vonatkoztatható volt. Három év alatt az arányok jelentősen nem változtak, az eltérés olyan csekély, hogy tendenciát megállapítani ebből nem lehet.

A panaszok jogossága

A panaszügyek vizsgálatának lezárását követően a beadványok közel felében – 172 esetben – megállapítható, hogy jogos vagy részben jogos volt a panaszos észrevétele. Az előző évet tekintve arányaiban jelentősen, 9,9 százalékról 20,6 százalékra növekedett a részben jogosnak ítélt beadványok aránya. A növekedést a pártok személyes adatok kezelését igénylő kampánytevékenysége, valamint a bankok, szolgáltatók, direkt marketing cégek adatkezelése okozta.

Az idei évben – három év adatait összehasonlítva – jelentős eltéréseket tapasztaltunk a panaszok jogosságának

megítélése során. Nagyon magas azoknak a beadványoknak a száma (140), amelyekben a vizsgálat lezárását követően azt állapította meg a biztos, hogy a bepanaszolt adatkezelő jogszerűen járt el, a panasz nem volt megalapozott. A beadványok vizsgálatát követően két jellemző ügycsoport alakítható. Tipikus ügycsoportnak tekinthető a direkt marketing cégek adatkezelése, nevezetesen az, hogy honnan, milyen forrásból szerzik meg az állampolgárok adatait. A másik tipikus ügycsoport ez évben a pártok adatkezeléséhez kötődött.

Ügyintézési időtartam

Átlagos ügyintézési idő

A három éves időszor adatainak összehasonlítása során kiegyenlített képet kapunk, csak minimális eltérések vannak az egyes évek között. A megnövekedett ügyszám következtében az előző év adataihoz viszonyítva csekély mértékben bár, de emelkedett az ügyintézési időtartam. Az előző év adataival összehasonlítva, az összes ügyirat esetében hat nappal, a panaszügyek esetében hét nappal hosszabbodott az átlagos ügyintézési idő. A nem panaszügyek esetében, tehát amikor a biztosnak nincs hatásköre eljárni, ezért nem tud vizsgálatot folytatni, vagy a hatáskörrel rendelkező szerv részére továbbítja az iratot, egy nappal csökkent az ügyintézés ideje.

Az arányokat tekintve az ügyek 61,4 százalékában a beérkezést követő harminc napon belül lezárul a vizsgálat és a panaszosoknak érdemben válaszolunk. A megnövekedett ügyszám ellenére ez az arány az előző év adataihoz viszonyítva kedvezőbb. Csökkent a második hónapban és a három hónapon túli ügyintézés időtartama is.

Az ügyintézés időtartama a 2002-es évben (Hány ügyre válaszoltunk érdemben) %

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

Bevezető

I. Tevékenységünk főbb adatai

II. A vizsgálatok

A) Személyes adatok

A választási kampány

A Belügyminisztérium és központi adatkezelő szervezete

Rendőrség

Vám- és Pénzügyőrség adatkezelése

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár

Önkormányzatok

Adatkezelés, adattovábbítás, nyilvánosságra hozatal

Anyakönyvi eljárás

Szabálysértési eljárás

Parkolási társaságok

A videokamera rendszerekről

Egészségügy

Munkáltatók

Oktatásügy

Távközlési szolgáltatók

Internet

Hitelintézetek adatkezelése

Biztosítók adatkezelése

Áruküldők, direkt marketing cégek

Sajtó

A múlt feltárása, tudományos kutatás

Nemzetközi ügyek

B) Közérdekű adatok

C) Jogszabály-véleményezés

III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása

Mellékletek

Függelék

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[A\) Személyes adatok](#)

[B\) Közérdekű adatok](#)

[Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében](#)

[Korrupció elleni harc - üzleti titok - nyilvánosság](#)

[Közszereplők adatainak nyilvánossága](#)

[Információszabadság és parlament](#)

[Információszabadság és környezetvédelem](#)

[Titokfelügyelet](#)

[C\) Jogszabály-veleményezés](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Mellékletek](#)

[Függelék](#)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[A\) Személyes adatok](#)

[B\) Közérdekű adatok](#)

[C\) Jogszabály-véleményezés](#)

[Javaslatok jogszabályok megalkotására és
módosítására](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Mellékletek](#)

[Függelék](#)

III. AZ ADATVÉDELMI NYILVÁNTARTÁS; AZ ELUTASÍTOTT KÉRELMEK NYILVÁNTARTÁSA

A) Az adatvédelmi nyilvántartás

Az adatvédelmi nyilvántartás – amelynek kidolgozását, vezetését, és működtetését az adatvédelmi biztosra ruházta a jogalkotó a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 24. § c.) pontja alapján – folyamatosan bővül, így egyre átfogóbb képet ad az országban működtetett adatkezelésekről.

Megállapítható, hogy az adatvédelmi nyilvántartás feltöltöttsége növekedésének arányában egyre jobban betölti szerepét, egyre eredményesebben járul hozzá az érintett állampolgárok információs önrendelkezési jogának érvényesítéséhez, és ahhoz, hogy átfogó ismereteink legyenek a magyarországi adatkezelésekről. Annál is inkább, mivel a polgárok többsége valószínűsíthetően nem tud személyes adatait érintő adatkezelések mindegyikéről.

A világon elterjedt új információs technológiák lehetővé teszik – és ez sajnos egyre inkább gyakorlattá válik –, hogy a személyes adatokat nem maga az érintett szolgáltatja. A vitás esetek nagy részében előfordul, hogy még a jogszerűen, közvetlenül az érintettől felvett adatokat sem az eredeti céloknak megfelelően használják fel, hanem felhatalmazás nélkül, jogosulatlanul továbbítják más adatkezelő részére, vagy nyilvánosságra hozzák azokat. Az adatvédelmi nyilvántartásnak ezekben az esetekben is segítséget kell nyújtania az információs esélyegyenlőség megteremtésében a polgár és az adatkezelők között, hiszen a rendkívül tökeigényes új információs technológiák kialakulása következtében a polgárokkal szemben információs erőfölénybe kerülnek az anyagiakban nem korlátozott adatkezelők, melyeket a professzionális informatikusok hada és az információs technológia legújabb vívmányai is segítik.

Az adatvédelmi nyilvántartás működtetése már több éve folyamatos üzemmódban történik. Az iroda tevékenységi körében az adatvédelmi nyilvántartás helyzetét az alábbi két ábrával szemléltethetjük.

A nyilvántartás működése végre felkeltette az adatkezelők érdeklődését. Ez elsősorban a bejelentkezéssel kapcsolatos konzultációk számának növekedését jelentette. A több éve tartó jogszabály értelmező, bejelentkezést segítő hivatali munkánknek is köszönhető, hogy az adatkezelők körében csökkent a nyilvántartás tartalmával és szerepével kapcsolatos tájékozatlanság. Miután a nyilvántartásba bejelentkezéskor a személyes adatokat

tartalmazó adatbázist kell pontosan definiálni, leírni, a személyes adatokat tartalmazó nyilvántartás(ok) leírását űrlapok kitöltésével kell meghatározni. A bejelentkezési űrlap átvehető az Országgyűlési Biztosok Hivatalában.

Az űrlapok interaktív bevitele folyamatosan történik, így egyre nagyobb méretűvé válik a „nyilvántartók és a nyilvántartások nyilvántartása”. A bejelentkezések elmaradása elsősorban a magánszférában tapasztalható.

A nyilvántartás az adatkezelők, az adatfeldolgozók, a végzett adatkezelések, az adatfajták és az adattovábbítások leírását tartalmazza. A nyilvántartásba történő bejelentkezés minden személyes adatot kezelő számára kötelező, a törvény 30. §-ában felsoroltak kivételével.

Bár a nyilvántartás az adatvédelmi biztos minden felhívásának, erőfeszítésének ellenére sem teljes, mégis az ügyek kivizsgálásakor működésének szerepe nő, a nyilvántartási főosztály szakértői az adatvédelmi nyilvántartás lekérdezésével segítik az adott beadvány kivizsgálását.

Az Adatvédelmi Biztos Irodája nyilvántartási tevékenységének megoszlását a 3. ábra tartalmazza.

Az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés 2002. évi sajátosságai

A külföldi gyakorlatban már korábban, hazánkban először a 2002. évi országgyűlési választásokkal kapcsolatban volt tapasztalható, hogy a pártok a polgárok szavazatainak megnyerése érdekében jelentős mértékben növelték kampánytevékenységüket, melynek során az információs társadalom adta lehetőségek széles tárának felhasználásával szólították meg a választópolgárokat. Ezen tevékenység felvetett az adatvédelemmel kapcsolatos olyan kérdéseket, melyek korábban még nem, vagy nem teljes körűen, illetőleg a konkrét esetekre eltérő értelmezést eredményező módon voltak szabályozva. A pontos, autentikus értelmezésre vonatkozó igény megjelenése szükségszerűvé tette, hogy az adatvédelmi biztos a konkrét bejelentések, panaszok alapján ajánlás, tájékoztató, közlemény útján tájékoztassa az ilyen tevékenységek végzésének lehetőségeiről nemcsak a kampánytevékenységet végző pártokat, szervezeteket, hanem a nyilvánosságot is.

A választásokkal kapcsolatos bejelentések alapvetően két csoportba sorolhatók. Az egyik az ajánlás hatályos rendjével, az ajánlószelvényekkel kapcsolatos, a másik pedig a politikai élet szereplőinek azon törekvésével összefüggő, hogy a választópolgárokkal különböző módon kapcsolatot létesítsenek és tartsanak fenn, illetve üzeneteiket a választási kampány során és azon kívül is eljuttassák hozzájuk.

Az ajánlószelvény intézménye személyes adatok, a politikai meggyőződésre vonatkozó adatok tekintetében pedig különleges adatok kezelésével jár együtt. A jelölő szervezetek az ajánlószelvényen szereplő adatok tekintetében adatkezelőknek minősülnek, ennek következtében be kell jelentkezniük az adatvédelmi nyilvántartásba. A jelölő szervezetek bíróságnál bejegyzett törvényes képviselőit, illetőleg ezek meghatalmazottjait pedig adatfeldolgozónak

kell tekinteni. Ennek következtében vonatkozik rájuk az Avtv. 6. §-ban szabályozott tájékoztatási kötelezettség (amelynek ki kell terjednie annak az adatkezelőnek a megnevezésére is, akinek a képviselőjében eljáró személy az ajánlószerződéseket gyűjti). Az adatkezelőkre, illetve adatfeldolgozókra vonatkozó, az Avtv.-ben szabályozott bejelentési kötelezettségeknek a jelölő szervezetek, illetve jelöltek eddigi tapasztalataink alapján nem, vagy nem teljes mértékben tettek eleget.

A különböző politikai pártok, társadalmi szervezetek, kisebb mértékben a közhasznú szervezetek arra törekszenek, hogy a választási kampány időszakában, és azon kívül is kapcsolatba kerülhessenek, illetve kapcsolatot tarthassanak fenn a választópolgárokkal. Ezen törekvések azonban nem sérthetik a választópolgárok magánélethez, a személyes adataik védelméhez fűződő jogát. Ehhez kapcsolódik, hogy az adatkezelő köteles e tevékenysége megkezdése előtt az adatkezelést az adatvédelmi nyilvántartásba bejelenteni.

Az adatvédelmi nyilvántartás tartalmi elemzése

A 2002-es évben meghatározó változás állt be a bejelentkezett adatkezelők összetételében. A nagyobb adatkezelői kategóriák közé belépett az egyház a majdnem hét százalékos részesedésével.

A legnagyobb adatkezelők között a minisztériumok és főhatóságok adatkezeléseit vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a megoszlás továbbra is az előző évek során megszokottat idézi fel. Összességében továbbra is a Belügyminisztérium jelentette be a legtöbb adatkezelést ami a felsőszintű, minisztériumi adatkezelések körében igen nagy hányadot, 35 %-ot képvisel.

Ha nem számítjuk bele az összes minisztériumi és főhatósági adatokba a Belügyminisztériumi adatkezeléseket, akkor azt tapasztaljuk, hogy az Egészségügyi Minisztérium hatáskörébe tartozó adatkezelések teszik ki az összes feldolgozások 31,3 %-át. Utána következik az adatkezelések számát tekintve a Szociális és Családügyi Minisztérium 16,4 %-kal.

Rövidítés	Teljes megnevezés
KM	Külügyminisztérium

GM	Gazdasági Minisztérium
MKIH	A Magyar Köztársaság Információs Hivatala
NbH	Nemzetbiztonsági Hivatal
EM	Egészségügyi Minisztérium
IM	Igazságügyi Minisztérium
SzCsM	Szociális és Családügyi Minisztérium
PM	Pénzügyminisztérium
MeH	Miniszterelnöki Hivatal
FMVM	Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium
OITH	Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala
KEH	Közszolgálati Ellenőrzési Hivatal

A Belügyminisztérium adatkezeléseit vizsgálva megállapítható, hogy továbbra is az első három adatkezelői helyet foglalja el a százalékos megoszlást tekintve a Határőrség Országos Parancsnoksága, a Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal valamint az Országos Rendőr-főkapitányság.

Rövidítés	Teljes megnevezés
BM	Belügyminisztérium
AH	Belügyminisztérium Adatfeldolgozó Hivatala
MMH	Belügyminisztérium Menekültügyi és Migrációs Hivatala
HÖROP	Határőrség Országos Parancsnoksága
ORFK	Országos Rendőr-Főkapitányság
OKF	BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság
BÁH	Belügyminisztérium Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

Annak ellenére, hogy a Honvédelmi Minisztériummal folytatott korábbi konzultációk során már reális elképzelés körvonalazódott a honvédségi személyes adatokat tartalmazó nyilvántartási rendszerek bejelentéseinek megoldására, a minisztérium illetékesei továbbra sem jelentették be adatkezeléseit.

A korábban történt egyeztetések ellenére sem küldte meg az Ifjúsági és Sportminisztérium a bejelentkezéseiket.

A nagyobb adatkezelők – ide nem sorolva az önkormányzatokat – adatkezeléseinek megoszlását a következő ábra szemlélteti.

A nyilvántartási bejelentkezések terén komoly sikert a közvetlen üzletszerzéssel foglalkozó cégeknél értünk el a megelőző évek folyamán, amit a különböző szakmai fórumokon folytatott folyamatos bejelentkezési kampánynak köszönhetünk.

A munkaerő közvetítés tevékenységi területen is az állami munkaügyi központok szenteltek nagyobb figyelmet a bejelentkezésre vonatkozó törvényi előírásoknak, a magánszférához tartozó közvetítő cégeknek csak kis hányada kérte adatkezeléseikhez a nyilvántartási azonosítót.

Az új munkaerő-foglalkoztatási jelenségekkel kapcsolatban észrevételezni kell még a hazánkba települt nemzetközi vállalatok gyakorlatát. Az említettek munkaügyi politikájának alapvető vonása a vállalati szakértők tudásának legelőnyösebb kiaknázása ezért a szakértőikről precíz humán-erőforrás nyilvántartást vezetnek, amelyből rendszeresen személyes adatokat továbbítanak a külföldi anyavállalathoz, más esetekben pedig a munkaerő gazdálkodó központokhoz. Az Avtv. a megfelelő feltételek teljesülése esetén engedélyezi az erre irányuló tevékenységeket, viszont ezen adatkezelések bejelentése kötelező; ezt támasztja alá a törvény indoklása: „[...] e kivételekben meghatározott adatkezeléseket is be kell jelenteni, ha céljuk vagy tartalmuk több vagy más – például a továbbítást, a nyilvánosságra hozást vagy egyéb hasznosítást illetően [...]”. Ha az adatkezelés célja eltér a jogszabályokban minden munkáltató számára előírt adatkezelési céloktól, nem lehet mentesíteni a bejelentkezési kötelezettség alól.

Az – egyéb tevékenységeik mellett – bérszámfejtésre szakosodott önálló, adatfeldolgozó cégek között elenyésző a bejelentkezettek száma.

További kívánnivalókat hagy maga után a kötelező biztosítások megkötését és vezetését végző biztosító társaságok bejelentkezési hajlandósága is.

A magánszféra vállalkozásainak jogkövető magatartásáról a bejelentkezések terén általában elmondható, hogy a

törvényi előírásokat még mindig nem tartják be maradéktalanul, bár a bejelentkezés elmulasztása miatti büntetőjogi felelősségrevonás lehetősége mintha ösztönző erővel hatna az utóbbi időben. Viszonylagos sikerként könyvelhetjük el, hogy a magánszektor bejelentkezése 1999 és 2002 között több mint a duplájára emelkedett.

A 2002. év folyamán a rendelkezésre álló szakemberlétszám (pontosabban annak hiánya) következtében már egyáltalán nem tudtunk meggyőzési kampányt folytatni az önkormányzatok helyi adatkezelései bejelentésének ösztönzésére. Így nem állt módunkban felhívást eljuttatni azokhoz a településekhez, amelyek önkormányzatai még nem jelentették be a saját hatáskörben elrendelt helyi adatkezeléseiket. Az újabb ráhatás hiányának eredményét szembeszökően mutatja az alábbi ábra.

Az ábrán szemléltetve látható, hogy míg a 2000-es és a 2001-es évek folyamán a bejelentett helyi adatkezelések száma több mint ötszörösére nőtt, addig a 2002. év folyamán a növekedés igen kis mértékű volt.

A regisztrált adatkezelő önkormányzatok megyénkénti megoszlását a következő ábra szemlélteti.

A 2002. év végén az adatvédelmi nyilvántartási rendszert a következő összetétel jellemzi:

Intézmény megnevezése	Intézmények száma	Adatkezelések darabszáma
Minisztériumi, államigazgatási, állami intézmények mint adatkezelők	330	1142
A magánszférába tartozó adatkezelők	318	748
Önkormányzatok mint adatkezelők	3155	29612 (törvény által elrendelt és helyi adatkezelések)
Egyházak mint adatkezelők	48	57

Az adatvédelmi nyilvántartás informatikarendszerének állapota és fejlesztése

A 2002-es év folyamán az adatvédelmi nyilvántartást szolgáltató web-szerver továbbra is az Országgyűlési Biztos Hivatala tűzfalán keresztül kapcsolódott az internetre. A tűzfalat szállító cég szakemberei 2002-ben sem tudták biztosítani

a különlegesen védett címen keresztüli hozzáférhetőséget.

Az Adatvédelmi Biztos Irodája informatikai működése és szolgáltatása a hivatal épületének informatikai hálózatán alapul. Az adatátviteli hálózat hardver és szoftver eszközállománya meghatározza az iroda kommunikációs lehetőségeit is. Az adatátvitelt szolgáló hálózati szoftverek és hardverek rendkívül elavultak.

A MeH által meghirdetett pályázaton 2002-ben az Országgyűlési Biztosok Hivatala az úgynevezett Portál projekttel indult, az egyes biztosok kívülről vásárolt, elavult iktatórendszerének korszerűsítésére. A projekt tartalmazta a hivatal belső információáramlásának biztosításához szükséges tűzfal létrehozását és beszerzését is, aminek kidolgozásában a Nyilvántartási Főosztály is részt vett, annak érdekében, hogy összehangolja az adatvédelmi nyilvántartás adatbázisának a hivatali tűzfalon keresztüli, biztonságos internetes elérhetőségét a hivatal többi hálózatos hozzáféréseivel együtt. A projekt nem fejeződött be az év végén, így még nem számolhatunk be a hivatal és a nyilvántartás különböző be/kimeneti vonalainak végső integrálásáról.

A nyilvántartás eszközparkja további korszerűsítést igényel, úgy a hardver mint a szoftver vonatkozásában. A szolgáltatás biztonságának érdekében tartalék háttérgépeket kellene a hivatalnak beszereznie az adatvédelmi nyilvántartás, illetve az iktatási rendszer számára. Ezt feltétlenül számításba kell venni a sürgős eszközberuházások között.

Az adatvédelmi biztos honlapja www.obh.hu címen található meg.

B) Az elutasított kérelmek nyilvántartása

Ebben az évben nem hívtuk fel közleményben az adatkezelők figyelmét a jelentendő adatok körére és a jelentés céljára. Az adatkezelők által megküldött adathalmaz egy része vélelmezhetően a hibás értelmezés miatt nem használható, mert a hivatalához érkező minden személyes adat iránti kérelemről beszámol ahelyett, hogy csak azokról a kérelmekről számolna be, melyeket az érintettek terjesztettek elő.

2002-ben is június 30-a volt az adatszolgáltatás határideje. A jelentésüket elküldők döntő többsége határidőn belül teljesítette törvényes kötelezettségét.

Részletes adatok

Községek

Magyarországon 2916 község van. Ebből 927 a körjegyzőséghez tartozó nem székhely település. Ennek értelmében 1989 községi jegyzőnek és körjegyzőnek kellett volna az adatszolgáltatásról szóló jelentést elküldenie. Ezzel szemben hivatalunk csak 111 jelentést kapott.

Ezek közül 36 jelentés tájékoztatott arról, hogy ilyen kérelmet intéztek a hivatalhoz, összesen 767 esetben.

Elutasított kérelem 2 esetben volt. 75 község arról tesz jelentést, hogy hozzá személyes adat iránti kérelem 2001-ben nem érkezett.

Közérdekű adat iránti kérelem 2001-ben 9 községbe érkezett, összesen 190 esetben. Közérdekű adat iránti kérelmet egy községben sem utasítottak el. 102 községbe nem érkezett közérdekű adat iránti kérelem.

Összes község és a jelentést küldők aránya

	1999	2000	2001
Községek száma	2022	1986	1989
Jelentéstküldött	546	112	111
Aránya	27%	6%	5,5%

Városok, Budapest kerületeivel együtt

Magyarország 244 városa közül, beleértve Budapest kerületeit is, 29 küldött jelentést 2001. évi adatszolgáltatásáról. 17 jelentés tájékoztat arról, hogy hivatalhoz személyes adat iránti kérelmet intéztek, összesen 3 209 esetben. Kérelem elutasítása nem történt. 12 jelentés arról értesíti a biztost, hogy hozzá a tárgyévben személyes adat iránti kérelmet nem intéztek.

Közérdekű adat iránti kérelmet intéztek 9 városhoz összesen 749 esetben. Elutasított kérelem 2 esetben volt. 20 város arról tájékoztatott, hogy nem érkezett hozzá közérdekű adat iránti kérelem.

Összes város és a jelentést küldők aránya

	1999	2000	2001
Városok száma	222	237	244
Jelentést küldött	111	29	29
Aránya	50%	12%	12%

Megyei jogú városok

Magyarország 22 megyei jogú városa közül csupán 5 küldött értesítést az adatvédelmi biztosnak a 2001. évi adatszolgáltatásáról. Ezek a következők: Kecskemét, Nagykanizsa Nyíregyháza, Szombathely és Szeged.

Három megyei jogú városban intéztek személyes adat iránti kérelmet a hivatalhoz, összesen 3085 esetben. Személyes adat iránti elutasított kérelemről egy megyei jogú város sem tesz jelentést. A beküldők közül kettő tájékoztatja a biztost arról, hogy hozzá a tárgyévben személyes adat iránti kérelmet nem intéztek.

Közérdekű adat iránti kérelemmel kapcsolatban egy jelentés szól arról, hogy a hivatalhoz közérdekű adat iránti kérelmet intéztek, összesen 376 esetben. Elutasított közérdekű adat iránti kérelemről a tárgyévben megyei jogú városból nem érkezett jelentés.

Összes megyei jogú város és a jelentést küldők aránya

	1999	2000	2001
Megyei jogú városok száma	22	22	22
Jelentést küldött	19	8	5
Aránya	86%	36%	23%

	1999	2000	2001
Megyei jogú városok száma	22	22	22
Jelentést küldött	19	8	5
Aránya	86%	36%	23%

Megyék beleértve Budapestet is

Az elmúlt évben – hasonlóan a 2001-es helyzethez – ebből a körből egyetlen adatszolgáltatás sem érkezett.

Megyék (Budapesttel együtt) és a jelentést küldők aránya

	1999	2000	2001
Megyék száma	20	20	20
Jelentést küldött	0	0	0
Aránya	0%	0%	0%

Minisztériumok és tárca nélküli miniszterek

Öt minisztérium jelentett adatokat. Mind az öt minisztérium kezelt személyes adat iránti kérelmet, összesen 19 969 számban. Ebből 380 darab került elutasításra. 3 minisztérium jelentett közérdekű megkeresést 4284 számban, 8 kérelmet utasítottak el. Kettő jelezte azt, hogy nem érkezett hozzá kérelem.

Belügyminisztérium és szervezetei

A Belügyminisztérium és szervezetei közül 176 küldött jelentést. A jelentést küldőkhöz összesen 11 590 személyes adat iránti kérelem érkezett. Közülük 3 tett jelentést elutasításról, összesen 18 esetben. 12 szervezet jelentett közérdekű megkeresést 305 számban, 7 kérelmet utasítottak el.

Országos hatáskörű szervek

Az országos hatáskörű szervek közül 6 küldött jelentést. A jelentést küldőkhöz összesen 27 978 személyes adat iránti kérelem érkezett. Közülük 3 tett jelentést elutasításról, összesen 361 esetben. Az elutasítás oka főként a kérelem jogalapjának hiánya volt, illetve az adathiány. Közérdekű adat iránti kérelem két helyre 4031 számban érkezett, elutasítás egy esetben volt.

Igazságszolgáltatás

Az elmúlt évekhez hasonlóan a tárgyévben sem jeleskedtek jelentésükkel az igazságszolgáltatás körébe tartozó adatkezelők. Az összesen beérkezett 3 jelentésből 2 számolt be személyes adat iránti kérelemről: összesen 40 kérelmet regisztráltak, elutasítás nem volt. Közérdekű adat iránti kérelem egy helyre 7 számban érkezett, elutasítás egy esetben volt.

Egyéb adatkezelők

Középszintű közigazgatási szervek

25 szervtől érkezett bejelentés. Személyes adat iránti kérelem nem érkezett. 10 szerv jelentett közérdekű adat iránti kérelmet – összesen 415-öt –, elutasított kérelem nem volt.

Összefoglaló

A személyes és közérdekű adatok elutasításának bejelentéséről szóló jelentésekkel kapcsolatos, a korábbi években már jelzett problémák nem szűntek meg. Az elküldött jelentések egyre csökkenő száma alapján levonható az a sajnálatos következtetés, hogy az adatkezelők nagy része még mindig nem teljesíti az adatvédelmi törvényben meghatározott jelentési kötelezettségét.

MELLÉKLETEK

1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója

Tájékoztató

az országgyűlési képviselők választásával összefüggő
adatkezelések egyes kérdéseiről

A politikai pártok tevékenységük bemutatására, programjaik ismertetésére, a képviselőjelöltek népszerűsítésére mind gyakrabban alkalmazzák azokat a módszereket, amelyek során a polgárokkal közvetlenül – sokszor személyes adataik felhasználásával – veszik fel a kapcsolatot, vagy folytatnak kommunikációt.

A személyes adatok gyűjtésének, felvételének és tárolásának, feldolgozásának és hasznosításának (továbbításának és nyilvánosságra hozatalának) legfontosabb kérdéseit az adatvédelmi törvény és más, adatkezelésre vonatkozó jogszabályok meghatározzák. Az országgyűlési képviselők 2002. évi választásához kapcsolódva szükségesnek tartom, hogy a személyes adatok jogszerű felhasználásának körülményeiről, feltételeiről, az adatokat kezelő, illetve azokat feldolgozó politikai pártok, illetve független jelöltek (a továbbiakban együtt: pártok), valamint az érintettek jogairól, kötelességeiről, illetve lehetőségeiről tájékoztatást adjak ki.

I.

A választókkal való kapcsolatba lépéshez, illetve a velük való folyamatos kapcsolattartáshoz (így mindenek előtt a politikai programot, jelöltek népszerűsítő propaganda-anyagok, levelek, üzenetek, kérdőívek, stb. választókhöz juttatásához) a pártok többféle módszert alkalmaznak:

1.

Személyes adatok felhasználását, illetve ilyen adatok megismerését nem igénylő módon, például:

-

közterületen, rendezvényeken történő átadással;

-

postaládába helyezéssel, vagy lakáson átadva („szóróanyag”);

-

emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer működtetésével az előfizető vezetékes vagy mobil telefonjára hangbemondásos, vagy SMS üzenet továbbításával;

-

az internetes fórumok felhasználásával.

2.

Személyes adatok (név, lakcím, egyéni előfizetői telefonszám, e-mail cím) felhasználásával, különösképpen:

-

névvel és lakcímmel ellátott postai küldeményként;

-

névre (lakcímre) szóló, nem postai úton kézbesített küldeményként;

-

előfizetői címlisták (telefonkönyvek) adatainak felhasználásával az előfizető vezetékes vagy mobil telefonjára – élőszavas vagy előre rögzített szövegű – hangbemondásos, vagy SMS üzenet továbbításával;

-

elektronikus levélben

II.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adatok körén belül kiemelt védelem illeti meg a különleges adatokat, köztük a politikai véleményre vagy pártállásra vonatkozó személyes adatokat. A törvény úgy rendelkezik, hogy személyes adatot kezelni, azaz gyűjteni, felvenni és tárolni, feldolgozni, hasznosítani (továbbítani, nyilvánosságra hozni) és törölni csak akkor lehet, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény (vagy törvény által meghatározott körben helyi önkormányzati rendelet) elrendeli. Különleges adat

kezeléséhez az érintettnek a hozzájárulását írásban kell megadnia.

Az Avtv. szerint adatkezelő az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely a személyes adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja. Az adatkezelő az adatkezelési műveletek, technikai feladatok elvégzésére adatfeldolgozót vehet igénybe, akinek a tevékenységéért felelősséggel tartozik.

Az országgyűlési képviselők választásával összefüggésben személyes adatok jogszerű kezelésére törvényi felhatalmazás alapján, vagy az érintett hozzájárulásával kerülhet sor.

Az első csoportba tartoznak:

1.
A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (Ve.) 45. §-a szerint a jelöltek és a jelölő szervezetek a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi hivatalától, illetve a helyi választási iroda vezetőjétől – díjfizetés ellenében – a szavazás napja előtti 20. napot követően hozzájuthatnak a választópolgárok adataihoz.
2.
A törvény értelmében egyrészt a központi hivataltól – például nem, életkor vagy lakcím szerint csoportosításban – lehet igényelni a névjegyzékben szereplő választópolgárok név- és lakcímadatait, másrészt a helyi választási iroda a közszemlére tett névjegyzék másolatát – legfeljebb szavazóköri bontásban – adhatja ki.
3.
A személyiadat- és lakcímnnyilvántartás illetékes szervének közbeiktatásával – a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 18. §-a alapján – a pártok kapcsolatfelvétel céljából „megszólíthatják” a választópolgárokat. Adatszolgáltatás helyett például azt igényelhetik, hogy a nyilvántartás szerve keresse meg az általuk megjelölt személyi kört, és kérje írásos hozzájárulásukat ahhoz, hogy név- és lakcímadataikat a kérelmezőnek átadhassa, vagy arról értesítse őket, hogy a kérelmezőt közvetlenül keressék meg, ha vele a kapcsolatot fel kívánják venni.
4.
A Ve. rendelkezései alapján, jelöltállítás céljából – az ajánló választópolgár nevét, lakcímét, személyi azonosítóját, az ajánlott személy, és a jelölő szervezet nevét, illetőleg a független jelölés tényét tartalmazó, saját kezűleg aláírt – ajánlószelvényt gyűjthet a jelölt, illetve a jelölő szervezet képviselője. Az ajánlószelvények – és az azokon szereplő adatok – csak jelöltállítás céljára használhatók fel, azokról másolat nem készülhet.

Az érintett hozzájárulásával történő adatkezelésnek minősül különösen, ha:

az érintett korábban kapcsolatban állt az adatkezelő párttal (párttagként, támogatóként), és írásban hozzájárult a pártküldemények címére történő továbbításához;

•

előzetesen és egyértelműen hozzájárult ahhoz, hogy meghatározott célból jogszerűen készített és nyilvánosságra hozott adatállományban, név- és címjegyzékben, kiadványban szereplő adatait más célra is felhasználhassák;

•

közterületen, rendezvényen az érintett írásban ahhoz is hozzájárult, hogy személyes adatait felvegyék, és azt a gyűjtőíven feltüntetett célból és ideig a párt felhasználhassa;

•

a név- és lakcím nélkül közterületen átvett, vagy levélszekrénybe helyezett válaszlevél visszaküldésével jelzi az érintett, hogy meghatározott célból és ideig név- és lakcímadatait a párt kezelhesse.

Az előbb említett esetekben érvényesülnie kell az Avtv.-ben megfogalmazott alábbi követelményeknek: az érintettel közölni kell egyrészt azt, hogy adatai kiszolgáltatása nem kötelező, másrészt azt a célt, amelyre az adatokat a párt fel kívánja használni, továbbá azt is, hogy az adatokat kik fogják kezelni, feldolgozni, illetve a párt szándékozik-e az érintett adatait harmadik személynek továbbítani. Az érintett hozzájárulásával történő adatkezelés akkor jogszerű, ha a választópolgár mindezek ismeretében adja beleegyezését.

III.

A polgárok név- és lakcímadatához, telefonszámához, e-mail címéhez több forrásból lehet hozzájutni, egyebek mellett a nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállományból, név- és címjegyzékből, valamint kiadványból (például nyomtatott vagy elektronikus telefonkönyvekből, előfizetői listákból vagy címtárakból). E nyilvántartásokban szereplő személyes adatok választókkal való kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás céljára történő felhasználását azonban akár az Avtv. előírásai (a fentiekben említettek mellett például: az adatkezelés célhoz kötöttségének elve, az adatok pontosságára, időszerűségére, az adattovábbításra vonatkozó követelmények, valamint az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentés kötelezettsége, stb.), akár az adott nyilvántartásra vonatkozó törvényi szabályok, valamint az érintettnek az adatkezeléshez adott hozzájáruló nyilatkozata tartalma egyaránt korlátozhatja.

A célhoz kötöttség elve azt jelenti, hogy személyes adatot kezelni csak meghatározott

célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet, és az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Ennek megfelelően a választási kampány céljára kezelt adatok más célra nem használhatók fel.

A célhoz kötöttség elvéből az is következik, hogy a felvett személyes adatokat csak meghatározott ideig lehet kezelni. A választások céljára felvett és tárolt személyes adatokat – törvény vagy az érintett eltérő rendelkezésének hiányában – a pártok legfeljebb az országgyűlési választások második fordulóját megelőző kampánycsend beálltáig kezelhetik, ezt követően az adatokat törölni kell.

A Ve. 45. §-ának rendelkezése értelmében a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi hivatala, valamint a helyi választási iroda vezetője által a pártok rendelkezésre bocsátott adatokat a szavazás napján meg kell semmisíteni, és az erről készült jegyzőkönyvet három napon belül át kell adni az adatszolgáltatónak.

Az ajánlószelvényekhez hasonlóan a Ve. tiltja azt is, hogy a – helyi vagy országos – népszavazás vagy népi kezdeményezés aláírásgyűjtő ívéről, illetve az azon feltüntetett személyes adatokról (név, lakcím, személyi azonosító) másolat készüljön, azokat tehát az országgyűlési képviselők választásának kampánya során sem szabad felhasználni.

Az adatok továbbítása akkor jogszerű, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek.

A pártok a személyes adatok kezelésével járó kampánytevékenységüket mindaddig nem kezdenek meg, amíg az adatkezelést az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel végett be nem jelentették. A pártok csak a velük tagsági viszonyban állók tekintetében mentesülnek a bejelentési kötelezettség alól. Minden egyéb esetben a bejelentésnek tartalmaznia kell az adatkezelés célját; az adatok fajtáját és kezelésük jogalapját; az érintettek körét; az adatok forrását; a továbbított adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját; az egyes adatfajták törlési határidejét; az adatkezelő, valamint az adatfeldolgozó nevét és címét (székhelyét), a tényleges adatkezelés, illetve az adatfeldolgozás helyét és az adatfeldolgozónak az adatkezeléssel összefüggő tevékenységét.

IV.

A jogszerűen megszerzett személyes (egyres esetekben a különleges) adatok kezelése során az adatkezelő pártoknak, illetve az általuk az adatok feldolgozásával (például postázásával) megbízott szervezeteknek az Avtv., illetve az adott adatkezelésre vonatkozó más törvény adatvédelmi, adatbiztonsági előírásait maradéktalanul be kell tartania. Így például biztosítani kell, hogy:

-

az adatkezelés célhoz kötöttségének elve az adatkezelés minden szakaszában érvényesüljön;

-

az adatkezelés céljának megszűnése, illetve az adatok – törvényben, vagy az érintett hozzájárulásában meghatározott – kezelési határidejének lejártá után, továbbá az érintett adatkezeléshez való hozzájárulásának visszavonásakor a személyes adatok törlésre kerüljenek;

-

adatfeldolgozó igénybe vétele esetén a feldolgozó jogait és kötelezettségeit, felelősségét az adatkezelő pontosan meghatározza;

-

az adatkezelő, illetőleg tevékenységi körében az adatfeldolgozó – megfelelő technikai és szervezési intézkedésekkel – védje az adatokat különösen a jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, nyilvánosságra hozás ellen;

-

az érintettek jogukat gyakorolhassák: tájékoztatást kapjanak személyes adataik kezeléséről, kérhessék adataik helyesbítését, törlését.

V.

Az országgyűlési képviselők választásával összefüggő adatkezelések jogszerűsége jelentős mértékben függ attól is, hogy a polgárok az információs önrendelkezési jogot miképpen érvényesítik. Például:

-

személyes adataik kezeléséhez csak akkor járulnak hozzá, ha egyértelmű tájékoztatást kaptak a szóban forgó adatkezelés céljáról és arról, hogy az adataikat kik, hol és meddig fogják kezelni, illetve feldolgozni;

-

ha annak szükségét érzik, tájékoztatást kérnek az adatkezelőtől az általa kezelt adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az esetleges adatfeldolgozó nevről, címéről, továbbá arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat;

-

nem továbbítják a pártok számára azon személyek (rokonok, ismerősök,

szomszédok) adatait, akikről úgy vélik, hogy szívesen fogadnák az adott párt megkeresését, vagy a párt számára szívesen adnának ajánlószelvényt.

Végezetül felhívom a választópolgárok figyelmét, hogy a személyi azonosító (korábbi nevén személyi szám) használata nem minden esetben tiltott, a választási eljárási törvény is – pontosan körülhatárolt esetekben – lehetővé teszi annak felhasználását, illetve előírja annak kötelező kiszolgáltatását. A választópolgárokat az alábbi esetek érintik a legközvetlenebbül:

-

a választók névjegyzékének – közszemlére nem tett – példánya, valamint a választópolgárnak küldött értesítő („*kopogtató cédula*”) tartalmazza a választópolgár személyi azonosítóját;

-

az ajánlószelvény érvényességének feltétele, hogy kitöltésekor a választópolgár az ajánlószelvényre rávezesse a személyi azonosítóját;

-

a választás napján lakóhelyüktől távol szavazni szándékozó választópolgároknak az ehhez szükséges igazolás kiadásához közölniük kell a személyi azonosítójukat.

Budapest, 2002. január 24.

Dr. Péterfalvi Attila

(37/H/2002)

2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai

Az országgyűlési és a helyhatósági képviselőjelölt-
ajánlással és a választási kampánnyal kapcsolatos
adatvédelmi biztosi

ajánlás

Az első szabad választások óta az adatvédelem nagy kihívása a választásokkal

összefüggő adatvédelmi garanciák hiánya.

A demokratikus és törvényes választások a Magyar Köztársaságban a jogállamiság alapját jelentik. Ennek fontos eleme a választással összefüggő adatkezelési szabályok rendezettsége. Hazai és külföldi tapasztalat, hogy a politikai hatalomért versengő pártok a választópolgárok meggyőzése és szavazatának megszerzése érdekében minden korábbinál erőteljesebben igyekeznek a választópolgár közelébe férkőzni.

A választás az állampolgárok politikai állásfoglalása. A politikai véleményre és a pártállásra vonatkozó adatok, mint különleges adatok a törvény fokozott védelme alatt állnak. Az adatvédelmi biztos fokozott felelősséggel viseltetik azon polgárok iránt, akik Alkotmányban biztosított választójogukkal élve ajánlószelevely útján kifejezik politikai véleményüket és pártszimpátiájukat, illetve akik a politikai kampány során akaratuk ellenére vannak kitéve rendszeres inzultusnak, mert kampánylevelek, telefonos és más modern telekommunikációs üzenetek révén zaklatják őket.

Az adatvédelmi biztos intézményének felállítása óta Magyarországon kétszer tartottak általános országgyűlési és önkormányzati választásokat. 1998-ban is és még inkább 2002-ben, jelentős számban fordultak a választópolgárok hivatalomhoz a választásokkal összefüggő panaszaikkal. Az ajánlószelevelyek által keletkezett rendszeres adatvédelmi kifogások 2002-re kiegészültek a modern hírközlési eszközökkel folytatott politikai kampány elleni panaszokkal.

Hivatali időm első jelentős ügycsoportja is a választási kampányhoz kapcsolódó adatkezelésekkel függött össze. Tájékoztatást adtam ki az országgyűlési képviselők választásával összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről (2002. január 24.); az MSZP adatkezelésével kapcsolatos vizsgálat lezárásáról (2002. március 25.), amely érintette a telefonkönyvek adatainak felhasználását a kampány során; továbbá közleményt bocsátottam ki az e-mail útján küldött kéretlen politikai reklámokról (2002. április 28.).

Az eddigi választások során szerzett tapasztalatok nyilvánvalóvá tették, hogy a hatályos jogszabályok egyes rendelkezései, azok alkalmazásának gyakorlata veszélyeztetik az információs önrendelkezési jogot. Más esetekben a jogi szabályozás hiánya vet fel a személyes adatok – illetve tágabban a magánszféra – védelmével kapcsolatos alkotmányos aggályokat.

I.

A választásokkal kapcsolatos adatvédelmi kérdések

1.

A választásokkal kapcsolatos beadványok két alapvető csoportba sorolhatók:

-

az ajánlás hatályos rendjével, az ajánlószelevelyeken szereplő személyes, illetve

különleges adatok kezelésével kapcsolatos adatvédelmi kérdések;

-

a politikai élet szereplőinek azon törekvése, hogy a választópolgárokkal – különböző eszközökkel, módon és ideig – kapcsolatot létesítsenek és tartsanak fenn, illetve üzeneteiket a választási kampány során és azon kívül is eljuttassák hozzájuk.

2.

A sajtó részletesen beszámolt arról, hogy az ajánlás időszakában:

-

Budapest egyik kerületében postaládákba kézbesített ajánlószelvényeket és értesítőket loptak el;

-

az egyik budapesti önkormányzatnál urnába lehetett bedobni az ajánlószelvényeket (holott az ajánlószelvényeken szereplő adatok ilyen módon történő kezelésére nincs törvényi felhatalmazás);

-

egy vidéki választókerületben a jelölt nyilvántartásból való törlését eredményezte, hogy több, ugyanazon személytől származónak minősülő (és így érvénytelen) ajánlószelvénnyel különböző jelölteket támogattak.

Szintén az ajánlószelvényekkel kapcsolatos adatkezelést érinti, hogy – törvényi kötelezettségük ellenére – a jelölő szervezetek, illetve a jelöltek egy kivételével nem jelentették be az adatvédelmi biztosnak, hogy különleges adatokat kívánnak kezelni.

3.

A választási kampány időszakában, illetve közvetlenül azután számos panasz érkezett hivatalomhoz, amelyekben a polgárok kifogásolták: különböző pártoktól, illetve egyéni választókerületi jelöltektől annak ellenére kaptak névre szólóan megcímezett kampányleveleket, hogy – élve a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) nyújtotta lehetőséggel – személyes adataik kiadását korlátozó, illetve tiltó nyilatkozatot (a továbbiakban: korlátozó nyilatkozat) tettek.

Több tucat beadvány alapján külön vizsgálatot folytattam a telefonkönyvek adatainak felhasználásával kézbesített névre szólóan megcímezett kampányanyagokkal kapcsolatban.

Már az 1998. évi választások során is aggályokat vetett fel hangbemondásos üzenetek továbbítása az előfizetők vezetékös telefonjára, amihez 2002-ben további új kommunikációs eszközök (SMS, e-mail) felhasználása társult. Számos panasz érkezett hivatalomhoz amiatt, mert az érintettek ismeretlenektől választási kampány célját szolgáló e-maileket kaptak.

Egy országgyűlési képviselőjelölt abban kérte állásfoglalásomat, hogy lehetséges-e az őt jelölő párt tagsága, szimpatizánsai, illetve ezek ismerősei részére SMS-ben választási kampánynak minősülő üzenetet továbbítani.

II.

Az ajánlás hatályos rendjével, az ajánlószelvényeken szereplő személyes, illetve különleges adatok kezelésével kapcsolatos adatvédelmi kérdések

1.

Az ajánlószelvény jelen formájában adatvédelmi szempontból aggályos.

Az ajánlás intézménye azt a célt szolgálja, hogy pártok és egyes képviselőjelöltek társadalmi támogatottságát előzetesen fel lehessen mérni és csak olyan jelöltek induljanak az országgyűlési és helyi választásokon, akik jelentős vagy legalábbis viszonylag nagy társadalmi támogatottsággal rendelkeznek.

Az ajánlás intézményét az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1989. évi XXXIV. törvény vezette be (a továbbiakban: Vjt.), melyet később több ponton módosított a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény (a továbbiakban: Ve.). Az ajánlószelvény intézménye azt a célt szolgálja, hogy legalább hétszázötven választópolgár hitelesített ajánlásával támogassa az egyéni választókerületben induló jelöltet [(Vjt. 5. (2) bekezdés], illetve, hogy csak azon pártok állíthassanak területi listát, amelyek meghatározott számú egyéni választókerületben jelöltet tudtak állítani [(Vjt. 5. (3) bekezdés].

Az ajánlószelvény intézménye személyes adatok, ráadásul politikai meggyőződésre vonatkozó különleges adatok tömeges kezelésével jár. Adatvédelmi szempontból teljesen indokolatlan olyan jelölési rendszer alkalmazása, amely személyes adatok ilyen nagyságrendű kezelését igényli, ha az alkotmányos cél elérésére – pártok jelöltállításának szabályozására – van olyan megoldás is, amely egyáltalán nem jár személyes adatok kezelésével és így nem kell korlátozni a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényben (a továbbiakban: Avtv.) garantált személyes adatok védelméhez fűződő jogot. Számos olyan külföldi megoldás alakult ki, amely nem jár személyes adatok kezelésével. Ilyen elsősorban az úgynevezett kaució rendszer, illetve – a kedvezményezett jelölő szervezetek tekintetében – a korábbi választáson a szavazatok bizonyos mértékét elért jelölő szervezetek mentesítése az ajánlások gyűjtése alól.

Az ajánlószevény intézménye iránti állampolgári bizalmatlanság lemérhető a hivatalomhoz érkező jelentős számú panaszból. A bizalmatlanság feltehetően abból adódik, hogy az ajánlószevényen több olyan személyes adatot kezelnek együttesen, amelyek külön-külön is alkalmasak természetes személyek azonosítására. Ez az Alkotmánybíróságnak „az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvény egyes rendelkezései alkotmányellenességének vizsgálatáról” hozott 2/1990. (II. 18.) AB határozata értelmében nem alkotmányellenes, azonban felveti azt az igényt, hogy a jogalkotó olyan jelölési megoldást dolgozzon ki, amely az adatvédelmi követelményeknek hathatósabban megfelel.

2.

Az ajánlás jelenlegi rendje sem az Avtv. idézett szabályainak, sem az Alkotmánybíróság említett határozatából fakadó követelményeknek nem felel meg, így a jogszabályi környezet és a kialakult gyakorlat nem tudja biztosítani a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülését.

- A Ve. 47. §-a értelmében az ajánlás az ajánlószevénynek a jelölt, illetve a jelölő szervezet képviselője részére történő átadását jelenti.
- Az ajánlószevény gyűjtésének meg kell felelnie az Avtv. 6. §-ában írt követelménynek is, vagyis az érintettel az adat felvétele előtt közölni kell, hogy az adatszolgáltatás önkéntes vagy kötelező. Az érintettet tájékoztatni kell az adatkezelés céljáról és arról, hogy az adatokat kik fogják kezelni, illetve feldolgozni. Az érintett csakis ennek tudatában adhatja tájékozott beleegyezését adatai jelölő szervezet általi kezeléséhez.
- Az Avtv. 6. §-a értelmében a tájékoztatásnak ki kell terjednie annak az adatkezelőnek a megnevezésére is, akinek a képviselőjében eljáró személy az ajánlószevényeket gyűjti. A jelölő szervezet tehát az ajánlószevényen szereplő személyes és különleges adatok tekintetében adatkezelőnek minősül. A választásokon jelöltet állító jelölő szervezetek (Ve. 149. § g) pont) jogi személyek, amelynek a képviselőjére a jelölő szervezet bíróságnál nyilvántartásba vett törvényes képviselője jogosult, illetve az, akinek a törvényes képviselő szabályszerű meghatalmazást adott. E személy az Avtv. 2. § 7. b) pontja alapján adatfeldolgozónak minősül. Ajánlást csak a jelölttől, illetve a jelölő szervezettől származó meghatalmazással rendelkező személy gyűjthet, az adatkezelőnek minősülő jelöltnek és jelölő szervezetnek ezekért az adatfeldolgozó személyekért felelősséget kell vállalniuk.
- Az ajánlások ellenőrzésének eljárási szabályai nem kívánják meg annak egyértelmű igazolását, illetve az ajánlószevény jelenlegi formájában nem alkalmas annak bizonyítására, hogy az ajánlást tényleg az a választópolgár tette meg, akinek a Ve. 47. § (2) bekezdése szerinti adatai az ajánlószevényen szerepelnek. Az aláírások hitelességének ellenőrzésére vonatkozó szabályt a Ve. hatályon kívül helyezte.
- A Ve. szabályai jogi kötelezettséget rónak a jelölő szervezetekre a be nem nyújtott ajánlószevények megsemmisítésére, illetve megtiltják másolat

készítését az ajánlószelvényekről, de ezen szabályok gyakorlati érvényesülése ellenőrizhetetlen.

- Az ajánlószelvényekkel egyidejűleg eljuttatott értesítő mindazokat az adatokat tartalmazza, amelyek az ajánlószelvény kitöltéséhez (és így formailag érvényes ajánlás megtételéhez) szükségesek. Az ajánlószelvényt és az értesítőt együtt tartalmazó boríték, illetve akár csak az értesítő illetéktelen kezekbe kerülése az ajánlással való visszaélés lehetőségét nagyban megkönnyíti. Az ilyen visszaélések lehetőségét csökkenthetné, ha a választópolgár személyi azonosítóját az értesítő nem tartalmazná, hanem azt más módon juttatnák el a választópolgárokhoz. Az új típusú személyazonosító igazolványokra és lakcímgazolványokra való általános áttérés pedig feleslegessé tenné a személyi azonosító választások előtti kötelező közlését is.

A fenti adatvédelmi aggályokra való tekintettel az ajánlószelvényekre vonatkozó hatályos szabályozás felülvizsgálatra szorul.

Az ajánlás rendszerének adatkezeléssel nem járó, az ajánlószelvény intézményét mellőző szabályozási lehetőségre utalt az Alkotmánybíróság „*az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvény egyes rendelkezései alkotmányellenességének vizsgálatáról*” hozott 2/1990. (II. 18.) AB határozatában.

Az ajánlószelvény intézményének fenntartása esetén garanciális szabályokkal kell megakadályozni a személyes, illetve a különleges adatokkal való visszaélés lehetőségét. Ilyen garanciális rendelkezés lehet például olyan rendszer kialakítása, amely elsősorban a választópolgár aktivitására épül, illetve ha az ajánlás olyan körülmények között történik, amikor az ajánlószelvényt átadó választópolgár és az ajánlások ellenőrzésére jogosult választási szerv közé nem iktatódik be más szervezet. Ilyen megoldást korábban a magyar jog is ismert.

III.

A politikai élet szereplőinek és a választópolgárok kapcsolatának kérdése

Az Alkotmány 3. §-ának (2) bekezdése értelmében „*a pártok közreműködnek a népakarat kialakításában és kinyilvánításában*”. A politikai pártok alkotmányos rendeltetése, hogy sajátos közvetítő szerepet töltsenek be a társadalom és az állam között. Méltányolható törekvésük tehát, hogy e funkciójuk teljesítése érdekében a választópolgárokkal a választási kampány időszakában, valamint azon kívül is kapcsolatba kerülhessenek, illetve kapcsolatot tarthassanak fenn. Ugyanakkor azonban a pártok e tevékenysége sem sértheti a választópolgárok személyes adatok védelméhez fűződő jogait, illetve tágabban a magánszféra tiszteletben tartásához fűződő jogait.

Méltányolható az állampolgárok azon igénye, hogy a magánéletüktől távol tartsák a kampány keretében és azon kívül is a politikai reklámanyagok bármilyen formában történő kéretlen terjesztését.

A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán a választójogi törvény a pártokat megillető jogokat az egyesülési jog alapján létrejött társadalmi szervezetek, illetve – korlátozott mértékben – a közhasznú szervezetek számára is biztosítja. E tekintetben a politikai pártokkal kapcsolatos megállapítások rájuk is érvényesek.

A politikai pártok üzeneteiket sokféle módon juttathatják el a választókhoz, amelyeknek a megítélése attól is függ, hogy ezek a módok igénylik-e vagy sem személyes adatok kezelését, illetve az üzenetek eljuttatásához a pártok milyen eszközöket vesznek igénybe. A magyar jogalkotás ezekre a különbségekre még alig reagál, és a meglévő jogi szabályozással szemben is számos kritika fogalmazható meg.

1.

Az Nytv. 20. §-a értelmében a polgár név- és lakcímadatáról – függetlenül attól, hogy élt-e adatai letiltásának jogával – más polgárnak, jogi személynek vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetnek adatszolgáltatás akkor teljesíthető, ha azt törvény előírja.

- A Ve. 45. §-a – amely lehetővé teszi, hogy pártok a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi hivatalától a névjegyzékben szereplő választópolgárok családi és utónevét, valamint lakcímének átadását igényeljék – az említett törvényhelynek megfelelően szabályokat tartalmaz. A letiltó nyilatkozatnak ugyanis – a hatályos jogszabályok szerint – csak az Nytv. 19. §-a tekintetében van jelentősége, vagyis akkor, ha a név- és lakcímadatok szolgáltatását valamely polgár, illetve jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet jogának vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében; tudományos kutatás céljából; közvélemény-kutatás és piackutatás megkezdéséhez szükséges minta, valamint közvetlen üzletszerzés (direkt marketing) célját szolgáló lista összeállításához kéri. A Ve. 45. §-ában írt adatszolgáltatás nem tartozik ebbe a körbe. Indokolatlan, hogy a választási kampány esetén nem jár ugyanaz a védelem, amit a polgárok a közvetlen üzletszerzést végző szervezetek tevékenységével szemben élvezhetnek. Jelenleg sincs technikai akadálya annak, hogy a letiltó nyilatkozatot tett polgárokat is kiszűrjék az adatszolgáltatás során.
- Az a) pontban említett követelményeket a Ve. 45. §-ának (2) bekezdésében szabályozott esetben is érvényesíteni kell, azaz a közszemlére tett névjegyzéknek a jelölő szervezet rendelkezésére bocsátott másolati példánya sem tartalmazhatja azokat a választópolgárokat, akik korlátozó nyilatkozatot tettek. A jogalkotó feladata annak eldöntése, hogy – mérlegelve a technikai lehetőségeket – hogyan szerez érvényt ennek a követelménynek.
- A Ve. 45. §-ának (4) bekezdése azzal, hogy a helyi választási iroda vezetőjén, illetve a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi hivatalán kívül csak más állami vagy önkormányzati szervnek tiltja, hogy saját nyilvántartásaiból személyes adatot szolgáltatassanak ki, lehetőséget ad olyan értelmezésre, amely szerint nem állami, illetve nem önkormányzati szerv nyilvántartásából személyes adatok igényelhetők. A Ve. 45. §-a (4) bekezdésének megfelelő

módosításával ezt az értelmezési lehetőséget ki kell zárni.

2.

A telekommunikációs eszközök igénybevételével zajló választási kampány jogilag jelentős részben rendezetlen.

- A hírközlésről szóló 2001. évi XL törvény (a továbbiakban: Htv.) 64. §-a az emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer közvetlen üzletszerzési célú alkalmazásának az előfizető előzetes hozzájárulásától függő alkalmazásáról, illetve a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló közlemények továbbításának tilalmáról tesz említést.
Ez a szabály – hasonlóan a Htv. 62. §-ához – csak a közvetlen üzletszerzést végző szervek lehetőségét korlátozza, ezen túlmenően azonban további korlátokat nem állít fel. Így formálisan jogszerű akár pihenésre szánt időszakban küldött üzenet is, noha ennek a magánszférát sértő volta nyilvánvaló.
A nemzetközi gyakorlat e téren is kimunkálta már a legfontosabb garanciális szabályokat:

•

az emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer alkalmazásához való hozzájárulásnak tartalmaznia kell az előre meghatározott hívási időszakot,

•

az előfizetőnek kell megadnia azt a telefonszámot, amelyen őt felhívhatják.

Biztosítani kell annak lehetőségét is, hogy az ilyen üzenetek bármikor megszakíthatóak legyenek és a megszakítást követően a telefon eredeti rendeltetésének megfelelően ismét használható legyen

•

Az e-mail, illetve SMS útján küldött reklámokra vonatkozó különös szabályokat az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény tartalmazza, amelynek szabályai – eltérő rendelkezés hiányában – alkalmazhatók a választási kampány céljából küldött elektronikus levelekre, SMS-ekre is. Így a törvény 14. §-ában megfogalmazott korlátokat a választási kampány során sem lehet mellőzni.

2.

A nyilvános adattárakban (pl. szakértői névjegyzék, telefonkönyv) hozzáférhető személyes adatok tömeges felhasználása – a vonatkozó szabályozástól függetlenül – a választási kampány során veszélyeztetheti a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog érvényesülését, ezért indokolt az ilyen adatok választási kampány céljára történő felhasználásának közvetlen

szabályozása.

IV.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. §-ának (1) bekezdésében és az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 25. §-ában biztosított jogkörömben eljárva az alábbi ajánlást teszem:

- Felkérem a belügyminisztert, kezdeményezze a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosítását annak érdekében, hogy

az ajánlás jelenlegi rendje helyett a személyes adatok kezelését nem igénylő ajánlási rendszer kerüljön bevezetésre, vagy a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot jobban szolgáló megoldást intézményesítsen a törvény;

a törvény biztosítsa a személyes adataik kiadását korlátozó, illetve tiltó nyilatkozatot tett választópolgárok azon jogát, hogy adataikat ne szolgáltatassák ki a választási kampány céljaira.

- Felkérem a belügyminisztert és az igazságügyi minisztert, hogy kezdeményezze a nyilvános adattárakban hozzáférhető személyes adatok választási kampány céljára történő felhasználásának törvényi szabályozását.
- Megfontolásra ajánlom az igazságügyi miniszternek a választási kampány időszakán kívüli „*politikai marketing*” átfogó törvényi szabályozását.

Budapest, 2002. június 20.

Dr. Péterfalvi Attila

(381/H/2002)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

[Bevezető](#)

[I. Tevékenységünk főbb adatai](#)

[II.A vizsgálatok](#)

[III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása](#)

[Mellékletek](#)

[1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója](#)

[Tájékoztató az országgyűlési képviselők választásával összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről](#)

[2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai](#)

[Az országgyűlési és a helyhatósági képviselőjelölt-ajánlással és a választási kampánnyal kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlás](#)

[Az írásbeli nyelvvizsgadolgozatok megtekintésének rendjével kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlás](#)

[Az országgyűlési vizsgálóbizottságok - különösen a 41/2002. \(VII. 12.\) OGY határozattal létrehozott, a rendszerváltás utáni első, szabadon választott Magyar Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló bizottság - adatkezelésére vonatkozó adatvédelmi biztosi ajánlás](#)

[Az örökbefogadni szándékozó személy pszichikai alkalmassági vizsgálatát követő adattovábbításról szóló adatvédelmi biztosi ajánlás](#)

[A postahivatalokban a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog érvényesülését szolgáló technikai és szervezési intézkedéseket szorgalmazó adatvédelmi biztosi ajánlás](#)

[Jelentés az OBH 6580/2001 sz. ügyben](#)

[Az örökbefogadással összefüggő adatkezeléssel kapcsolatban kiadott együttes ajánlás](#)

[3. Az adatvédelmi biztos közleményei](#)

[4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai](#)

[A\) Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek](#)

[B\) Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek](#)

[Függelék](#)

3. Az adatvédelmi biztos közleményei

KÖZLEMÉNY

az MSZP adatkezelésével kapcsolatban

A Medgyessy Péter szocialista miniszterelnök-jelölt által több millió polgárhoz eljuttatott levél kapcsán indított vizsgálatot az adatvédelmi biztos 2002. február 19-én a pártigazgatónak küldött levéllel lezárta. A vizsgálat fontosabb megállapításairól a biztos levélben értesítette a panaszosokat. Az egyik ilyen levél tartalmát az MTI nyilvánosságra hozta március 12-én.

A vizsgálat során a biztos jogellenes adatkezelést állapított meg, ezért – az adatvédelmi törvény előírásának megfelelően – a pártigazgatónak küldött levélben felszólította a Magyar Szocialista Pártot mint adatkezelőt, hogy szüntessék meg a telefonkönyvek adatainak felhasználásával létrehozott adatállomány (kiküldési címlista), valamint a további kapcsolatot nem igénylőkről készült adatállomány (tilalmi lista) kezelését, és e nyilvántartásokat semmisítsék meg. A biztos levelében azt is kérte, hogy a megtett intézkedésekről 30 napon belül írásban adjanak tájékoztatást, továbbá jelezte, hogy az MSZP válaszlevelének megérkezését követően a sajtót is tájékoztatni kívánja az ügy befejezéséről.

Az MSZP álláspontját március 20-án kelt levelében fejtette ki a pártigazgató. A jogszabályi hivatkozásokban bővelkedő, az adatvédelmi biztos vizsgálati módszerét és egyes megállapításait kifogásoló tizenkét oldalas válaszból az tűnik ki, hogy a párt illetékesei az adatvédelmi biztos vizsgálatát még nem tekintik lezártnak, és a biztos által kifogásolt adatkezeléseket jogszerűnek vélik. A MSZP – téves jogértelmezés alapján – figyelmen kívül hagyta az adatvédelmi törvény azon előírását, miszerint a biztos felszólítása nyomán *„az adatkezelő haladéktalanul köteles megtenni a szükséges intézkedéseket”*, ugyanakkor a válaszlevélben kifejezték készségüket, hogy az adatvédelmi biztos *„végleges álláspontjának kialakítása után, rendelkezéseit az ajánlásban foglaltaknak megfelelően”* teljesíteni fogják.

Az adatvédelmi biztos a szóban forgó ügyben nem ajánlást adott ki, amelyet az érintett észrevételei, jogi érvei alapján esetleg módosíthatna, hanem – körültekintő vizsgálat és az egyértelmű jogszabályi rendelkezések alapján – jogellenes adatkezelést állapított meg, ezért ismételen felszólította az MSZP-t mint adatkezelőt, hogy semmisítsék meg a telefonkönyvekben található előfizetők név- és lakcímadataiból készült – a választási kampányanyag postázását segítő – címlistákat, adatállományokat, illetve a párttal további kapcsolatot nem igénylő polgárokról vezetett nyilvántartást.

Az adatvédelmi biztos megállapításait részletesen tartalmazó – a pártigazgatónak február 19-én megküldött – levél a www.obh.hu címen, az adatvédelmi biztos

honlapján, az aktuális információk között olvasható. Az MSZP március 20-iki levelére az adatvédelmi biztos külföldi útjáról való hazatérte után fog részletesen válaszolni.

Budapest, 2002. március 25.

Dr. Péterfalvi Attila

(787/A/2001)

KÖZLEMÉNY

Az elmúlt napokban több olyan beadvány érkezett az adatvédelmi biztoshoz, amelyben az állampolgárok arról számoltak be, hogy személyes elektronikus postafiókjukba ismeretlenek kéretlenül politikai tartalmú leveleket juttattak el. A beadványozók által sérelmezett levelek mindegyike bárki számára – személyes adatok megadása nélkül – e-mail cím regisztrálására lehetőséget biztosító elektronikus postaközpontok valamelyikéből érkezett, olyan e-mail címekről, amelyekből nem lehetett megállapítani a feladó kilétét. A levelek felhívást tartalmaztak arra, hogy a címzett valamelyik párt vagy valamelyik politikai oldal mellett adja le a voksát. Nem tartalmaztak a levelek semmilyen információt arra vonatkozóan, hogy a feladók a címzettek e-mail címét milyen forrásból szerezték meg, és arra sem, hogy hol lehet tiltakozni a további levelek küldése ellen. A beadványozók nem tudták, hogy a reklámok feladói honnan szerezték meg személyes e-mail címüket.

Az e-mail útján küldött reklámokra vonatkozó különös szabályokat az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény tartalmazza. Eszerint kizárólag az igénybe vevő egyértelmű, előzetes hozzájárulásával küldhető elektronikus levelezés útján reklám. A címzettet tájékoztatni kell arról az elektronikus levelezési címről és egyéb elérhetőségről, ahol a reklámok küldésének megtiltása iránti igényét bejelentheti. Nem szabad olyan személyeknek reklámot küldeni, akik nem szerepelnek a reklámozó, reklámszolgáltató, illetve a reklám közvetítője által kötelezően vezetett azon nyilvántartásban, amelyet azokról vezetnek, akik írásban bejelentették, hogy kívánnak ilyen reklámot kapni (14. §).

A beadványozók által sérelmezett levelek esetében is e törvény rendelkezései alkalmazhatók. A törvény hatályára vonatkozó, valamint az értelmező rendelkezések szerint a törvény hatálya a Magyar Köztársaság területéről nyújtott szolgáltatásokra, valamint minden olyan szolgáltatásra kiterjed, amelyről a használt nyelv, a pénznem és egyéb körülmények alapján valószínűsíthető, hogy magyarországi igénybe vevők számára kívánják elérhetővé tenni [1. § (1) a) pont, valamint 2. § g) pont]. A levél tartalmát tekintve politikai reklámot tartalmaz, minden esetben arra kérték a címzetteket, hogy az egyik vagy másik politikai erőre szavazzanak. A politikai reklámokra vonatkozó eltérő szabályozás hiányában e levelezésre is az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás felhasználásával küldött reklámokra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A kérdéses levelek láthatóan nem tartoznak a

magánlevelezés körébe sem, mivel a feladó politikai felhívást juttatott el ismeretlenek sokasága részére olyan e-mail címről, amelyből a feladónak csupán a politikai irányultsága ismerhető meg, kilétére a címzettek még csak következtetni sem tudnak.

Mindezek alapján felhívom az e-mail útján politikai reklámokat küldő személyek figyelmét arra, hogy jogellenes magatartást tanúsítanak akkor, amikor a fenti szabályok figyelmen kívül hagyásával közvetítenek magánlevelezésnek nem minősülő politikai reklámokat, és felszólítom őket, hogy a továbbiakban tartózkodjanak az ilyen magatartástól.

Budapest, 2002. április 18.

Dr. Péterfalvi Attila

(249/A/2002)

KÖZLEMÉNY

Dr. Orbán Viktor leköszönő miniszterelnök által a nyugdíjasoknak írt levél ügyében folytatott vizsgálatot lezártam, annak eredményéről a közvéleményt az alábbiakban tájékoztatom:

Az ügy kivizsgálása érdekében írásban megkerestem Vágújhelyi Ferencet, a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság (NyBF) főigazgató-helyettesét és Kalmár Istvánt, a Magyar Posta Rt. vezérigazgatóját azzal, hogy az alábbiakra szíveskedjenek válaszolni:

- lang=EN-GB> továbbítottak-e (NyBF), illetve vettek-e át (Posta) személyes adatokat az ügyvel kapcsolatban?
- lang=EN-GB> milyen megkeresés alapján, kinek és hány személy adatát továbbították (NyBF)?
- lang=EN-GB> mely adatkezelőtől, milyen célból és mely adatkörre kiterjedő személyes adatok birtokába jutottak (Posta)?

A megkeresettek válasza a következőket tartalmazta:

1.

Varga Mihály pénzügyminiszter 2002. május 15-én kelt levelében értesítette a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságot, hogy a kormány a hivatkozott döntéséről értesíteni kívánja az érintetteket, és e célból a Főigazgatóság haladéktalanul adja át az érintettek levelezési címeit tartalmazó címlistát a Magyar Postának. A levél tartalmát nem ismerték. Az adatokkal a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság rendelkezik, ezért annak igazgatója az adatbázis előállításáról a Postával való

egyeztetést követően gondoskodott. A Posta vezérigazgatója az adatbázis átvételekor nyilatkozott annak törvényes kezeléséről és a cél megszűntét követő megsemmisítésről. Összesen 1 410 794 korbetöltött öregségi nyugdíjas neve és címe szerepelt az adatbázisban. Az adattovábbítás jogalapjaként a főigazgató-helyettes azt jelölte meg, hogy az ellátásra vonatkozó értesítést évtizedek óta a Postával való együttműködésben látják el (a Posta a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény alapján e feladat ellátása során adatfeldolgozónak minősül). Az adatbázist a kormány, vagy a Miniszterelnöki Hivatal nem kapta meg.

2.

A fentieket erősítette meg a Posta megbízott vezérigazgatójának válasza is. A leveleket az Állami Nyomda készítette, a Posta feladata azok perszonalizálása és borítékolása volt. Ezt automatizált eljárással végezték, így a levél tartalmát, illetve címzettjeit a Posta munkatársai nem ismerhették meg. A levelek kézbesítését követően a Posta az adatbázist tartalmazó CD ROM-ot 2002. május 27-én jegyzőkönyvi hitelesítés mellett fizikai roncsolás útján megsemmisítette. A köztes feldolgozó és dat fájlokat törléssel semmisítették meg.

A vizsgálat során megállapítottam, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény adatkezelésre vonatkozó szabályait a levelek kiküldésének módja nem sértette meg, mivel az adatkezelő Nyugdíjfolyósító Igazgatóság a személyes adatokat nem adta át sem a miniszterelnöknek, sem a Miniszterelnöki Hivatalnak. Megállapítottam, hogy a nyugdíj folyósítójának nem kötelessége az ellátottakat a nyugdíj mértékének változásáról értesíteni. Mindazonáltal úgy ítélem meg, hogy a nyugdíjemelésre vonatkozó jogszabály kihirdetése és a médiában való közzététele elégséges az érintettek tájékoztatásához, ugyanakkor a folyósító személyre szóló értesítése nem sérti a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot. Azonban a levél formailag nem, és tartalmilag is csak részben felelt meg az adatkezeléssel szemben támasztott követelményeknek.

A fentiek miatt kifogásolom, hogy a címzettek a levél kiküldésével egyidejűleg nem tájékoztatták arról, hogy adataikat jogosulatlanul nem továbbították. E tájékoztatás elmaradása eredményezte azt, hogy sokak számára e levél azt a látszatot keltette, hogy adataikat az adatkezelő törvényes felhatalmazás nélkül továbbította.

Nem felel meg ugyanakkor a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény rendelkezéseinek az, hogy az adatkezelő a Magyar Posta Rt.-t mint adatfeldolgozót nem jelentette be az adatvédelmi nyilvántartásba. Megállapításaimról az indítványozókat és a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságot is tájékoztattam.

Budapest, 2002. június 24.

Dr. Péterfalvi Attila

(415/A/2002)

KÖZLEMÉNY

2002. június 5 – 7. között Mr. César Alonso Iriarte (European Commission Internal Market Directorate General Data Protection Unit Brussels) vezetésével az Európai Unió 29. Munkacsoportjának képviselőjében az Európai Unió Bizottságának Technikai Segítségnyújtó és Információs Irodája (TAIEX Iroda) megbízásából munkalátogatást tett az Adatvédelmi Biztos Irodájában Ms. Anne-Christine Lacoste (Commission de Protection de la vie privée, Bruxelles), Mr. Emilio Aced Felez (Agencia de Protección de Datos, Madrid) és Mr. David Smith (Office of the Information Commissioner Wycliffe House, Water Lane).

A látogatás programja az alábbi volt:

Június 5. szerda

Találkozó Szászfalvi Lászlóval, az Országgyűlés Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottságának elnökével;

Molnár Gyulával, az Országgyűlés Informatikai és Távközlési Bizottságának alelnökével,

Dr. Hargitai Jánossal, az Országgyűlés Költségvetési és Pénzügyi Bizottságának tagjával.

A találkozón részt vett Dr. Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos is.

Június 6. csütörtök

Találkozó és szakmai konzultáció az Adatvédelmi Főosztály vezetőjével és munkatársaival; találkozó és szakmai konzultáció a Nyilvántartási Főosztály vezetőjével és munkatársaival; találkozó és szakmai konzultáció az Információszabadság Főosztály vezetőjével és munkatársaival; találkozó és szakmai konzultáció a Titkársági Főosztály vezetőjével.

Június 7. péntek

Kerekasztal-beszélgetés a magyarországi nagy adatkezelők képviselőivel.

Résztevők:

IM Közjogi Kodifikációs Főosztályának képviselői;

Dr. Metzinger Éva, Bács-Kiskun Megyei Közigazgatási Hivatal vezetője;

KSH képviselői;

ORFK adatvédelmi felelőse;

BM Központi Hivatal képviselője;

MABISZ képviselői;

Direkt Marketing Szövetség elnöke;

PSZÁF képviselői;

Bács-Kiskun Megyei Kórház jogi osztályának vezetője;

OEP adatvédelmi felelőse;

Magyar Posta adatvédelmi felelőse.

A munkabizottság jelentését várhatóan ősszel terjeszti az Európai Unió 29. Munkacsoportja elé, előzetes szóbeli tapasztalataik a következőkben foglalhatók össze:

szükséges az adatvédelmi biztos költségvetési függetlenségét biztosítani;

az iroda működéséhez elengedhetetlen anyagi feltételeket biztosítani kell;

az EU 95/46/EC számú Irányelvével összhangba kell hozni a magyar adatvédelmi törvényt;

az információs jogok hatékonyabb érvényesülésének elősegítése érdekében szélesíteni kell a biztos jogkörét;

az Adatvédelmi Nyilvántartás működését és a bejelentkezések ellenőrzését meg kell erősíteni;

az adatvédelem feladatainak nemzetközi összehangolása érdekében komoly informatikai, infrastrukturális fejlesztést kell végrehajtani;

enyhíteni kell a magyar törvénynek a személyes adatok külföldre való továbbítására vonatkozó szigorán;

anyagi feltételeket kell biztosítani a folyamatos nemzetközi kapcsolattartásra és a munkatársak továbbképzésére;

nagyobb aktivitással kell megjelenni a jogpropaganda és az ismeretterjesztés

területén.

Budapest, 2002. június 24.

Dr. Péterfalvi Attila

(305/K/2002)

KÖZLEMÉNY

Súlyos aggodalomra ad okot az, hogy az elmúlt napokban – egyes közéleti szerepet betöltő személyek titkosszolgálati múltjának feltárásához kapcsolódva, vagy arra hivatkozva – több olyan, azonosítható személyre vonatkozó adat, tény, feltételezés kapott nyilvánosságot a médiában, amelyek megszerzése és nyilvánosságra hozatala a személyes adatok védelmére vonatkozó törvényi előírások megsértésével történt. Bár az érintettek személyiségi jogaik megsértése miatt ezidáig nem kerestek jogorvoslatot, az adatvédelmi biztos – a tevékenységére vonatkozó törvény előírására figyelemmel – szükségesnek tartja a közvélemény figyelmét felhívni arra, hogy egyes személyek állambiztonsági múltjának feltárására a hatályos jogi szabályozás szerint jelenleg csak az érintetteknek vagy – a vonatkozó törvényi rendelkezés szerint – az átvilágító bíróknak van joguk.

Az ügygel összefüggésben az adatvédelmi biztos leszögezi: a jelenleg hatályos törvényi szabályozás nem teszi lehetővé, hogy a közhatalmat gyakorlóknak, a politikai közélet szereplőinek korábbi életútja (titkosszolgálati múltja) olyan mértékben átláthatóvá váljon, amennyire azt a politikai pártok jelenleg szükségesnek tartják, vagy történeti múltunk feltárása igényelheti. A jelenlegi törvény-előkészítési munka – amelynek menetében az adatvédelmi biztos is kifejti szakmai véleményét – nyomán születhet olyan jogi megoldás, amely összhangba hozza a fenti igényeket az alkotmányos alapelvekkel.

Az adatvédelmi biztos alkotmányos kötelezettsége, hogy felhívja a közéleti szereplőket, az írott és elektronikus sajtó munkatársait, a szóban forgó ügyekben információkkal rendelkező magánszemélyeket, illetve szervezetek képviselői figyelmét arra, hogy a személyes adatok alkotmányos védelem alatt állnak, azokat csak az érintettek hozzájárulása, vagy törvény előírása esetén hozhatják nyilvánosságra.

Felkéri az illetékes hatóságokat, hogy határozottan járjanak el, ha személyes adatokat bárki jogosulatlanul vagy a céltól eltérően kezel, jogellenesen továbbít, vagy nyilvánosságra hoz, azaz bűncselekményt követ el.

Budapest, 2002. július 5.

Dr. Péterfalvi Attila

KÖZLEMÉNY

Ez év elején írásban és telefonon is többen sérelmezték, hogy bár a nyelvvizsgaközpontok lehetőséget biztosítanak a vizsgázó számára a nyelvvizsgadolgozat megtekintésére, a vizsgázónak nincs lehetősége arra, hogy a dolgozatról másolatot kérjen, vagy jegyzeteket készítsen. Ezt a nyelvvizsgaközpontok a tesztek újrafelhasználhatóságával indokolták. Az ügyvel kapcsolatos megállapításait az adatvédelmi biztos ajánlásban rögzítette. Álláspontja szerint a vizsgaközpontok gyakorlata sérti a vizsgázók személyes adatok védelméhez való jogát, a vizsgaközpontoknak a dolgozatokba, azok értékelésébe való betekintés esetén biztosítaniuk kell a másolatkészítés lehetőségét is.

Mindaz, amit a vizsgázó a vizsgadolgozaton a vizsgaközponttal közöl, a feltett vizsgakérdésekre adott válaszai, valamint az írásképe is személyes adat, azok kezelője pedig a nyelvvizsgaközpont, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket be kell tartania. Az adatvédelmi törvény szerint az érintettet megilleti az adatkezelés és a kezelt adatok tekintetében a tájékoztatáshoz való jog, amit az adatkezelőnek legkésőbb az erre irányuló kérelem előterjesztésétől számított harminc napon belül írásban kell megadnia. E jogot csak meghatározott esetekben és csak törvényben lehet korlátozni. Jelenleg nincs olyan törvényi rendelkezés, amely a vizsgázó tájékoztatáshoz való jogát a fentiek szerint korlátozná, a tájékoztatást tehát minden esetben meg kell adni. Ez a betekintés engedésével is történhet, az érintett kifejezett kérésére azonban nem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon rendelkezésére személyes adatairól. A másolatkészítés lehetőségének megadását indokolja az is, hogy az a vizsgázó jogszabályok által biztosított jogorvoslati jogának nélkülözhetetlen feltétele. A személyes adatok védelméhez való jog és a tesztek újrafelhasználhatóságának érdeke közötti konfliktust maga az adatvédelmi törvény oldja fel, amikor az alkotmányos jog elsődlegességét állapítja meg.

Az adatvédelmi biztos felkérte a vizsgaközpontok vezetőit, hogy szabályzatukat az ajánlásnak megfelelően módosítsák. Felkérte továbbá a Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központot és a Nyelvvizsgát Akkreditáló Testületet, hogy az akkreditációs eljárások során a vizsgaszabályzatok vizsgálatakor a fentiekre is legyenek figyelemmel, továbbá arra, hogy álláspontjáról valamennyi nyelvvizsgaközpontot tájékoztassák. Felkérte végül az oktatási minisztert, hogy készítse elő a nyelvvizsgáztatás rendjével kapcsolatos kormányrendelet olyan módosítását, amely a vizsgaközpontok számára egyértelművé teszi, hogy a vizsgadolgozatokba való betekintési jog magában foglalja a másolatok készítésének jogát is.

Az ajánlás szövege megtalálható a www.obh.hu címen.

Budapest, 2002. július 25.

Dr. Péterfalvi Attila

(336/A2002)

KÖZLEMÉNY

A rendszerváltás utáni első, szabadon választott Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló országgyűlési bizottság elnöke, valamint egy állampolgár beadványa alapján az adatvédelmi biztos elvégezte a bizottság adatkezelésének vizsgálatát és ajánlásban alakította ki a személyes adatok védelmére vonatkozó álláspontját.

A vélemény kialakítását megkönnyítette, hogy az adatvédelmi biztos július 5-én kiadott közleményében már leszögezte: a jelenleg hatályos törvényi szabályozás nem teszi lehetővé, hogy a közhatalmat gyakorlóknak, a politikai közélet szereplőinek korábbi életútja (titkosszolgálati múltja) olyan mértékben átláthatóvá váljon, amennyire azt a politikai pártok jelenleg szükségesnek tartják, vagy történeti múltunk feltárása igényelheti. Az elmúlt években több olyan adatvédelmi biztos állásfoglalás is született, amelyek rámutattak a parlamenti vizsgálóbizottságok működésének – kiemelten a személyes adatok kezelésével kapcsolatos tevékenységének – adatvédelmi aggályaira.

Az adatvédelmi biztos ajánlásában megállapította, hogy a vizsgálóbizottság adatkezelése több szempontból ellentétes az adatvédelmi követelményekkel. Személyes adatot akkor lehet kezelni, ha ahhoz az érintett hozzájárul vagy azt törvény elrendeli. A közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő érdekek nem sérthetik a személyes adatok védelméhez fűződő jogot és az érintett személyiségi jogait, kivéve ha törvény kivételt tesz.

A vizsgálóbizottság feladata ellátásával összefüggésben olyan személyes adatok kezelését végzi, amelyre vonatkozóan nincsen törvényi felhatalmazás. A vizsgálóbizottság működését szabályozó jogi norma nem törvény, hanem országgyűlési határozat.

Az ombudsman az adatvédelmi vizsgálat megállapításait vonatkoztatta a miniszterelnök titkosszolgálati múltját vizsgáló bizottság adatkezelésére is, ezért ajánlásait mindkét bizottsággal összefüggésben tette meg.

Felkérte a jogalkotót, hogy a vizsgálóbizottságok adatkezelésére vonatkozó szabályokat törvényben határozza meg. Felkérte a vizsgálóbizottságokat hogy – törvényi szabályozás hiányában – csak az érintettek hozzájárulásával hozzák nyilvánosságra titkosszolgálati múltjukra vonatkozó adataikat. A vizsgálóbizottságok működésére vonatkozó alkotmányos rendelkezés összeütközésbe kerülhet a személyes adatok védelméhez, illetőleg a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő

alkotmányos joggal, ezért indítványozta a biztos az Országgyűlésnél, hogy a lehetséges ellentmondás feloldására kérjen alkotmánybíróági értelmezést.

Az ajánlás teljes szövege olvasható a www.obh.hu címen, az adatvédelmi biztos honlapján az aktuális információk között.

Budapest, 2002. augusztus 7.

Dr. Péterfalvi Attila

(544/K/2002)

KÖZLEMÉNY

Az adatvédelmi biztos 2002. június 24-én kiadott közleményében beszámolt arról, hogy négy szakértő az Európai Unió 29. Munkacsoportjának megbízásából 2002. június 5–7. között látogatást tett az Adatvédelmi Biztos Irodájában. A látogatást az Európai Bizottság Bővítési Főigazgatóságához, azon belül a Csatlakozás Előtti Koordináció és Pénzügyi Eszközök Igazgatóságához tartozó Technikai Segítségnyújtó és Információs Hivatal (TAIEX) szervezte.

A látogatás célja az adatvédelmi biztos rendelkezésére álló adminisztratív infrastruktúra megismerése volt, valamint annak felmérése, hogy Magyarország alkalmas-e az Európai Unió adatvédelmi jogrendjének a befogadására. A szakértők álláspontjukat jelentésben összegezték. Ennek megállapításai részben a látogatás tapasztalatain, részben a korábban kiküldött kérdőívben megadott információkon, valamint a rendelkezésükre bocsátott egyéb szakmai anyagokon – elsősorban a vonatkozó jogszabályokon, valamint az adatvédelmi biztos korábbi beszámolóin – alapultak.

A jelentés megállapítja, hogy Magyarországon a törvényi szabályozás szilárd alapot ad a személyes adatok védelme számára. A jelentés szerint a biztos és hivatala független szervként, a rendelkezésre álló források szűkössége ellenére hatékonyan működik, és 1995 óta sokat tett az adatvédelem ügyéért.

Magyarország jó minősítést kapott, a jelentés ugyanakkor javaslatokat is megfogalmaz. Ezek egy része a jogharmonizációra vonatkozik. Kitér továbbá arra, hogy indokolt volna a helyszíni vizsgálatok számának növelése, az adatvédelmi nyilvántartás és az irodai infrastruktúra fejlesztése, az ehhez szükséges költségvetési források biztosítása.

A jelentés angol és magyar nyelven olvasható az adatvédelmi biztos honlapján (www.obh.hu).

Budapest, 2002. szeptember 20.

Dr. Péterfalvi Attila

(305/K/2002)

KÖZLEMÉNY

Az adatvédelmi biztos egy gyermekvédelmi szakszolgálat vezetőjének állásfoglalást kérő beadványa nyomán ajánlást bocsátott ki az örökbe fogadni szándékozó személy pszichikai alkalmasságát feltáró szakértői vélemény személyes adat-tartalmával kapcsolatban.

Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint az örökbe fogadni szándékozó pszichikai alkalmasságáról szóló szakvéleménynek csak az érintett személynek a jogszabályokban meghatározott szempontok szerinti minősítését szabad tartalmaznia. Jogsértő az a gyakorlat, amely szerint a gyámhatóságnak továbbítandó pszichológiai szakvélemény tartalmazza a vizsgált személy élettörténetét, élethelyzetét részletesen bemutató, teszteredményeket, az interjúkon elhangzottakat részletesen leíró megállapításokat, hiszen a szakvélemény célja nem a teljes személyiségkép leírása, hanem a szakvéleményt adó által megismert személyiség jegyeiből levont következtetések, az azok alapján kialakított vélemény ismertetése azzal, akinek az szól. Ha a szakszolgálatnak a teljes személyiségképet tartalmazó, az érintett személy élettörténetét teljes részletességgel bemutató, illetve valamennyi teszteredményt leíró pszichológiai szakvéleményt kell átadnia a gyámhivatal részére, az sérti az örökbe fogadni szándékozó személy személyes adatai védelméhez való jogát.

Mindezek alapján az adatvédelmi biztos ajánlásában felkérte a gyermekvédelmi szakszolgálatokat, hogy az örökbefogadás előtti eljárás során a gyámhivatal részére továbbítandó, az örökbe fogadni szándékozó pszichológiai alkalmasságáról szóló szakvéleményt úgy készítsék el, hogy az csak a végső következtetést tartalmazza.

Az ajánlás az adatvédelmi biztos honlapján, a www.obh.hu címen olvasható az aktuális információk között.

Budapest, 2002. november 22.

Dr. Péterfalvi Attila

(740/K/2002)

4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai

A) Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek

[Állásfoglalás: az állam, mint jogalkotó nemrendelkezhet és nem is rendelkezik az igehirdetés tartalmáról és annak korlátairól sem]

[...]

Tisztelt [...]!

A sajtóban megjelenő tudósítások, kommentárok nem minden esetben egyeznek meg a nyilatkozó valóságosan elhangzott véleményével; az interpretáció során egészen más tartalmat is kaphat egy-egy álláspont. Mi sem bizonyítja jobban, minthogy az Ön által hivatkozott idézet tartalmával éppen ellentétes értelműként kommentálta nyilatkozatomat az egyik televízióadó magazinműsora.

Kérdésére válaszul az alábbiakról tájékoztatom: a prédikációk gyűjtése, listázása, válogatása abban az esetben minősül bejelentési kötelezettség alá eső adatkezelésnek, ha az személyes adatokat is tartalmaz (pl. igehirdető adatai) és (más kivételek mellett) nem természetes személy magáncéljait szolgálja. Ez az előírás a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 30. § j) pontjában található.

A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint a véleménynyilvánítás szabadságáról a Magyar Köztársaság Alkotmányának 60. és 61. §-ai rendelkeznek. E rendelkezés érvényesülése érdekében alkotta meg az Országgyűlés a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvényt, mely a következőket írja elő:

„2. § (1) A lelkiismereti és vallásszabadság joga magában foglalja a vallás vagy más lelkiismereti meggyőződés szabad megválasztását vagy elfogadását, és azt a szabadságot, hogy vallását és meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon – akár egyénileg, akár másokkal együttesen – nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa, vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolhassa vagy taníthassa.

15. § (1) A Magyar Köztársaságban az egyház az államtól elválasztva működik.

16. §(1) Az állam az egyházak irányítására, felügyeletére szervet nem hozhat létre.”

A fentiek alapján az állam, mint jogalkotó nem rendelkezhet és nem is rendelkezik az igehirdetés tartalmáról és annak korlátairól sem. Efelől az egyház vagy felekezet mint autonóm szervezet jogosult dönteni.

Budapest, 2002. február 26.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(122/A/2002)

[Állásfoglalás: a munkáltató mint a számítógépes hálózat üzemeltetője adatkezelőnek minősül, a munkáltatónak kell gondoskodni arról, hogy a hálózaton belül védeni kívánt adatok illetéktelenek ne ismerhessék meg]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványával kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

Ön a beadványában leírta, hogy a munkahelyén kialakított számítógépes hálózaton belül gondatlanságból olyan helyre jutott, ahová az intézmény vezetősége szerint nem volt joga, és emiatt munkáltatója szankciót kíván alkalmazni Önnel szemben.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Közérdekű adat pedig az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat. Az adatvédelmi törvény hatálya ezen adatokra terjed ki.

A törvény 2. § 7. pont a) szerint adatkezelőnek minősül az a természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely a személyes adatok kezelésének célját meghatározza, az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és végrehajtja. A törvény 10. §-a fogalmazza meg az adatbiztonság követelményét, mely szerint az adatkezelő köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárásokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek.

A fentiek értelmében tehát a munkáltató mint a számítógépes hálózat üzemeltetője minősül adatkezelőnek, így neki kell gondoskodni arról, hogy a hálózaton belül védeni kívánt adatokat, információkat illetéktelenek ne ismerhessék meg. Amennyiben ezeket az intézkedéseket nem teszi meg, az adatok megismeréséért nem vonhat felelősségre olyan személyt, aki az intézkedések hiánya miatt azokhoz hozzáfért. Ha a belépési

kóddal védett rendszeren belül szerepelnek további olyan adatok, melyekhez a hozzáférést korlátozni kívánja, úgy azok védelmét külön is biztosítani kell.

Budapest, 2002. február 27.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(102/A/2002)

[Állásfoglalás: a Magyar Szocialista Párt miniszterelnök-jelöltjének kampánylevelével összefüggő adatkezelések jogellenesek]

[...]

Tisztelt [...]!

A Magyar Szocialista Párt miniszterelnök-jelöltjének kampánylevelével összefüggő adatvédelmi kérdéseket megvizsgáltam, ennek eredményéről az alábbiakban tájékoztatom:

Az adatgyűjtés és -kezelés jogszerűségének megállapítása érdekében több panasz alapján helyszíni vizsgálatot rendeltem el a Magyar Szocialista Párt (MSZP) székházában. A vizsgálat során megállapítottam, hogy a párt a kampánylevelekkel összefüggésben három adatbázist hozott létre: a kiküldési bázist, melyben azoknak az adatai szerepelnek, akik névre szólóan kaptak levelet; a visszaküldési bázist, melyben azoknak az adatai szerepelnek, akik a kérdőív visszaküldésével kinyilvánították, hogy az MSZP kampányanyagainak megküldését kérik; harmadikként pedig a tilalmi listát, melyben azoknak az adatai szerepelnek, akik akár a kérdőív visszaküldésével, akár más módon jelezték, hogy nem kívánnak semmilyen kapcsolatot az MSZP-vel tartani.

A vizsgálat megállapította azt is, hogy azoknak a panasza, akik indítványukban kifogásolták, hogy névre szóló küldeményt kaptak, noha a telefonkönyvben adataik nem szerepelnek, megalapozott volt. Nyomozati jogkör hiányában azonban nem áll módomban az adatok valódi forrását felderíteni.

A személyes adatok kezelése által az MSZP a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján adatkezelővé vált. Az adatkezelőnek az adatkezelés során – egyebek mellett – az alábbi szabályokat kell megtartania:

- Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és

kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. [Avtv. 5. §(1)-(2) bek.]

- A kezelt személyes adatoknak meg kell felelniük az alábbi követelményeknek:
  - felvételük és kezelésük tisztességes és törvényes;
  - pontosak, teljesek, és ha szükséges, időszerűek;
  - tárolásuk módja alkalmas arra, hogy az érintettet csak a tárolás céljához szükséges ideig lehessen azonosítani. [Avtv. 7. §(1) bek.]
- Az adatkezelő köteles e tevékenysége megkezdése előtt az adatvédelmi biztosnak nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni a következőket:
  - az adatkezelés célját;
- az adatok fajtáját és kezelésük jogalapját;
- az érintettek körét;
- az adatok forrását;
- a továbbított adatok fajtáját, címzettjét és a továbbítás jogalapját;
- az egyes adatfajták törlési határidejét;
- az adatkezelő, valamint az adatfeldolgozó nevét és címét (székhelyét), a tényleges adatkezelés, illetve az adatfeldolgozás helyét és az adatfeldolgozónak az adatkezeléssel összefüggő tevékenységét.

Megállapítottam, hogy a fentiek alapján az adatkezelés jogellenes, mivel az olyan vélt törvényi felhatalmazáson – a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény rendelkezésén – alapult, melynek hatálya nem terjed ki a politikai pártokra. Politikai pártok a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény alapján a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi szervétől, díjfizetés ellenében, a választás napját megelőző 20. napot követően juthatnak csak hozzá jogszerűen a választópolgárok adataihoz.

Jogellenes továbbá az adatkezelés azért is, mert az információs önrendelkezési jog téves értelmezése miatt egyrészt utólag kívánta az MSZP az adatgyűjtést a címzettekkel legalizáltatni azzal, hogy „tudomásul veszik”, hogy az adatbázis alapja a nyilvános telefonkönyv, másrészt azért is, mert a kérdőíven nyilatkozatot kért arról, hogy a címzett nem kíván további kampányanyagot kapni a párttól.

Végül jogellenes az MSZP ezirányú tevékenysége azért is, mert az adatkezelést nem

jelentette be előzetesen az adatvédelmi nyilvántartásba.

Felszólítottam az MSZP levélküldési kampányért felelős pártigazgatóját, hogy a jogellenes adatkezelést szüntesse meg, a jogellenesen létrejött adatbázisokat – tehát a kiküldési és tilalmi listát – semmisítse meg és megtett intézkedéseiről értesítsen.

Tájékoztatom arról, hogy az Avtv. alapján az érintett, jogainak megsértése esetén, az adatkezelő ellen a bírósághoz fordulhat. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. A perre az a bíróság illetékes, amelynek területén az adatkezelő székhelye van. (Avtv. 17. §) A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény alapján személyhez fűződő jogai megsértése esetén kártérítést követelhet, a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény alapján jogosulatlan adatkezelés bűncselekményének gyanúja miatt az illetékes nyomozóhatóságnál feljelentést tehet.

Adatvédelmi problémáival forduljon hivatalomhoz továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. március 1.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(65/A/2002)

[Állásfoglalás: a mobiltelefon számát, fax számot, e-mail címet a hitelintézet csak az ügyfelekönkéntes hozzájárulása alapján kezelheti]

[...]

Tisztelt [...]!

2002. február 14-én kelt levelét, melyben a CIB Bank Rt. által szerkesztett adatlap adattartalmát kifogásolja, megkaptam. Indítványával összefüggésben az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) 2. §-a értelmében személyes adatnak minősül a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban Hpt.) 3. számú melléklete tartalmazza azokat az azonosító adatokat, amelyeket a hitelintézet ügyfeleiről törvény felhatalmazása alapján tarthat nyilván, ezek a következők: név, leánykori név, anyja neve, születési hely, idő, állampolgárság, lakcím, postacím, személyazonosító igazolvány (útlevél) száma, egyéb, a személyazonosság igazolására a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény szerint alkalmas igazolvány száma. A nyilvántartási törvény 29. §-a szerint a polgár személyazonosságát – a személyazonosító igazolványon túl – minden olyan hatósági igazolvány igazolja, amely tartalmazza nevét, születési helyét, idejét, állampolgárságát, valamint arcképét és saját kezű aláírását. Ezen törvényi követelményeket kielégítő okmány jelenleg az útlevél és az új típusú gépjárművezetői engedély.

A bank a kötelezően kitöltendő adatkörben a fenti személyes adatokat tehát törvényi felhatalmazás alapján jogszerűen kérheti ügyfeleitől.

Az adóazonosító jel használatára vonatkozó szabályokat az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény 16. §-a állapítja meg. E szerint a magánszemély az adóazonosító jelét (nem magyar állampolgárságú magánszemély az útlevélszámát) köteles közölni a munkáltatóval, a kifizetővel, a megyei munkaügyi központtal, a hitelintézettel, a társadalombiztosítási szervvel, ha az olyan kifizetést teljesít, amelynek alapján a magánszemélynek adófizetési kötelezettsége keletkezik és azzal összefüggésben a törvény adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő. Az előzőekben felsorolt adatszolgáltatásra kötelezettek felhívására a magánszemély bemutatja adóigazolványát. Ha a magánszemély az adóazonosító jelét (nem magyar állampolgárságú magánszemély az útlevélszámát) nem közli, a munkáltató és a kifizető a kifizetést, az adókedvezmény (adómentesség), a költségvetési támogatás igénybevételére jogosító igazolás kiállítását – az adóazonosító jel (nem magyar állampolgárságú magánszemély esetében az útlevélszám) közléséig – megtagadja. A CIB Bank Rt. az adatlaphoz mellékelte tájékoztatása szerint is az értékpapír- vagy tőkeszámlával, illetve CIB lakás célú hitellel rendelkezők számára kötelező az adóazonosító jel megadása, ugyanis ennek hiányában a bank az igazolásokat nem állítja ki.

A mobiltelefon számra, fax számra, e-mail címre vonatkozó adatkérést a bank azzal indokolta, hogy ezek ismerete megkönnyíti az ügyfelekkel történő kapcsolattartást. Álláspontom szerint azonban ezeket az adatokat a hitelintézet csak az ügyfelek önkéntes hozzájárulása alapján kezelheti. A vizsgálatot lezáró levelemben felhívtam a bank vezetésének figyelmét arra, hogy ezen adatkört szíveskedjen áthelyezni az „Egyéb adatok” című részbe.

Az „Egyéb adatok” esetében az adatszolgáltatás önkéntes alapon történik, ezt jelzi a bank adatlaphoz mellékelte kísérlőlevele is. Az adatkérés célját is megjelöli a hitelintézet, mely nem más, mint a bank ügyfelei igényének felmérése termékfejlesztés elősegítése érdekében. Tekintettel arra, hogy a hitelintézet az egyéb adatok vonatkozásában adatszolgáltatási kötelezettséget ügyfeleivel szemben nem fogalmaz meg, ezért a kérdőíven szereplő személyes adatok kezelését nem tartom kifogásolhatónak. Elképzelhető természetesen egy olyan megoldás is, mely szerint a hitelintézet az

egyéb adatokat elkülönített adatlapon kéri személyazonosításra alkalmatlan formában.

Adatvédelmi problémáival forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. március 1.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(125/A/2002)

[Állásfoglalás: a katonai ügyészségek a terheltnek nem tekinthető, de a büntetőeljárásban érintett személyek személyes adatainak a határozatokban és más kiadmányokban való feltüntetését mellőzzék]

[...]

Tisztelt [...]!

2001. október 27-én Ön beadvánnyal fordult az lang=EN-GB style='font-size:11.0pt; font-family:"Times New Roman">Adatvédelmi Biztos lang=EN-GB style='font-size:11.0pt; font-family:"Times New Roman"> Irodájához, amelyben azt sérelmezte, hogy egy büntetőeljárást megszüntető határozatban (amelynek száma B. IX. 333/2001.) a Budapesti Katonai Ügyészség feltüntette neve mellett születési évét és anyja nevét, annak ellenére, hogy az eljárásban nem mint terhelt, hanem csak mint feljelentett szerepelt. Ez ellen Ön panasszal élt, amelyet a Katonai Főügyészség Bf. IX. 312/2001. számú határozatában elutasított, azzal az indokolással, miszerint a Be. nem tartalmaz tiltó rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a feljelentett személyes adatait, amelyeket a Be. 119/A. § (2) bekezdése alapján jegyzőkönyvben rögzíteni kell, a nyomozást megszüntető határozatban is feltüntessék. Az ügyvel kapcsolatos álláspontomról és intézkedéseimről az alábbiakban tájékoztatom.

Az Ön által sérelmezett határozat indokolásában hivatkozik a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdésére, amely szerint személyes adat csak akkor kezelhető, ha az érintett ehhez hozzájárul, ennek hiányában pedig akkor, ha az adatkezelést törvény, vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Számos esetben írja elő törvény személyes adatok kezelését a büntetőeljárás során, ilyen törvényi jogalap alapján kell például az ügydöntő és az őrizetbe vételről, az előzetes letartóztatásról, az ideiglenes kényszergyógykezelésről, valamint a lakhelyelhagyási tilalomról szóló határozatnak tartalmaznia a terheltnek a Be. 87. § (1) bekezdésének a) pontjában felsorolt adatait [Be. 116. § (2) bekezdés]. Ebben az esetben a törvény pontosan meghatározza a

határozaton feltüntetendő adatok körét. Nem tartalmaz azonban a törvény olyan rendelkezést, amely alapján a (nem gyanúsított) feljelentettnek a jegyzőkönyvben rögzített adatait rá kellene vezetni a fent említett, eljárást megszüntető határozatra. Az adatkezelést előíró törvényi rendelkezés hiánya – tekintettel az Avtv. fent idézett rendelkezésére – pedig azt jelenti, hogy az érintett hozzájárulása nélkül adatai nem kezelhetők, ezért nem értettem egyet az ügyészség azon álláspontjával, amely szerint a feljelentett személyes adatai a határozatban feltüntethetők lennének. Mivel a feljelentett – a terhelttel ellentétben – nem alanya a büntetőeljárásnak, nem is szükséges, hogy a határozat alapján egyértelműen azonosítható legyen. Amennyiben az azonosítás mégis szükséges lenne, a büntetőeljárás egyéb iratai, a jegyzőkönyvek alkalmasak erre.

Nem véletlen, hogy a törvény nem engedi meg, hogy a feljelentett személyes adatait a határozatban feltüntessék. Ha nem így lenne, egy-egy alaptalan feljelentés egy meghatározott természetes személy személyes adatai megismerésének eszközévé válhatna (a feljelentő, ha megilleti a sértett jogállása, a nyomozást megszüntető határozatot kézhez kapja).

Mindezek alapján arra kértem Dr. Koncz Lajos ezredest, a Katonai Főügyészség osztályvezető ügyészét, hogy vizsgálja felül a határozat indokolásában megfogalmazott álláspontját. A választ Dr. Kovács Tamás altábornagy, katonai főügyész, a legfőbb ügyész helyettese fogalmazta meg. Tájékoztatása szerint álláspontommal egyetértve intézkedett, hogy a jövőben a katonai ügyészségek a terheltnek nem tekinthető, de a büntetőeljárásban érintett személyek személyes adatainak a határozatokban és más kiadványokban való feltüntetését mellőzzék. A büntetőeljárást megszüntető határozat indokolásában akkor lehet, illetve kell feltüntetni a feljelentett nevét, rendfokozatát, katonai beosztását, illetve foglalkozását, ha a határozat meghozatalakor ezek az adatok relevanciával bírtak. A döntés indokait, az annak alapjául szolgáló tényeket, bizonyítékokat ugyanis a törvény alapján fel kell tüntetni az indokolásban [Be. 116. § (1) bekezdés].

Személyes adatok védelmével és információszabadsággal kapcsolatos észrevételeivel kérem, a továbbiakban is forduljon hozzám!

Budapest, 2002. március 29.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(730/A/2001)

[Állásfoglalás: a távközlési szolgáltató átadhatjadíjtarozásokból eredő követelések kezelésével foglalkozó cégnek az előfizetők nevét, lakcímét, valamint a díjfizetéssel és díjtarozással összefüggő adatait]

[...]

Tisztelt [...]!

2002. március 6-án kelt beadványában állásfoglalásomat kérte arról, hogy a hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény 59. §-a alapján átadhatók-e az előfizetők személyes adatai a díjtartozások behajtása végett követelések behajtásával foglalkozó cégeknek. Ezzel kapcsolatos álláspontomat az alábbiakban foglalom össze.

Az adatvédelmi biztos 2000. június 19-én ajánlásban foglalta össze az adósság- és követelésbehajtással foglalkozó gazdasági társaságok személyes adatok kezelésének gyakorlatával kapcsolatos észrevételeit. Az ajánlás éppen egy telefontársaság adattovábbításának jogi megítéléséről szólt. Az adatvédelmi biztos az ajánlásban megállapította, hogy mivel az adósságbehajtó társaságokat törvény nem hatalmazza fel más gazdasági társaságok ügyfelei személyes adatainak kezelésére, ezen adatokat csak az érintettek hozzájárulásával kezelhetik. Az adatoknak az adósság- és követelésbehajtással foglalkozó cég részére történő átadásához minden átadott személyes adat vonatkozásában az adósnak előzetesen hozzá kell járulnia, mivel a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 8. § (1) bekezdése kimondja, hogy: *„Az adatok akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek.”*

Az ajánlás születésének idején hatályos magyar jog nem ismerte az „adósságbehajtás”, „követelésbehajtás” vagy „tartozásbehajtás” jogintézményét. A 2001. december 23-án hatályba lépett 2001. évi XL. törvény 59. § (5) bekezdésének a) pontja azonban éppen olyan törvényi felhatalmazást tartalmaz az adatok továbbítására, amelyet ehhez az Avtv. 8. § (1) bekezdésében megkövetel, és amely az ajánlás megfogalmazásakor még nem létezett. A törvény hatályba lépése óta tehát a távközlési szolgáltató átadhatja díjtartozásokból eredő követelések kezelésével foglalkozó cégnek az előfizetőknek az 59. § (2) bekezdésében meghatározott adatai közül azokat, amelyek az adattovábbítás célja eléréséhez szükségesek, tehát a nevet, a lakcímet, valamint a díjfizetéssel és díjtartozással összefüggő adatokat. E rendelkezés nem tesz különbséget a magánszemélyek és a közületi előfizetők tekintetében. A természetes személyek adataira nézve azonban az Avtv. rendelkezései (például a célhozkötöttségi, adatminőségi és adatbiztonsági szabályok, az érintettek jogaira és érvényesítésére vonatkozó rendelkezések) e törvényi felhatalmazás mellett is alkalmazandók, míg a nem természetes személyek esetében nem, mivel az Avtv. értelmező rendelkezése szerint csak a természetes személy adata személyes adat (2. § 1. pont).

Személyes adatok védelmével és információszabadsággal kapcsolatos észrevételeivel kérem, a továbbiakban is forduljon hozzám!

Budapest, 2002. március 13.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(187/K/2002)

[Állásfoglalás: a felsőoktatási intézményekben személyes és különleges adatok csak az érintett hozzájárulásával kezelhetők]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványát, melyben az Egységes Tanulmányi Rendszerhez (ETR) kapcsolódó adatkezelést sérelmezi, megvizsgáltam. Az ügygel kapcsolatos álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény – vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben önkormányzati rendelet – elrendeli. Jelen esetben a kezelhető adatok körét a felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény (Ftv.) határozza meg. Az Egységes Tanulmányi Rendszerhez (ETR) kapcsolódó adatkezelés ezt a kört nem haladhatja meg.

Az Ftv. 2. számú melléklete meghatározza a felsőoktatási intézményekben kezelhető személyes és különleges adatok körét; ezen túlmenően az adatok csak az érintett hozzájárulásával kezelhetők. A hozzájáruláson alapuló adatkezelések esetében is figyelemmel kell lenni az adatkezelés célhoz kötöttségének elvére, mely szerint *„csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig”*. [Avtv. 5. § (2) bek.]

Az Ftv. hivatkozott melléklete alapján a felsőoktatási intézmény nem kezelheti az érintett anyja nevére, családi állapotára, anyanyelvére, gyesre, gyedre vonatkozó adatokat; a határon túli magyarságra vonatkozó adatot, az adószámot, taj-számot, bankszámlaszámot, személyi igazolvány számot, útlevélszámot, a tartózkodási engedélyre vonatkozó adatokat.

Természetesen a felsőoktatási intézményekben más törvények alapján is folyik adatkezelés. Így például a társadalombiztosítási ellátásokra, az ezzel kapcsolatos ellátásokra vonatkozó jogszabályok alapján az érintett anyja neve, taj-száma része az adatkezelésnek. Ez az adatkezelés azonban csak a vonatkozó jogszabályokban meghatározott célt (ebben a példában: a társadalombiztosítással összefüggő eljárásokat) szolgálhatja, és más adatkezelésekkel nem kapcsolhatók össze, így az

ETR-rel sem.

Vagyis az egyetem nem kapcsolhatja össze a különböző jogszabályok alapján végzett, különböző célt szolgáló adatkezeléseket. Nem kifogásolható az, hogy a hallgató valamennyi reá vonatkozó adathoz egységesen hozzáférhet, azonban az egyetem dolgozói (oktatók, tanulmányi előadók, gazdasági ügyintézők) csak azokhoz az adatokhoz férhetnek hozzá, melyek kezelésére feladataik ellátásához szükségük van.

Az Ön által kifejezetten sérelmezett, anyanyelvre vonatkozó adatot az egyetem csak az Ön hozzájárulásával kezelheti, és csak akkor, ha az adatkezelést meghatározott cél indokolja. Természetesen Önt ebben az esetben is megilleti az Avtv. alapján a helyesbítés joga, vagyis a tévesen kezelt adatokat az adatkezelő az Ön kérésére helyesbíteni, nem kötelező adatkezelés esetében pedig erre vonatkozó kérése alapján törölni köteles.

Tekintettel arra, hogy az ETR egy minisztériumi projekt, mely más felsőoktatási intézményeket is érint (melyekből szintén érkezett panasz), és a cél egy országosan egységes rendszer kialakítása, szükségesnek tartom a vizsgálat kiterjesztését az ETR-hez kapcsolódó adatkezelés egészére. Ennek érdekében meg fogom keresni a minisztérium illetékes vezetőjét.

Adatvédelmi kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. április 4.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(194/A/2002)

[Állásfoglalás: az internetes honlapon lévő tárgyalási jegyzéken az érintettek neve nem jelenhet meg, a jegyzék csak az ügyszámot, a tárgyalás helyét és idejét, a bíró nevét, illetve az ügy tárgyának megjelölését tartalmazhatja]

[...]

Tisztelt [...]!

2002. február 3-án kelt beadványában arra hívta fel a figyelmemet, hogy a Fővárosi Bíróság illetékességi területén működő bíróságok tárgyalási jegyzékei megtekinthetők az interneten a court.kerszov.hu címen. A beadványában foglaltakat megvizsgáltam, a vizsgálatról és eredményéről az alábbiakban tájékoztatom.

A hagyományos tárgyalási jegyzékektől eltérően e „*tárgyalási naptárban*” nem csupán tárgyalótermenként lehet megtekinteni az egy napon tartandó tárgyalások listáját, hanem keresni lehet ügyszám, időpont, az alperes, a felperes, illetve a terhelt neve alapján is, ily módon könnyedén listát lehet készíteni egy meghatározott személy folyamatban lévő ügyeiről. Az internet nyilvánossága és az általa nyújtott lehetőségek más dimenzióba helyezik a bírósági tárgyalás nyilvánosságát.

Arra kértem a Fővárosi Bíróság elnökét, tájékoztasson arról, hogy a honlapon a tárgyalás napját megelőzően mennyi idővel jelennek meg a tárgyalás adatai, és előfordulhat-e az, hogy az interneten még azt megelőzően jelennek meg az adatok, minthogy az érintett felek az idézést kézhez kapnák, illetőleg a tárgyalás napját követően mikor kerülnek le az internetről ezek az adatok. Tájékoztatást kértem arról is, hogy a tárgyalási naptárral elérni kívánt cél – az, hogy az érdeklődő könnyen információhoz jusson arról, hogyan állnak ügyei, illetve mikor és hol lesz bennük bírósági tárgyalás – elérhető lenne-e az eljárás résztvevői magánszférájának nagyobb kíméletével, vagyis úgy, hogy a honlapon a nevük nem szerepel.

A Fővárosi Bíróság elnöke válaszában leírta, hogy a honlapon a tárgyalási jegyzék hetente kerül frissítésre, és mindig egy hónapra előre mutatja a kitűzött tárgyalásokat. Az általános bírósági idézési gyakorlatot tekintve nem tartotta valószínűnek, hogy előbb jelenjen meg a honlapon egy tárgyalás időpontja, mintsem hogy az érintett megkapná az idézést. Tájékoztatása szerint egy meghatározott személy ügyeiről listát készíteni csak úgy lehet, ha valaki hetente letölti a lapok tartalmát, és azokat összegyűjti. Erre a kigyűjtésre azonban ilyen módon valóban van elvi lehetőség.

Kollégáival konzultálva, az ide vonatkozó jogszabályokat áttekintve, valamint más európai országok bíróságainak honlapját is áttanulmányozva arra a következtetésre jutott, hogy a bíróság tájékoztatási céljai valóban elérhetők az eljárásban résztvevők magánszférájának nagyobb kíméletével. Észrevételeim alapján intézkedett, hogy a honlapon lévő tárgyalási jegyzéken a jövőben az érintettek neve ne jelenjen meg, a jegyzék csak az ügyszámot a tárgyalás helyét és idejét, a bíró nevét, illetve az ügy tárgyának megjelölését tartalmazza. Jelenlegi formájában a tárgyalási jegyzék már csak anynyi ideig lesz az interneten, amennyi idő a honlap módosításának technikai (informatikai) megoldásához szükséges.

Személyes adatok védelmével és információszabadsággal kapcsolatos észrevételeivel kérem, a továbbiakban is forduljon hozzám!

Budapest, 2002. április 12.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(79/A/2002)

[Állásfoglalás: a perbeli különleges személyes adatok kezeléséről]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában állásfoglalásomat kérte az Ön személyét érintő különböző adatkezelésekről, amelyek annak az ügyvédnek a perbeli cselekményei közé tartoznak, aki az Ön néhai férjének leszármazottait az ellenük indított öröklési perben képviseli. Az alperesek jogi képviselője ugyanis megkapta az Ön elvált férjétől azt a határozatot, amellyel őt a tőle származó gyermekeinek megállapított tartásdíj megfizetésére kötelezte a bíróság, és ezt a korábbi ítéletet az ügyvéd a jelenleg folyó hagyatéki üggyhöz bizonyítékként csatolta. Továbbá az Ön keresetlevelének másolatát – mellyel Ön a hagyatékátadást támadta meg a bíróság előtt – az Ön volt házastársának még azt megelőzően adta át az alperesek jogi képviselője, hogy őt az öröklési perben tanúként megidézték és meghallgatták volna, melyre csak az irat átadását követően 30 nap elteltével került sor. A fentiekkel kapcsolatban álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 2. § 4/a. pontja alapján az alkalmazott eljárástól függetlenül adatkezelésnek minősül a személyes adatok gyűjtése, felvétele és tárolása, feldolgozása, hasznosítása (ideértve a továbbítást és a nyilvánosságra hozatalt) és törlése. Erre figyelemmel minden olyan természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely meghatározza a személyes adatok kezelésének célját, meghozza és végrehajtja az ezzel összefüggő döntéseket, vagy a végrehajtás érdekében adatfeldolgozót bíz meg, az Avtv. 2. § 7/a) pontja szerint adatkezelőnek minősül.

Amennyiben a fenti tényállás az Ön állítása szerint valósult meg, mindkét esetben adatkezelőnek kell tekinteni az alperesek jogi képviselőjét és az Ön elvált férjét is. Ebből következik, hogy annak eldöntésére, hogy ők jogszerűen tették-e mindezt, vizsgálni kell az Avtv.-ben meghatározott, valamennyi adatkezelésre érvényes, illetve az egyes adatkezelőkre vonatkozó külön eljárási, adatkezelési szabályokat is.

Az Avtv. 3. § (5) bekezdése alapján az érintett a saját ügyében, kérelmére indított eljárásban maga korlátozza az adatvédelemhez fűződő jogát azzal, hogy az érdemi döntés meghozatalához szükséges adatait rendelkezésre bocsátja. Ezzel a törvény vélelmezi azt, hogy az így átadott adatai kezeléséhez az érintett hozzájárult. Ezt az adatalany éppen a kérelme elbírálása érdekében teszi, ugyanakkor ez nem jelent teljes lemondást az üggyel összefüggő személyes adatai védelméről. Mindebből az következik, hogy a keresetlevél tartalma nem hozható nyilvánosságra, és azt az arra illetékteleneknek sem lehet továbbítani. Ugyanígy az ügy érdemében hozott jogerős határozat is az abban érintett felek számára állapít meg jogokat, illetve kötelezettségeket.

Ezért az ügydöntő határozatban foglaltakat a felek is csak e jogaik érvényesítése, illetve kötelezettségeik teljesítése céljából használhatják fel, mások között folyamatban lévő perben erre nem lehet jogalapként hivatkozni. Mindez összhangban áll az Avtv. 5. § (1)-(2) bekezdéseiben meghatározott célhoz kötöttség elvével, ami az adattovábbítás esetén kiegészül még azzal a feltétellel is, hogy ennek az adatkérőnél is minden átadni kért adatra fenn kell állnia, és maga az adattovábbítás csak az érintett hozzájárulásával vagy külön törvényi felhatalmazás alapján történhet.

Az Ön hozzájárulásának hiányában törvényi felhatalmazás nélkül azért sem lehet a gyermekei tartásdíjának felemelése tárgyában hozott ítéletet a hagyatéki ügy érintettjeinek felhasználni, mert az abban rögzített adatok az Ön gyermekeinek a személyes adatai. Az ítélet rendelkezései az Ön jövedelmére csak közvetve – a tartásdíj mértékének megállapításánál figyelembe vett szempontokkal összefüggésben – vonatkoznak. E erre azonban a hagyatéki tárgyalásra tanúként idézett apa szóban tehet nyilatkozatot anélkül, hogy jogosulatlan adatkezelést követne el, megsértve ezzel a gyermekei személyes adataikhoz fűződő jogait.

Az ellenérdekű felek ügyvédje azzal, hogy az öröklési perben jogszerűen megismert keresetlevelet illetéktelen személynek továbbítja, ugyanúgy megvalósítja a jogosulatlan adatkezelést, mint amikor a folyamatban lévő perben felhasználja az ettől a személytől kapott korábbi, más tárgyú, más felek között hozott ítéletet. Ezzel a cselekményével a jogi képviselő nem fegyelmi vétséget követ el, nem az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény 8. § (1) bekezdésében meghatározott titoktartási kötelezettségét szegi meg. Ez utóbbi esetben ugyanis olyan jogszerűen megismert személyes adatok védelméről van szó, amelyek titokban tartásához a saját volt és jelenlegi ügyfeleinek – nem általában bárkinek – fűződik érdekük, amit nem alkotmányos alapjogként kell tiszteletben tartania az ügyvédnek, hanem az őt megbízó személlyel szemben a munkavégzésével együtt járó kötelezettségként.

Amennyiben az ügyvéd a más tárgyban, más személyeket is érintő ügyben hozott ítéletet felhasználva akarja Önt a jelenleg folyó perben kedvezőtlen színben feltüntetni, javaslom, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 117. § (4) bekezdésében biztosított jogával élve a tárgyaláson jegyzőkönyvbe mondva fejezze ki tiltakozását a jogszerűtlenül megszerzett és kezelt adatok bizonyítékként való felhasználása ellen.

A jogosulatlan adatkezelés megállapítását és az ebből eredő esetleges kárának megtérítését azonban csak egy külön perben mondhatja ki a bíróság; a hagyatéki ügyben ilyen tárgyú döntést az eljáró bíró nem hozhat.

Az Avtv. 2. § 2/b. pontja szerint különleges személyes adatoknak minősülnek az egészségi állapotra, a kóros szenvedélyre, a szexuális életre, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adatok. Ebből a szempontból a fenti körülményekről közvetlenül az érintett személyével összefüggésben tett kijelentések, adatok, tények minősülnek olyan különlegesen védett személyes adatnak, amelyet csak az érintett írásbeli hozzájárulásával lehet kezelni, vagy ha azt a törvény kifejezetten elrendeli (l. Avtv. 3. § (2) bekezdés c) pontja). A keresetlevélben egy család vagyoni helyzetét jellemző adatok akkor sem minősülnek a fentiek szerint különleges személyes

adatoknak, ha azokkal egy meghatározott személyre is következtetést lehet levonni. A gyermekei tartásdíjának felemelésével összefüggő bírói ítélet tartalma elsősorban az ő személyes adatuknak tekinthető, de önmagában még nem különleges adat. Ebből az következik, hogy a panaszával összefüggésben különleges személyes adatok kezeléséről nincsen szó.

Mindezek alapján kérem a beadványával kapcsolatos tájékoztatás szíves tudomásul vételét.

Budapest, 2002. április 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(153/A/2002)

[Állásfoglalás: a helyi adóhatóság a magánszemély hozzájárulása nélkül csak a jogszabályban felsorolt adatokat kezelheti]

[...]

Tisztelt [...]!

Panaszt nyújtott be irodámhoz, melyben sérelmezte a szatymazi adóhatóságnak a magánszemélyek kommunális adója 2002. évi megállapításához használt formanyomtatvány adattartalmát. Kifogásolta, hogy az adó megállapításához a nyugdíjas törzsszámot, a munkahely címét, az egyéb kifizetőhely nevét, címét és a kifizetés jogcímét, a bankszámlaszámot (magánszemély is), vállalkozó esetén az adószámot is kéri feltüntetni. Sérelmezi továbbá, hogy a lakossági tájékoztatóból nem állapítható meg, hogy a képviselőtestület mely döntése alapján vezették be a kommunális adót. Kérte, vizsgáljam meg a nyomtatvány további részeit is.

A beadvánnyal kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Az adatvédelmi törvény 5. §-a pedig különös feltételként fogalmazza meg az adatkezelés célhoz kötöttségét. A (2) bekezdés szerint csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Bár az Avtv. a hozzájárulás fogalmát nem részletezi, a magyar adatvédelmi gyakorlatban ennek elemei az Európai Parlament és Tanács az Egyénnek a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos védelméről és ezeknek az adatoknak a szabad áramlásáról szóló 95/46/EC irányelve 2. cikk (h) pontjában foglaltakkal egyezően érvényesülnek. Eszerint „*az adataiany hozzájárulása az adataiany kívánságának önkéntes, határozott és tájékozott kinyilvánítása, mellyel beleegyezését fejezi ki az őt érintő személyes adatok feldolgozásába.*” A hozzájárulás ezért akkor minősíthető jogszerűnek, ha az adatszolgáltatás az érintettek részéről önkéntesen történt. Az önkéntesség megállapításának feltétele viszont az, hogy az adatkezelő az adatkezelés célját, és a szolgáltatandó adatok körét pontosan meghatározva oly módon tájékoztassa az érintetteket, hogy azok szabadon mérlegelhessék, rendelkezésre bocsátják-e a kért adatokat vagy sem.

A helyi adóhatóság által kezelhető adatok körét az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény 11/C. § (3) bekezdése a 11. § (3) bekezdésére hivatkozva határozza meg, összhangban a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (továbbiakban: Hat.) 51. § (2) bekezdésében foglaltakkal. Ennek vizsgálata alapján megállapítható, hogy a helyi adóhatóság a magánszemély hozzájárulása nélkül – az adószámot kivéve – nem jogosult a vitatott adatok kezelésére. A bankszámlaszám bejelentési kötelezettség csak a bankszámlanyitásra kötelezett adózókra terjed ki, a lakossági bankszámla nyitását továbbra sem kell bejelenteni. A nyugdíjas törzsszám, a bankszámlaszám, a munkahely és az egyéb kifizetőhely adatainak ismerete nem szükséges az adó megállapításához. Nincs más olyan kifejezett törvényi rendelkezés sem, amely lehetőséget adna a bevallási nyomtatvány jelenlegi adattartalommal való használatához. A nyomtatvány adattartalma egyébként nem kifogásolható.

A vitatott adatok hiánya szankciót nem vonhat maga után, az adó mértékének megállapítását nem befolyásolhatja. Ha adómentességre jogosító körülményt kellene igazolnia, elegendő a nyugdíjszelvény nyugdíj összegét tartalmazó részét fénymásolni.

Azt is sérelmezte, hogy a lakossági tájékoztató nem tartalmazza az adatkérés jogalapjának pontos megjelölését. Az Avtv. 6. §-a értelmében az adatok felvétele előtt az érintettel közölni kell, hogy az adatszolgáltatás önkéntes vagy kötelező. Az érintetteket a tájékoztatóban kellett volna felvilágosítani az önkéntes adatszolgáltatás lehetőségéről, és arról, mely törvényi rendelkezés alapján kötelesek az adatok további részét rendelkezésre bocsátani. A lakossági tájékoztató utolsó mondata tartalmaz egy telefonszámot, ahol bővebb felvilágosítást kérhetnek az érintettek, de ezzel nem tett eleget a helyi adóhatóság az Avtv. 6. §-ában előírt kötelezettségének.

A behajtási eljárás az adóigazgatási eljárás eshetőleges szakasza. Ugyanakkor nem vitatható, hogy a 13/1991. (V. 21.) PM rendelet 2. § (2) bekezdésének b) pontja értelmében az adóhatóságnak feladatai ellátása érdekében az adózó nem állandó jellegű (változó) adatait tartalmazó nyilvántartást is létre kell hozni. A rendelet helyes értelmezése szerint – a célhoz kötött adatkezelés törvényi követelményét figyelembe véve – a vitatott adatok csak akkor kezelhetők, ha végrehajtási szakba kerül az adóigazgatási eljárás. A bevallási időszakban az adatkezelés jogalapja vitatható, hiszen az adó megfizetésére nyitva álló határnap még nem telhetett el, ezért adótartozás sem keletkezhetett. Ha az adóhatóság észleli az adófizetés elmaradását,

és a bevallás alapján megindítja a végrehajtási eljárást, a vitatott adatok kezelése a törvényben meghatározott cél megvalósulása érdekében jogszerű. Kétségtelenül megnehezítheti az adóhatóság munkáját a vitatott adatok hiánya, de megfelelő törvényi felhatalmazás nélkül a jövőben esetlegesen induló behajtás eredményessége érdekében személyes adatok nem gyűjthetők. A végrehajtási eljárásra mint az adóigazgatási eljárás esetleges szakaszára nem kerül sor az adó megfizetése esetében, ezért indokolatlan a bevallási szakban a végrehajtáshoz szükséges adatok kezelése. A helyi adóhatóság eljárásának jogalapot a titoktartási kötelezettségre való hivatkozás sem teremt.

A jegyző asszony helyi újságban megjelent cikkében olvasható hivatkozás szerint valóban úgy értelmezhető, mintha a helyi adóhatóság az Avtv. szabályai értelmében kérhetné elsősorban az érintett polgártól az adatokat. Az Avtv. tételesen ezt a szabályt nem tartalmazza, a Hat. 51. § (1) bekezdése viszont az adóalanyok kötelezettségeként nevesíti az adatok megfelelő szolgáltatását, de kötelezettségük csak az adó megállapításához szükséges adatkörre vonatkozik. A ténylegesen folytatandó gyakorlatot lényegében nem befolyásolja, de a törvényhely pontos megjelölése megkönnyíti az érintettek eligazodását a hatályos joganyagban.

A jegyzőnek javasoltam a formanyomtatvány tartalmának módosítását, és felhívtam a sérelmezett adatkör törlésére. Kértem továbbá, hogy az Avtv. 25. § (2) bekezdése alapján 30 napon belül tájékoztasson, a hatáskörébe tartozó ügyben megtett intézkedéseiről.

Tájékoztatom még arról is, hogy a jegyzőt az Ön nevének említése nélkül értesítettem állásfoglalásomról. Kérem, hogy a jövőben is forduljon bizalommal irodámhoz adatvédelmi tárgyú megkeresésével.

Budapest, 2002. április 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(811/A/2001)

[Állásfoglalás: több, egymástól független, de ugyanazon jogosult részére történt bejegyzésről szóló határozatot csak a jelzalog jogosultjának lehet kézbesíteni, míg a jelzalog-kötelezetteknek csak a rájuk vonatkozó bejegyzésről szóló határozatot kell elküldeni]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványával kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

Ön a beadványában leírta, miszerint a körzeti földhivaltól olyan határozatot kapott, melyben szerepel 73 ingatlan jelzálogának az OTP Kereskedelmi Bank Rt. javára történt bejegyzésének törlése, ezzel egyidejűleg a jelzálogok OTP Jelzálogbank Rt. javára történő bejegyzése. Véleménye szerint ez törvénysértő, mert a földhivatal illetéktelen személyek részére szolgáltat adatokat, valamint másoknak olyan adatot szolgáltat, amit ők nem kértek.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli. A törvény fogalom-meghatározása szerint az adatkezelés fogalmába az adattovábbítás és a nyilvánosságra hozatal is beleértendő.

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inyt.) 4. §-a szerint az ingatlan-nyilvántartás – az e törvényben meghatározottak szerint – nyilvános. Az ingatlan-nyilvántartás tulajdoni lapja korlátozás nélkül megismerhető. Az Inyt. 19. §-a illetve a törvény végrehajtási rendelete szerint a tulajdoni lap tartalmazza többek között a tulajdonos nevét, az ingatlan helyrajzi számát és a jelzálogjogot (mely magában foglalja a jelzálog tárgyának megjelölését, a jelzálog jogosultját, valamint a követelés összegét). Az Önnek kézbesített határozatot áttanulmányozva megállapítható, hogy az nem tartalmaz több adatot, mint amit egyébként a nyilvános tulajdoni lapon is fel kell tüntetni.

Mindezek alapján azt mondhatom, hogy az a határozat, amelyet Ön is megkapott nem tartalmaz olyan adatot, amit törvényi felhatalmazás hiányában hoztak volna nyilvánosságra, illetve hozták volna az Ön, illetve a többi, a határozatban feltüntetett személy tudomására.

Ugyanakkor az adatvédelmi törvény alapvető elvként fogalmazza meg a célhoz kötöttség követelményét. Az 5. § szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie a célnak. A földhivatal ennek a követelménynek nem tett eleget, amikor egy határozatba foglalt több, egymástól független jelzálogjogra vonatkozó bejegyzést, majd ezt a határozatot minden abban szereplő érintettnek kézbesítette. Hiszen ezáltal olyanok számára is eljuttatott mások személyes adataira vonatkozó adatokat, információkat, akiknek ahhoz nyilvánvaló igénye, jogos érdeke nem fűződik, ezáltal az adattovábbítás nem felelt meg a célhoz kötöttség követelményének. Levelemben kifejtett állásfoglalásomat a miskolci körzeti földhivatal vezetőjének Horváth Dénesnek is megküldtem, és kértem, hogy a jövőben ennek megfelelően alakítsák gyakorlatukat, tehát a több, egymástól független, de ugyanazon jogosult részére történt bejegyzésről szóló határozatot csak a jelzálog jogosultjának kézbesítsék, míg a jelzálog-kötelezetteknek csak a rájuk vonatkozó bejegyzésről szóló határozatot küldjék meg.

Budapest, 2002. május 7.

Üdvözléssel:

Dr. Péterfalvi Attila

(298/A/2002)

[Állásfoglalás: a tanúvallomás személyes adatnak minősül, amelynek kezelőjévé válnak mindazok, akik annak tartalmát rögzítik és továbbítják, vagy az eljárás későbbi szakaszában azt megismerve felhasználják]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványával kapcsolatban – melyben az Önt ért bántalmazás miatt indult büntetőeljárásban keletkezett egyik irat jogszerűségét vitatja – a következőkről tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja szerint minden, a természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az abból levonható következtetés az adatkezelés során mindaddig személyes adatnak minősül, amíg az adatkezelő ennek az érintett személyével való kapcsolatát helyre tudja állítani. Az Avtv. 2. § 4/a. pontja alapján az alkalmazott eljárástól függetlenül adatkezelésnek minősül a személyes adatok gyűjtése, felvétele és tárolása, feldolgozása, hasznosítása (ideértve a továbbítást és a nyilvánosságra hozatalt) és törlése. Erre figyelemmel minden olyan természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely meghatározza a személyes adatok kezelésének célját, meghozza és végrehajtja az ezzel összefüggő döntéseket, vagy a végrehajtás érdekében adatfeldolgozót bíz meg, az Avtv. 2. § 7/a) pontja szerint adatkezelőnek minősül. Az Avtv. 27. § (1) bekezdése alapján az adatvédelmi biztos azt vizsgálhatja, hogy a panaszost saját személyes adatainak a kezelése során, illetve a közérdekű adatok megismerésében érte-e jogsérelem, illetve fennáll-e ennek a közvetlen veszélye.

A fentiek alapján a nyomozás során keletkezett – az Önnek mint sértettnek tulajdonított – tanúvallomás személyes adatnak minősül, amelynek kezelőjévé váltak mindazok, akik annak tartalmát rögzítették és továbbították, vagy az eljárás későbbi szakaszában azt megismerve felhasználták. Tekintettel arra, hogy olyan adatról van szó, amelynek a valóságát Ön azzal az állításával vonja kétségbe, hogy egyáltalán nem tett ilyen nyilatkozatot, az iraton lévő aláírás pedig nem az Öné, jelen esetben a személyes adatainak védelmét éppen ez, az Ön állítása szerint meghamisított vallomás veszélyezteti. Az adat megsemmisítése ezt a veszélyt utólag megszüntethetné.

Az Avtv. 14. § (1) bekezdése alapján a valóságnak meg nem felelő adatot az

adatkezelőnek helyesbítene kell, ugyanennek a §-nak a (2) bekezdése szerint pedig akkor kell törölni a személyes adatot, ha a kezelése jogellenes, vagy azt az érintett maga kéri – kivéve, ha jogszabályban elrendelt adatkezelésről van szó – vagy az adatkezelés célja már megszűnt.

Ugyanakkor a kérdéses irat keletkezésének körülményeivel kapcsolatban nem lehet figyelmen kívül hagyni azt, hogy olyan bizonyítékról van szó, amit az Ön személyét ért súlyos támadás miatt indult büntetőügyben felhasználtak. Ezzel részévé vált annak az eljárásnak, ahol külön jogorvoslati jog illeti meg az olyan bizonyíték értékelése miatt, amellyel összefüggésben felmerül a meghamisítás gyanúja (például azzal, hogy az egy héten át folyamatos kórházi ellátásban részesült beteg vallomástételének helyszínéként a helyi rendőrkapitányságot jelöli meg az irat). Ön élt is ezzel a jogával, amikor a nyomozás befejezését követően a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: Be.) 53. § (2) bekezdésének b) pontja alapján megismert irattal összefüggésben észrevételt tett. (Ezt rögzítették a megyei ügyészségen 2001. október 10. napján megtartott személyes meghallgatásról kelt B. 1791/2001. sz. külön jegyzőkönyvben.)

Azonban ahhoz, hogy a Be. 60. § (3) bekezdése szerint az ilyen bizonyítékot az adott eljárásban figyelmen kívül hagyják, nem elég az eljárási szabályok megsértésének valószínűsítése. Ezért az alapügyben eljáró bíróság ilyenkor hivatalból tesz feljelentést a Be. 122. § (2) bekezdése szerint. Külön eljárás lefolytatására az adatvédelmi biztosnak nincs hatásköre, ebben a bíróság hozhat végső döntést.

Amennyiben megállapítják azt, hogy Ön ilyen vallomást nem tehetett, az irat megsemmisítésére azért nem kerülhet sor, mert ez egyben bizonyítéka az Ön nevében tett hamis tanúvallomásnak, de az alapügyben a bíróság bizonyítékként azt már nem értékelheti. A fentieknek az Ön büntetőügyének irataiból is ki kell derülniük, ezért a figyelmen kívül hagyott bizonyítéokra később már senki nem hivatkozhat.

Beadványában arról tájékoztatott, hogy jelenleg a Legfelsőbb Bíróság előtt tárgyalják az ügyét. A bíróság fentiekkel kapcsolatos eljárását azonban az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (Obtv.) 29. § (2) bekezdésének e) pontja alapján az ombudsmanok nem vizsgálhatják.

Mindezek alapján kérem a beadványával kapcsolatos tájékoztatás szíves tudomásul vételét.

Budapest, 2002. május 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(346/A/2002)

[Állásfoglalás: az érintettek felkutatása nem tilalmazott, törvényi rendelkezés szerint ez a pártfogók kifejezett feladata is, a felkutatáshoz azonban ugyanazok az eszközök állnak rendelkezésére, mint bármely más szervnek, vagy bármely állampolgárnak]

[...]

Tisztelt [...]!

2002. március 26-án kelt levelükben állásfoglalásomat kérték arról, hogy a pártfogónak van-e joga felkutatni az elítéltek családtagjainak tartózkodási helyét, és ha igen, milyen módon. Álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom Önöket.

A pártfogó nem rendelkezik olyan törvényi felhatalmazással, amely alapján különleges jogosítványai lennének a bírói eljárás alá nem vont személyek tartózkodási helyére vonatkozó adatokhoz való hozzáférés tekintetében. Ennek következtében az érintettek felkutatása ugyan nem tilalmazott, sőt, az Önök által is hivatkozott törvényi rendelkezés szerint ez a pártfogók kifejezett feladata is, a felkutatáshoz azonban ugyanazok az eszközök állnak rendelkezésére, mint bármely más szervnek vagy bármely állampolgárnak.

A személyiadat és lakcímnyilvántartás szervétől való adatkérés lehetőségét a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (továbbiakban: Nytv.) biztosítja, amelynek 17. § (1) bekezdése szerint a nyilvántartás szervei az e törvényben meghatározott feltételekkel és korlátok között – a polgár, illetve jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet kérelmére, a felhasználás céljának és jogalapjának igazolása esetén – adatot szolgáltatnak. Ennek keretén belül a nyilvántartás szerve felvilágosítást adhat a lakcímről [17. § (2) bekezdés a) pont]. Ezen adatok szolgáltatását a felhasználás céljának és jogalapjának igazolása mellett lehet kérni valamely jog vagy jogos érdek érvényesítése érdekében [19. § (1) bekezdés a) pont]. Ilyen módon csak azoknak az adatait lehet megszerezni, akik az adataik kiadását előzetesen nem tiltották le.

Az Nytv. végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet 25. § (1) bekezdése szerint: a kérelmező a jogának vagy jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges adat igénylésekor azt a tényt, illetőleg eseményt köteles igazolni, amely bizonyítja azt az adatfelhasználási célnak alapot adó kapcsolatot, amely az érintett polgár és közötté fennáll, vagy fennállt. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 5. § (1) bekezdése szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet 114/A. §-ának (2) bekezdésében olyan kötelezettséget határoz meg a pártfogók számára, amely nem teljesíthető az érintettek felkutatása, így az érintettek személyes adatainak kezelése nélkül, ezért álláspontom szerint ez megfelelő alapul szolgálhat a nyilvántartásból történő adatkéréshez.

Mindez természetesen csak úgy jogszerű, ha a nyilvántartásból szerzett adatokat csak a kapcsolatfelvétel céljára használják fel, tehát arra, hogy Önök keressék meg a hozzátartozókat. Az érintetteknek így ezt követően lehetőségük van eldönteni, hogy felhatalmazzák Önöket adataik továbbítására az elítélt hozzátartozóik részére, vagy maguk keresik őket fel, esetleg nem kívánják a kapcsolatot velük felvenni.

Budapest, 2002. május 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(267/K/2002)

[Állásfoglalás: az egészségügyi intézményen belül az egészségügyi és személyazonosító adatok védelméért, a nyilvántartás biztonságáért az adatot kezelő intézmény vezetője felelős]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványával kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

Ön a beadványában leírta, miszerint felesége vállalkozási szerződéses formában lát el a tb által nem finanszírozott fogászati alapellátást egy kft. fogászati rendelőjében. Most önálló vállalkozást kívánnak kezdeni, és ehhez szükségük lenne a kezelt betegek adataira, azonban a kft. vezetője ezen adatok kiadását üzleti titokra való hivatkozással megtagadta.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett hozzájárult vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Az egészségügyi adatok kezelésére, a betegek személyes adataira és a velük kapcsolatos egészségügyi dokumentációra az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüak.) rendelkezései az irányadóak. Az egészségügyi és személyazonosító adatok kezelésére csak a törvényben – 5. § (1) bekezdése – meghatározott személyek jogosultak.

Felesége a fogászati ellátást egészségügyi vállalkozás formájában végezte, ebben az esetben a vállalkozás szakmai vezetésével megbízott személy minősül adatkezelőnek (3. § h pont), vagyis ő jogosult az egészségügyi adatok kezelésére, az Ön felesége tehát nem rendelkezhet a betegek adataival. A törvény 32. § (1) bekezdése szerint az egészségügyi intézményen belül az egészségügyi és személyazonosító adatok

védelméért, a nyilvántartás megőrzéséért az adatot kezelő intézmény vezetője felelős. Helyesen járt tehát el a kft. vezetője, amikor a betegek adatait nem adta ki, hiszen arra nem volt törvényi felhatalmazása, azok megőrzése törvényben foglalt kötelezettsége. Ugyanakkor téves az üzleti titokra való hivatkozás, az adatok visszatartásának alapja az Eüak. rendelkezése.

A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 19. § (1) bekezdésének a) pontja szerint a név- és lakcímadatok szolgáltatását bármely polgár, illetve jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet a felhasználás céljának és jogalapjának igazolása mellett jogosult kérni jogának vagy jogos érdekének érvényesítése érdekében. Ha tehát ilyen formában jutnak hozzá az érintettek adataihoz, az így megszerzett adatok felhasználást természetesen nem korlátozhatja a kft.

Mindemellett lehetőségük van a lakosságot a helyi sajtó útján vagy szórólapok formájában tájékoztatni, a nem névre szólóan küldött szórólapok adatvédelmi szempontból nem kifogásolhatóak.

Budapest, 2002. május 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(288/K/2002)

[Állásfoglalás: Dr. Orbán Viktor leköszönő miniszterelnök által a nyugdíjasoknak írt levél]

[...]

Tisztelt [...]!

Dr. Orbán Viktor leköszönő miniszterelnök által a nyugdíjasoknak írt levél ügyében folytatott vizsgálatot lezártam, annak eredményéről az alábbiakban tájékoztatom:

Az ügy kivizsgálása érdekében írásban megkerestem Vágújhelyi Ferencet, a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság (NyBF) főigazgató-helyettesét és Kalmár Istvánt, a Magyar Posta Rt. vezérigazgatóját azzal, hogy az alábbiakra szíveskedjenek válaszolni:

- továbbítottak-e (NyBF), illetve vettek-e át (Posta) személyes adatokat az ügygel kapcsolatban?
-

milyen megkeresés alapján, kinek és hány személy adatát továbbították (NyBF)?

- mely adatkezelőtől, milyen célból és mely adatkörre kiterjedő személyes adatok birtokába jutottak (Posta)?

A megkeresettek válasza a következőket tartalmazta:

1.

Varga Mihály pénzügyminiszter 2002. május 15-én kelt levelében értesítette a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságot, hogy a kormány a hivatkozott döntéséről értesíteni kívánja az érintetteket és e célból a Főigazgatóság haladéktalanul adja át az érintettek levelezési címeit tartalmazó címlistát a Magyar Postának. A levél tartalmát nem ismerték. Az adatokkal a Nyugdíjfolyósító Igazgatóság rendelkezik, ezért annak igazgatója az adatbázis előállításáról a Postával való egyeztetést követően gondoskodott. A Posta vezérigazgatója az adatbázis átvételekor nyilatkozott annak törvényes kezeléséről és a cél megszűntét követő megsemmisítéséről. Összesen 1 410 794 korbetöltött öregségi nyugdíjas neve és címe szerepelt az adatbázisban. Az adattovábbítás jogalapjaként a főigazgató-helyettes azt jelölte meg, hogy az ellátásra vonatkozó értesítést évtizedek óta a Postával való együttműködésben látják el (a Posta a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény alapján e feladat ellátása során adatfeldolgozónak minősül). Az adatbázist a Kormány vagy a Miniszterelnöki Hivatal nem kapta meg.

2.

A fentieket erősítette meg a Posta megbízott vezérigazgatójának válasza is. A leveleket az Állami Nyomda készítette, a Posta feladata azok perszonalizálása és borítékolása volt. Ezt automatizált eljárással végezték, így a levél tartalmát, illetve címzettjeit a Posta munkatársai nem ismerhették meg. A levelek kézbesítését követően a Posta az adatbázist tartalmazó CD ROM-ot 2002. május 27-én jegyzőkönyvi hitelesítés mellett fizikai roncsolás útján megsemmisítette. A köztes feldolgozó és dat fájlokat törléssel semmisítették meg.

A vizsgálat során megállapítottam, hogy a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény adatkezelésre vonatkozó szabályait a levelek kiküldésének módja nem sértette meg. Az adatkezelő Nyugdíjfolyósító Igazgatóság a személyes adatokat nem adta át sem a miniszterelnöknek, sem a Miniszterelnöki Hivatalnak. Megállapítottam, hogy a nyugdíj folyósítójának nem kötelessége az ellátottakat a nyugdíj mértékének változásáról értesíteni. Mindazonáltal úgy ítélem meg, hogy a nyugdíjemelésre vonatkozó jogszabály kihirdetése és a médiákban való közzététele elégséges az érintettek tájékoztatásához, ugyanakkor a folyósító személyre szóló értesítése nem sérti a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot. Azonban a levél formailag nem, és tartalmilag is csak részben felelt meg az adatkezeléssel szemben támasztott követelményeknek.

A fentiek miatt kifogásolom, hogy a címzetteket a levél kiküldésével egyidejűleg nem tájékoztatták arról, hogy adataikat jogosulatlanul nem továbbították. E tájékoztatás

elmaradása eredményezte azt, hogy sokak számára e levél azt a látszatot keltette, hogy adataikat az adatkezelő törvényes felhatalmazás nélkül továbbította.

Nem felel meg ugyanakkor a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény rendelkezéseinek az, hogy az adatkezelő a Magyar Posta Rt.-t mint adatfeldolgozót nem jelentette be az adatvédelmi nyilvántartásba. Megállapításaimról a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóságot és a közvéleményt is tájékoztattam.

Adatvédelmi problémáival forduljon hivatalomhoz továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. június 26.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(415/A/2002)

[Állásfoglalás: az a személy kaphat tájékoztatást az érintett betegellátásával összefüggő adatairól, akit ő az ellátását követően teljes bizonyító erejű magánokiratban erre felhatalmaz]

[...]

Tisztelt [...]!

A fenti számon nyilvántartásba vett beadványban a panaszos azt kifogásolta, hogy 2001. szeptember 22-én az Önök ellátásában részesült [...] ezzel kapcsolatos dokumentációjának adatait – az érintett erre vonatkozó, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazása ellenére – nem ismerhette meg. A kérelmező az egészségügyi szolgáltatótól írásban indokolt választ az adatszolgáltatás megtagadásáról nem kapott, ezért az Adatvédelmi Biztos Irodájához fordult. A kért adattovábbítást elutasító magatartásról – figyelemmel a teljesítés előfeltételeire, illetve az adatkezelést végző betegellátó ezzel kapcsolatos kötelezettségére – álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 3. § (1) bekezdése szerint a személyes adatok kezelésének általános feltétele az, hogy ahhoz az érintett hozzájáruljon, vagy azt törvény, vagy – a törvényi felhatalmazás alapján az abban meghatározott körben – helyi önkormányzati rendelet írja elő. A személyes adatok egyes fajtáira az azok kezelésére vonatkozó külön törvény ennél szigorúbb feltételeket is meghatározhat. Ezt teszi az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és

védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Eüak.) 7. §-a is. Ebben a törvény részletesen szabályozza azokat az eseteket, amikor a gyógykezelés céljából kezelt személyes adatokkal összefüggő orvosi titoktartási kötelezettség alól az adatkezelő, illetve az adatfeldolgozó mentesül. Ez ugyanis az előfeltétele annak, hogy az ilyen adatok megismerésére vonatkozó kérés is teljesíthető legyen.

Az Eüak. 7. § (4) bekezdésének b) pontjára figyelemmel az a személy kaphat tájékoztatást az érintett betegellátásával összefüggő adatairól, akit ő az ellátását követően teljes bizonyító erejű magánokiratban erre felhatalmaz. Ez a szigorú formai előírás az Avtv. 2. § 2/b) pontja szerint minősülő különleges személyes adatok biztonságát szolgálja azzal, hogy azokhoz csak annak a személynek a hozzáférését teszi lehetővé, akit az érintett erre egyértelműen feljogosított. A kérelmező személyét, illetve a kérelem tárgyát azonosító adatokat azonban a kérelmezőnek kell igazolnia a jogszerű adattovábbításhoz. Amennyiben a fenti törvényi előírásoknak a kérelem formai okokból vagy egyéb pontatlansága, illetve hiányossága miatt nem felel meg, erre az adattovábbítás megtagadásának indoklásában az adatkezelő köteles felhívni az adatkérő figyelmét. Ugyanis az adatkérő tájékoztatáshoz való joga ebben az esetben az érintett beteg információs önrendelkezési jogából származik, ezért az Avtv. 13. § (2) bekezdése alapján az adatkezelőnek az adatszolgáltatás megtagadását vele szemben kell írásban megindokolnia.

Az érintett ilyen nyilatkozatát tartalmazó okirat formai követelményeinek – a polgári perrendtartásról szóló, többször módosított 1952. III. törvény (Pp.) 196. § (1) bekezdésének b) pontjára tekintettel – a panaszos kérelméhez mellékelte meghatalmazás nem azért nem felelt meg, mert csak az eredetiről készített másolatot csatolta a kérelemhez. (Mivel több szolgáltatóhoz is fordulhat ugyanazzal a kérelemmel az érintett nevében általa felhatalmazott személy, ezért önmagában ez a megoldás nem kifogásolható, ha az eredeti példányról helyben, az adatkezelőnél készült a másolat, vagy ha a másolattal együtt az eredeti okirat is bemutatásra került.) A meghatalmazáson az érintett aláírását két tanúval hitelesítő okirat azonban nem a személyazonosítás hatályos szabályai szerint tartalmazta a meghatalmazott adatait: a természetes személyazonosítók és lakcím helyett (mint az érintett esetében) személyazonosító igazolványszám és postafiókszám szerepelt, továbbá az érintettnek a kérelemben megadott, illetve a meghatalmazáson feltüntetett lakcímadatai nem voltak azonosak egymással.

Ezek a körülmények kétséget ébresztenek az okirat, illetve annak tartalma, az adatkezelésre vonatkozó nyilatkozat valódiságában, ezért az adattovábbítás elutasítása jogszerű anélkül, hogy ebben külön vizsgálatot folytathatna a betegellátó. Az adatkérő, illetve az érintett személyét a hatályos szabályoknak megfelelően azonosítva a bemutatott eredeti okiratról készített másolat azonban már alapja lehet az ilyen irányú adatkérés teljesítésének.

Kérem a Főigazgató Asszonyt, hogy a jövőben a fentiek figyelembevételével járjon el a hasonló kérelmek teljesítése során.

Budapest, 2002. június 3.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(340/A/2002)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

Bevezető

I. Tevékenységünk főbb adatai

II.A vizsgálatok

III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása

Mellékletek

1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója

Tájékoztató az országgyűlési képviselők választásával
összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről

2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai

3. Az adatvédelmi biztos közleményei

4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai

A) Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek

Állásfoglalás: az állam, mint jogalkotó nem
rendelkezhet és nem is
rendelkezik az ígehirdetés tartalmáról, és
annak korlátairól sem

Állásfoglalás: a munkáltató, mint a
számítógépes hálózat
üzemeltetője adatkezelőnek minősül, a
munkáltatónak kell
gondoskodni arról, hogy a hálózaton belül
védeni kívánt
adatokat illetéktelenek ne ismerhessék meg

Állásfoglalás: a Magyar Szocialista Párt
miniszterelnök-jelöltjének

kampánylevelével összefüggő adatkezelések jogellenesek

Állásfoglalás: a mobiltelefon számát, fax számot, e-mail címet a hitelintézet csak az ügyfelek önkéntes hozzájárulása alapján kezelheti

Állásfoglalás: a katonai ügyészségek a terheltnek nem tekinthető, de a büntetőeljárásban érintett személyek személyes adatainak a határozatokban és más kiadmányokban való feltüntetését mellőzzék

Állásfoglalás: a távközlési szolgáltató átadhatja díjtartozásokból eredő követelések kezelésével foglalkozó cégnek az előfizetőknek a nevét, lakcímét, valamint a díjfizetéssel és díjtartozással összefüggő adatait

Állásfoglalás: a felsőoktatási intézményekben a személyes és különleges adatok csak az érintett hozzájárulásával kezelhetők

Állásfoglalás: az internetes honlapon lévő tárgyalási jegyzéken az érintettek neve nem jelenhet meg, a jegyzék csak az ügyszámot, a tárgyalás helyét és idejét, a bíró nevét, illetve az ügy tárgyának megjelölését tartalmazhatja

Állásfoglalás: a perbeli különleges személyes adatok kezeléséről

Állásfoglalás: a helyi adóhatóság a magánszemély hozzájárulása nélkül csak a jogszabályban felsorolt adatokat kezelheti

Állásfoglalás: a helyi adóhatóság a magánszemély hozzájárulása nélkül csak a jogszabályban felsorolt adatokat kezelheti

Állásfoglalás: több, egymástól független, de ugyanazon jogosult részére történt bejegyzésről szóló határozatot csak a jelzálog jogosultjának lehet kézbesíteni, míg a jelzálog-kötelezetteknek csak a rájuk vonatkozó bejegyzésről szóló határozatot kell elküldeni

Állásfoglalás: a tanúvallomás személyes adatnak minősül, amelynek kezelőjévé válnak mindazok, akik annak tartalmát rögzítik és továbbítják, vagy az eljárás későbbi szakaszában azt megismerve felhasználták

Állásfoglalás: az érintettek felkutatása nem tilalmazott, törvényi rendelkezés szerint ez a pártfogók kifejezett feladata is, a felkutatáshoz azonban ugyanazok az eszközök állnak rendelkezésére, mint bármely más szervnek, vagy bármely állampolgárnak

Állásfoglalás: az egészségügyi intézményen belül az egészségügyi és személyazonosító adatok védelméért, a nyilvántartás biztonságáért az adatot kezelő intézmény vezetője felelős

Állásfoglalás: Dr. Orbán Viktor leköszönő miniszterelnök által a nyugdíjasoknak írt levél

Állásfoglalás: az a személy kaphat tájékoztatást az érintett betegellátásával összefüggő adatairól, akit ő

az ellátását követően
teljes bizonyító erejű magánokiratban erre
felhatalmaz

Állásfoglalás: minden olyan esetben, amikor
törvény nem teszi lehetővé
az intézet számára, hogy az elítéltekről vagy
más érintettekről
felvételeket készítsen, és azokat
meghatározott személyeknek bemutassa,
ezt csak az érintettek határozott, tájékozott
és önkéntes
hozzájárulása birtokában teheti meg

Állásfoglalás: a járőröző rendőr az igazoltatás
során megismert
adatokat nem jegyzetelheti ki

Állásfoglalás: az előzetes letartóztatásról
szóló igazolás csak
a letartoztatás kezdő és záró időpontját
tartalmazhatja, a terhelt
bűncselekményére vonatkozó egyéb adatot
nem

Állásfoglalás: a közszereplést vállaló
személyeknek vállalni kell azt is,
hogy mind a sajtó, mind pedig a szélesebb
közvélemény figyelemmel
kíséri minden szavukat és cselekedetüket,
így nagyobb türelmet kell
tanúsítaniuk a kritikai megnyilvánulásokkal
szemben

Állásfoglalás: személyes adatok - e körbe
tartozik a fegyveres
szervek hivatásos állományú tagjának
illetménye és egyéb juttatásai
- az érintett hozzájárulásának hiányában
csak törvény felhatalmazása
esetén adhatók át harmadik személynek

Állásfoglalás: a szabálysértésekről szóló

1999. évi LXIX. törvény
végrehajtásáról szóló 11/2000. (II. 23.) BM
rendelet alkotmányellenesen
korlátozza a szabálysértési határozattal
érintett személyek
információs önrendelkezési jogát

Állásfoglalás: a szolgáltató szerződésében
törvényes jogalap nélkül
nem kezelheti a fogyasztók
személyazonosító igazolványának számát,
illetve a munkahelyére vonatkozó személyes
adatait

Állásfoglalás: az Avtv. és a közoktatási
törvény szigorú értelmezése
az osztálytalálkozó célját szolgáló
adattovábbítást nem teszi lehetővé

Állásfoglalás: az ügyfeladatok marketing célú
továbbítására
a bankcsoporton belül nincs törvényi
felhatalmazás, az adattovábbítás
csak az ügyfél hozzájáruló nyilatkozatának
birtokában lehetséges

Állásfoglalás: az érdekelt személynek az
elnöki ügyvitelben
kezelt iratokba közvetlen betekintési joga
nincs, főszabályként
csak az ügy számáról és arról a tényről
kaphat
felvilágosítást, hogy az ügyet elintézték-e

Állásfoglalás: az ügyfeladatok marketing célú
továbbítására
a kárrendezéshez elégséges információt
nyújt az
adóbevallás egy kivonatos másolata, mely
tartalmazza a vállalkozó
adózott jövedelmének összegét, az
adóbevallás, a munkaszerződés
teljes körű megismerése nem indokolt

Állásfoglalás: a távközlési szolgáltató az előfizető kérésére köteles a telefonkönyvben feltüntetni, hogy az érintett személyes adatai nem használhatók fel közvetlen üzletszerzési célra

Állásfoglalás: a szabálysértési eljárások során helytelen az a gyakorlat, hogy az eljáró szerv határozatain a záró részt követően feltüntetik a " határozatot kapják " cím alatt valamennyi érintett nevét és címét

Állásfoglalás: a személyes adatok védelméhez való jog megelőzi a vizsgatesztek újrafelhasználhatóságához fűződő érdeket

Állásfoglalás: a kötelező kamarai tagság megszűnt, és így a tagdíjfizetés is önkéntes, a korábban be nem fizetett tagdíj megfizetési kötelezettsége azonban továbbra is fennáll, a követelésbehajtó cégnek történt adattovábbítás az adatvédelmi törvénnyel nem ellentétes

Állásfoglalás: külföldi adatfeldolgozó akkor vehető igénybe - az Avtv. értelmezése és az adatvédelmi biztos gyakorlata szerint -, ha az adatfeldolgozó olyan államban van, amely biztosítja a személyes adatok megfelelő védelmét

Állásfoglalás: önmagában a hitelképtelenség tényének közlésével a hitelintézet nem tesz eleget az adatkezelőket terhelő tájékoztatási kötelezettségének

Állásfoglalás: a tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak

akkor hozhat nyilvánosságra, ha az a
történelmi eseményekről folytatott kutatások
eredményeinek bemutatásához szükséges

Állásfoglalás: ha a bíróságon elhangzott és
ott az iratkezelési
szabályoknak megfelelően kezelt személyes
adatokat az érintett
személyével azonosítva nyilvánosságra
hozzák, sérül
az érintett információs önrendelkezési joga

B) Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint
az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek

Függelék

Függelék

Az iroda szervezete és gazdálkodása

Az Adatvédelmi Biztos Irodájában 27 főállású és 2 megbízási szerződéssel alkalmazott munkatárs dolgozik. Az irodában betöltetlen álláshely már évek óta nincs, az előző évhez képest létszámfejlesztés nem történt.

Az alábbiakban a 2002. év kiadásait mutatjuk be – a hivatal egészére vonatkozó beruházási kiadások, üzemeltetési költségek és áfa nélkül – a közölt összegek ezer forintban értendők:

Személyi kiadások: illetmények és 13. havi fizetés (77.287), jutalom (13.005), jubileumi jutalom (4.167), napidíj (1.080), megbízási díj (1.155), egyéb juttatások (6.225).

Személyi kiadások összesen: 102 919

Munkáltatót terhelő járulékok összege: 33 911

Dologi kiadások: külföldi kiküldetés (3.763), irodaszer, telefon, gépkocsi üzemeltetés (3.438), nyomda (2.923), fordítás, lektorálás, megbízás (3.022) egyéb kiadások (3.957)

Dologi kiadások összesen: 17 103

Az összes kiadás: 153 933

A 2001. évi beszámoló parlamenti fogadtatása

Az Országgyűlés az adatvédelmi biztos 2001. évi beszámolóját 374 igen szavazattal – nem szavazat és tartózkodás nélkül – elfogadta.

EVALUATION MISSION (PEER REVIEW) WITH TAIEX SUPPORT

REPORT OF PEER REVIEW ON DATA PROTECTION – HUNGARY

5TH – 7TH JUNE 2002

I. EXECUTIVE SUMMARY

The purpose of the review was to evaluate the administrative infrastructure in Hungary for implementation of the EU acquis in the field of Data Protection. The evaluation did not reveal any major deficiencies in either the legal framework or the activities of the Parliamentary Commissioner for Data Protection and Freedom of Information. In fact the team were particularly impressed by how much the Commissioner had been able to achieve within the resources available to him. Nevertheless, the evaluation team has made some recommendations for development in connection with the legal framework, the activities of the Commissioner's officer and the provision of resources. It also raises the possibility of TAIEX support to enable the Commissioner's staff to gain experience in EU member states.

II. INTRODUCTION

1. The Mission undertook an evaluation of the administrative infrastructure and capacity in Hungary for implementation of the EU acquis in the field of Data Protection.
2. The purpose of the evaluation was to determine whether adequate administrative infrastructure and capacity are in place to ensure implementation of these acquis. In addition the evaluation was designed to assist the Hungarians in pinpointing areas that may require further strengthening and to help them develop strategies for building up relevant administrative capacity.
3. The members of the evaluation team were:

Ms Anne-Christine Lacoste

Commission de Protection de la Vie Privée

Belgium

Mr Emilio Aced Felez

Agencia de Protección de Datos

Spain

Mr David Smith

Office of the Information Commissioner

UK

The team was accompanied by:

Mr César Alonso-Iriarte

DG Markt, European Commission

4. Prior to the evaluation visit the Hungarian Parliamentary Commissioner for Data Protection and Freedom of Information (The Commissioner) completed a questionnaire on the powers of the Commissioner and the operation of his office. He also provided a draft copy of his annual report for 2001 in English and a copy of the Act on Protection of Personal Data and Disclosure of Data of Public Interest of 1992.

During the visit the team met with the Commissioner and members of his staff, representatives of the Hungarian Parliament, Government officials and representatives of data controllers in both the public and private sectors. The team were provided with a variety of additional written material.

At the conclusion of the visit the evaluation team held a debriefing with the Commissioner and his heads of department. The recommendations in this report were all discussed in the debriefing.

5. During the visit the evaluation team received a great deal of assistance from all those they had contact with. The team wish to record their thanks to everyone they met for their co-operation and, in particular, to the Commissioner, Dr Péterfalvi and his staff for efforts they went to in making the visit an enjoyable as well as productive one for the team.

III. THE EVALUATION

1. General Comments

Hungary is one of only three accession countries put forward by the European Commission for a data protection evaluation visit in the period April – June 2002. The others were the Czech Republic and Poland. The selection of these countries was based on the lack of doubt as to the independence of their data protection supervisory authorities and the established nature of the supervisory arrangements. In addition, Hungary is one of only a very small number of countries so far found by the European Commission to provide an adequate level of protection for personal data transferred from within the EU under the procedure provided for in Article 25(6) of Directive 95/46/EC. Thus it would have been surprising if the evaluation visit had revealed serious deficiencies in the data protection regime in Hungary. It did not. Nevertheless, the team was able to make some recommendations which it is hoped will prove useful. Although it was not part of the team's remit to examine the Commission's finding of adequacy under Article 25(6) of the Directive, the visit did not reveal anything that would call this finding into question.

2. The Law

The right to protection of personal data has been enshrined in the Hungarian

constitution since 1989. The main framework law is the 1992 Act on the Protection of Personal Data and the Disclosure of Data of Public Interest as amended in 1999. In addition, there are several laws and other legal provisions adopted by the Hungarian Parliament regulating particular aspects of the processing of personal data, for example, in relation to public files and archives, direct marketing and criminal registration.

In some respects the Hungarian law is more restrictive than the legislation in many of the member states of the EU. For example, personal data can only be processed either with the consent of the data subject or when specifically provided for by law. Some processing activities that are common place within the EU, such as list broking for direct marketing are outlawed in Hungary. This provides good protection for the privacy of citizens but may be unnecessarily restrictive for Hungarian businesses. One area where this is particularly apparent is in relation to data transfer abroad. There are no provisions permitting transfers to other countries, including, at the moment, the EU member states, on the basis that their laws provide proper protection for any transferred data or giving the Commissioner a role in authorising international transfers.

There will, in any event, be changes needed in Hungarian law in the course of accession to give effect to Directive 95/46/EC. This will be an opportunity to address the question of international transfers amongst other issues.

3. The Commissioner's Powers

The Commissioner's powers are comparable to those of the Data Protection Commissioners in EU member states. He has powers to examine complaints, inspect documents and records and enter any premises where data are processed. He can also require a data controller to discontinue processing. The Commissioner clearly makes use of these powers, receiving 462 complaints in 2001 and conducting 705 investigations, a small proportion of which took place on site. Around 50% of the investigations led to a requirement to discontinue unlawful processing. In some cases a public statement was issued by the Commissioner and in a small number of particularly serious violations a more formal recommendation was made.

The main area of doubt is enforcement. There are a limited number of options open to the Commissioner to bring about compliance with data protection law. These include:

- publication of adverse findings against data controllers, including in the Commissioner's Annual Report.
- respect for the personal authority and standing of the Commissioner
- the Commissioner's power to make an address to Parliament in the most serious cases.

None of these is particularly compelling, especially in the case of private sector businesses which may have little respect for the role of a traditional, public sector

ombudsman. There are provisions in the Hungarian penal code establishing offences of unauthorised control of personal data and abuse of sensitive data, but apparently the offences are drafted too broadly for the courts to make use of them. Only on a very few occasions has the Commissioner reported such offences to the public prosecutor, and generally these have not been proceeded with. Prosecution for these offences was in any case described as an „atomic bomb” solution to data protection enforcement.

4. Operation of the Commissioner’s Office

We were impressed by the knowledge and understanding of data protection issues by the Commissioner and his staff. We were also impressed by their commitment to their work and by what they had managed to achieve with limited resources. Although there are always variations in the way in which different supervisory authorities interpret and apply data protection law, we did not come across any significant discrepancies between the approach taken in Hungary and that we would expect to find in an EU member state. There are though some areas in which, subject to the availability of resources, an extension of the work of the Commissioner’s office should be considered. These are:

– an increase in the number of on-site inspections of data controllers. This should have benefits not only in improving data protection awareness and compliance amongst data controllers, but also in developing the knowledge and understanding of the Commissioner’s own staff of data processing activities.

– the development of links with those responsible for data protection compliance in large organisations. It was clear that many large data controllers now have compliance structures in place. They need to be encouraged and supported by the Commissioner’s Office. Greater participation in the international data protection community, not only by the Commissioner himself, but also by appropriate staff. The demands will grow, particularly with accession. The increasing globalisation of business means data protection thinking can not be confined by national borders. It is important that the Commissioner’s office not only learns from but also contributes to data protection developments in Europe and beyond. This is an area where TAIEX might be able to provide some assistance. An ability to keep track of political policy and technological changes that impact on the work of the Office. To be most effective the Commissioner’s office needs to be able to spot external developments that will impact on its work and actively address them rather than merely act responsively.

One area that stood out as in need of attention was registration. Although there were nearly 30,000 processing operations included in the register, the Commissioner’s own estimate was that whilst over 90% of government agencies had met their obligations, less than 50% of private sector businesses had done so. This is worrying not only because of the incompleteness of the register but also because it suggests that many private sector businesses have little or no awareness of their wider data protection responsibilities. An official announcement had been made in the government gazette in 1997 and some other steps had been taken to raise awareness of the need to register but it was recognised this was an area that needed to be given greater priority and where some new initiatives might be considered.

5. Awareness

Awareness amongst businesses of the need to register is only one aspect of data protection awareness. This also relates to the wider awareness of data controllers of their responsibilities and the awareness of data subjects of their rights. The evaluation team was initially concerned because the Commissioner's response to its questionnaire suggested that his office does not carry out information or awareness raising activities. From our discussions though, it was apparent that the Commissioner's office had been involved in some activities in this area. They had, for example, held a series of open meetings across 14 counties, and published a so called „privacy column” in several county newspapers. We took part in a round table meeting with representatives of some major data controllers. Here it was clear that those present had a high level of awareness and were actively taking steps to develop wider data protection awareness and compliance within their organisations.

There was though little other than the registration figures to indicate to us the level of awareness amongst smaller business. Also there was little to indicate the level of awareness of data subjects of their rights beyond the fact that the Commissioner had received more than 400 complaints in 2001. We did not, for example, have the opportunity to meet representatives of consumers and other data subjects. Although the extent to which supervising authorities in EU member states undertake awareness raising activities varies, it is central to effective data protection that individuals are aware of their rights. We were not in a position to establish how far this is the case in Hungary.

6. Resources

Raising awareness, like other activities of the Commissioner, depends on adequate resources. In 2001 the Commissioner had a budget of 540,869 EUR. He has 25 staff of his own and also receives assistance from a group of 50 staff who provide general administrative support to three parliamentary commissioners and deputies. It is difficult to draw meaningful international comparisons between the resources available to independent supervisory authorities given the variation in duties and structure. Nevertheless, the resources available to the Hungarian Commissioner appear to be on the low side, at least in comparison to EU member states, given the population of over 10 million and the fact that the Commissioner's responsibilities extend to freedom of information as well as data protection. Although the Commissioner and his staff have, and we are sure will continue to, achieve a great deal within the resources available to them, a limited but reasonable increase in resources would enable them to develop their activities in the areas identified in this report as being most pressing.

One area that raised particular concern was the infrastructure provided for the Commissioner. The standard of office accommodation could not be faulted but the information systems were not of an equivalent standard. The limited capabilities of the systems appeared to hinder staff. This was particularly so in relation to the use of the internet. Supervisory authorities increasingly rely on their web sites as the primary means of communication with data controllers, if not with data subjects. The

Commissioner had not, for example, been able to make the registration application form available on-line or put the register of data controllers on the internet because of technical difficulties.

There were also doubts about the system for financing the Commissioner's work. One budget is provided for the Parliamentary Commissioner for Human Rights and his deputy, the Parliamentary Commissioner for National and Ethnic Minorities and the Parliamentary Commissioner for Data Protection and Freedom of Information. The Commissioners then have to divide the budget amongst themselves. Potentially this could lead to one aspect of human rights being played off against another and is likely to perpetuate what has been the historical division of resources between the different Commissioners. It must also hinder transparency, in that presumably the Parliament does not know precisely what resources it is allocating to data protection. There would appear to be a case for a specific budget to be allocated to the Commissioner based on Parliament's assessment of the Commissioner's needs and the priority it gives to them.

IV. CONCLUSIONS

1. Overall Assessment

Hungarian law clearly provides a sound basis for data protection in Hungary. This is confirmed by the European Commission's finding of „adequacy” under the provisions of Article 25(6) of Directive 95/46/EC. There are, however, a few areas in which development could usefully take place. They include the provisions on international transfers and the enforcement powers of the Commissioner. When Hungarian law is modified, in the course of accession, to incorporate Directive 95/46/EC there should be an opportunity to give effect to these improvements.

The Commissioner and his staff operate as an effective and efficient, independent supervisory authority. Within the resources available to them they have achieved a great deal in bringing about compliance with Hungary's data protection law. However, a limited increase in resources would enable them to develop their work in some important areas, including international co-operation, which will become increasingly important after accession. Further attention also needs to be given to raising awareness of data protection rights and responsibilities and, with this, to increasing substantially the numbers on the data protection register.

All supervisory authorities are limited in their activities by the resources available to them. Nevertheless, the resources available to the Hungarian Commissioner appear to be relatively low compared to equivalent supervisory authorities in EU member states. Some increase in resources would enable the Commissioner to develop his work in the ways referred to above. Consideration should also be given to improving the IT infrastructure provided for the Commissioner and to streamlining the system by which financial support is provided to him.

2. Recommendations

The provisions of the 1992 Act on the Protection of Personal Data and the Disclosure of

Data of Public Interest relating to data transfer abroad should be modified to bring them more into line with Directive 95/46/EC

Effective and proportionate enforcement powers should be given to the Commissioner to enable him to bring about compliance with the law.

The Commissioner should consider expanding the work of his Office in the areas of

- on-site inspections of data controllers
- links with those responsible for data protection in large organisations
- participation in the international data protection community
- keeping track of political, policy and technological changes, that impact on the work of the Office

Priority should be given by the Commissioner to increasing the number of data controllers, particularly smaller businesses, on the data protection register.

Further efforts should be made to raise awareness of data protection responsibilities amongst data controllers and, if necessary, data protection rights amongst data subjects.

There should be an examination of the financing of the Commissioner's Office with a view to

- providing some limited additional resources so that these recommendations can be implemented
- updating the IT infrastructure
- streamlining the system by which financial resources are allocated

3. TAIEX Assistance

One area that TAIEX might be able to assist with is providing opportunities for the Commissioner's staff to gain experience in the work of supervisory authorities in EU member states. This could be through a programme of staff exchange or through extended visits by the Commissioner's staff.

ÉRTÉKELŐ MISSZIÓ (PEER REVIEW) A TAIEX TÁMOGATÁSÁVAL

A PEER REVIEW JELENTÉSE A MAGYARORSZÁGI ADATVÉDELEMRŐL

2002. JÚNIUS 5-7.

I. VEZETŐI ÖSSZEGZÉS

A misszió célja a magyarországi adminisztratív infrastruktúra értékelése volt az EU adatvédelmi corpusának meghonosítása szempontjából. A vizsgálat megállapítása szerint sem a magyar törvényi szabályozásban, sem az adatvédelem és információszabadság országgyűlési biztosának tevékenységében nem mutathatók ki jelentős hiányosságok. Munkacsoportunk különösen nagy elismeréssel nyugtázta, hogy a biztos – a rendelkezésére álló eszközök adta kereteken belül – milyen sokat tett eddig is az adatvédelem ügyéért.

Értékelő csapatunk mindazonáltal több javaslatot is megfogalmazott a törvényi szabályozás, a biztos hivatalának tevékenysége, illetve az eszközellátás fejlesztése tárgykörében, továbbá felveti a TAIEX által nyújtandó támogatás lehetőségét annak érdekében, hogy a biztos munkatársai az EU tagállamaiban is tapasztalatokat szerezhessenek.

II. BEVEZETÉS

1. A küldöttség feladata volt, hogy tájékozódjék az adminisztratív infrastruktúráról és mérje fel Magyarország képességét az EU adatvédelmi corpusának befogadására.
2. Az értékelés célja annak megállapítása volt, hogy az ország rendelkezik-e az említett szabályozás meghonosításához szükséges, megfelelő szintű adminisztratív infrastruktúrával és kapacitással. A misszió azt is célul tűzte ki, hogy segítsen a magyaroknak a további javításra szoruló területek azonosításában, illetve a megfelelő adminisztratív kapacitás kiépítését célzó stratégiák kidolgozásában.
3. Az értékelő munkacsoport a következő tagokból állt:

Ms Anne-Christine Lacoste

Commission de Protection de la Vie Privée

Belgium

Mr Emilio Aced Felez

Agencia de Protección de Datos

Spanyolország

Mr David Smith

Office of the Information Commissioner

Nagy-Britannia

A munkacsoport kíséretében jelen volt még:

Mr César Alonso-Iriarte

DG Markt, Európai Bizottság

4. Az értékelő látogatást megelőzően a magyar adatvédelem és információszabadság országgyűlési biztosa (a továbbiakban: a biztos) kérdőíven válaszolt a biztos hatáskörével, illetve hivatala működésével kapcsolatos kérdésekre, valamint eljuttatta hozzánk 2001-es éves jelentésének angol fordítását és a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi törvény egy példányát.

A látogatás során a munkacsoport találkozott a biztossal és munkatársaival, országgyűlési képviselőkkel, a kormány tisztviselőivel, valamint a közszférában és a magánszektorban tevékenykedő adatkezelőkkel. A csoport további, különféle írásos anyagokat is kapott a helyszínen.

A látogatás végeztével a csoport záró értekezletet tartott a biztos és a hivatal főosztályvezetőinek részvételével, melynek során az alábbiakban részletezett összes ajánlást közösen megvitatták.

5. A csoport rengeteg segítséget kapott mindenkitől, akivel a látogatás során kapcsolatba került. A csoport ezúton is háláját fejezi ki mindenkinek; különösen köszönjük Péterfalvi úr és munkatársainak fáradozását, hogy a csoport látogatását konstruktívá, egyszersmind élvezetessé tegyék.

III. AZ ÉRTÉKELÉS

1. Általános észrevételek

Magyarország egyike annak a mindössze három tagjelölt országnak, melyet az EU a 2002 áprilistól júniusig terjedő időszakban adatvédelmi értékelésre javasolt. (A másik két ilyen jelölt a Cseh Köztársaság és Lengyelország.) A három ország kiválasztásakor fő szempont volt adatvédelmi hatóságuk megkérdőjelezhetetlen függetlensége, illetve felügyeleti mechanizmusuk bejáratottsága. Ezen feltételeken túlmenően Magyarország egyike azon igen kis számú országnak, mely az Európai Bizottság megállapítása szerint megfelelő szintű védelmet biztosít a 95/46/EC Irányelv 25 (6) paragrafusában megállapított eljárás alapján az Unión belül továbbított személyes adatok számára. A

fentiek tükrében ugyancsak meglepő lett volna, ha a látogatás során komolyabb adatvédelmi hiányosságokra derült volna fény Magyarországon, és erre természetesen nem is került sor. Ezzel együtt a munkacsoport tudott néhány – reményei szerint hasznos – javaslatot tenni. A munkacsoportnak nem volt tiszte, hogy a Bizottságnak az Irányelv 25 (6) paragrafusa szerinti megfelelő szintet megállapító határozatát minősítse. Igaz, a küldöttek nem tapasztaltak semmi olyan körülményt, amely kételyeket ébreszthetne a határozat megalapozottságát illetően.

2. A törvény

A személyes adatok védelméhez való jogot 1989 óta a magyar alkotmány garantálja. Ebben a vonatkozásban a fő kerettörvény az 1999-ben módosított, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi törvény. Az Országgyűlés ezen felül számos egyéb, a személyes adatok kezelésének konkrét feltételeit szabályozó szektorális törvényt és más jogszabályt fogadott el, többek között a nyilvános dokumentumok és levéltárak, a közvetlen üzletszerzés (direkt marketing) és a bűnügyi nyilvántartások vonatkozásában.

Nem egy szempontból a magyar törvény szigorúbb, mint az EU számos tagállamának szabályozása. Ide tartozik azon rendelkezése, mely szerint személyes adat csak az adatalany beleegyezésével vagy konkrét törvényi felhatalmazás alapján kezelhető. Egyes, az EU területén mindennapos adatkezelések – mint például a közvetlen üzletszerzés céljait szolgáló ún. listakereskedelem (list broking) – Magyarországon jogellenesnek minősülnek. Ez kétségtelenül hasznos az állampolgárok magánéletének védelmét tekintve, ugyanakkor fölöslegesen korlátozónak minősíthető a magyar versenyszféra szempontjából. Ez különösen nyilvánvaló az adatok külföldre történő továbbítása esetében. Nincs olyan hatályos rendelkezése a törvénynek, amely lehetővé tenné az adattovábbítást más országba – egyelőre az EU-tagállamokba sem – azon az alapon, hogy a célország törvényei megfelelő adatbiztonságot garantálnak, mint ahogy a törvény nem teszi lehetővé a biztos számára sem, hogy a nemzetközi adattovábbítások engedélyezésében szerepet vállaljon.

A csatlakozási folyamat során mindenképpen sort kell keríteni a 95/46/EC Irányelvet hatályba helyező törvénymódosításokra. Ez egyben alkalmat szolgáltat majd számos kérdés, így a nemzetközi adattovábbítás kérdésének rendezésére is.

3. A biztos hatásköre, jogosítványai

A biztos jogosítványai hasonlóak az EU tagállamok adatvédelmi biztosainak jogosítványaihoz. Hatáskörében panaszokat vizsgálhat ki, betekinthez különböző iratokba, beléphet bármely olyan helyiségbe, ahol adatkezelést, adatfeldolgozást végeznek, illetve felszólíthatja az adatkezelőt a jogellenes adatkezelés beszüntetésére. Egyértelmű, hogy a biztos él is ezen jogosítványaival, hiszen 2001-ben 462 panaszügyet iktatott, és összesen 705 esetben indított vizsgálatot (ezeknek csak töredéke vont magával helyszíni inspekciót is). A vizsgálatok mintegy 50%-a zárult a jogosulatlan adatkezelés megszüntetésére való felszólítással. Alkalmanként a biztos közleményt tett közzé, míg néhány, különösen súlyos jogsértést érintő ügyben

formálisabb ajánlást fogalmazott meg.

Kétségek leginkább a végrehajtás, a jogérvényesítés területén jelentkeznek, hiszen a biztos rendelkezésére álló eszközök a jogkövető magatartás kikényszerítésére igencsak korlátozottak. Ezek között említhető:

- a jogsértő adatkezelők ügyében tett megállapítások közzététele a biztos éves jelentésében és egyéb fórumokon;
- a biztos személyes tekintélye és tisztségének magas társadalmi presztízse;
- a legsúlyosabb esetekben az Országgyűléshez intézett biztosi beszéd lehetősége.

A fenti eszközök egyike sem rendelkezik különösebb kényszerítő erővel, kivált a magánszektor területén, ahol a vállalkozások gyakran vajmi kevés tiszteletet mutatnak a közzsférában tevékenykedő ombudsman hagyományos funkciója iránt. Jóllehet a magyar büntető törvénykönyv ismeri a személyes adatok jogosulatlan kezelése, illetve a különleges adatokkal való visszaélés vétségét, azonban úgy tűnik, hogy ezen tényállások megfogalmazása túlságosan laza ahhoz, hogy a bíróságok azoknak hasznát is vegyék joggyakorlatukban. A biztos csak néhány kivételes esetben tett ilyen jogsértés ügyében feljelentést az ügyészségen, és ez rendszerint nem is vezetett a nyomozás folytatásához. A hasonló ügyek bíróságra vitelét különben is az adatvédelmi jogérvényesítés „atombomba” szintű, túlzottan drasztikus megoldásának tekintik Magyarországon.

4. A biztos hivatalának működése

Lenyűgözőnek találtuk, hogy a biztos és munkatársai milyen mélységben ismerik és látják át az adatvédelem kérdéseit. Tisztelettel adózunk az előtt is, hogy milyen komolyan veszik munkájukat, és milyen óriási eredményeket értek el eddig a rendelkezésükre álló eszközök korlátozott volta ellenére. Bár elkerülhetetlen, hogy más-más felügyeleti hatóságok valamelyest különbözően értelmezzék és alkalmazzák az adatvédelmi törvényt, a magunk részéről nem tapasztaltunk igazán jelentős eltérést a magyarországi és az EU tagállamokban bevett megközelítés között. Ezzel együtt azonosítottunk néhány olyan területet, ahol – a megfelelő források megléte esetén – a biztos fontolóra vehetné a hivatal működésének kiszélesítését. Ezek a területek a következők:

Több helyszíni vizsgálatot lehetne tartani az adatkezelők telephelyén. Ez nemcsak növelné az adatvédelem jelentőségének ismertségi szintjét és ösztönözné a jogkövető magatartást az adatkezelők körében, hanem a biztos munkatársainak gyakorlati ismereteit, tapasztalatait is bővítené az adatkezelői tevékenységek vonatkozásában.

Érdemes erősíteni a kapcsolatokat a nagy szervezetek adatvédelmi felelőseivel. Mint azt megtudtuk, Magyarországon immár számos nagy adatkezelő léptetett életbe adatvédelmi rendszereket; az ilyen kezdeményezéseket a biztos hivatalának is bátorítania, támogatnia kell.

Indokoltnak találnánk magasabb arányú részvételt a nemzetközi adatvédelmi szakmai közösségben, nemcsak a biztos, hanem az adott szakterületen jártas munkatársak részéről is. Erre az igény – különösen a csatlakozást követően – várhatóan jelentősen növekedni fog, az üzleti világ gyorsuló globalizációja pedig azt jelenti, hogy az adatvédelem egyre kevésbé lesz elképzelhető a nemzeti határok korlátai között. Fontosnak tartjuk, hogy a biztos hivatala okulhasson az európai és az Európán túli adatvédelem vívmányaiból, illetve – és ez legalább annyira kiemelendő – maga is hozzájárulhasson ezekhez az eredményekhez. Ez pedig olyan terület, ahol esetleg a TAIEX segítségnyújtására is lehet számítani.

Fejleszteni kell a készséget azon politikai és technológiai változások követésére, melyek hatással lehetnek a hivatal munkájára. A jobb hatékonyság elérése érdekében a biztos hivatalának fel kell tudnia ismerni a működését érintő külső fejleményeket, és azokra aktívan, nem pedig passzívan célszerű reagálnia.

Tapasztalataink szerint az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezés területe különösen nagy figyelmet érdemel. A nyilvántartásban már közel 30 000 adatkezelés szerepel. A biztos saját becslése szerint az állami hivatalok és szervezetek több mint 90%-a jelentkezett be, ugyanakkor a magánszektor mindössze 50%-ban tett eleget ezen kötelezettségének. Ez nemcsak a nyilvántartás hiányossága miatt sajnálatos, hanem mert azt jelzi, hogy sok magánvállalkozásnak nincs, vagy csak alig van tudomása saját, szélesebb értelemben vett adatvédelmi felelősségéről. A Magyar Közlönyben 1997-ben megjelentetett felhívás és néhány egyéb, az adatvédelem népszerűsítését célzó lépés ellenére mindenki egyetértett abban, hogy a bejelentkezés kérdését a továbbiakban megkülönböztetett figyelemmel kell kezelni, szükség szerint új kezdeményezéseknek is helyet adva ezen a területen.

5. Ismertség

Hogy a vállalkozások mennyiben vannak tisztában bejelentkezési kötelezettségükkel, az mindössze egy mozzanata az adatvédelmi kultúrának, amely az adatkezelők szélesebb értelemben felfogott felelősségtudatából, illetve az adatalanyoknak a jogukat illető ismereteiből tevődik össze. Munkacsoportunk kezdetben aggályosnak látta a helyzetet, ugyanis a biztosnak a kérdőívre adott válaszaiból úgy tűnt, hogy a hivatal nem folytat tájékoztató, népszerűsítő tevékenységet. Az ezt követő személyes megbeszéléseinken azonban kiderült, hogy a biztos hivatala foglalkozik ilyen jellegű tevékenységgel is. Ennek keretén belül a hivatal munkatársai 14 megyében szerveztek nyílt találkozókat, illetve több megyei lapban nyitottak ún. adatvédelmi rovatot. A nagy adatkezelők képviselőivel szervezett kerekasztal megbeszélésen, melyre mi is hivatalosak voltunk, egyértelművé vált számunkra, hogy a jelenlévők nemcsak magas szinten tájékozottak az adatvédelem kérdéseiben, hanem konkrét lépéseket is tesznek azért, hogy szervezetükön belül ápolják az adatvédelmi tudatot és bátorítsák a jogkövető magatartást.

A kisebb vállalkozásokat tekintve – a bejelentkezési adatokon kívül – vajmi kevés információ állt rendelkezésre az adatvédelem ismertségéről, mint ahogy arról sem tudtunk meg sokat, hogy az adatalanyok mennyire vannak tisztában saját jogaikkal – azon túlmenően, hogy a biztoshoz több mint 400 panaszos fordult beadvánnyal 2001-

ben. Így például nem volt alkalmunk arra sem, hogy fogyasztóvédelmi vagy más adatalany-csoportok képviselőivel találkozassunk. Bár a felügyeleti szervek az EU-n belül is más-más mértékben vállalkoznak tájékoztató szerepre, a hatékony adatvédelemnek mindenhol előfeltétele a jogok ismertsége. Hogy ez mennyiben van így Magyarországon, azt nem állt módunkban megállapítani.

6. Források, eszközök

Az adatvédelem népszerűsítése – mint bármely más biztosi tevékenység – nagy mértékben függ a rendelkezésre álló forrásoktól. 2001-ben a hivatal költségvetése 540,869 Euró volt. A biztos közvetlen munkatársainak létszáma 25, de további 50 fős gárdára is támaszkodhat, akik általános adminisztratív feladatok ellátásával segítik a három országgyűlési biztos és helyetteseik munkáját. A tisztséggel járó kötelezettségek és adminisztratív felépítések eltérő jellege miatt nehéz nemzetközi szinten érdemi összehasonlításokat tenni a független adatvédelmi hatóságok költségvetései között. Ezzel együtt is elmondható, hogy a magyar biztos rendelkezésére álló anyagi eszközök az EU tagállamokban működő kollégáiéhoz képest igen szerények a 10 millió feletti népesség arányában, tekintve azt is, hogy a biztos feladatköre nemcsak az adatvédelem, hanem az információszabadság felügyeletére is kiterjed. Jóllehet a biztos és munkatársai már eddig is szép eredményeket értek el a rendelkezésükre álló szűkös forrásokból gazdálkodva, úgy látjuk, hogy költségvetésük ésszerű bővítése sokat segíthetne az általunk legégetőbbnek talált feladatok hatékonyabb megoldásában.

A hivatal rendelkezésére álló infrastruktúra állapota különösen aggasztó. Magában az épületben, az elhelyezésben nem találni kivetnivalót, ugyanakkor az informatikai rendszerek színvonala messze nem ennyire kielégítő. A rendszerek korlátozott teljesítménye nyilvánvalóan hátráltatja a munkát. Különösen szembeszökő ez az Internet-használat területén, márpedig a felügyeleti szervek világszerte egyre nagyobb mértékben támaszkodnak saját weblapjukra mint az adatkezelőkkel, netán az adatalanyokkal való kommunikáció fő médiumára. A helyzetet jól szemlélteti, hogy a biztos – műszaki nehézségek miatt – nem tudta elérni, hogy a bejelentkezési lap letölthető legyen, és az adatkezelők nyilvántartását sem tudták még internetes formában elérhetővé tenni.

Kételyek merültek fel a biztosi intézmény finanszírozási rendszerével kapcsolatban is, ugyanis a három országgyűlési biztos – az emberi jogok biztosa és helyettese, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok biztosa, valamint maga az adatvédelem és információszabadság biztosa – egyetlen költségvetésen osztozik. Ez magában rejti a különböző jogok egymás elleni kijátszásának veszélyét, illetve valószínűleg állandósítja a különböző biztosi funkciók finanszírozásának történelmi „leosztását”. Ez a megoldás voltaképpen magát az átláthatóságot is hátráltatja, hiszen a Parlament így aligha tudhatja pontosan, mennyi forrást szavaz meg konkrétan az adatvédelem ügyére. Indokoltnak tűnhet tehát a biztos költségvetésének konkretizálása és elkülönítése annak alapján, hogy az Országgyűlés hogyan ítéli meg a hivatal szükségleteit és milyen fontosságot tulajdonít azoknak.

IV. ÖSSZEGRZÉS

1. Általános értékelés

Egyértelmű, hogy a hatályos magyar törvény szilárd alapot ad az adatvédelem számára. Ezt az Európai Bizottság is megerősítette, mikor a 95/46/EC Irányelv 25(6) paragrafusában elismerte a magyarországi adatvédelmi garanciák adekvát szintjét. Ugyanakkor elmondható, hogy néhány területen – például a nemzetközi adattovábbítás vagy a biztos végrehajtói jogköre vonatkozásában – még van helye a továbblépésnek. Ezen változtatások foganatosítására jó alkalomnak ígérkezik a csatlakozási folyamat során végrehajtandó, a 95/46/EC Irányelv rendelkezéseit meghonosító törvénymódosítás.

A biztos hivatala független felügyeleti szervként, hatásosan és hatékonyan működik. A biztos és munkatársai – a források szűkössége dacára – tiszteletre méltó eredményeket értek el a magyar adatvédelmi törvény érvényesítésében. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy költségveté-sük korlátozott bővítése lehetővé tenné tevékenységük fejlesztését néhány olyan kulcsfontosságú területen – például a nemzetközi együttműködés területén –, mely az ország csatlakozása után egyre nagyobb hangsúlyt kap majd. Még több figyelmet kell szentelni az adatvédelemmel kapcsolatos jogok és köteleességek megismertetésének, és ezzel az adatvédelmi nyilvántartás jelentős kiszélesítésének is.

Nincs olyan felügyeleti szerv, amely tevékenységének ne szabna határt a költségvetés, azonban a magyar biztos hivatala számára ezek a korlátok szűkebbek, mint általában az EU-n belül. A források bizonyos mértékű bővítése lehetővé tenné a biztos számára, hogy a fentebb vázolt területeken tovább fejlessze tevékenységét. Fontolóra kell venni továbbá a hivatal informatikai rendszerének, valamint az intézmény finanszírozási modelljének korszerűsítését is.

2. Ajánlások

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi törvény országhatáron túli adattovábbítással foglalkozó rendelkezéseit szorosabban harmonizálni kell a 95/46/EC Irányelvvvel.

A biztost hatékony és méltányos végrehajtói jogosítványokkal kell felruházni, hogy sikeresebben működhessen a törvény betartatása terén.

A biztosnak megfontolásra ajánljuk a hivatal tevékenységének kiszélesítését a következő területeken:

- adatkezelők helyszíni vizsgálata;
- a nagy adatkezelő szervezetek adatvédelmi felelőseivel fenntartott kapcsolatok;
- részvétel a nemzetközi adatvédelmi szakmai közösségben;
- lépéstartás a hivatal működését befolyásoló politikai, szabályozási és technológiai

változásokkal.

A biztos kezelje prioritásként az adatvédelmi nyilvántartásba felvett adatkezelők, elsősorban kisvállalkozások számának növelését.

További lépésekre van szükség az adatvédelmi kötelezettségek és – amennyiben szükséges – a személyes adatok védelméhez fűződő jogok ismertté tétele terén.

A biztos hivatalának költségvetése felülvizsgálandó a következő feladatok alapján:

- korlátozott összegű további forrás biztosítása annak érdekében, hogy jelentésünk ajánlásai kivitelezhetők legyenek;
- az informatikai infrastruktúra modernizálása;
- a finanszírozási modell ésszerűsítése.

3. TAIEX támogatás

A TAIEX elsősorban abban tud segíteni, hogy a biztos munkatársainak lehetővé teszi az EU tagállamokban működő hasonló szervezetek és munkájuk közelebb megismerését. Ez akár csereprogram, akár a biztos munkatársainak hosszabb külföldi látogatása keretében elképzelhető.

Az adatvédelmi biztos által véleményezett

jogszabálytervezetek a 2002. évben

Törvények, törvényjavaslatok, törvénytervezetek

- A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény módosításáról szóló 2002. évi XLIV. törvény tervezete (195/J/2002)
- A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény, a bűnügyi nyilvántartásról és a hatósági erkölcsi bizonyítványról szóló 1999. évi LXXXV. törvény, a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, az illetékekről szóló 1990. évi XCII. törvény és az Európai Unió bűnüldözési rendszere és a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség Szervezete keretében megvalósuló együttműködésről és információcseréről szóló 1999. évi LIV. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (368/J/2002)
- A közéleti szerepet betöltő személyek állambiztonsági múltjának nyilvánosságra hozataláról szóló képviselői önálló indítvány (481/J/2002)

- Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény tervezete (482/J/2002)
- A közpénzek felhasználásával, a köztulajdon használatának nyilvánosságával, átláthatóbbá tételével és ellenőrzésének bővítésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvény tervezete (484/J/2002)
- A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosításáról szóló képviselői önálló indítvány (486/J/2002)
- Az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történeti Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény módosításáról szóló képviselői önálló indítvány (493/J/2002)
- Az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében, a Nemzetközi Büntető Bíróság Statútumáról szóló, Rómában, 1998. július 17-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló törvény tervezete (505/J/2002)
- A Nemzetközi Büntetőbíróság Statútumának megerősítésével összefüggésben szükséges törvénymódosításokról szóló törvény tervezete (515/J/2002)
- Nemzetközi kötelezettségvállalás alapján elrendelt egyes korlátozó intézkedésekről szóló törvény tervezete (519/J/2000)
- A büntető jogszabályok és a hozzájuk kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2003. évi II. törvény tervezete (546/J/2002)
- A miniszterek feladat- és hatáskörének változásával összefüggésben szükséges törvénymódosításokról szóló 2002. évi XLVII. törvény I. fejezetét képező önálló törvénytervezet (565/J/2002)
- Az állam által kötött egyes nemzetközi szerződésekből származó tulajdoni sérelmek részleges kárpótlásáról szóló törvény tervezete (574/J/2002)
- A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény tervezete (588/J/2002.)
- Az egyszerűsített vállalkozói adóról szóló törvény 2002. évi XLIII. tervezete (590/J/2002)
- Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény jogharmonizációs célú módosításáról szóló törvény tervezete (595/J/2002)
- A közlekedésről szóló egyes törvények módosításáról szóló 2002. évi LXVIII. törvény tervezete (605/J/2002)

– Az adókról, járulékokról és egyéb költségvetési befizetésekről szóló törvények módosításáról szóló 2002. évi XLII. törvény tervezete (627/J/2002)

– Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalról szóló 2002. évi LXV. törvény tervezete (636/J/2002)

lang=EN-GB style='letter-spacing:-.25pt'>– A Pénzügyi Nyomozó Hivatalról szóló törvény tervezete (636/J/2002)

– A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (651/J/2002)

– Az egyes szociális tárgyú törvények módosításáról szóló 2003. évi IV. törvény tervezete (667/J/2002)

– A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény, a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény, a szakképzési hozzájárulásról és a képzési rendszer fejlesztésének támogatásáról szóló 2001. évi LI. törvény, a felnőttképzésről szóló 2001. évi CI. törvény, a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény, a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény, valamint egyes más törvények módosításáról szóló 2002. évi LIII. törvény tervezete (676/J/2002)

– A pártfogókra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló törvény tervezete (718/J/2002)

– A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló törvény tervezete (739/J/2002)

– A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény tervezete (742/J/2002)

– Egyes pénz- és tőkepiaci tárgyú törvények módosításáról szóló 2002. évi LXIV. törvény tervezete (751/J/2002; 847/J/2002)

– A személyes adatok védelméről szóló törvény tervezete (783/J/2002)

– A közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény tervezete (783/J/2002)

– A szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény módosításáról szóló törvény tervezete (817/J/2002)

– Az Európai Parlament képviselőinek választásáról és jogállásáról szóló törvény tervezete (878/J/2002)

– A polgári rendeltetésű kézi lőfegyverek forgalmának, megszerzésének és tartásának szabályairól szóló törvény tervezete (930/J/2002)

Kormányrendeletek és kormányrendelet-tervezetek

- A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásához szükséges egyes intézkedésekről rendelkező 113/1995. (IX. 27.) Korm. rendelet módosításáról szóló 29/2002. (II. 27.) Korm. rendelet tervezete (20/J/2002)
- A környezetvédelmi felügyelőségek, valamint a nemzeti park igazgatóságok feladat- és hatásköréről, továbbá a Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőségről szóló 211/1997. (XI. 26.) Korm. rendelet módosításáról szóló 35/2002. (III. 7.) Korm. rendelet tervezete (25/J/2002)
- A csomagolásról és a csomagolási hulladék kezelésének részletes szabályairól szóló 94/2002. (V. 5.) Korm. rendelet módosításáról szóló 195/2002. (IX. 6.) Korm. rendelet tervezete (59/J/2002)
- A zaj- és rezgésvédelemről szóló 12/1983. (V. 12.) MT rendelet módosításáról szóló 96/2002. (V. 5.) Korm. rendelet tervezete (70/J/2002)
- A könyvviteli szolgáltatást végzők nyilvántartásba vételéről szóló 93/2002. (V. 5.) Korm. rendelet tervezete (191/J/2002)
- A köztisztviselők ideiglenes külföldi kiküldetéséről szóló kormányrendelet tervezete (308/J/2002)
- A diákigazolványról szóló 30/1999. (II. 15.) Korm. rendelet módosításáról szóló 118/2002. (V. 15.) Korm. rendelet tervezete (365/J/2002)
- Az áruk és a szolgáltatások biztonságosságáról és az ezzel kapcsolatos piacfelügyeleti eljárásról szóló 79/1998. (IV. 29.) Korm. rendelet módosításáról szóló 168/2002. (VIII. 2.) Korm. rendelet tervezete (391/J/2002)
- A polgári felhasználású robbanóanyagok forgalmazásáról és felügyeletéről szóló 191/2002. (IX. 4.) Korm. rendelet tervezete (395/J/2002)
- A bírósági ügyintézők által büntető ügyekben ellátható feladatokról szóló kormányrendelet tervezete (461/J/2002)
- A zálogtárgyak bírósági végrehajtáson kívüli értékesítésének szabályairól szóló 12/2003. (I.30.) Korm. rendelet tervezete (511/J/2002)
- A mozgásában korlátozott fogyatékos személy parkolási igazolványáról szóló kormányrendelet tervezete (607/J/2002)
- A 2003. évre szóló Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programról és a 154/1999. (X. 22.) Korm. rendelet módosításáról szóló 227/2002. (XI. 7.) Korm. rendelet tervezete (615/

J/2002)

- A gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 260/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet tervezete *(634/J/2002)*
- A Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között az állampolgárok kölcsönös foglalkoztatása érdekében Pozsonyban, 1999. február 12. napján aláírt Egyezmény módosításáról szóló Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló kormányrendelet tervezete *(696/J/2002)*
- Az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsga-bizonyítványokról szóló 71/1998. (IV. 8.) Korm. rendelet módosításáról szóló kormányrendelet tervezete *(710/J/2002)*
- A frekvenciahasználati jogosultság megszerzését szolgáló árverés és pályázat szabályairól szóló 11/2003. (I. 30.) Korm. rendelet tervezete *(717/J/2002)*
- A Nemzeti Földalap Vagyonnyilvántartásának, vagyonkezelésének és hasznosításának részletes szabályairól szóló 254/2002. (XII. 13.) Korm. rendelet tervezete *(761/J/2002)*
- A termőföld állam által életjáradék fizetése ellenében történő megvásárlásáról szóló 255/2002. (XII. 13.) Korm. rendelet tervezete *(761/J/2002)*
- A pályakezdő munkanélküliek elhelyezkedésének elősegítéséről szóló 68/1996. (V. 15.) Korm. rendelet, továbbá a munkába járással összefüggő terhek csökkentését célzó támogatásokról, valamint a munkaerő-toborzás támogatásáról szóló 39/1998. (III. 4.) Korm. rendelet módosításáról szóló 256/2002. (XII. 13.) Korm. rendelet tervezete *(784/J/2002)*
- A nevelőszülői, a hivatásos nevelőszülői és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről szóló 261/2002. (XII. 18.) Korm. rendelet tervezete *(805/J/2002)*
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet módosításáról szóló 314/2002. (XII. 29.) Korm. rendelet tervezete *(807/J/2002)*
- A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtásáról szóló 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet módosításáról szóló 295/2002. (IX. 14.) Korm. rendelet tervezete *(818/J/2002)*
- A vámjogról, a vámeljárásról, valamint a vámigazgatásról szóló 1995. évi C. törvény végrehajtásáról szóló 45/1996. (III. 25.) Korm. rendelet módosításáról szóló 265/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet tervezete *(825/J/2002)*

- Az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet módosításáról szóló 293/2002. (XII. 27.) Korm. rendelet tervezete (839/J/2002)
- A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény végrehajtásáról szóló 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendelet módosításáról szóló 294/2002. (XII. 27.) Korm. rendelet tervezete (858/J/2002)
- Az egyházi jogi személyek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 218/2000. (XII. 11.) Korm. rendelet módosításáról szóló 286/2002. (XII. 23.) Korm. rendelet tervezete (859/J/2002)
- A számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 224/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet módosításáról szóló 289/2002. (XII. 23.) Korm. rendelet tervezete (860/J/2002)
- A közfürdők létesítéséről és működéséről szóló 121/1996. (VII. 24.) Korm. rendelet módosításáról szóló 273/2002. (XII. 21.) Korm. rendelet tervezete (869/J/2002)
- A magánnyugdíjpénztárak beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 222/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet módosításáról szóló 287/2002. (XII. 23.) Korm. rendelet tervezete (872/J/2002)
- A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet módosításáról szóló 13/2003. (II. 12.) Korm. rendelet tervezete (874/J/2002)
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről, továbbá a szociális vállalkozás engedélyezéséről szóló 188/1999. (XII. 16.) Korm. rendelet módosításáról szóló 311/2002. (XII. 29.) Korm. rendelet tervezete (875/J/2002)
- Az Államháztartási Hivatal beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 253/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet módosításáról szóló 308/2002. (XII. 27.) Korm. rendelet tervezete (876/J/2002)
- Az államháztartás szervezetei beszámolási és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet módosításáról szóló Korm. 250/2002. (XII. 5.) Korm. rendelet tervezete (877/J/2002)
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról szóló 29/1993. (II. 17.) Korm. rendelet módosításáról szóló 313/2002. (XII. 29.) Korm. rendelet tervezete (887/J/2002)
- Az egészségügyet és a társadalombiztosítást érintő egyes kormányrendeletek módosításáról szóló kormányrendelet tervezete (888/J/2002)

lang=EN-GB style='letter-spacing: -.25pt'>– Az önkéntes nyugdíjpénztárak beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségeinek sajátosságairól szóló 223/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet módosításáról szóló 288/2002. (XII. 23.) Korm. rendelet (889/J/2002)

– Az egyes pénzbeli szociális ellátások folyósításának és elszámolásának szabályairól szóló 30/1993. (II. 17.) Korm. rendelet módosításáról készült 313/2002. (XII. 29.) Korm. rendelet tervezete (890/J/2002)

Miniszteri rendeletek, miniszteri rendelet tervezetek

– A zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 8/2002. (III. 22.) KöM-EüM együttes rendelet tervezete (5/J/2002)

– A használt és szennyvizek kibocsátási határértékeiről és alkalmazásuk szabályairól szóló 9/2002. (III. 22.) KöM-KöViM együttes rendelet tervezete (19/J/2002)

– A környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX. 28.) KTM rendelet módosításáról szóló 6/2002. (III. 1.) KöM rendelet tervezete (20/J/2000)

– Az Őrségi Nemzeti Park létesítéséről szóló 4/2002. (II. 27.) KöM rendelet tervezete (26/J/2002)

– Az ivóvízkivételre szánt felszíni víz-, valamint a halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettségi határértékeiről és azok ellenőrzéséről szóló 6/2002. (XI.5.) KvVM rendelet tervezete (39/J/2002)

– A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításához szükséges kisajátítások ütemezéséről szóló 12/1997. (IV. 25.) KTM rendelet módosításáról szóló 5/2002. (II. 27.) KöM rendelet tervezete (100/J/2002)

– Az Állami Foglalkoztatási Szolgálatról szóló 4/2002. (X. 17.) FMM rendelet tervezete (119/J/2002; 560/J/2002)

– A közszolgálati nyilvántartás egyes kérdéseiről szóló 7/2002. (III. 12.) BM rendelet tervezete (121/J/2002)

– A gázelosztó vezetésekre vonatkozó hálózatfejlesztési hozzájárulásról szóló 32/1995. (VIII. 8.) IKM rendelet módosításáról szóló GM rendelet tervezete (127/J/2002)

– A pszichiátriai betegekre vonatkozó korlátozó intézkedésekkel kapcsolatos EüM rendelet tervezete (157/J/2002)

– A hulladékok jegyzékéről szóló 16/2001. (VII. 18.) KöM rendelet módosításáról szóló 10/2002. (III. 26.) KöM rendelet tervezete (176/J/2002)

- A Belügyminisztérium szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 16/1995. (X. 20.) BM rendelet módosításáról szóló 14/2002. (V. 8.) BM rendelet tervezete (179/J/2002)
- A gondnokoltak számítógépen vezetett országos névjegyzékéről és a névjegyzék adataiból történő felvilágosítás adásáról, valamint annak költségtérítéséről szóló 13/2002. (VII. 24.) IM rendelet tervezete (276/J/2002)
- A társadalmi szervezetek és az alapítványok nyilvántartása ügyviteli szabályainak módosításáról szóló 15/2002. (VIII. 30.) IM rendelet tervezete (312/J/2002)
- A Környezetvédelmi Alap célfeladatok fejezeti kezelésű előirányzat felhasználásának, nyilvántartásának és ellenőrzésének részletes szabályairól szóló 28/2001. (XII. 23.) KöM rendelet módosításáról szóló 1/2002. (VI. 29.) KvVM rendelet tervezete (351/J/2002)
- A bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet tervezete (352/J/2002)
- A diákigazolványok előállításának, kiadásának és nyilvántartásának rendjéről szóló 15/1999. (III. 24.) OM rendelet módosításáról szóló 31/2002. (V. 18.) OM rendelet tervezete (366/J/2002)
- A belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól szóló BM-IM együttes rendelet tervezete (369/J/2002)
- A 2002/2003. tanév rendjéről szóló 30/2002. (V. 17.) OM rendelet tervezete (383/J/2002)
- A bírósági eljárásban az eljárási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítéséről, valamint a tárgyalás zártcélú távközlő hálózat útján történő megtartásáról szóló IM rendelet tervezete (400/J/2002)
- A személyes költségmentesség büntetőeljárásban való alkalmazása tárgyában készült IM-BM-PM együttes rendelet tervezete (401/J/2002)
- A bűnügyi nyilvántartást kezelő szervről, az adatközlés és az adatszolgáltatás rendjéről szóló 7/2000. (II. 16.) BM-IM együttes rendelet módosításáról szóló BM-IM együttes rendelet tervezete (443/J/2002)
- A büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjainak egyes illetményen kívüli járandóságairól, szociális juttatásairól és támogatásáról szóló 6/1997. (III. 26.) IM rendelet módosításáról szóló 25/2002. (XII. 20.) IM rendelet tervezete (468/J/2002)
- A büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjai részére járó egyes költségtérítésekről szóló 7/1997. (III. 26.) IM rendelet módosításáról szóló 26/2002. (XII. 20.) IM rendelet (469/J/2002)

- A büntetés-végrehajtási szervezetre vonatkozó kártérítési eljárás egyes szabályairól szóló 8/1997. (III. 26.) IM rendelet módosításáról szóló 27/2002. (XII. 20.) IM rendelet tervezete (470/J/2002)
- A büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjainak elismerési rendjéről szóló 10/1997. (III. 26.) IM rendelet módosításáról szóló 28/2002. (XII. 20.) IM rendelet tervezete (471/J/2002)
- A büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjaira vonatkozó egyes munkáltatói jogkörök gyakorlásáról szóló 11/1997. (III. 26.) IM rendelet módosításáról szóló 29/2002. (XII. 20.) IM rendelet tervezete (472/J/2002)
- A büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjai illetményének és illetményjellegű juttatásainak megállapításáról és folyósításáról szóló 15/1997. (IV. 22.) IM rendelet módosításáról szóló 30/2002. (XII. 20.) IM rendelet tervezete (473/J/2002)
- A büntetés-végrehajtási szervezet hivatásos állományú tagjainak egyes illetményen kívüli járandóságairól, szociális juttatásairól és támogatásáról szóló 6/1997. (III. 26.) IM rendelet módosításáról szóló 31/2002. (XII. 20.) IM rendelet tervezete (474/J/2002)
- Az Európai Közösség tagállamainak területén lévő kikötőt érintő forgalomban részt vevő személyhajókon utazó személyek nyilvántartásáról szóló 11/2002. (VIII. 12.) GKM rendelet (510/J/2002)
- A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény végrehajtásáról a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választása tárgyában kiadott 20/2002. (VIII. 1.) BM rendelet tervezete (522/J/2002)
- A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint a helyi kisebbségi önkormányzatok tagjainak 2002. október 20. napjára kitűzött választása eljárási határidőinek és határnapjainak megállapításáról szóló 18/2002. (VII. 24.) BM rendelet tervezete (530/J/2002)
- Egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló 1/2002. (VIII. 23.) FMM rendelet tervezete (564/J/2002)
- Egyes miniszteri rendeletek módosításáról szóló 3/2002. (IX. 30.) FMM rendelet tervezete (567/J/2002)
- A büntetés-végrehajtási szervezetek rendelkezése alatt álló lakások bérletéről szóló 17/1994. (IX. 29.) IM rendelet módosításáról szóló 16/2002. (X. 17.) IM rendelet tervezete (645/J/2002)
- Az állam tulajdonában és a büntetés-végrehajtási szervek kezelésében lévő lakások, valamint a nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítéséről szóló 22/1995. (XII. 29.) IM rendelet módosításáról szóló 17/2002. (X. 17.) IM rendelet tervezete (646/

J/2002)

- A hivatásos és szerződéses katonák egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságának minősítéséről szóló 4/2003. (I. 31.) HM rendelet tervezete (663/J/2002)
- A honvédelmi vonatkozású szolgálati titokkörökről szóló 11/1995. (XI. 14.) HM rendelet módosításáról szóló 49/2002. (XII. 5.) HM rendelet tervezete (670/J/2002)
- A távközlési építményekkel kapcsolatos építés felügyeleti eljárásról szóló 7/2002. (XII. 20.) IHM rendelet tervezete (675/T/2002)
- A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 5/1993. (XII. 26.) MüM rendelet módosításáról szóló 11/2002. (XII. 28.) FMM rendelet tervezete (677/J/2002.)
- A befektetési egységekhez kötött életbiztosítások esetén az ügyfeleknek történő tájékoztatás formájáról és tartalmáról szóló 33/2002. (XI. 16.) PM rendelet tervezete (688/J/2002)
- A robbanásveszélyes környezetben lévő munkahelyekről, valamint az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés minimális követelményeiről szóló FMM rendelet tervezete (711/J/2002)
- A kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott előállításához, gyártásához is használt vegyi anyagokkal végezhető egyes tevékenységek szabályozásáról szóló 272/2001. (XII. 21.) Korm. rendeletben meghatározott hatósági feladatok ellátása céljából tárolandó adatok körének és az adatokhoz való hozzáférés rendjének szabályozásáról szóló GKM-BM-PM-ESzCsM-MeH együttes rendelet tervezete (728/J/2002)
- A hadkötelezettség alapján teljesítendő katonai szolgálatra és a katonai oktatási intézményi tanulmányokra való egészségi alkalmasság elbírálásáról szóló 9/2002. (II. 28.) HM-EüM együttes rendelet módosításáról szóló miniszteri rendelet tervezete (732/J/2002)
- A villamosenergia-rendszer irányításával, működésével és használatával összefüggő egyes adatszolgáltatásokról szóló 36/2002. (XII. 19.) GKM rendelet tervezete (735/J/2002)
- A büntetés-végrehajtás közúti járművei forgalomba helyezésének és forgalomban tartásának műszaki feltételeiről szóló 24/2002. (XII. 13.) IM rendelet tervezete (759/J/2002)
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet módosításáról szóló OM rendelet tervezete (767/J/2002)
- Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény halottakkal kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról, valamint a rendkívüli halál esetén követendő

eljárásról szóló BM-ESzCsM-IM rendelet tervezete (774/J/2002)

– A fogvatartottak egészségügyi ellátásáról szóló 5/1998. (III. 6.) IM rendelet módosításáról szóló IM rendelet tervezete (776/J/2002)

– A foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet, továbbá a munkaügyi központok foglalkozási rehabilitációs eljárásáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkanélküliek foglalkoztatását elősegítő egyes támogatásokról szóló 11/1998. (IV. 29.) MüM rendelet módosításáról szóló 6/2002. (XI. 28.) FMM rendelet tervezete (787/J/2002)

– A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, valamint szervei szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 9/2002. (XII. 23.) KvVM rendelet tervezete (791/T/2002)

– Az Országos Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékről és a Névjegyzékbe történő felvételi eljárásról szóló ESzCsM rendelet tervezete (806/J/2002)

– A villanszerelő vállalkozások nyilvántartásáról szóló GKM rendelet tervezete (816/J/2002)

– Az Igazságügyi Minisztérium fejezetéhez tartozó költségvetési szerv középírányító szervként történő elismeréséről, a gazdálkodási jogosítványok megosztási rendjéről és a büntetés-végrehajtási szervek alapító okiratainak módosításáról szóló 32/2002. (XII. 21.) IM rendelet tervezete (835/J/2002)

– Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvénynek a szerv- és szövetátültetésre, valamint -tárolásra és egyes kórszövettani vizsgálatokra vonatkozó rendelkezései végrehajtásáról szóló 18/1998. (XII. 27.) EüM rendelet módosításáról szóló 3/2003. (II. 1.) ESzCsM rendelet tervezete (840/J/2002)

– A büntetőeljárás során keletkezett iratokból való másolat adásáról szóló IM-BM-PM rendelet tervezete (845/J/2002)

– Az ismeretlen helyen tartózkodó terhelt, illetve a bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható ismeretlen személy tartózkodási helye felkutatásának, lakóhelye, illetőleg személyazonossága megállapításának és körözése elrendelésének részletes szabályairól szóló IM rendelet tervezete (846/J/2002)

– A házi őrizet végrehajtásáról szóló IM rendelet tervezete (848/J/2002)

– A büntetőeljárásban alkalmazható sajtóhirdetmény útján történő értesítés szabályairól szóló IM-BM-PM rendelet tervezete (849/J/2002)

– A kollektív szerződések regisztrálási rendjéről és az ezzel kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségről szóló 19/1997. (XII. 18.) MüM rendelet módosításáról szóló 9/2002. (XII. 20.) FMM rendelet tervezete (863/J/2002)

- A hivatásos gondnoki feladatot ellátó személyek képzési előírásairól szóló ESzCsM rendelet tervezete (873/J/2002)
- Az élelmiszerek vegyi szennyezettségének megengedhető mértékéről szóló 17/1999. (VI. 16.) EüM rendelet módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (879/J/2000)
- Az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium Engedélyezési és Közigazgatási Hivatala megalapításával összefüggő miniszteri rendelet módosításról szóló ESzCsM rendelet tervezete (881/J/2002)
- A magasabb összegű családi pótlékra jogosító betegségekről és fogyatékosságokról szóló 5/2003. (II. 19.) ESzCsM rendelet tervezete (882/J/2002)
- Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló BM rendelet tervezete (895/J/2002)
- A fogvatartottak foglalkoztatására jóváhagyott költségvetési előirányzat felhasználási rendjéről szóló 2/1996. (III. 13.) IM-PM együttes rendelet módosításáról szóló 35/2002. (II. 30.) IM-PM együttes rendelet tervezete (896/J/2002)
- A szerzett immunhiányos tünetcsoport terjedésének meggátlása érdekében szükséges intézkedésekről és a szűrővizsgálatok elvégzésének rendjéről szóló 18/2002. (XII. 28.) ESzCsM rendelet tervezete (902/J/2000)
- A nemzeti kulturális örökség minisztere felügyelete alatt álló intézmények közalkalmazottainak vagyonyilatkozat-tételéről szóló 25/2002. (XII. 25.) NKÖM rendelet tervezete (903/J/2002)
- A távközlési építmények engedélyezéséről és ellenőrzéséről szóló 29/1999. (X. 6.) KHVM rendelet módosításáról szóló IHM rendelet tervezete (918/J/2002)
- A speciális gyógyászati célra szánt tápszerekről szóló ESzCsM rendelet tervezete (921/J/2002)
- Az anyatejet helyettesítő és az anyatejet kiegészítő (elválasztási) tápszerekről szóló ESzCsM rendelet tervezete (922/J/2002)
- A fontos és bizalmas munkakörökről, valamint a biztonsági ellenőrzés szintjéről szóló GKM rendelet tervezete (925/J/2002)
- A társadalombiztosítási támogatással rendelhető gyógyszerekről és a támogatás összegéről szóló 1/2003. (I. 21.) ESzCsM rendelet tervezete (928/J/2002)

Az állami irányítás egyéb jogi eszközei

- Összefoglaló Jelentés az Országgyűlés részére a Nemzeti Környezetvédelmi Program végrehajtásáról (kormányhatározat tervezet) (75/J/2002)
- A Biológiai Sokféleségről szóló Egyezményben Részes Felek Konferenciájának hatodik találkozásán való magyar részvételről szóló 2103/2002. (IV. 12.) Korm. határozat tervezete (112/J/2002)
- Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény Részes Felek Konferenciájának 1997. évi harmadik ülészakán elfogadott Kiotói Jegyzőkönyvhöz történő csatlakozásról szóló 2101/2002. (IV. 12.) Korm. határozat tervezete (113/J/2002)
- A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem beruházás felülvizsgálatáról és a beruházási program módosításáról szóló 2371/1999. (XII. 27.) Korm. határozat módosításáról szóló kormányhatározat tervezete (194/J/2002)
- A terrorizmus finanszírozásának visszaszorításáról, New Yorkban, az Egyesült Nemzetek Közgyűlésének 54. ülészakán, 1999. december 9-én elfogadott nemzetközi egyezmény megerősítéséről szóló 57/2002. (IX. 13.) OGY határozat tervezete (503/J/2002)
- Az Európa Tanács 2001. november 23-án kelt számítástechnikai bűnözésről szóló Egyezményének megerősítéséről szóló 82/2002. (XI. 13.) OGY határozat tervezete (504/J/2002)
- A Kitüntetési Bizottságról és az állami kitüntetések adományozásának rendjéről szóló 1130/2002. (VII. 24.) Korm. határozat tervezete (507/J/2002)
- lang=EN-GB style='letter-spacing:-.25pt'>– A Magyar Köztársaság Kormánya és a Litván Köztársaság Kormánya között a vámügyekben történő együttműködésről és kölcsönös segítségnyújtásról szóló Megállapodás létrehozásáról és aláírásáról szóló Megállapodásról szóló kormányhatározat tervezete (541/J/2002)
- A kétoldalú beruházásvédelmi megállapodások és a kettős adóztatás elkerülésére irányuló egyezmények tárgyalásához szükséges felhatalmazásról szóló kormányhatározat tervezete (561/J/2002)
- A bűnüldöző szervek között folytatott nemzetközi együttműködésről szóló nemzetközi szerződések létrehozásáról, valamint a terrorizmus, a kábítószeres illegális forgalma és a szervezett bűnözés elleni harcban történő együttműködésről szóló megállapodások módosításáról szóló kormányhatározat tervezete (700/J/2002)
- A Magyar Köztársaság és Kanada között a szociális biztonságról szóló 2002. március 4-én, Budapesten aláírt egyezmény megerősítéséről szóló OGY határozat tervezete (726/J/2002)
- Az új polgári törvénykönyv koncepciójának elfogadásáról, valamint a polgári jogi

kodifikációról szóló 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozat időarányos végrehajtásáról és módosításáról szóló 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozat tervezete (775/J/2002)

– A Magyar Köztársaság Kormánya és Quebec Kormánya között a szociális biztonságról szóló megállapodás aláírására történő meghatalmazásról szóló kormányhatározat tervezete (793/J/2002)

– A Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság közötti, a szociális biztonságról szóló Egyezmény aláírására történő felhatalmazásról szóló kormányhatározat tervezete (826/J/2002)

– Az Egészség Évtizedének Johan Béla Nemzeti Programjáról szóló OGY határozat tervezete (853/J/2002)

– A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény hatálya alá tartozó szervek jegyzékéről szóló 1034/1992. (VII. 1.) Korm. határozat módosításáról szóló kormányhatározat tervezete (880/J/2002)

– Az Európa Tanács 2001. november 23-án kelt, a számítástechnikai bűnözésről szóló egyezményének a számítástechnikai rendszer útján megvalósított rasszista és idegengyűlölő cselekmények büntetendővé nyilvánításáról szóló kiegészítő jegyzőkönyvének aláírásáról szóló kormányhatározat tervezete (926/J/2002)

Véleményezésre megküldött egyéb dokumentumok

– Az új polgári törvénykönyv koncepciója (168/J/2002)

– Az Alkotmány és a jogalkotási törvény Európai Unió csatlakozással összefüggésben történő módosításának tézisei (563/J/2002)

– A sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény módosításáról szóló törvény koncepciója (568/J/2002)

– A pártfogói felügyelői hálózat szervezeti és működési koncepciója (585/J/2002)

– A közúti közlekedési előéleti pontrendszer közlekedésbiztonságra gyakorolt hatásának vizsgálatáról szóló kormány-előterjesztés tervezete (619/J/2002)

– A közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvény szabályozási koncepciójának tervezete (629/J/2002)

– Az európai integrációval összefüggő egyes másodlagos közösségi joganyagok (729/J/2002)

– Az Europol-egyezmény és a Schengeni megállapodás végrehajtásáról szóló

egyezmény forrasszövege (750/J/2002)

– Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőségről szóló törvény koncepciója (861/J/2002)

– A jogi segítségnyújtásról és az esélyegyenlőségről szóló törvény koncepciója (862/J/2002)

– Tájékoztató a közszolgáltatások elszámolásának egyes kérdéseiről az Európai Unió statisztikai rendszerében (871/J/2002)

Előadások konzultációk 2002-ben

– Január 30-án Dr. Zombor Ferenc előadást tartott „*Pártok a neten: helyzetkép a választások előtt*” az eDemokracia Klubban.

– Február 21-22. között Dr. Péterfalvi Attila résztvett a személyes adatok védelmével foglalkozó EU munkacsoport ülésén Brüsszelben.

– Március 4-én Dr. Zombor Ferenc „*Az egészségi állapotra vonatkozó személyes adatok kezelése és védelme az iskolában*” címmel előadást tartott az ÁNTSZ Ifjúságvédelmi továbbképzésén.

– Március 13-án Gulyás Csaba a Pest megyei Rendőr-főkapitányság sajtófelelőseinek továbbképzésén előadást és konzultációt tartott az aktuális adatvédelmi kérdésekről.

– Március 13-án Dr. Kerekes Zsuzsa előadást és konzultációt tartott az országgyűlés bizottságai munkatársainak az információs szabadságról és adatvédelemről.

– Március 14-15. között Dr. Péterfalvi Attila „*A panaszügyek kezeléséről*” című konferencián Dublinban az Adatvédelmi Biztos Irodájának ügymenetéről tartott előadást.

– Március 25-29. között Dr. Péterfalvi Attila résztvett az adatvédelmi biztosok telekommunikációval foglalkozó munkacsoportjának 31. ülésén Aucklandban, és előadást tartott az Interneten folyó adatkezelés magyarországi tapasztalatairól.

– Április 2-án Gulyás Csaba a Somogy Megyei Közigazgatási Hivatal által szervezett köztisztviselői továbbképzésen a magyar adatvédelemről és az Európai Unió adatvédelmi követelményeiről tartott előadást.

– Április 9-én Dr. Zombor Ferenc a Bács-Kiskun Megyei Közigazgatási Hivatal munkatársai részére adatvédelmi továbbképzést tartott.

– Április 9-én Dr. Péterfalvi Attila előadást és konzultációt tartott az információs jogok helyi megbízottjainak a Bács-Kiskun Megyei Közigazgatási Hivatal által szervezett konferencián.

- Április 12-13 között Dr. Szabó Máté résztvett a közép-európai adatvédelmi biztosok 2. konferenciáján Prágában.
- Április 16-án Dr. Zombor Ferenc „Az adatbázisok jogi védelme” címmel előadást tartott a Trainex által szervezett adatvédelmi képzésen.
- Április 24-én Dr. Zombor Ferenc „A társadalombiztosítási adatkezelés és adatvédelem speciális jogintézményei, gyakorlati tapasztalatok” címmel az OEP adatvédelmi továbbképzésén előadást tartott.
- Április 25-26. között Dr. Péterfalvi Atilla résztvett az európai adatvédelmi biztosok konferenciáján Bonnban.
- Április 26-án Freidler Gábor „Önszabályozás a neten” címmel előadást tartott a III. Direkt Marketing Szeminárium és Workshop című rendezvényen Siófokon.
- Május 22-én Gulyás Csaba „Az adatkezelés és a titokvédelem” címmel előadást és konzultációt tartott a Határőrség Országos Parancsnoksága által a titokvédelmi felelősök számára tartott továbbképzésen.
- Május 28-29. között Freidler Gábor résztvett a „London térfigyelő és arcfelismerő rendszereinek, valamint az angol autópályákon üzemeltetett rendszámfelismerő rendszerek tanulmányozása” című konferencián.
- Május 29-30. között Dr. Péterfalvi Atilla résztvett a személyes adatok védelmével foglalkozó EU munkacsoport ülésén Brüsszelben.
- Június 5-én Gulyás Csaba a Trend Hungary Kft. szervezésében az „Adatvédelem, adatbiztonság jogi alapkérdései” címmel megrendezett szakmai fórumon előadást és konzultációt tartott.
- Június 17-én Dr. Péterfalvi Atilla résztvett az Európai Adatvédelmi és Információszabadság Akadémia megnyitóján Berlinben.
- lang=EN-GB style='letter-spacing:-.25pt'>– Június 25-én Dr. Trócsányi Sára és Dr. Varga Ilona Jász-Nagykun-Szolnok megye államigazgatási kollégiumának ülésén az adatvédelem és információszabadság aktuális kérdéseiről tartott konzultációt.
- Augusztus 23-án Dr. Péterfalvi Atilla a Márton Áron Szakkollégium hallgatóinak előadást tartott az adatvédelmi biztos feladatairól és az adatvédelemről.
- Szeptember 7-én Dr. Péterfalvi Atilla a Soros Alapítvány szervezésében „Ügynökök és akták” című konferencián előadást tartott „Alkotmányossági követelmények” címmel.
- Szeptember 12-én Dr. Zombor Ferenc részt vett „Az adatvédelem

jogszabályrendszere, az EU csatlakozással járó adatvédelmi kihívások” címmel az OEP országos jogász értekezletén.

- Szeptember 8-11. között Dr. Péterfalvi Attila résztvett az adatvédelmi biztosok 24. nemzetközi konferenciáján Cardiffban.
- Szeptember 19-én Gulyás Csaba a Somogy és környező megyék büntető bíráinak továbbképzésén aktuális adatvédelmi kérdésekről előadást és konzultációt tartott.
- Szeptember 30. és október 1. között Dr. Péterfalvi Attila résztvett *„Az Európai Unió adatvédelmi irányelvének végrehajtásáról”* című konferencián Brüsszelben.
- Október 2-3 között Dr. Péterfalvi Attila résztvett a személyes adatok védelmével foglalkozó EU munkacsoport ülésén Brüsszelben.
- Október 7-én Dr. Zombor Ferenc a Társaság a Szabadságjogokért által szervezett konferencián előadást tartott *„Az adatvédelmi biztos drogbetegeket érintő esetjoga”* címmel.
- Október 11-én Dr. Kerekes Zsuzsa a Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség által környezetvédelmi szakembereknek és civil szervezeteknek szervezett konferencián *„A környezeti adatok nyilvánosságáról, az adatvédelmi biztos gyakorlatáról”* címmel előadást tartott.
- Október 16-án Dr. Péterfalvi Attila a Legfőbb Ügyészség szervezésében előadást és konzultációt tartott *„Az adatvédelem érvényesülése és gondjai a közigazgatásban és az igazságszolgáltatásban”* címmel.
- Október 21-22. között Dr. Péterfalvi Attila résztvett a közép-európai adatvédelmi biztosok 3. konferenciáján Vilniusban, és ismertette a magyar adatvédelmi jogalkotás fő irányait, valamint előadást tartott *„Az országgyűlési és helyi önkormányzati választások során felmerült adatvédelmi kérdések”* címmel.
- Október 24-én Dr. Péterfalvi Attila a CAF Consulting and Development és a Transparency International szervezésében *„A lobbizás szabályozása Közép- és Kelet-Európában”* című konferencián előadást tartott az adatvédelem aktuális kérdéseiről.
- Október 27. és november 1. között Dr. Kerekes Zsuzsa részt vett az *„Information and Governance: the role of public access”* című, a British Council által Londonban szervezett szemináriumon.
- November 6-án Dr. Péterfalvi Attila előadást tartott a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetemen *„Adatvédelem és a média”* címmel.
- November 7-én Dr. Péterfalvi Attila előadást tartott az Eötvös Loránd Tudományegyetem polgári jogi tanszéke tudományos diákkörén *„Adatvédelem és*

személyiségi jogok címmel”.

- November 11-12. között Dr. Péterfalvi Attila résztvett az adatvédelmi biztosok telekommunikációval foglalkozó munkacsoportjának 32. ülésén Berlinben, és előadást tartott az elektronikus úton történő kereskedelem magyar szabályozásáról.
- November 13-án Dr. Trócsányi Sára az ELTE BTK levéltár szakos hallgatóinak a levéltárak adatkezeléséről és a kutatás adatvédelmi kérdéseiről tartott előadást.
- November 22-én Dr. Kerekes Zsuzsa az Európai Unió számára a korrupcióról készített jelentésről, az Emberi Jogi Információs és Dokumentációs Központ, valamint a Nyílt Társadalom Alapítvány által szervezett konferencián *„Korrupció és információszabadság”* címmel előadást tartott.
- November 27-én Gulyás Csaba az adatvédelem aktuális kérdéseiről előadást és konzultációt tartott a Határőrség Országos Parancsnoksága által az adatvédelmi felelősök számára tartott továbbképzésen.
- November 29-én Dr. Zombor Ferenc *„A térfigyelő rendszerek működtetésének személyiségi jogi, adatvédelmi vetületei”* címmel előadást tartott az *„Élhető város”* bűnmegelőzési konferencián.
- December 5-6-án Dr. Péterfalvi Attila résztvett az adatvédelem újabb kihívásairól szóló konferencián Rómában, és előadást tartott *„A direkt marketing célú adatkezelések szabályozása Magyarországon”* címmel.
- December 11-én Dr. Kerekes Zsuzsa a közigazgatási hivatalvezetők értekezletén *„Az adatvédelem és a információszabadság helyzete. A kanadai – bács-kiskun megyei modell”* címmel előadást tartott.
- December 12-én Dr. Zombor Ferenc *„Az adatvédelem Magyarországon és a nemzetközi szabályozás”* címmel előadást tartott az ONYF továbbképzésén.
- December 16-án Dr. Kerekes Zsuzsa A Demokráciakutatások Magyar Központja Alapítvány által a lobbizásról szervezett konferencián *„Lobbizás és információszabadság”* címmel előadást tartott.
- December 12–13. között Dr. Péterfalvi Attila részt vett az európai adatvédelmi biztosok regionális konferenciáján Madridban, és *„The functions of the data protection authorities and the need for independence in the exercise of these functions”* címmel előadást tartott.

II. A VIZSGÁLATOK

A) Személyes adatok

Az adatvédelmi biztoshoz érkező indítványok, panaszok alapján elmondhatjuk, a szép új – kibernetikus – világ elérte Magyarországot is. Nem Huxley utópiája vált valóra, hanem az informatika robbanásszerű fejlődésével és terjedésével előállott virtuális lét tolakszik a valóság elébe. Új korszak kialakulásának vagyunk tanúi – az információs önrendelkezéshez való jog és annak érvényesülése szempontjából is. Az adatvédelmi biztosnak és munkatársainak azonban az a feladata, hogy ne csak tanúja, de ennek az új világnak meghatározó alakítója is legyen.

A beérkezett panaszok egyre határozottabban mutatják a gazdasági erőfölényben lévőkkel szembeni kiszolgáltatottságot: aki céljai eléréséhez hitelhez akar jutni, akár betegségeiről is hajlandó a pénzügyi intézetnek beszámolni, aki munkát keres, vagy munkahelyét meg akarja tartani, munkáltatóját esetleg családi kapcsolatairól is tájékoztatja. Az informatika fejlődése már nem gátja a totális személyiségképek jól strukturált rendszerét kialakítani akarók céljai elérésének; a jog – funkciójából következően – elsősorban követője és nem alakítója a társadalmi folyamatoknak. Ezért szükséges, hogy az adatvédelmi biztos állásfoglalásait az adatkezelők precedensértékűek tekintsék, szabályzataikat és gyakorlatukat az általa képviselt álláspontnak megfelelően alakítsák ki. Az országgyűlési biztosok közötti jó együttműködést is mutatja, hogy több esetben közösen léptek fel az alapvető jogok védelmében.

Aki más ember méltóságának megsértésével igyekezett a maga javát és boldogulását elérni, a történelmi tapasztalatok szerint általában kudarcot vallott; az okozott kárt azonban generációk szenvedhetik meg. *Mindent szabad nekem, de nem minden használ* – mondja a közel két évezredes tanítás. A nagy és gazdaságilag és társadalmilag is erős befolyással rendelkező adatkezelők az informatika adta lehetőségekkel való bánás során még csak a mondat első feléig jutottak. A mi feladatunk az, hogy a mondat második felére is felhívjuk a figyelmet. Célunk, hogy tevékenységünkkel elérjük, az adatvédelem szabályainak megsértőit a társadalmi, piaci környezet maga kényszerítse vissza a törvények megszabta útra. Beszámolónkban erről a törekvésünkről igyekszünk tanúságot tenni.

A választási kampány

Ahogy az elmúlt évben a népszámlálás, úgy idén az országgyűlési és önkormányzati választásokkal összefüggő adatvédelmi kérdések kapták a legnagyobb figyelmet az iroda munkájában. A kampány és a választások adatkezelésével kapcsolatosan összesen 113 indítvány érkezett.

Időrendi sorrendben először Medgyessy Péternek, a Magyar Szocialista Párt miniszterelnök-jelöltjének 2001 decemberében több millió választónak küldött levele

miatt folytatott a biztos több indítvány alapján vizsgálatot. A vizsgálat során előbb írásban kereste meg az adatkezelőt, hogy tájékoztatást kapjon az adatkezelés körülményeiről, majd a válasz késedelme miatt (is) a biztos munkatársai helyszíni vizsgálatot tartottak az adatkezelő MSZP központjában.

A vizsgálat az alábbiakat állapította meg: az adatkezelő a kiküldött levelek címzésére szolgáló adatbázisát – állítása szerint – a nyomtatott telefonkönyvből állította össze. Nem vette azonban figyelembe az Avtv. 7. § (1) bekezdésének b) pontjába foglalt szabályát, mely szerint az adatkezelésnek – ha szükséges – időszerűnek kell lennie, és korábbi években megjelent telefonkönyvekben szereplő adatokat is felhasznált. Emellett a megvizsgált adatbázisban szerepeltek olyan személyek adatai is, akiknek titkos a telefonszámuk. Ezen adatok forrására vonatkozóan a vizsgálat nem kapott magyarázatot.

A párt a válaszlevelek beérkezését követően három adatbázist hozott létre: a kiküldési adatbázist, melyben azoknak az adatai szerepeltek, akik névre szóló levelet kaptak; a visszaküldési adatbázist, melyben az érintettek a kérdőív visszaküldésével jelezték, hogy a párt kampányáról tájékoztatót kérnek; végül a tilalmi listát, mely azok adatait tartalmazza, akik kinyilvánították, hogy nem kívánnak a párttal kapcsolatot tartani.

Az adatvédelmi biztos a párt adatkezelésével kapcsolatban az alábbiakat állapította meg:

- a kiküldött kérdőíveken szerepeltetett nyilatkozattal a párt utólag kívánta az érintettekkel elfogadtatni adataik kezelését;
- a különféle évekből származó telefonkönyvek adatainak felhasználása sérti az adatok minőségére vonatkozó követelményeket;
- jelen esetben sérti az információs önrendelkezési jogot, ha az adatkezelő csak az érintett kifejezett kérésére szünteti meg az adatok kezelését, hiszen az adatfelvétel hozzájárulása nélkül történt;
- a visszaküldött kérdőívekből összeállított adatbázis is csak a választások második fordulóját megelőző kampánycsend beálltáig kezelhető, mivel a kérdések az MSZP kampányára vonatkozó értesítések iránti kérelemre vonatkoztak és nem a párt működéséről való folyamatos tájékoztatási igényt célozták;
- a szóban forgó adatkezelést a törvényi kötelezettség ellenére az MSZP nem – illetve csak jelentős késedelemmel – jelentette be az adatvédelmi nyilvántartásba.

A biztos állásfoglalásában felszólította a párt igazgatóját, hogy a kiküldési címlistát és a tilalmi listát azonnal, a visszaküldési listát a választási kampányt lezárultát követően haladéktalanul semmisítse meg.

A pártigazgató terjedelmes válaszában fejtette ki, hogy megítélése szerint miért jogszerű az MSZP adatkezelése és kifejtette, hogy a párt feladata ellátásához közvélemény-kutatásra nemcsak jogosult, hanem köteles is, így a visszaküldési adatbázist a párt kommunikációs jogának gyakorlásához kívánja a továbbiakban is használni. Mindezen vélemény-különbségek ellenére az adatbázisokat a pártigazgató

az eseményről szóló jegyzőkönyv felvételével egyidejűleg, nyilvánosan megsemmisítette. *(Az indítványozónak írt állásfoglalást lásd a Mellékletben.) (787/A/2001)*

Még a fenti vizsgálat folyamata alatt – 2002. január 24-én – az adatvédelmi biztos tájékoztatót adott ki az országgyűlési képviselők választásával összefüggő egyes adatkezelésekről, mellyel mind a jelöltek és jelölő szervezetek, mind a választópolgárok informálását kívánta elősegíteni. *(A Tájékoztató a Mellékletben található.)*

Többen kifogásolták, hogy különböző jelölő szervezetektől és jelöltektől a kampány során névre szóló megkeresést, felhívást kaptak annak ellenére, hogy adataik közvetlen üzletszerzési, közvélemény-kutatási célra való kiadását korábban letiltották.

A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény lehetőséget ad a jelöltek és jelölő szervezetek számára, hogy díjfizetés ellenében a választás napja előtti 20. naptól a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi hivatalától a választópolgárok név és lakcím adatait megkapják; ezek alapján a jelöltek és jelölő szervezetek jogszerűen jutottak a meghatározott időszakban a választók személyes adataihoz. A „*politikai marketing*”-re vonatkozóan jelenleg nincs törvényi szabályozás Magyarországon, ezért az adatok kiadásának letiltására vonatkozó nyilatkozat nem értelmezhető egyúttal a politikai reklámok elől való elzárkózásnak. *(440/A/2002)*

A választásokat követően az új Országgyűlés megalakulása előtt Orbán Viktor leköszönő miniszterelnök által a nyugdíjasoknak írott levél miatt kérték többen a biztos vizsgálatát, mert úgy vélték, a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság adataikat kiadta a leköszönő miniszterelnöknek, vagy hivatalának.

A biztos vizsgálata megállapította, hogy a leköszönő miniszterelnök által írt levél címzéséhez – mely levél tartalmazza a nyugdíjak emeléséről szóló értesítést is – a pénzügyminiszter felkérése alapján a Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság adta át közel másfél millió korbetöltött öregségi nyugdíjas név és lakcímadatát a Magyar Postának, mint adatfeldolgozónak, hogy a levelek perszonalizálását végezze el. A Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság főigazgató-helyettese arról is tájékoztatta a biztost, hogy a tömeges értesítések kiküldésének ez a sok éve megszokott rendje. Az adatbázist a leköszönő miniszterelnök, vagy hivatala nem kapta meg. Az adatbázist tartalmazó CD-ROM-ot a levelek kézbesítését követően jegyzőkönyvi hitelesítés mellett megsemmisítették.

A biztos az ügygel kapcsolatos állásfoglalásában kifejtette, hogy a nyugdíjmelésre vonatkozó jogszabály kihirdetése és a médiákban való közzététele elégséges az érintettek tájékoztatásához, ugyanakkor a folyósító személyre szóló értesítése nem sérti a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot. Azonban a levél formailag nem, és tartalmilag is csak részben felelt meg az adatkezeléssel szemben támasztott követelményeknek; tájékoztatás nélkül a levél kiküldése azt a látszatot keltette, hogy az érintettek adatait az adatkezelő jogosulatlanul továbbította.

A Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság az adatfeldolgozó alkalmazását elmulasztotta bejelenteni az adatvédelmi nyilvántartásba. *(416/A/2002)*

A választások lezárulását követően 2002. június 20-án a biztos ajánlást bocsátott ki az országgyűlési és a helyhatósági képviselőjelölt-ajánlással és a választási kampánnyal kapcsolatos adatvédelmi, adatkezelési kérdésekről.

Az ajánlás érintette a politikai élet szereplőinek és a választópolgárok kapcsolatának kérdését, az úgynevezett politikai marketing szabályozásának hiányosságát. Felkérte a belügyminisztert és az igazságügyi minisztert, hogy kezdeményezze a választási eljárásról szóló törvények olyan módosítását, mely jobban szolgálja a személyes adatok védelméhez való alkotmányos jog érvényesülését. Felkérte a minisztereket arra is, hogy a nyilvános adattárakból hozzáférhető személyes adatok választási kampány céljára való felhasználásának törvényi szabályozását is kezdeményezzék.

Az igazságügyi miniszter válaszában kifejtette, hogy megítélése szerint a biztos által felvetett problémák egy része nem adatvédelmi, hanem választási technikai jellegű, ezért azok teljes körű újraszabályozását nem tartja indokoltnak, azonban e tekintetben egy korszerűbb és biztonságosabb rendszer kialakítását tervezi. Hasonlóképpen elképzelhetőnek tartja a „*politikai marketing*” átfogó szabályozását is. *(Az ajánlást lásd a Mellékletben) (381/H/2002)*

A Belügyminisztérium és központi adatkezelő szervezete

A Belügyminisztérium, illetve az irányítása alá tartozó szervezetek adatkezeléssel összefüggő tevékenységét ez évben is számos beadvány érintette. A minisztérium által irányított legnagyobb nyilvántartási szervezet, a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal (Központi Hivatal) adatkezelését 2002-ben is több beadványban kifogásolták. A panaszosok jelentős hányada – hasonlóan a korábbi évekhez – a név- és lakcímadatokkal való kereskedést, adataik direkt marketing célra történő továbbítását vagy felhasználását észrevételezte. Erről részletesen az *Áruküldők* című fejezetben írunk.

Az év első hónapjaiban többen szóvá tették, hogy – a korábbi adatvédelmi biztos fellépése ellenére – továbbra is érkeznek címükre a Miniszterelnöki Hivatal (MeH) Országimázs Központja által kiadott Millenniumi Országjáró magazin. A panaszok kivizsgálása feltárta, hogy az adatvédelmi biztos ajánlására figyelemmel más, személyes adatok jogellenes továbbítását nem igénylő módon juttatták el a magazint a címzettek.

Miután a korábbi adatvédelmi biztos ajánlásban, az állampolgári jogok országgyűlési biztosa egy tájékoztatóban – és egy bíróság jogerős ítéletében is – megállapította, hogy a Miniszterelnöki Hivatalnak nincs olyan törvényes kötelezettsége, ami a névre szóló tájékoztatást indokolná, illetőleg a tájékoztatási feladatra történő hivatkozás nem kellő törvényes alap az adatok átvételére, a MeH az állampolgárok név- és lakcímadatait kezelő Központi Hivatalt kérte fel a kiadványok postázására. A hivatal végezte tehát a címzettek leválogatását a saját adatbázisából és postázta a küldeményeket. Így az adatállományt a Miniszterelnöki Hivatal Országimázs Központja nem kapta meg, az adatokat nem kezelte, ily módon jogellenes adatkezelést nem végzett. *(62/A/2002, 215/A/2002, 264/A/2002, 265/A/2002, 367/A/2002)*

Beadványában azt sérelmezte több állampolgár, hogy az országgyűlési képviselők választását megelőzően név- és lakcím adatait a Központ Hivatal egyes pártok rendelkezésére bocsátotta. A választásokkal összefüggő adatkezelésről a *Választási kampány* című fejezetben írunk.

Rendőrség

Figyelemre méltó változás tapasztalható a rendőrség adatkezelésével kapcsolatos ügyek számának alakulásában. A 2001. évhez képest jelentősen – mintegy felével – csökkent a rendőrség adatkezelését érintő beadványok száma. A számbeli csökkenésen túl figyelemre méltó, hogy a megvizsgált panaszok többségében az adatvédelmi biztos azt tudta megállapítani, hogy a kifogásolt adatkezelés jogszerű, az eljáró rendőri szervek a vonatkozó törvényi előírások szerint gyűjtötték, tárolták, továbbították, vagy hozták nyilvánosságra a szóban forgó személyes, vagy különleges adatokat. Érdemes felfigyelni ugyanakkor arra, hogy négy beadványban kifogásolták a rendőrség igazoltatási gyakorlatát.

Egy beadványban az után érdeklődtek, hogy a rendőrök jogszerűen adják-e át az igazoltatást követően az igazoltatott személy adatait a közlekedési vállalat jegyellenőrének. Válaszában a biztos kifejtette, hogy jogainak érvényesítése érdekében bárki (így a jegyellenőr is) felkérheti a rendőrt más személy igazoltatására. Abban az esetben, ha az igazoltatást kérő valószínűsíti, hogy az igazoltatáshoz jogos érdeke fűződik (például pótdíj iránti igénye miatt), és a személyazonosságát igazolja, a rendőr a kérést teljesíti. Ez azonban még nem jelenti feltétlenül azt, hogy sor kerül az igazoltatott adatainak továbbítására, mert azokat a rendőrkapitányság akkor adja ki az igazoltatást kérőnek, ha az adatokhoz fűződő jogosultságát hitelt érdemlően igazolja. (271/A/2000)

Ugyanakkor tény, hogy – megfelelő törvényi felhatalmazás nélkül – a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet 32. § (4) bekezdése így rendelkezik: *„Ha közfeladatot ellátó személy jogszerű fellépése körében kéri az igazoltatást, részére az igazoltatott adatai a helyszínen átadhatók, az igazoltatást kérő adatai közül azonban csak a neve és munkahelye közölhető.”* Ezen szabályozás módosítását az adatvédelmi biztos időközben, 2003-ban kezdeményezte.

Egy beadványozó azt kérdezte, hogy joga van-e a rendőrnek az igazoltatott illetve feljelentett személy olyan adatait megkérdezni, amelyek havi jövedelmére, munkahelyére, vagy eltartott családtagjaira vonatkoznak. Az adatvédelmi biztos válaszában ismertette, hogy a rendőrségi törvény alapján az igazoltatás, illetve feljelentés esetén a személyazonosító- és lakcím adatok megadását teszi kötelezővé a törvény. A szabálysértési törvény 83. §-a szerint ugyan a rendőrnek lehetősége van arra, hogy a tényállás tisztázása érdekében felhívja az eljárás alá vont személyt további adatok közlésére, de ennek teljesítése nem kötelező. Ezzel összhangban van a 11/2000. (II. 23.) BM-rendelet 23. § (2) bekezdése, mely szerint *„a feljelentett személy családi körülményeire, anyagi, jövedelmi viszonyaira, munkahelyére vonatkozó nyilatkozatot megtagadhatja, melynek tényét a feljelentésben és az ügy irataiban rögzíteni kell”*. A biztos megállapította, hogy az adott ügyben a rendőr eljárása

törvényes volt, a panaszos pedig jogosan tagadta meg a válaszádat. (644/A/2002)

Két beadványozó is sérelmezte, hogy egyrészt indokolatlanul, és/vagy jogszerűtlenül igazoltatták őket a rendőrök, másrészt az igazoltatás során személyes adataikat az igazolványaikból kiírták. Az egyik beadványból az derült ki, hogy az intézkedő rendőr tájékoztatása szerint rendőrkapitányi utasítása van arra, hogy valamennyi igazoltatott személy adatát jegyezze fel, mivel a járőröző rendőrök így számolnak el arról, hogy hány embert és hol igazoltattak. A másik beadványban azt kifogásolták, hogy – annak ellenére, hogy arra nem adott okot – az intézkedő rendőrök rögzítették a panaszos adatait személyazonosító igazolványából, ezután pedig a jogosítványa és forgalmi engedélye adatait is kijegyzetelték.

A beadványok kapcsán az adatvédelmi biztos tájékoztatást kért az eljáró rendőrök vezetőitől. Mindkét érintett rendőrkapitány arról tájékoztatta a biztost, hogy a rendőrök igazoltatáskor a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet 32. § (2) bekezdése szerint járnak el. Eszerint *„az igazoltatás során meg kell állapítani a személy azonosságát, és igazoltató lapon rögzíteni kell annak a személynek az adatait, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják”*.

Az egyik rendőrkapitány rámutatott arra, hogy a járőröző rendőr az igazoltatásból származó adatokat nem jegyzetelheti ki abból a célból, hogy munkáját felettesei felé így igazolja, mert az állampolgárok igazoltatásának meg kell felelnie a szolgálati szabályzat fentiekben idézett előírásának. A másik kapitányságvezető pedig azt emelte ki, hogy *„az igazoltatás után a rendőrség az igazoltatott személy adatait a [rendőrségi] törvény 84. szakasz p) pontja alapján az ellenőrzés időpontjától számított 2 évig kezeli”*.

Az adatvédelmi biztos álláspontja a panaszosoknak, illetve a rendőrkapitányoknak küldött levelek alapján – valamint figyelemmel a korábbi adatvédelmi biztosnak az igazoltatással kapcsolatos álláspontjára – az alábbiak szerint összegezhető:

A rendőrségi törvény szerint az igazoltatás olyan rendőri intézkedés, amelyet a rendőr csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, és azzal szemben alkalmazhatja, *„akinek a személyazonosságát meg kell állapítania”*. Az Avtv. értelmében egyrészt személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli, másrészt a személyes adatok igazoltató lapon való rögzítése – az Avtv. 2. § 4. a) bekezdése szerint – adatkezelésnek minősül.

E jogi előírásokra is figyelemmel az igazoltatás során a személyes adatok rögzítése tehát akkor jogszerű, ha az igazoltató lapok („RK lapok”) kitöltésének törvényben vagy rendeletben meghatározott oka fennáll. Ilyen ok lehet a 3/1995. (III. 1.) BM rendelet szerint az eljáró rendőr további intézkedésének szükségessége. Amennyiben pedig az adatkezelés oka fennáll, akkor (de csak akkor) a Rtv. 84. § p) pontja alapján a rendőrség tárolhatja *„az igazoltatás és a körözési ellenőrzés során bűncselekmény és szabálysértés megelőzése céljából rögzített adatokat az igazoltatás, ellenőrzés időpontjától számított 2 évig”*. (89/A/2000, 151/A/2002)

Jogszerű adatkezelést állapított meg az adatvédelmi biztos például abban az ügyben,

amelyben egy büntetőeljárás során – személyes adatokat is tartalmazó – számítógépeket, illetve merevlemezeket foglalt le a nyomozó hatóság (137/A/2002), vagy amelyben a panaszos egy személy körözésével kapcsolatban kifogásolta, hogy az eltűnés miatt körözött személy adatai a sajtóban megjelentek. (626/A/2002)

Vám- és Pénzügyőrség adatkezelése

Egy panaszos ellen csempészet alapos gyanúja miatt folytatott a Vám- és Pénzügyőrség büntetőeljárását, majd az előzetes letartóztatását közel másfél év után megszüntették. Az előzetes letartóztatásban töltött idő alatt az érintett a Fővárosi Cégbíróságnál és az APEH-nél nem tudta cége ügyeit intézni, a határidőket betartani. Ezért levélben kérte a Vám-és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnokságát, hogy a nyomozóhatóság igazolja az előzetes letartóztatásban töltött időt, mint a mulasztás kimentő okát. A parancsnokság illetékes vezetője az igazolás kiadását arra hivatkozva tagadta meg, hogy a panaszos az előzetes letartóztatást elrendelő és megszüntető határozattal tudja mulasztását más hatóság előtt igazolni.

Az adatvédelmi biztos az adatvédelmi törvény vonatkozó rendelkezéseire utalva megállapította:

- a Vám-és Pénzügyőrség a büntetőeljárás kapcsán a terhelt adatait törvényi felhatalmazás alapján kezeli;
- mint adatkezelő a Vám-és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnoksága rendelkezik a büntetőeljárásra vonatkozó hiteles dokumentációval;
- az adatkezelő köteles az érintettre vonatkozó adatokat kérelmére az érintettnek vagy harmadik személynek kiadni, kivéve, ha ezt törvény megtiltja;
- az érintett nem rendelkezik a mulasztását kimentő, azt igazoló dokumentumokkal, mert az előzetes letartóztatást elrendelő és megszüntető határozat nem a mulasztás okát igazolja, hanem egy személyi szabadságot súlyosan korlátozó kényszerintézkedést – a cselekményre vagy egyéb körülményekre utalva – indokol;
- a bűncselekmény gyanúja, az elkövetés körülményei, a bűncselekmény tárgyi súlya, a terheltre vagy családjára vonatkozó adatok az előzetes letartóztatást elrendelő határozat részét képezik;
- ezek az adatok (amelyek között esetleg különleges adatok is vannak) védelem alatt állnak: kezelésük akkor jogszerű, ha célhoz kötött, tehát bűnüldözési érdekből történik, illetve ha kezelésüket törvény elrendeli;
- a célhoz kötöttséget, tehát az Avtv. 5. §-át sérti, ha az állampolgárt a nyomozóhatóság olyan helyzetbe hozza, hogy a nyomozás iratait a büntetőeljáráson kívül más ügyben, más hatóságoknak kényszerül továbbítani;
- a személyes adatok védelmén túl az emberi méltósághoz való jogot is sérti, ha a gyanúsítottat arra kényszerítik, hogy el nem követett bűncselekmény részleteiről bármely hatóságnak beszámoljon.

A fentiekre figyelemmel – az Avtv. 25. § (2) bekezdése értelmében – az adatvédelmi biztos felkérte a Vám-és Pénzügyőrség illetékes vezetőjét, hogy a panaszos által kért igazolást a lehető legrövidebb időn belül adja ki; az Avtv. előírásaira figyelemmel az

igazolás csak az előzetes letartóztatás kezdő és záró időpontját tartalmazhatja, a terhelt bűncselekményére vonatkozó egyéb adatot nem. *(Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben található.) (463/A/2002)*

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

A 2002-es év a konzultációs ügyek éve volt az állami adóhatóság adatkezelése szempontjából.

Az állami adóhatóság adatkezelését egyedi ügy megjelölésével nem sérelmezték a polgárok. Egyetlen olyan beadvány érkezett, melyben egy törvényi rendelkezés megváltoztatása érdekében kérte az érintett a biztos állásfoglalását. A panaszos levelében azt sérelmezte, hogy a bankszámlanyitásra kötelezett adózót megillető költségvetési támogatást az adóhatóság kizárólag az adózó belföldi bankszámlájára utalhatja, ha a magánszemély adózó egyben egyéni vállalkozó. Sérelmezte az érintett, hogy ilyen esetben kizárólag a vállalkozói bankszámlaszámot adhatja meg, így a vállalkozás bankszámláján olyan összeg jelenik meg, amelyről a vállalkozás könyvelőjének nem kellene tudni. *(487/A/2002)*

A 2001. évről szóló beszámolóban lezáratlan ügyként szerepelt az APEH egyik elnökhelyettese állásfoglalást kérő beadványa, melyben arra a kérdésre várta a biztos állásfoglalását, hogy az adóügyekben született nyilvánosan kihirdetett bírósági ítélet a sajtóban, televízióban vagy az interneten közzétehető-e?

A kérdés felvetését az indokolta, hogy az 1999. évi CX. törvénnyel módosított 1952. évi III. törvény (Pp.) 5. § (3) bekezdése értelmében, a 2001. január 1. után indult ügyekben kötelező a tárgyaláson hozott határozatok nyilvános kihirdetése, még abban az esetben is, ha azok zárt tárgyaláson születtek. Véleménye szerint az ilyen típusú bírósági döntések nyilvánosságra hozatala jelentős mértékben hozzájárulhat a gazdasági élet biztonságához.

A biztos állásfoglalásában a következőkről tájékoztatta az elnökhelyettest:

„A Magyar Köztársaság Alkotmánya mindenkinek biztosítja a személyes adatai védelméhez való jogot. A vizsgált esetben az adóhatóság is adatkezelővé válik. Az Avtv. szabályai értelmében személyes adatot kezelni (értve ez alatt a nyilvánosságra hozatalt is) csak törvény felhatalmazása, vagy az érintett hozzájárulása alapján szabad. Az Avtv. 5. § (1) bekezdésében megfogalmazott célhoz kötött adatkezelés törvényi követelményéből kiindulva vizsgálnunk kell, létezik-e olyan törvény, amely az állami adóhatóság feladatai (jogosultságai, kötelezettségei) között nevesíti a kérdéses adatok nyilvánosságra hozatalát. Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (továbbiakban: Art.) nem ad felhatalmazást a vizsgált esetben személyes adatok nyilvánosságra hozatalára preventív céllal, a gazdasági élet biztonsága érdekében. Az adóhatóság tájékoztatási kötelezettsége sem értelmezhető kiterjesztően, ezért a jogerős bírósági határozatokat a jogeset tárgyalását meghaladóan, a perben szereplő adózókat beazonosítható módon nem közölheti az adóhatóság. Ezen kötelezettség teljesítése érdekében nem hozhatja nyilvánosságra az adóhatóság a kezelésében lévő

adótitkot, mert csak olyan mértékben tehetők közzé az adatok, amely a cél megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges. A vizsgált esetben nem lehet cél az ítéletben szereplő adóalanyok nyilvános pellengérré állítása. Az Art. pontosan nevesíti azokat az eseteket, amikor nyilvánosságra hozhatók a titokkörbe tartozó adatok, de a közzététel megfelelő törvényi garanciáit is beépíti a jogalkotó a törvény szövegébe.

Véleményem szerint a bírósági határozat nyilvános kihirdetésének ténye sem hatalmazhatja föl az adóhatóságot a személyes adatok nyilvánosságra hozatalára. A Pp. 5. §-a valóban elrendeli a tárgyaláson hozott határozatok nyilvános kihirdetését, figyelembe kell azonban venni a Pp. 218. § (3) bekezdésében foglaltakat is, mely szerint a határozat kihirdetése a rendelkező rész felolvasásából és az indokok rövid ismertetéséből áll. A Pp. szövegéből is kitűnik, hogy a jogalkotónak nem állt szándékában a titokkörü szabályok addigi rendjén változtatni és a titoktartási kötelezettség szabályain lazítani. A nyilvános kihirdetés nem azonos az adótitok alapos okkal való felhasználásával.

Tehát összegzésképpen megállapítható, hogy a bírósági határozatokat az adóhatóság nem hozhatja nyilvánosságra minden korlátozástól mentesen”. (417/K/2001)

Egy polgár arról kérte a biztos állásfoglalását, vajon az adóhivatal megtagadhatja-e az ügyfél irat-betekintési jogát? Kérheti-e az APEH által vizsgált magánszemély, gazdasági társaság, hogy az adóügyével kapcsolatosan keletkezett iratokat megismerhesse? Készíthet-e másolatot az adóhatóság által kért nyilatkozatokról, tanúvallomásokról, szakértői véleményekről, állásfoglalásokról, kérésről, feljegyzésről. Ha az adóhatóság megtagadja a keletkezett iratok megismeréséhez való jogot, megvalósul-e jogosulatlan adatkezelés?

A kérdések megválaszolásánál az adózás rendjéről szóló 1990. évi. XCI. törvény (továbbiakban: Art.) 7. §-ának rendelkezéseit kell figyelembe venni, tekintettel az Art. 4. § (1) bekezdésében foglaltakra, mely az iratbetekintés szabályainál az Art. rendelkezéseinek alkalmazását írja elő. Az adózásra vonatkozó iratok megismerésének joga az adózót és az adó megfizetésére kötelezett személyt illeti meg. [Art. 5. § (1); 25. § (2)]

Az iratnyilvánosságnak két korlátja ismeretes:

- állandó korlátként funkcionál más személyek jogainak védelme;
- időleges korlátként, pedig az ellenőrzés megkezdéséig terjedő időszak az adatszolgáltatásra vonatkozó iratok tekintetében, ha valószínű, hogy az irat tartalmának megismerése a későbbi ellenőrzést megghiúsítaná. Az ellenőrzés megkezdését követően az irat-betekintési jog ezen a címen már nem korlátozható. Az iratnak csak az a része tekinthető meg, amely nem tartalmaz más személyre vonatkozó adótitkot, tehát mások információs önrendelkezési jogát, mások adótitkát az irat-betekintési jog gyakorlásánál tiszteletben kell tartani.

Az Art. 7. § (2) bekezdése értelmében az adóhatóság köteles határozatot hozni, ha az irat-betekintési jogot korlátozza. Garanciális okból biztosítja a törvény a határozat elleni

külön fellebbezés lehetőségét. Az Art. tehát más korlátozást nem tartalmaz, bár az irat-betekintési jog gyakorlása nem lehet cél nélküli, bármely irat megtekinthető, arról másolat készíthető, ha a jogosult jogainak érvényesítéséhez, kötelezettségeinek teljesítéséhez szükséges. (289/K/2002)

„Adatvédelem APEH módra” tárgyú beadványában egy polgár arra várt választ, hogy adatvédelmi szempontból mennyiben kifogásolható, ha a személyi jövedelemadó bevallásokat diákokkal dolgoztatja föl az adóhivatal, ugyanolyan számítógépes hozzáférést biztosítva, mint az adóhatóság alkalmazottainak.

Az adatvédelmi biztos egy korábbi panasz alapján megkereste az APEH elnökét, aki válaszában kiemelte, hogy országos szinten egységesen szabályozták a számítógépes adatkezelés rendjét. A szabályzat nem teszi lehetővé a bevallások adatainak tetszőleges megváltoztatását, az adatokat csak a megfelelő jogosultsággal rendelkezők módosíthatják. Ez a jogosultság csak egészen szűk kört illet meg. A változtatásokat listázzák, tehát nyomon követhető, ki, mikor, mely adatbázist használta. Az adatrögzítők az adatbevitel technikai részét végzik, további jogosultsággal nem rendelkeznek. (315/A/2002)

A biztos állásfoglalását kérte az egyik jegyző, mert az állami adóhatóság az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvény (továbbiakban: Áe.) 10. §-ára hivatkozva arról kért információt, indult-e hagyatéki eljárás meghatározott személy elhalálását követően, ha igen, kérte a közjegyző nevét és címét. Ha nem indult hagyatéki eljárás, az elhunyt hozzátartozója „nemleges nyilatkozatának” másolatát, illetve a hozzátartozó nevét és pontos címét kérte megküldeni. Az adóhatósággal folytatott megbeszélések során az adatkérés indoka az elhunyt adózó ügyének felderítése, tisztázása volt. A jegyző javasolta az adóhatóságnak, kérjék a közjegyzőtől öröklési bizonyítvány kiállítását, de ezzel a megoldással nem értettek egyet.

A jelzett adattovábbításra vonatkozó igény nem ismeretlen az adatvédelmi biztos gyakorlatában.

Ha megvizsgáljuk az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (továbbiakban: Art.) 45. §-ának rendelkezéseit, különösen a (3) bekezdésben foglaltakat, szembeűnik, hogy a hatályos jog teljes körűen szabályozza az adóhatóság által felhasználható nyilvántartásokat az ott megjelölt cél érdekében. Az 1998. évi módosításnál a jogalkotó szándéka is az volt, hogy az addigi példálózó felsorolást megszüntesse. A taxációt figyelembe véve nem ad lehetőséget az Art. a hagyatéki leltár adatainak az állami adóhatóság részére való továbbításra. Nem továbbítható adat a polgárok személyi adat és lakcímnnyilvántartásából a halál helyéről és idejéről sem, mert az Art.-ban meghatározott cél az adó megfizetésére kötelezhető személyek beazonosítása, és nem az elhunyt személyes adatainak feltárása. Az Art. 80. §-a az adó soron kívüli megállapításának eseteit és feltételeit nevesíti. Az (1) bekezdés az adóhatóság kötelezettségeként írja elő az adó határozattal való megállapítását. A (2) bekezdés szerint az adót év közben is megállapíthatja az adóhatóság a házastárs, vagy az örökös (ök) kérelmére, ha a kérelmező az ehhez szükséges igazolásokat rendelkezésre bocsátja. Ebből következik, hogy az adóév lezárását megelőzően csak az arra jogosultak kérelme alapján állapítható meg az adó. Az adóhatóság csak az adóév

lezárását követően járhat el hivatalból, amikor az adó megállapításához szükséges adatok, igazolások már rendelkezésére állnak. A kérelem benyújtására jogosultak dönthetnek arról – érdekeiknek megfelelően – hogy kéri-e az adó évközi megállapítását, vagy nem. Az adótartozás vagy az adókülönbözlet ugyanis részét képezi az elhunyt hagyatékának.

Az adatkérés célja az adó megfizetésére kötelezettek azonosítása. Törvényes célként nem fogadható el az adóhatóság indokolása, mert az Art. 25. § (2) bekezdése szerint az adó megfizetésére az adózó örököse(i) kötelezhető(k) határozattal. A túlélő házastárs vagy a vélelmezett örökös(ök) örökösi minősége a hagyaték átadását megelőzően nem állapítható meg minden kétséget kizáróan, különösen nem a hagyatéki leltárt végző hatóságnál. Tehát sem a hagyatéki leltár, sem a hozzátartozó adatai nem továbbíthatók az adóhatóság részére, mert hiányoznak az adattovábbítás törvényi feltételei. Az Áe. 10. §-ának rendelkezései sem alapozzák meg az adatkérés jogszerűségét. A hivatkozott törvényhely az Art. ismertetett rendelkezéseitől függetlenül sem alkalmas az adatkezelés elrendelésére, mert nem határozza meg pontosan az adatkezelőt és a továbbítható adatok körét. (703/K/2002)

Az adatvédelmi biztos egy hivatalból indított vizsgálatot is végzett ebben az évben az APEH adatkezelésére vonatkozóan. A vizsgálat célja az adatvédelem, adatbiztonság adóhatóságon belüli szabályozottságának, az adatvédelmi előírások érvényesülésének, továbbá az adatlekérések, adattovábbítások visszakereshetőségének vizsgálata volt, figyelemmel a sajtóban megjelent információkra, miszerint az APEH informatikai rendszeréből jogosulatlanul kértek le, illetve módosítottak adatokat. A vizsgálat folyamán a biztos munkatársai az APEH budapesti központjában, a Dél-budapesti Igazgatóságon és a Számítástechnikai és Adóelszámolási Intézetben személyes megbeszéléseket folytattak az APEH illetékes vezetőivel, tanulmányozták az informatikai rendszere, a különféle nyilvántartások működésére vonatkozó elnöki, illetve igazgatói utasításokat, szabályzatokat, és ellenőrizték a jogosultsági és a naplózási rendszer működését. A több szervezeti egységre, irányítási és ügyintézési szintre kiterjedt vizsgálatok tapasztalatai alapján megállapítható, hogy az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál és szervezeteinél a személyes adatokat döntően a vonatkozó jogszabályi előírásoknak, valamint az elnöki, illetve igazgatói utasításoknak megfelelően kezelik. A vizsgálat során ugyanakkor néhány szabályozási ellentmondással, korrigálásra szoruló adatkezelési gyakorlattal is találkoztunk, melyek közül az alábbiak a legfontosabbak:

- Az APEH informatikai rendszereinek hozzáférési rendjét elnöki utasítás szabályozza, amely a legfontosabb elveket, a keretszabályokat határozza meg, és amely alapján az igazgatóságok megalkották saját szervezetükre vonatkozó – a hozzáférési jogosultságokat részletező, munkakörökre lebontó – utasításaikat. A hozzáférési jogosultságok igen kevésbé differenciáltak, így az adatkezelés célhoz kötöttségének elve csak általánosságban érvényesül, és emiatt nehezen lehet megállapítani, hogy egy-egy lekérdezés valóban jogszerű volt-e. A jogosultsági rendszer áttekinthetősége és ellenőrizhetősége érdekében ugyanakkor fontos lenne a különféle rendszerekhez való hozzáférés differenciáltabb szabályozása. Csökkenteni kellene az egyes ügyintézők alapjogosultságát annak érdekében, hogy valóban csak a napi munkavégzéshez

szükséges adatok, jól körülhatárolt adóalanyi körben legyenek számukra elérhetőek.

- Az adatbiztonsághoz szükséges technikai, szervezeti és személyi feltételek az APEH vizsgált szerveinél rendelkezésre állnak, működésük megfelelően szabályozott. Szükséges azonban az adatlekérdezéseknek, az adatokhoz való hozzáférés jogosságának rendszeresebb és szélesebb körű ellenőrzése.
- Az adatvédelmi biztos az APEH elnökéhez írt levelében azt is leszögezte, hogy az elnöki tanácsadói pozíció és az azzal járó jogosultságok és kötelezettségek nincsenek megfelelően szabályozva, ezért előfordulhat, hogy nem érvényesül a célhoz kötöttség alapelve, miszerint csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A biztos a vizsgálat során megállapította, hogy az APEH adatvédelmi szabályzatának titkos minősítése indokolatlan, ezért az Avtv.-ben meghatározott jogosítványával élve felszólította az elnököt e minősítés megszüntetésére.

Az APEH elnöke korábban belső vizsgálatot indított arra vonatkozóan, hogy egy korábbi elnöki tanácsadó mely adóalanyok adatait kérte le a nyilvántartó rendszerből. Az elnök a vizsgálat eredményével együtt a lekérdezettek név szerinti listáját átadta a pénzügyminiszternek. Az adatvédelmi biztos a hatályos jogszabályok alapján úgy ítélte meg, hogy az elnök nincs felhatalmazva arra, hogy személyes adatokat továbbítson a pénzügyminiszternek, mert a vonatkozó törvényi előírások csak bizonyos feltételek esetén teszik lehetővé a pénzügyminiszter számára személyes adat, illetve adótitoknak minősülő adat átadását, és e feltételek ebben az esetben nem álltak fenn. Az adatvédelmi elvek alapján az sem tekinthető jogszerűnek, hogy az APEH nyilvánosságra hozta azon magánszemélyek nevét, akik ehhez hozzájárulásukat adták, hiszen nem lehet tudni azt, hogy mi az adatok nyilvánosságra hozatalának célja, sem azt, hogy milyen jog gyakorlásáról, illetve kötelezettség teljesítéséről van szó akkor, amikor egy ilyen listát nyilvánosságra hoznak.

Miután az APEH elnöke az észrevételek, javaslatok, felszólítások egy részével nem értett egyet, az ügy lezárása a beszámoló elkészítésének idejére még nem fejeződött be. *(Az adatvédelmi biztos vizsgálatának megállapításait tartalmazó levél szövege a Mellékletben olvasható.) (701/H/2002)*

Az Országos Egészségbiztosítási Pénztár

A nemzetközi ügyeket ismertető fejezetben szerepel annak a vizsgálatnak a leírása, amelyet 2002 júniusában végzett az Adatvédelmi Biztos Irodájában az uniós adatvédelmi biztosok munkatársai közül létrehozott TAIEX-által szervezett munkacsoport. A szakértői vizsgálócsoport feladata az volt, hogy megvizsgálja, a magyar adatvédelmi biztos irodájában folyó munka megfelel-e az uniós elvárásoknak. A vizsgálat kedvező megállapításokkal zárult, megfogalmazták ugyanakkor ajánlásait azzal kapcsolatban, hogy az uniós adatvédelmi szabályozásra és gyakorlatra is tekintettel mely területeken fejthet ki a biztos az eddigénél nagyobb aktivitást. Az ajánlások között szerepel az, hogy a biztos növelhetné az adatkezelőket érintő helyszíni ellenőrzések számát, erősíthetné kapcsolatait az úgynevezett nagy adatkezelők adatvédelmi felelőseivel, szakembereivel.

Ez az ajánlás tovább erősítette az ekkorra már kialakult kapcsolatot az adatvédelmi biztos és az Országos Egészségbiztosítási Pénztár (OEP) főigazgatója, valamint munkatársaik között. Az adatvédelmi biztos örömmel fogadta, hogy az OEP adatvédelmi felelős munkatársakat nevezett ki, az egyes megyei igazgatóságokon is foglalkoztatnak adatvédelmi szakembereket, továbbá szabályzatok, útmutatások kiadásával az elmúlt évre egységesült az OEP adatvédelmi gyakorlata. Adatvédelemmel foglalkozó munkatársaik folyamatos szakmai továbbképzésben részesülnek, ilyen alkalmakra rendszeresen meghívják az adatvédelmi biztost és munkatársait.

2002 májusában az adatvédelmi biztos állásfoglalását kérte az OEP főigazgatója arról, hogy az illetékhivatalok és a települési önkormányzatok jogszerűen kérik-e eljárásukhoz az adós munkahelyére vonatkozó adatokat az Országos Egészségbiztosítási Pénztártól. Az OEP adatszolgáltatási és adatvédelmi kötelezettségét alapvetően meghatározó 1997. évi LXXX. törvény (Tbj.) VI. fejezete előírja, hogy nem társadalombiztosítási szerv részére adatot szolgáltatni csak törvény felhatalmazása alapján lehet, a felhasználás céljának és jogalapjának egyidejű megjelölésével. E fejezet az adatok igénylésére jogosultak között nem említi sem az illetékhivatalokat, sem az önkormányzatokat. A Tbj. VI. fejezetének adatvédelmi szempontból üdvözlendő koncepciója az, hogy míg néhány, kiemelt közfeladatot ellátó szerv (bíróóságok, a bűnüldözés, a büntetés-végrehajtás szervei és a nemzetbiztonsági szolgálatok) – a taj-szám kivételével – a nyilvántartásban szereplő adatok teljes körének igénylésére jogosult, addig más, tételesen felsorolt szervek az adatok meghatározott körének igénylésére jogosultak.

Az ügygel kapcsolatban meg kell említeni, hogy az Országgyűlés módosította a Tbj.-t, az adatigénylésre jogosultak közé felvette az illetékhivatalokat is. (380/K/2002)

2002 augusztusában a főigazgató arról kérte a biztos állásfoglalását, hogy az Egészséges Nemzetért Népegészségügyi Program keretében szervezett lakossági

célzott szűrővizsgálatokkal kapcsolatos feladatok végrehajtása érdekében az Országos Egészségbiztosítási Pénztár továbbíthat-e jogszerűen személyes adatokat az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatnak (ÁNTSZ).

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 3. § (1) bekezdése alapján személyes adatot csak akkor lehet kezelni (ide értve az adatok felvételét, tárolását, továbbítását is), ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy törvény azt elrendeli. Valamely törvény által kötelezően előírt adatkezeléssel szemben alapvető alkotmányossági követelmény az, hogy a törvény pontosan határozza meg a kezelhető adatok körét és az adatkezelőt, adattovábbítás esetén az adat igénylésére jogosult szervet és adatkezelése célját.

Az OEP és az ÁNTSZ együttműködési megállapodást kötött az adatátadásról, annak jogalapjaként megjelölt törvényhely az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálatról szóló 1991. évi XI. törvény 5. § (1) bekezdés d) pontja (valójában annak e) pontja) volt. Ez a rendelkezés említést tesz a lakossági célzott szűrővizsgálatok lehetőségéről, azonban nem ad felhatalmazást ezzel kapcsolatos adatkezelésre, csupán a feladatok végrehajtásának összehangolására, szervezésére, felügyeletére. A Tbj.-ben nem szerepel az ÁNTSZ az adatok igénylésére jogosultak között.

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény a megelőző szűrővizsgálatok között külön szól a rutinszerű (más ellátáshoz kötődő) és célzott szűrővizsgálatról, ez utóbbi a hivatkozott megállapodás tárgya is. Célzott szűrővizsgálatnak a lakosság egyes kor, nem, vagy egyes kockázati tényezők által meghatározott veszélyeztetett csoportjainak szűrésére, illetve egyes népbetegségek felderítésére irányuló vizsgálat minősül.

Az Eüak. 82. § (4) bekezdése világosan megfogalmazza a célzott szűrővizsgálatról szóló értesítés módját: *„(4) A célzott szűrővizsgálaton való részvételre a szűrés céljának, idejének és helyének pontos megjelölésével, közérthető és mindenki számára hozzáférhető módon kell felhívni az érintett csoportok figyelmét. Amennyiben a szűrésre valamely környezeti tényező következtében veszélyeztetett csoportban kerül sor, a szűrés céljáról, idejéről és helyéről az érintetteket egyénileg is értesíteni kell”. E törvényi rendelkezésnek megfelelően tehát a célzott szűrővizsgálatoknál csak szűk körben, „valamely környezeti tényező következtében” veszélyeztetett csoport esetében van lehetőség személyes adatok kezelésére, az érintettek értesítése céljából.*

Az Eüak. tartalmaz kötelező adattovábbítást a betegellátó számára az ÁNTSZ felé meghatározott fertőző betegségek, foglalkozási eredetű megbetegedések esetén, de ez az OEP-re nem vonatkozik, mivel nem betegellátó szerv.

A biztos álláspontja az volt az ügyben, hogy az OEP-nek nem volt törvényi felhatalmazása a megállapodásban és mellékletében hivatkozott személyes adatok átadására. (601/K/2002)

A főigazgató 2002. november végén kelt megkeresésben egy jogértelmezési kérdésben kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását. Levelében jelezte, hogy az ellátás megállapítása, folyósítása, a munkaügyi ellátás céljából a Tbj. szerint a munkaügyi és szociális igazgatás szervei meghatározott célból bizonyos adatok

igénylésére jogosultak az OEP-től, ezek között szerepel a taj-szám is. A főigazgató álláspontja szerint a taj-számról is rendelkező 1996. évi XX. törvény (Szaz. törvény) nem ad lehetőséget a társadalombiztosítási szervezetek arra, hogy átadják a taj-számot a munkaügyi és szociális igazgatás szerveinek.

A biztos kifejtette, hogy a Tbj. 2003. január 1-jétől hatályos módosítása a taj-számot is a kiadható adatok között említi, ezért a Tbj.-ben meghatározott feltételek teljesítése mellett nincs akadálya a továbbításának. A biztos szerint ebben az esetben az OEP-nek nem kell vizsgálnia azt a jogalkotói mulasztást, hogy más törvényben, például a Szaz. törvényben – amely egyebek mellett a taj-számot kezelhető szervezet sorolja fel – nem szerepel, hogy e két igazgatási szerv számára az OEP továbbíthatná azt. A beadvány ismét felhívta a figyelmet egy visszatérő problémára. Az Avtv. egyik alapelve az, hogy akkor lehet személyes adatot kezelni, ha törvény azt elrendeli, vagy az érintett hozzájárult. Az elmúlt években számtalan olyan törvénymódosítás készült, amely jól működő nagy állami adatbázisok adatainak igénylését, felhasználását olyan szervezetek, személyek számára is lehetővé teszi, amelyek más (adatkezelői) tevékenységet végeznek. Adatvédelmi szempontból kifogásolható ez a jelenség, vagyis a fontos adatkezeléseket előíró törvények későbbi toldozása, bővítése, mivel az eredetitől eltérő célra, „idegenek” igényelnek, kezelnek személyes (sokszor különleges) adatokat. Tapasztalataink szerint sok későbbi törvénymódosítás, betoldás van, amely az adatigénylők körének szinte határtalan kiterjesztése, továbbá az adatkörök és a cél megjelölésének hiánya miatt nem felel meg az Avtv. követelményeinek. A formai adatkezelési követelmények (törvény rendelje el az adatkezelést) megléte mellett figyelemmel kell lenni az adatvédelem tartalmi követelményeinek érvényesülésére is. Ezek vizsgálata felvethet olyan szempontokat az alapjogok (jelesül a személyes adatok védelméhez fűződő jog) érvényesülése tekintetében, amelyek meghaladják az adatvédelmi ombudsman hatáskörét, mivel érinthetik az alapjogok korlátozhatóságának alkotmányossági követelményeit, a szükségesség-arányosság kérdését. A biztos jelezte a főigazgatónak, hogy 2003-ban erről a kérdéstről külön átfogó vizsgálatot tervez, mely akár azzal is járhat, hogy az Alkotmánybírósághoz fordul akár utólagos normakontroll, akár alkotmányértelmezés címén. (822/K/2002)

2002. november végén az OEP főigazgatója azért kérte a biztos állásfoglalását, mert véleménye szerint a Tbj. és az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (Art.) rendelkezései ellentétesek egymással az OEP adatszolgáltatási kötelezettsége tekintetében. A Tbj. alapján az adóhatóság felé csak adókötelezettség ellenőrzése érdekében, csak személyazonosító adatokat továbbíthat az igazgatási szerv, ezzel szemben az Art. minden, az OEP által kezelt adatra kiterjeszti az adattovábbítást. A főigazgató szerint az OEP akkor jár el jogszerűen, ha az adattovábbítások során a két versengő jogszabály közül a tevékenységét részleteiben és speciálisan meghatározó Tbj. szerint jár el. Ennek megfelelően a Tbj. 43. § (3) bekezdése szerint a

személyazonosító adatokon túli adattovábbításhoz az adóhatóság felé az érintett írásos hozzájárulása kellene.

Az Art. 45. § (8) bekezdése szerint az OEP „*adatot szolgált*” az állami adóhatóság megkeresésére. Az adatvédelmi biztos szerint ez a rendelkezés azonban nem felel meg az adatvédelem alkotmányos követelményeinek: sérti a célhoz kötött adatkezelés elvét, továbbá nem határozza meg pontosan, mely adatokra vonatkozik. Az Avtv. 1. § (3) bekezdése szerint törvény „*csak meghatározott adatfajtára és adatkezelőre együttesen*” állapíthat meg kötelező adatkezelést. Ennek a követelménynek az Art. 87. §-a sem tesz eleget, amely az adóhatóság alkalmazottjának a Vht. 47. §-ában foglalt adatkérési jogosultságait biztosítja: e § (2) bekezdése szerint a végrehajtó „*megkeresheti az adószra és vagyoniára vonatkozó adatokat kezelő hatóságokat, szervezeteket*”, ez gyakorlatilag totális adatkezelési jogot biztosít.

Az adatvédelmi biztos válaszában arra is felhívta a figyelmet, hogy az Alkotmánybíróság megállapította, a normakollízió azonos jogszabályok között önmagában nem jelent alkotmányellenességet. A törvényhozás valamely, az Alkotmány sérelmét nem jelentő hibáját általában jogalkalmazói jogszabály értelmezéssel kell feloldani, mert a jogalkalmazás hivatott eldönteni, hogy a konkrét jogviszonyokban az ellentétet (látszólagos ellentétet) hordozó rendelkezések közül melyik törvényhely alkalmazásával kell eljárni (35/1991. AB határozat).

Mindezek alapján a biztos egyetértett a főigazgató észrevételével, hogy az Avtv. szerint az OEP akkor jár el jogszerűen, ha az adattovábbítások során a Tbj. szabályait alkalmazza, amely meghatározza az egészségbiztosítás keretében létrejövő jogviszonyok tartalmát, az OEP jogait és kötelezettségeit, köztük az adatkezelői tevékenységének szabályait. (823/K/2002)

Az elmúlt évben több szakmai fórumon, betegjogi konferencián felvetették jogvédő szervezetek, drogambulanciák munkatársai, hogy az adatkezelői tevékenységükre vonatkozóan egyre világosabb a szabályozás és a gyakorlat, ismerik egymás munkáját, általánosságban kijelenthető, hogy érvényesül a drogbetegek információs önrendelkezési joga, azonban nincs információjuk arról, hogy az egészségbiztosítás csúcsszervénél, az OEP-nél hogyan kezelik a drogbetegek adatait, hogyan érvényesülnek nyilvántartásaiban az adatbiztonság követelményei.

Az adatvédelmi biztoshoz az elmúlt években nem érkezett beadvány az OEP drogbetegekre vonatkozó adatkezelésével kapcsolatban, de a biztos fontosnak tartotta, hogy megvizsgálja e kérdéskört, ezért hivatalbóli vizsgálatot indított 2002 végén az OEP-nél. A biztos és munkatársai személyes megbeszéléseket folytattak a főigazgatóval, az adatvédelmi felelősökkel. A vizsgálat még folyamatban van tekintettel arra, hogy az érintett szakfőosztályok tevékenységének áttekintése mellett az OEP informatikai rendszerének megismerése további alapos

Önkormányzatok

Az adatvédelmi biztos előző évi beszámolójában azt állapítottuk meg, hogy a teljes ügyszámot és a panaszügyeket tekintve is csökkent az önkormányzatok adatkezelését sérelmező beadványok száma. Ez a tendencia 2002-ben tovább folytatódott. Amennyiben ennek okait kutatjuk, elsősorban az önkormányzati vezetők, a polgármesteri hivatalokban dolgozó köztisztviselők és az Adatvédelmi Biztos Irodája munkatársai között kialakult jó munkakapcsolatot kell említeni. Az adatvédelmi biztos által vizsgált önkormányzati ügyek szinte mindegyikében elfogadták az illetékes vezetők a biztos állásfoglalását és egyetértve az abban foglaltakkal változtattak adatkezelési gyakorlatukon. Az ügyszám csökkenéséhez – reményeink szerint – az is hozzájárul, hogy az iroda lehetőségeihez mérten a biztos és munkatársai rendszeresen részt vesznek önkormányzati szakemberek számára szervezett konferenciákon, szakmai találkozókön, ahol a kölcsönös konzultáció mindkét fél számára hasznos és tanulságos. Azonnali intézkedést igénylő ügyekben, vagy „*prevenció*s” jelleggel gyakran telefonon is fordulnak hozzánk szakmai tanácsért. Az idei évben az önkormányzatok adatkezelését érintő adatvédelmi biztosi ajánlásokat és közleményeket valamennyi közigazgatási hivatalvezető számára megküldtük. Arra az iroda szűkös költségvetése miatt sajnos nincs lehetőség, hogy valamennyi település jegyzőjét tájékoztassuk, azonban a hivatalvezetők ebben segítségünkre vannak.

A beszámoló megírására készülve, a 2002-es év önkormányzati ügyeit összességében látva tapasztaltuk, hogy az önkormányzatok adatkezelését sérelmező panaszok jellege az előző évekhez hasonlítva jelentősen megváltozott. A korábbi években az indítványozók többsége a hatóságok túlzott „*adatéhségét*” sérelmezte. Az idei évben majd minden esetben a személyes adatok kezelése/továbbítása – esetenként nyilvánosságra kerülése – okozott vélt vagy valós jogsérelmet. Az adatvédelmi törvény alapján személyes adatot akkor lehet kezelni – ideértve azok továbbítását is – ha azt törvény, vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendelet elrendeli, vagy az érintett hozzájárult. Az általunk vizsgált esetekben az önkormányzati hatóságok más állami, önkormányzati szervezetek, vagy a magánszektor körébe tartozó gazdasági társaságoknak továbbították ügyfeleik adatait, törvényi felhatalmazás nélkül vagy adatvédelmi szempontból aggályos eljárás keretein belül. E helyről is szükséges felhívni arra a figyelmet, hogy az önkormányzat képviselő-testületének rendeletalkotási jogköre nem korlátlan. Amennyiben személyes adatok kezeléséről rendelkezik, azt csak akkor és úgy teheti, ha erre törvényi felhatalmazással bír. Mindezek a tapasztalatok azt eredményezték, hogy az idei évről szóló beszámolóban bővebb eseteleírást adunk a fentebb ismertetett ügycsoportról, így némileg megváltozott az önkormányzatok adatkezelését ismertető fejezetnek a korábbiakban követett tagolása is.

Adatkezelés, adattovábbítás, nyilvánosságra hozatal

Az egyik önkormányzat jegyzője arról kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását, hogy az állami adóhatóság részére továbbíthatja-e a hagyatéki leltár és az elhunyt hozzátartozóinak adatait. Az adóhatóság az

elhunyt adózó ügyének felderítése érdekében kérte az eljáró közjegyző nevének és címének ismertetését, amennyiben pedig nem indult hagyatéki eljárás, úgy az elhunyt hozzátartozója nemleges nyilatkozatának másolatát, illetve a hozzátartozó nevét és címét kérte. A biztos állásfoglalása a következőket tartalmazta:

Lényeges tisztázni az Áe. és az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (továbbiakban: Art.) egymáshoz való viszonyát, hiszen a jelenlegi jogértelmezés alapkérdése, melyik törvény rendelkezései alkalmazandók elsődlegesen. Az Art. 4. § (1) bekezdése szerint, ha az Art. az adott esetben rendelkezést tartalmaz, az Áe. szabályai szubszidiárius jellegűek, tehát az Art. primátusa állapítható meg. A hatályos jog teljes körűen szabályozza az adóhatóság által felhasználható nyilvántartásokat az ott megjelölt cél érdekében. A taxációt figyelembe véve, nem ad lehetőséget az Art. a hagyatéki leltár adatainak az állami adóhatóság részére való továbbításra. Nem továbbítható adat a polgárok személyi adat és lakcímnnyilvántartásából a halál helyéről és idejéről sem, mert az Art.-ban meghatározott cél az adó megfizetésére kötelezhető személyek beazonosítása, és nem az elhunyt személyes adatainak feltárása. Az Art. 80. §-a az adó soron kívüli megállapításának eseteit és feltételeit nevesíti. Az (1) bekezdés az adóhatóság kötelezettségeként írja elő az adó határozattal való megállapítását. A (2) bekezdés szerint az adót év közben is megállapíthatja az adóhatóság a házastárs, vagy az örökös(ök) kérelmére, ha a kérelmező az ehhez szükséges igazolásokat rendelkezésre bocsátja. Ebből következik, hogy az adóév lezárását megelőzően csak az arra jogosultak kérelme alapján állapítható meg az adó. Az adóhatóság csak az adóév lezárását követően járhat el hivatalból, amikor az adó megállapításához szükséges adatok, igazolások már rendelkezésre állnak. A kérelem benyújtására jogosultak dönthetnek arról – érdekeiknek megfelelően –, hogy kérik-e az adó évközi megállapítását, vagy nem. Az adó tartozás vagy az adókülönbözlet ugyanis részét képezi az elhunyt hagyatékának. Az adatkérés célja az adó megfizetésére kötelezettek azonosítása. Törvényes célként nem fogadható el az adóhatóság indokolása, mert az Art. 25. § (2) bekezdése szerint az adó megfizetésére az adózó örököse(i) kötelezhető(k) határozattal. A túlélő házastárs vagy a vélelmezett örökös(ök) örökösi minősége a hagyaték átadását megelőzően nem állapítható meg minden kétséget kizáróan, különösen nem a hagyatéki leltárt végző hatóságnál. Tehát sem a hagyatéki leltár, sem a hozzátartozó adatai nem továbbíthatók az adóhatóság részére, mert hiányoznak az adattovábbítás törvényi feltételei. Az Áe. 10. §-ának rendelkezései sem alapozzák meg az adatkérés jogszerűségét. A hivatkozott törvényhely az Art. ismertetett rendelkezéseitől függetlenül sem alkalmas az adatkezelés elrendelésére, mert nem határozza meg pontosan az adatkezelőt és a továbbítható adatok körét. (703/K/2002)

Több panaszos sérelmezte az RWE Umwelt Miskolci Környezetvédelmi és Hulladékgazdálkodási kft. által alkalmazott adatlap adattartalmát. A „bejelentés hulladékszállítási közszolgáltatás igénybevételéről”

elnevezésű adatlapon az ingatlantulajdonos és házastársa/élettársa születési helyét, idejét, anyja nevét, adóazonosító jelét valamint az ingatlan használatbavételének időpontját kérték közölni, egyben úgy tüntették fel, hogy az adatlap az 56/2001. sz. önkormányzati rendelet melléklete.

A vizsgálat lezárását követően az adatvédelmi biztos megállapította, hogy sem a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény, sem az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény, sem a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény nem teszi lehetővé a helyi önkormányzatnak, hogy rendeletben egy jogi személyiséggel rendelkező gazdálkodó szervezetet hatalmazzon fel arra, hogy az adóazonosító jelet kezelje. A köztartozás adók módjára történő behajtása az önkormányzati adóhatóság feladata, ő rendelkezik a magánszemélyek azonosításához és díjhátralékának behajtásához szükséges személyes adatokkal. Az adatvédelmi törvényben megfogalmazott célhoz kötöttség és adatminőség elvét sérti az, hogy a rendelet 2. számú melléklete az ingatlantulajdonos házastársának/élettársának személyes adatai kezelésére is felhatalmazza a gazdálkodó szervezetet. A hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételéért az ingatlantulajdonost, mint szerződő felet terheli a díjhátralék megfizetése. A házastárs/élettárs nem minden esetben tulajdonostárs is, így az adatalanyok köre pontatlanul behatárolt. A hulladékgazdálkodási törvény, a polgári törvénykönyv felelősségi, helytállási és az Avtv. célhoz kötött adatkezelésre vonatkozó szabályai szerint csak a tulajdonostársak egyértelmű azonosításához feltétlenül szükséges személyes adatainak kezelésére adható a rendeletben felhatalmazás. A biztos mindezek alapján felszólította Miskolc Megyei Jogú Város Önkormányzata jegyzőjét, hogy állásfoglalásának megfelelően módosítsák a rendeletet, a jogellenesen kezelt adatokat pedig töröltesse az adatkezelővel. A jegyző egyetértve a biztos állásfoglalásával megtette a szükséges intézkedéseket. (219/A/2002)

Az egyik panaszos azt sérelmezte, hogy a közte és a polgármesteri hivatal között folyó perben személyi nyilvántartó lapját a jegyző a polgármesteri hivatal képviselőjét ellátó ügyvéd részére továbbította, aki azt az alperesi ellenkérelemhez csatolta. Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy a hivatal megsértette a panaszos személyes adatai védelméhez fűződő jogát. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Az Avtv. 8. § (1) bekezdése alapján a kezelt személyes adatok csak akkor továbbíthatók, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek. Ezen rendelkezést kell alkalmazni az ugyanazon adatkezelő, valamint az állami és az önkormányzati szervek által kezelt adatok

összekapcsolására is. A polgármesteri hivatalnak nincs joga arra, hogy a vele szemben folytatott perben a felperesről vezetett nyilvántartásokat, a hivatal által kezelt személyes adatokat korlátlanul felhasználja, állapította meg az adatvédelmi biztos. Csak akkor továbbíthatták volna panaszos személyi nyilvántartó lapját, ha azt az eljáró bíróság kéri. Mindezek alapján az adatvédelmi biztos felszólította a jegyzőt, hogy a jövőben az adatvédelmi törvény maradéktalan betartásával kezeljék és használják fel a polgármesteri hivatal által vezetett nyilvántartásokat és az érintettek személyes adatait. A nyilvántartásokból személyes adatot csak törvény felhatalmazása alapján, vagy az érintett hozzájárulásával továbbítsanak. (189/A/2002)

Egy állampolgár panasszal fordult a biztoshoz, mert lakóhelyén az önkormányzati alkalmazottak azt terjesztik, hogy nem fizet sem gépjárműadót, sem ingatlan adót. A felsorolt adónemekben valóban nem fizet adót, mert jelenleg nincs ilyen kötelezettsége. Azt vélte, hogy a híresztelésekkel a helyi önkormányzati választásokon jelöltként való részvételét szeretnék volna megakadályozni.

Válaszában az adatvédelmi biztos tájékoztatta az indítványozót, hogy az Avtv. értelmében az önkormányzati adóhatóság kezelésében lévő, az adózással összefüggő adatai személyes adatok, melyek egyben az adótitok fogalmkörébe tartoznak. Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (továbbiakban: Art.) 46. § (1)-(2) bekezdése szerint: *„[...] adótitok az adózást érintő tény, adat, körülmény, határozat, igazolás vagy más irat. Az adóhatóság alkalmazottja, volt alkalmazottja, az ellenőrzésbe vagy az eljárásba bevont szakértő és minden más személy, akinek az adatszolgáltatás, -nyilvántartás, -feldolgozás, az ellenőrzés, az adó-megállapítás, az adó és adóelőleg levonás, adóbeszedés, adóvégrehajtás, illetve statisztikai célú felhasználás során feladataival összefüggésben adótitok vagy más titok jut a tudomására, köteles azt megőrizni. Az adóhatóságot a hivatali eljárása során tudomására jutott minden irat, adat, tény, körülmény tekintetében titoktartási kötelezettség terheli”*.

Az Avtv. 8. § (1) bekezdése értelmében személyes adatok akkor továbbíthatók, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy törvény azt megengedi. Az Art. 46. § (3) bekezdése ezzel összhangban így rendelkezik: *„A (2) bekezdésben megjelölt személy megsérti a titoktartási kötelezettséget, ha az adózás vagy bírósági eljárás során megismert adótitkot vagy más titkot alapos ok nélkül illetéktelen személy részére hozzáférhetővé teszi, felhasználja, vagy közzéteszi”*. A titoktartási kötelezettség magába foglalja azt is, hogy az adótitok megismerője a magánélete során sem szolgálhat senkinek információval. Az adótitkot alapos okkal csak az Art. 47. §-ában meghatározott esetekben lehet felhasználni, de a leírt eset nem tartozik ebbe a körbe. A titoktartási kötelezettség törvényi szintű szabályozása a magánszféra védelmét hivatott biztosítani. A védelem kiterjed mind a magántitokra, mind az üzleti titokra. A biztos hatáskörét megállapító törvények nem biztosítanak

számára nyomozati jogkört, ezért a megadott információk alapján az önkormányzat jegyzőjét az ügy általa ismert részleteinek közzétételére hívhatja fel és adatkezelési gyakorlatokról kérhet tájékoztatást. Ugyanakkor az adóhatóság az Avtv. 11-12. §-a alapján köteles az érintettet arról tájékoztatni, hogy kik és milyen célból kapták meg az adatait. Az adókötelezettségekről, azok teljesítéséről – ezalatt értendő a bevallási, és az adófizetési kötelezettség is – hivatalos tudomása elsősorban az adóhatóságnak lehet. A nyilvántartásából az is megállapítható, hogy az érintett magánszemély alanya-e valamely adókötelezettségnek vagy sem. A hatóságnak hivatalból kell észlelnie, ha valaki nem teljesíti adózási kötelezettségét, ilyen esetben ellenőrzési jogkörét gyakorolja, amely azonban nem jelentheti az adótitok jogosulatlan továbbítását, ezzel megbélyegezve az érintett polgárokat. (604/A/2002)

Egy panaszos azért fordult a biztoshoz, mert írásbeli kérelme ellenére sem kapott tájékoztatást arról, hogy milyen adatszolgáltatásokat teljesítettek személyes adatai vonatkozásában, mi volt az adatkérések jogalapja és milyen tartalommal történt az adattovábbítás.

Az adatvédelmi biztos megkeresésére válaszolva a jegyző azt a tájékoztatást adta, hogy a kérelemnek valóban nem tettek eleget, a tájékoztatás mellőzését sorozatos személyi konfliktusokkal indokolta. Az Avtv. 11. § (1) bekezdés a) pontja szerint az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről. Az Avtv. 12. §-a kimondja, hogy az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevével, címéről (székhelyéről) és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá arról hogy kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat. Az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban, közérthető formában megadni a tájékoztatást. Az érintett tájékoztatását – az Avtv. 13. és 16. §-a értelmében – az adatkezelő csak akkor tagadhatja meg, ha ezt törvény az állam külső és belső biztonsága, így a honvédelem, a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy bűnüldözés érdekében, továbbá állami vagy helyi önkormányzati pénzügyi érdekből, valamint az érintett vagy mások jogainak védelme érdekében lehetővé teszi. Az idézett rendelkezések alapján a panaszosnak tehát joga van az önkormányzattól tájékoztatást kérni személyes adatai kezeléséről, az önkormányzat jegyzője pedig köteles eleget tenni a kérelemnek. A tájékoztatás megtagadásának nem lehet oka személyi konfliktus. A fent leírtak alapján az adatvédelmi biztos megállapította, hogy az indítványozónak az Avtv.-ben biztosított tájékoztatáshoz való joga sérelmet szenvedett. Tekintettel azonban arra, hogy a jegyző ígéretet tett a kért tájékoztatás megadására, a panaszosnak javasolta a határidőn túl teljesített válasz elfogadását. (198/A/2002)

Konzultációs megkereséssel fordult az adatvédelmi biztoshoz az egyik megyei jogú

város polgármesteri hivatala okmányirodájának vezetője. A polgármester a város hölgy lakosait üdvözlőlap küldésével kívánta köszönteni a nőnap alkalmából, ezért kérte az érintettek név- és lakcím adatait a helyi néesség-nyilvántartás adatbázisából.

Az adatvédelmi biztos válaszában az alábbiakat közölte: az Avtv. szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A törvény úgy rendelkezik, hogy személyes adatot kezelni, azaz gyűjteni, felvenni és tárolni, feldolgozni, hasznosítani (továbbítani, nyilvánosságra hozni) és törölni csak akkor lehet, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény (vagy törvény által meghatározott körben helyi önkormányzati rendelet) elrendeli. A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (Nytv.) felhatalmazása alapján a 17. § (2) bekezdésének b) pontja szerinti adatokat a helyi önkormányzatok szervei törvényben vagy önkormányzati rendeletben meghatározott feladataik ellátásához jogosultak igényelni.

A fent hivatkozott törvény végrehajtásáról szóló 146/1993. (X. 26.) Korm. rendelet 27. § (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a jegyző az általa vezetett nyilvántartásból külön kérelem nélkül is felhasználhat, illetve szolgáltathat adatot ugyanazon települési önkormányzat képviselő-testületének, polgármesterének, illetve a polgármesteri hivatal ügyintézőjének feladatai ellátásához, feltéve, hogy ezt törvény vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendelet lehetővé teszi. A biztos álláspontja szerint a szóban forgó adatkezelést törvény vagy törvény felhatalmazása alapján önkormányzati rendelet nem teszi lehetővé. (76/K/2002)

Szintén egy megyei jogú város polgármesteri hivatalának vezetője kereste meg a biztost azzal a kérdéssel, hogy a statisztikai célú térinformatikai rendszer működtetéséhez felhasználhatják-e a néesség-nyilvántartás adatállományát név és személyazonosító jel nélkül. Az adatvédelmi biztos álláspontja az volt, hogy a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 2. § (5) bekezdése értelmében a nyilvántartás szervei statisztikai célra – a népszámlálással kapcsolatos feladatok és a Központi Statisztikai Hivatal statisztikai célú adatkezelése kivételével – csak olyan módon szolgáltathatnak adatot, amellyel a polgár és az adat kapcsolata nem állítható helyre. Tekintettel arra, hogy a nyilvántartási törvény lehetőséget biztosít a néesség-nyilvántartásból statisztikai célú adatszolgáltatásra, az adatok jogszerű továbbításához nincs szükség az állampolgárok hozzájárulására. Az adatvédelmi biztos a tervezett megoldást adatvédelmi szempontból nem tartotta aggályosnak. (95/K/2002)

Anyakönyvi eljárás

Az adatvédelmi biztosi intézmény fennállása óta minden évben visszatérő probléma az anyakönyvi iratok megismerhetősége. A biztos éves beszámolóiban ismertetik az

ezzel kapcsolatos eseteket, a vizsgálata során megfogalmazott aggályait/észrevételeit, változás azonban ez ideig még nem történt.

A személyes adatok védelméhez való jogot – amelyet az Alkotmány és az Avtv. deklarál – az Alkotmánybíróság határozatai alapján információs önrendelkezési jogként kell értelmezni. E jog tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatai feltárásáról és felhasználásáról. Az idei évben, elsősorban az Alkotmánybíróságnak a férfiak házasságkötést követő névviselésére vonatkozó döntése érvényesülésére, az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 2002. évi XLV. törvény rendelkezései folytán módosult az 1982. évi 17. törvényerejű rendelet. A jogszabály-előkészítésért felelős szakminisztérium a törvényjavaslat tervezetét nem küldte meg véleményezésre az adatvédelmi biztosnak. A módosítás során az anyakönyvi iratokba történő betekintés szabályai változatlanok maradtak. Míg az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvény alapján az ügyfél az ügyében keletkezett iratokba betekinthez, ezt a szabályt az anyakönyvi eljárásra vonatkozó speciális szabályozás és annak primátusa miatt ezen eljárások során nem lehet alkalmazni. A Belügyminisztérium (BM) illetékesei megküldték véleményezésre az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló BM rendelet tervezetét, amelyhez a biztos két észrevétel fűzött. A rendelet-tervezet taxatív felsorolást tartalmaz azokról a szervekről, amelyeknek engedély nélküli betekintési joga van az anyakönyvi iratokba. A felsorolásból az adatvédelmi biztos és hivatala kimaradt. (A Tvr. alapján csak olyan állami szerv dolgozójának engedélyezhető a betekintés, aki személyre szóló meghatalmazással igazolja, hogy az iratok megismerésére hivatalos eljárásban van szükség. Az engedélyt a közigazgatási hivatal vezetője adja meg.) Az Avtv. 26. §-a alapján az adatvédelmi biztos minden olyan helyiségbe beléphet ahol adatkezelés folyik, az összes olyan iratba betekinthez, adatkezelést megismerhet, amely személyes vagy közérdekű adatokkal összefügg. Ennek alapján tehát a biztos és munkatársai törvény felhatalmazása alapján – engedély nélkül – betekinthez az anyakönyvi iratokba. Az adatvédelmi biztos az anyakönyvi iratok megismerhetősége tárgyában – egy panaszügy vizsgálatával kapcsolatban – megkereséssel fordult a Fővárosi Közigazgatási Hivatal vezetőjéhez, tekintve, hogy ebben a kérdésben az anyakönyvi hivatalokban nem volt egységes a gyakorlat. A hivatalvezető egyetértett a biztos fentiekben ismertetett álláspontjával és levélben hívta fel a kerületi anyakönyvi hivatalok anyakönyvvezetőit a jogszabályi rendelkezések helyes értelmezésére és azok betartására. (673/A/2002)

A biztos már 2000-ben felhívta a jogalkotó figyelmét arra, hogy az anyakönyvvezetők az ismeretlen szülőktől származó gyermek születésének anyakönyvezése során nem minősülnek nyomozó hatóságnak, ezért nem tartja helyesnek azt a jogszabályi rendelkezést, amelynek alapján az anyakönyvvezető köteles a rendőrség bevonásával vizsgálatot kezdeményezni a gyermek adatainak megállapítására. A szülő megtalálása feltételezhetően nem bűnüldözési célú rendőrségi adatkezelés (hacsak nem állapítható

meg a kiskorú veszélyeztetésének alapos gyanúja), nem nyomozati cselekmény, legfeljebb államigazgatási célú adatkezelés lehet [a rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) VIII. fejezet]. Az államigazgatási adatkezelések körét az Rtv. tételesen felsorolja, a 90. § (1) bekezdés a)- j) pontjaiban, ezek között azonban nem szerepel az ismeretlen újszülött és szülei személyes adatainak megállapítása céljából történő adatkezelés. Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet 9. § (5) bekezdése szerint hivatalból kell anyakönyvezni a születést, ha bejelentésre kötelezett nincs, vagy a kötelezett a bejelentést elmulasztotta. Ilyen esetben az anyakönyvvezető gondoskodik a szükséges adatok beszerzéséről.

A 12. § (1) bekezdése alapján az anyakönyvezést – az esemény időpontjától számítva – legfeljebb harminc napra el lehet halasztani, ha a születés bejelentésekor valamennyi anyakönyvi adat nem áll rendelkezésre, és a hiányt előreláthatólag pótolni lehet. Az anyakönyvvezető a hiányzó adatok pótlására hivatalból intézkedik, illetőleg a szülőket erre felszólítja. A jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések alapján amennyiben az anyakönyvvezető hitelt érdemlően tudomással bír az újszülött adatairól, azokat célszerű a nyilvántartásban rögzíteni. Ha az anya tagadja, hogy övé lenne a gyermek – mivel az anyakönyvvezető nem nyomozóhatóság, nem folytathat le bizonyítási eljárást – képzelt szülők adatait kell bejegyezni. A biztos korábbi észrevételei ellenére a BM rendelet tervezete változatlan formában tartalmazta a kifogásolt szabályozást. (A kézirat leadásáig a rendelet még nem került kihirdetésre a Magyar Közlönyben.)

Mindezek alapján ez évben ismételten meg kell állapítanunk, hogy indokolt és szükséges lenne az anyakönyvi eljárásra vonatkozó szabályok átfogó módosítása, az alkotmánnyal és az adatvédelmi törvénnyel való összhang megteremtése.

Szabálysértési eljárás

Az adatvédelmi biztos közleményt adott ki a szabálysértési és államigazgatási határozatok írásbeli közlésével kapcsolatban. *(A közlemény a Mellékletben található.)* Az eljáró hatóságok gyakorlata, hogy a „*határozatot kapják*” cím alatt feltüntetik valamennyi érintett nevét és címét, komoly sérelmet okozva ezzel az ügyfél vagy a sértett számára. Ezt példázza az az ügy is, amelyben a panaszos azt sérelmezte, hogy a tűzvédelmi szabályok megsértése miatt a társasház több tulajdonosával szemben indított szabálysértési eljárás során az önkormányzati szabálysértési hatóság egy eljárás keretében bírálta el az ügyet, így személyes adatai (és maga a szabálysértés ténye is) a többi tulajdonostárs számára is ismertté vált. A közlemény megjelenését követően önkormányzati szakemberek fordultak az adatvédelmi biztoshoz azzal a kérdéssel, hogy a közleményben foglaltak gyakorlati megvalósítása hogyan oldható meg. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény rendelkezései alapján a határozatot azzal kell közölni akire nézve az rendelkezést tartalmaz. Ugyan kétségtelenül több munkát eredményez az eljáró szabálysértési hatóság részére, azonban a személyes adatok védelmére vonatkozó törvényi előírásnak az a gyakorlat felel meg, hogy az eljárás alá vont személyek részére egyenként címezzék és kézbesítsék a határozatot.

Egy beadvány kapcsán az adatvédelmi biztos a belügyminiszterhez

fordult kezdeményezve a szabálysértési jogszabályok módosítását tekintve, hogy azok ellentétesek az adatvédelmi törvény szabályaival. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) végrehajtására kiadott 11/2000. (II. 23.) BM rendelet (a továbbiakban Rendelet) 17. § (2) bekezdése alapján „*a határozatot az Sztv. 75. §-a (1) bekezdésében foglaltakon kívül a sértettel és képviselőjével közölni kell*”. A biztos álláspontja szerint a Rendelet e szabálya túlterjeszkedik az Sztv.-ben meghatározott személyi körön, annál tágabban határozza meg a szabálysértési hatóság közlési kötelezettségét. Ezen túl az Avtv. alapján személyes adat kezelését csak törvény írhatja elő, így a fenti rendeleti szabályozás ellentétes az adatvédelmi törvénnyel. A belügyminiszter egyetértett a biztos megállapításával. Időközben egy indítvány vizsgálatát követően az Alkotmánybíróság a kifogásolt rendelkezést a 78/2002. (XII. 19.) AB számú határozatával 2003. június 15-ei hatállyal megsemmisítette. (645/K/2002)

Parkolási társaságok

2001. év eleje óta folyamatosan foglalkozott az adatvédelmi biztos az önkormányzatok megbízása alapján működő parkolási társaságok és a Belügyminisztérium Központi Hivatala közötti adattovábbítások jogszerűségének kérdésével. Jelenleg érdemben nem foglalkozhat ezekkel az ügyekkel, tekintettel arra, hogy bírósági eljárás indult a biztos által is vizsgált jogkérdésben.

A bíróság első és másodfokon is a biztos álláspontjával ellentétes ítéleteket hozott, 2003 elején azonban a Legfelsőbb Bíróság megkezdte a jogerős ítélet felülvizsgálatát. A kérdés tehát továbbra is bírósági eljárás tárgyát képezi, ezért az adatvédelmi biztos továbbra sem alakít ki véleményt az ügyben.

A videokamera rendszerekről

Az adatvédelmi biztos 2002. évben hivatalból, vagy beadvány alapján több olyan ügygel foglalkozott, amelyekben azt kellett megítélnie, hogy egy adott területen, különféle feladatok ellátására felszerelt, vagy telepíteni tervezett videokamera-rendszerek működése – adatvédelmi szempontból – jogszerűnek tekinthető-e.

A videokamera rendszerek telepítésével és működésével kapcsolatos elképzelésekről, az üzemeltetés különféle módszereiről sokszor a médiából értesült az adatvédelmi biztos. A sajtóhírek többször szóltak arról, hogy egy meghatározott célra – esetleg jogszerűen – létrehozandó kamerás megfigyelő rendszert az eredetitől eltérő célra is fel kívánják használni. Például felmerült, hogy az autópálya-díjfizetést ellenőrző kamerákat a Belügyminisztérium üzemeltetésre átadja a rendőrségnek, hogy e rendszert – a díjfizetés ellenőrzése mellett – a közlekedési bűncselekmények és szabálysértések felderítésére (például gyorsajtás kiszűrésére, a tompított fényszóró, vagy a biztonsági öv használatának ellenőrzésére), valamint a bűnüldözési tevékenység segítésére (például a lopott gépjárművek felderítésére, az ellenőrzés alá vont személy(ek) mozgásának nyomon követésére) is használják fel. Sajtóhírek szerint az autóbusszávot jogellenesen használó gépjárművezetők kiszűrését szolgáló kamerákat is több célra

tervezik felhasználni: a jogsértők megbüntetésén túl a forgalmi helyzet elemzését, a forgalomszervezést is szolgálná a rendszer.

A biztos hivatalból indított eljárás keretében vizsgálta az M1-es és az M3-as autópályákon működő ellenőrző kamerákkal összefüggő adatkezelés kérdéseit, hiszen a sajtóhírek szerint az autópályát üzemeltető gazdasági társaság helyett a kamerákat a Belügyminisztérium egyik szervezete kívánta – törvényi felhatalmazás nélkül – működtetni.

A médiában megjelent korábbi rövid hírek után a január végén tartott sajtótájékoztató alapján kapott a közvélemény részletesebb információkat arról, hogy hamarosan Terézvárosban is térfigyelő kamerák fognak működni. A tudósítások szerint: a kamerarendszert például egy kft.-vel kívánták működtetni; a rendszerbe bekötésre kerülhetnek volna a kerületi vállalkozások; a videofelvételeket legalább három napig tárolni kívánták; és a *„kamerák helyét tartalmazó lista publikálását az önkormányzat közbiztonsági megfontolásból nem tartaná szerencsésnek”*.

Az adatvédelmi biztos ezekre a hírekre vizsgálat indításával, (terézvárosi kamerázás), vagy a már folyamatban lévő vizsgálat tematikájának kibővítésével (autópálya-kamerák), és néha sajtónyilatkozatokkal (például autóbusz-sávban történő kamerázás jogszerűségéről) reagált.

A Terézvárosban telepített kamerákkal kapcsolatban az adatvédelmi biztos levelet küldött a polgármesternek, amelyben jelezte, hogy milyen feltételek teljesítése szükséges ahhoz, hogy egy térfigyelő rendszer jogszerűen működhessen. Felhívta arra is a figyelmet, hogy a sajtóból megismert elképzelések szerint megvalósuló kamera-rendszer szinte minden elemében sértené a személyes adatok védelmének alkotmányos elvét, az adatvédelmi törvény előírásait. Arra kérte a polgármestert, gondoskodjon arról, hogy a térfigyelő rendszer telepítésére, működtetésére a törvényi követelmények betartásával kerüljön sor.

A biztos kérése nyomán a rendszer működési elveit az adatvédelmi követelményekhez igazították, és a terézvárosi térfigyelő kamerarendszert az év közepe óta a kerületi rendőrkapitányság a jogszabályi előírásoknak megfelelően működteti. (69/H/2002)

Szeptember elején az önkormányzat által megbízott ügyvédi iroda kérte az adatvédelmi biztost, hogy a Budapest VII. kerületében üzemeltetni kívánt *„komplex térfigyelő és távfelügyeleti rendszer”*-t adatvédelmi szempontból véleményezze, és – amennyiben az *„a hatályos adatvédelmi szabályozással összhangban van, úgy az adatvédelmi nyilvántartásba”* jegyezze be a szóban forgó adatkezelési tevékenységet.

A kéréssel kapcsolatban a biztos leszögezte, hogy a térfigyelő és távfelügyeleti rendszer – a levélben ismertetett módon (például gazdasági társaságok által) történő üzemeltetése – sértheti a kerületben élő, illetve ott megforduló polgárok személyes adatok védelméhez

fűződő jogait. „A tervezett működtetési mód ugyanis – a lényegét tekintve – figyelmen kívül hagyja egyrészt a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény legfontosabb előírását, másrészt a megfigyelés, adatgyűjtés céljából üzemeltetett képfelvévő, -rögzítő berendezésekkel kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlást.”

A rendszerrel kapcsolatos legalapvetőbb kifogásként fogalmazta meg a biztos azt, hogy személyazonosításra alkalmas képek felvételére, tárolására, továbbítására (azaz személyes adatok kezelésére) törvény nem jogosít fel gazdasági társaságokat, továbbá a személyes adataik kezeléséhez a kamerák látómezejébe kerülő személyek sem járulnak hozzá. (Miótán közterületről van szó, aligha lehet a megfigyelt területre való belépést olyan hozzájárulásnak tekinteni, amely alapján jogszerűvé válna a felvételek készítése. Az adatok felvételéhez és tárolásához való tényleges hozzájárulás hiányán az sem változtat, hogy – az elképzelések szerint – az érintett személy igényelhetné személyes adatainak törlését.)

A biztos levele nyomán, és az Adatvédelmi Biztos Irodája munkatársainak folyamatos konzultációja mellett – az eredeti elképzeléstől eltérve – jelenleg olyan megoldáson dolgozik a kerületi önkormányzat, amely biztosíthatja a kamerák jogszerű működtetését. A berendezések rendőrség általi működtetése mellett (vagy helyette) szóba került, hogy a kamerák üzemeltetését a kerületi közterület-felügyelet – önkormányzati rendelettel előírt módon – végezze. (630/K/2002)

A személy-, vagyon- és közbiztonsági célból alkalmazott videokamerás megfigyelés mára hatalmas – a berendezések gyártását, forgalmazását, telepítését és üzemeltetését átfogó – iparágá fejlődött.

Az ilyen üzletekben érdekeltek – nemzetközi példákkal alátámasztva – azt bizonygatják, hogy a kamerával történő megfigyelés a különféle biztonsági igények és követelmények érvényesítésének költségkímélő és hatékony eszköze.

Azonban ennek – a néha még hatékonynak is bizonyuló – módszernek nagy az ára. Olyan emberek személyes adatainak kezelésére is sor kerülhet, akik a kamerák működtetésének deklarált céljával (például: személy-, vagyon- és közbiztonság), vagy a megfigyelt eseménnyel, tevékenységgel semmiféle kapcsolatban nem állnak, sőt annak a veszélye is fennáll, hogy a megszerzett információkból olyan következtetést lehet levonni a megfigyelték magánszférájára, amelyhez a megfigyelőnek – kevés kivételtől eltekintve – semmi köze sincs.

A felvételeket készítő térfigyelő, biztonsági kamerák minél szélesebb körű alkalmazásával jelentősen megnövekszik az állam információs hatalma, hiszen például a rendőrség olyan helyszínekről és eseményekről is felvételekhez juthat, amelyekről korábban nem, vagy csak esetlegesen szerezhettek képi információkat.

A felvételeket tároló kamerás megfigyelés tehát totális ellenőrzést jelent, amely ellen az

adatvédőknek – a tényleges veszély felmutatásával, és a vonatkozó jogszabályi lehetőségek felhasználásával – a jövőben is határozottan fel kell lépniük.

Szükséges ez azért is, hogy a jövőben ne forduljon elő olyan képtelen történet, amilyennel az adatvédelmi biztos a 2002. év végén találkozott: a „*térfigyelő kamerák képét figyelő rendőrök megfigyelését szolgáló kamerák*” működését (tehát a megfigyelők megfigyelését) kellett vizsgálnia. (838/A/2002)

Egészségügy

Az egészségi állapotra vonatkozó különleges adatok védelme továbbra is kiemelt figyelmet kap az adatvédelmi biztos vizsgálatai körében. Az elmúlt évek ügyforgalmi adatait tekintve változás, hogy növekedett az egészségi állapotra vonatkozó adatok felhasználásával járó kutatásokat érintő beadványok száma.

A drogbetegek adatainak kezelésével kapcsolatban két kiemelt ügy részletes ismertetése fontos tanulságokkal szolgálhat.

Egy panaszos azt kifogásolta, hogy az Országos Alkohológiai Intézetben (OAI) – ahol drogbetegeket is kezelnek – biztonsági szolgálat ellenőrzi a látogatók személyazonosságát és rögzíti adataikat. A biztos megkeresésére a megbízott igazgató azt állította, hogy a biztonsági szolgálat betegek adatait nem kezeli, a látogatók nevét, érkezési idejét, és a fogadó nevét rögzíti a szolgálat. Egy igazgatói utasítás ezzel szemben feladatként határozza meg a biztonsági szolgálat számára a belépni szándékozók személyazonosságának ellenőrzését, nevük, a be- és kilépés idejének, valamint a felkeresett személy nevének rögzítését.

Az OAI és a biztonsági cég között létrejött megbízási szerződés emellett rögzíti, hogy a *„nyilvánvalóan nem beteg, hivatalos, vagy bármilyen célból érkező látogató belépése az intézet vezetőjének, vagy helyettesének engedélyével történhet”*. Ennek ellenőrzése és betartása szintén a szolgálat feladata.

A vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól, a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény lehetővé teszi azt, hogy a vagyonőr a megbízó közterületnek nem minősülő létesítményének őrzése során a területre belépő vagy az ott tartózkodó személyt kiléte igazolására, a belépés, illetőleg a tartózkodás céljának igazolására felhívja (14. § (1) bekezdés a) pont). Ez a rendelkezés azonban nem jelent korlátlan felhatalmazást arra, hogy a vagyonőr meghatározott intézménybe látogatók személyazonosságát ellenőrizze. Az Avtv. alapján ugyanis személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet; csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, és csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Az, hogy a vagyonőr mikor ellenőrizheti a látogatók személyazonosságát, az általa védett intézmény jellege, elrendezése, valamint a személy- és vagyonvédelem szükségessége alapján határozható meg. Az OAI az egészségügyi ellátóhálózat része, közintézmény, ebből kifolyólag az intézet vezetőjének a jogköre a belépés rendjének meghatározását

illetően szűkebb, mint egy magántulajdonban lévő létesítmény tulajdonosának. További korlátot jelent a látogatók személyazonosságának ellenőrzésére az, hogy az érintettek nagy része beteg. Az ő esetükben a látogatás ténye önmagában különleges adatnak minősül (Avtv. 2. § 2. pont), hiszen abból, hogy ilyen minőségükben jelennek meg az intézetben, következtetni lehet betegségekre, kóros szenvedélyekre.

Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy az OAI-ba látogató betegek adatait a biztonsági szolgálat semmilyen formában nem kezelheti. Tekintettel azonban az intézményben tárolt különleges adatokra, nem kifogásolható az, hogy kívülálló személyek belépése engedélyhez kötött, és a belépésre jogosultságot a szolgálat ellenőrzi. Ebből kifolyólag a szolgálat csak azokat a személyeket szólíthatja fel kilétük igazolására, akik nem betegként kívánnak belépni az épületbe. Ha a látogató azt állítja, hogy ő az OAI betege, személyazonosságát a vagyonőr nem ellenőrizheti, az érintettet nem szólíthatja fel kiléte igazolására. Ebben az esetben a vagyonőrnek a látogatót az intézmény dolgozójához kell irányítania, aki az OAI nyilvántartásából, az előjegyzési naptárból, beutalóból meggyőződhet arról, hogy az érintett betegként tartózkodik az épületben; a nyilvántartásban nem szereplő betegek esetén pedig az érintett adatait az egészségügyi dokumentáció részeként rögzítheti. Az ombudsman felszólította a megbízott igazgatót arra, hogy adatkezelési gyakorlatukat a fentieknek megfelelően módosítsa és a jövőbeni jogsértések elkerülése végett a változtatást a vonatkozó igazgatói utasítás kiegészítésével mind a dolgozók, mind a biztonsági szolgálat számára tegye egyértelművé. (534/A/2002)

Az adatvédelmi biztos munkatársai 2002. január 31-én helyszíni vizsgálatot tartottak egy budapesti középiskolában azt követően, hogy egy szülő beadványában jelezte, gyermeke osztályfőnöke a diákokat arról nyilatkoztatta írásban, hogy fogyasztottak-e már kábítószer. Az osztályfőnök a diákoknak azt mondta, hogy az iskolaorvosnak továbbítja a nyilatkozatokat, aki segítséget nyújt, ha valaki kéri. Négy tanuló bevallotta, hogy előző nyáron kipróbálták egyszer a marihuánás cigarettát, de kijelentették, hogy azóta nem fogyasztottak kábítószer. Az osztályfőnök a kérdőíveket az igazgatónak továbbította, aki kötelezte a diákokat arra, hogy hozzanak igazolást egy drogambulanciáról arról, hogy nincs kóros szenvedély betegségük. A biztos munkatársai ismertették az igazgatóval és az osztályfőnökkel a vonatkozó jogszabályi előírásokat, ezeket a pedagógusok elfogadták.

Az iskola nem kötelezheti tanulóit arra, hogy alávegyék magukat a kábítószer-fogyasztás ellenőrzésének, mert ilyen vizsgálat végzésére sem az iskolának, sem az iskola dolgozóinak nincs törvényi felhatalmazása.

Az ombudsman munkatársai jelenlétében az osztályfőnök

megsemmisítette a drogfogyasztást elismerő diákok nyilatkozatait és ígéretet tett arra, hogy ezeket a diákokat semmiféle hátrány sem érheti nyilatkozatuk miatt.

Az Avtv. 3. § (2) bekezdése alapján különleges adatot csak akkor lehet kezelni (ide értve az adatok felvételét, tárolását, továbbítását, nyilvánosságra hozatalát is), ha ahhoz az érintett írásban hozzájárult, vagy törvény azt elrendeli. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2. számú melléklete határozza meg azokat a személyes adatokat, amelyeket az iskola nyilvántarthat a diákokról, ezek között nem szerepel nevesítve a drogfogyasztásra utaló adat.

A helyszíni vizsgálatot követően az adatvédelmi biztos írásban azt javasolta az igazgatónak, hogy ha a jövőben fel akarják mérni az iskolában a diákok drog-veszélyeztetettségét (ennek mértékétől függően lehet megelőző, felvilágosító, vagy más, segítő programot kidolgozni, igénybe venni), őszinte válaszokat úgy várhatnak, ha az érintett diákok adatait nem kezelik, nincsenek fenyegetett helyzetben, nem vár rájuk büntetés. Egyedüli megoldás erre a névtelen válaszadás lehetősége, a diákok biztonságérzetét az is növelheti, ha olyan pedagógus vagy más szakember készíti az osztály- vagy iskolai szintű értékelést, aki nem ismeri a tanulók kézírását. (49/K/2002)

Egy drogambulancia vezetője a betegeket érintő tervezett kutatás véleményezését kérte az adatvédelmi biztostól. A vezető leveléből kiderült, hogy egy „közvéleménykutató, szociológiai kutatásokat végző” céget már megbíztak a volt és jelenlegi betegek megkeresésével, az viszont nem derült ki, hogy ehhez ők korábban hozzájárultak-e. A biztos válaszában arra hívta fel a figyelmet, hogy a drogbetegek kezelésének, gyógyításának nem lehet feltétele a gyógyulásuk utáni adatkezeléshez, megkereséshez történő hozzájárulás.

A kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény 7. §-a előírja, hogy a tudományos kutatóknak a kutatás megkezdése előtt kutatási adatkezelési tervet kell készítenie, e § meghatározza azt, hogy mit kell tartalmaznia a kutatási adatkezelési tervnek.

Törvényi felhatalmazás hiányában az érintetteket adatkérés céljából a gyógykezelésük után csak akkor lehet megkeresni, ha ehhez előzetesen írásban hozzájárultak. A hozzájáruló nyilatkozatban pontosan meg kell határozni az adatkezelés időtartamát, a felhasználás célját (az esetleges későbbi kutatást, kapcsolatfelvételt), azt a további adatkezelőt (adatfeldolgozót), akinek továbbítják a drogbetegek személyes adatait.

A hivatkozott jogszabályi előírások betartása mellett is aggályosnak tartja az adatvédelmi biztos, ha különleges adatokat (különösen kóros szenvedélyre, egészségi állapotra utaló adatokat) egészségügyi

ellátóhálózaton kívüli szervnek továbbítanak. A drogambulancia vezetője levelében arra hivatkozott, hogy szakmai okok miatt nem végezhetik el maguk volt betegek tekintetében a kutatást. Szerencsésebbnek találja a biztos, ha az ilyen kutatást más drogambulancia, egészségügyi ellátó intézmény végzi. (254/K/2002)

Egy végzős gyógypedagógus hallgató megkeresésében azt kérte, hogy „*méltányossági alapon, egyéni elbírálás során*” engedélyezze az adatvédelmi biztos a szakdolgozata megírásához négy magyarországi megyében a mozgássérült gyermekek címének kiadását. Mellékelte a kérdőívet, utalt arra, hogy annak példányait kitette egészségügyi intézményekben, ahonnan az érintettek elvihetik és visszaküldhetik azokat. Jelezte, hogy sokan nem jutnak el az érintettek közül ezekbe az intézményekbe, tőlük nincs visszajelzése.

A biztos arról tájékoztatta a hallgatót, hogy a mozgássérült állapot az Avtv. szerint – mint egészségi állapotra vonatkozó személyes adat – különleges adatnak minősül. Különleges adat kezeléséhez az érintett írásbeli hozzájárulása, vagy kifejezett törvényi rendelkezés szükséges. Kiskorúak esetében a törvényes képviselő adhat írásban hozzájárást.

Adatvédelmi szempontból jó megoldásnak tartotta a biztos, hogy az érintett gyermekek szüleit az intézményekben kitett visszaküldendő kérdőíveken kérte fel adatközlésre a kutató. A biztos emlékeztetett arra, hogy az így megszerzett személyes adatokat azonban törölni kell az adatkezelés céljának megvalósulása után.

Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüak.) is hangsúlyozza, hogy személyes adatot csak törvényes cél eléréséhez szükséges esetekben és mértékben lehet kezelni. Főszabály az, hogy az egészségi állapotra vonatkozó adatokat az érintetten kívül elsősorban az ellátásban részt vevők ismerhetik meg, ez alól – a különféle hatóságok jogosítványaira való hivatkozást leszámítva – a törvény néhány kivételt enged: ilyen az egészségügyi szakemberek képzése, a statisztikai célú továbbítás, valamint a tudományos kutatás céljából történő adatkezelés.

A biztos válaszában leírta, hogy a hatáskörét megállapító szabályok alapján nem engedélyezheti „*a témakörhöz tartozó gyerekek címének kiadását*”. Véleménye szerint a hivatkozott jogszabályi rendelkezések nem akadályozzák a tervezett kutatást. (61/K/2002)

A Magyarországi Csontvelő Donorbank fejlesztésével kapcsolatban konzultációs megkeresést kapott az adatvédelmi biztos, különös tekintettel az etnikai kisebbséghez tartozásra vonatkozó adatok kezelhetőségére. A kutatók szerint az azonos népcsoporthoz, etnikumhoz tartozók körében könnyebben lehet megfelelő, azonos tulajdonságokkal rendelkező donort találni.

A biztos válaszában kifejtette, amennyiben a kutató úgy ítéli meg, hogy egy adott etnikumhoz, népcsoporthoz való tartozásnak a kutatás szempontjából jelentősége van és egy-egy népcsoport tagjainak bizonyos egészségügyi adatai (a vérkép valamely eleme,) egyértelműen vagy nagy valószínűséggel utalnak etnikai hovatartozásukra, az ilyen adatot csak az érintettek egyértelmű, kifejezett, írásbeli hozzájárulásával lehet kezelni.

Adatvédelmi szempontból azt tartotta a biztos szerencsés megoldásnak, ha az etnikai hovatartozásra nem egyértelmű – a laikusok számára is világos – utalás szerepel (például „*cigány*”), hanem olyan belső használatú kód, betű-számsor, vagy kombináció, amelynek tartalmát csak a kutatók ismerhetik meg. Fontos, hogy a nyilvántartás ne legyen alkalmas etnikai alapú lista készítésére.

A donorbankban való szereplést lehetővé tevő, az etnikai hovatartozásra is vonatkozó nyilatkozattal kapcsolatban lényeges követelmény, hogy abban pontosan meg kell határozni az adatok körét, az adatkezelés időtartamát, a felhasználás célját (az esetleges későbbi kutatást, kapcsolatfelvételt), azt a további adatkezelőt (adatfeldolgozót), akinek továbbítják a személyes adatait.

A hivatkozott jogszabályi előírások betartásán túl, a kezelendő etnikai adatok érzékeny voltára tekintettel az érintettek jogainak megóvása érdekében a biztos az adatbiztonságra vonatkozó követelmények fokozott betartására hívta fel a figyelmet. (894/K/2002)

A betegdokumentáció megismerésével kapcsolatos beadványok száma az utóbbi időben csökkenést mutat, feltételezhetően az Eüak. egyre szélesebb körű ismerete miatt. Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló törvényben nincs kifejezett rendelkezés arra vonatkozóan, hogy a kérelmezőnek a dokumentumokat személyesen kell-e átadni, vagy az iratok postai úton is megküldhetők. Útmutatást az adatvédelmi törvény ad, mely szerint az egészségi állapotra vonatkozó adatok szenzitív voltak miatt kiemelt védelmet élveznek, így kezelésük során az adatbiztonsági követelmények érvényesülésére is különös figyelmet kell fordítani.

Az adatvédelmi biztos egy konzultációs megkeresésre kifejtette, hogy a személyes átadás – mely mind az érintett jogosultságának, mind személyazonosságának igazolására lehetőséget ad – az adatbiztonsági követelményeknek jobban eleget tesz, a postai út ugyanakkor nem nyújt megfelelő garanciát a visszaélések elkerülésére. Azokban az esetekben, mikor elkerülhetetlen a postai út igénybevétele, a tértivevényes kézbesítés a biztonságosabb mód, hiszen könyvelt küldemény esetében az átvevőnek igazolnia kell személyazonosságát és ezáltal az átvételre jogosultságát.

Az adatvédelmi biztos álláspontja az, hogy az egészségügyi dokumentációt személyesen, a szükséges igazolások megtörténte után lehet az adatbiztonság követelményének leginkább megfelelő módon a kérelmező rendelkezésére átadni. (32/A/2002)

Előfordul, hogy a betegdokumentáció megismerésére irányuló másnak adott meghatalmazás elutasításának jogszerűsége az adatvédelmi biztos vizsgálatának tárgya. Egy panaszos azt kifogásolta, hogy megbízója, egy egészségügyi intézmény volt betege erre vonatkozó, teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt meghatalmazása ellenére nem ismerhette meg a gyógykezelésére vonatkozó adatait. A kérelmező az egészségügyi szolgáltatótól nem kapott választ az elutasítás okáról. Az Eüak. szerint az a személy kaphat tájékoztatást az érintett betegellátásával összefüggő adatairól, akit ő az ellátást követően teljes bizonyító erejű magánokiratban erre felhatalmaz. Ez a szigorú formai előírás a különleges személyes adatok biztonságát szolgálja azzal, hogy azokhoz csak annak a személynek a hozzáférést teszi lehetővé, akit az érintett erre egyértelműen feljogosított. A kérelmező köteles az adatkezelőnél igazolni személyazonosságát.

Az érintett ilyen nyilatkozatát tartalmazó okirat formai követelményeit a polgári perrendtartásról szóló, többször módosított 1952. évi III. törvény tartalmazza. A vizsgált ügyben a meghatalmazás formailag hibás volt, nem az előírt adatokat tartalmazta, emiatt jogszerűen utasította el az adatkezelő egészségügyi intézmény a megismerési kérelmet. (340/A/2002)

A vizsgálatokon túl említést kell tenni a nagy visszhangot kiváltó HIV-szűrés újraszabályozása körüli vitáról, a biztos ezzel kapcsolatos állásfoglalását a jogszabály-veleményezésekről szóló fejezet tartalmazza.

Munkáltatók

Változni látszik az előző évek tendenciája, amely szerint a munkáltatók adatkezelését érintő beadványok száma évről évre nő. Az ilyen panaszok és konzultációs kérdések száma az elmúlt évben elmaradt a korábbi évek adataitól. Feltűnő, hogy 2002-ben többnyire ugyanazok a kérdések és panaszok merültek fel mind a munkavállalók, mind a munkáltatók részéről, amelyeket az adatvédelmi biztos korábban már megválaszolt. Minderre különösebb magyarázatot nem tudunk adni, talán 2002-ben az emberek figyelmét sokkal inkább a közélet kötötte le, a szűkebb környezetükben folyó adatkezelésekre kevesebb figyelmet fordítottak. 2002-ben a tipikusnak számító beadványok között is érkezett jó néhány meglepő, a munka világát érintő beadvány.

Minden évben újra és újra felmerülő kérdés, hogy mit kell a munkáltatónak tennie abban az esetben, ha a meghirdetett állás betöltésére jelentkező pályázatát elutasítja. A pályázók egy lehetséges munkahely reményében szinte bármilyen személyes adatot hajlandók megadni, elutasításukat követően azonban már sérelmesnek tartják, hogy az őket nem foglalkoztató szervezet kezeli azokat.

Egy áruházlánc jogásza kérte az adatvédelmi biztos állásfoglalását arra vonatkozóan, mi a teendő a munkahelyre történő felvételi eljárást követően a felvett személyes adatokkal abban az esetben, ha a munkaviszony nem jön létre. Beszámolt arról, hogy a célhozkötöttség követelményének megfelelően a felvételi eljárás lezárultát követően a sikertelenül pályázók adatait törlik, ez azonban akadályozza őket abban, hogy a törlés után az érintettet az Avtv. 12. §-ában meghatározottak szerint tájékoztatni tudják az adatkezelésről, valamint a pályázók esetleges diszkriminációs panaszai esetén nem tudják megindokolni az elutasító döntést. Az adatvédelmi biztos az első felvetésre adott válaszában kifejtette, hogy a személyes adatok törlését követően az adatkezelő már nem adatkezelő, így – amennyiben a személyes adatokat korábban harmadik személynek nem továbbította – az Avtv. 12. §-a szerinti tájékoztatást nem is kell az érintett számára megadnia, illetőleg az érintett érdeklődésére azt a választ kell adnia, hogy rá vonatkozó adatot nem kezel. Ha azonban történt adattovábbítás, akkor az adattovábbítási nyilvántartás adatait (kinek, milyen célból továbbították a személyes adatokat) az érintettel közölni kell, ez a nyilvántartás ugyanis nem törlendő a felvételre jelentkezéskor megadott személyes adatokkal együtt. A beadványozó másik felvetésére adott válaszában a biztos rámutatott arra, hogy a munkaerő-felvétel esetében az érintettek személyes adatait a munkaerő-felvételi eljárás lefolytatása (az alkalmasság megítélése, az esetleges felvétel előkészítése, vagy az esetleges jogviták rendezése) céljából kezeli a munkáltató. A cél az eljárás lefolytatásával szűnik meg, az adatokat ekkor kell az Avtv. 14. § (1) bekezdés c) pontja alapján törölni. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az elutasító döntés nyomán esetlegesen keletkező jogviták kezdeményezésének végső határidejéig még nem szűnik meg az a cél, amelyre tekintettel az adatokat kezelik, így azokat törölni sem kell. Mint azonban a felvételi eljárással kapcsolatban vita már nem várható az arra vonatkozó jogszabályi határidők elteltének következtében, az adatokat törölni kell. (570/K/2002)

Egy elutasított pályázó éppen azt sérelmezte, hogy a pályázatát elutasító munkáltató nem engedett betekintést a személyes adatait tartalmazó pályázati anyagába arra való hivatkozással, hogy azt már megsemmisítették. Az adatvédelmi biztos válaszában tájékoztatta a beadványozót, hogy az adatvédelmi törvény alapján az adatkezelő nem tagadhatja meg a pályázati anyag megtekintését, amennyiben az a betekintési kérelem előterjesztésekor még birtokában van. Ha az adatkezelő helyesen járt el, és a már nem szükséges személyes adatokat törölte, nem kezelője ezeknek az adatoknak. Az adatkezelőnek számot adnia arról az adatkezeléséről kell, amely a kérelem előterjesztésekor még létezik, ami időközben megszűnt, arról nem. Ez természetesen nem szolgálhat az adatkezelőnek alapul arra, hogy a létező adatkezeléseiről ne kelljen elszámolnia úgy, hogy a valósággal ellentétben azt állítja, nincs a birtokában a kérdéses irat. (714/A/2002)

A munka világát érintő érzékeny kérdés a fizetésre vonatkozó információ. Ebben az évben az adatvédelmi biztosnak állást kellett foglalnia abban a kérdésben, hogy vajon nyilvános adat-e egy óvoda vezetőjének fizetése. Az érintett óvodavezető közalkalmazott volt, akinek a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény 83/B. § (2) bekezdése alapján csak a neve és a besorolására vonatkozó adat nyilvános, a közalkalmazotti alapnyilvántartás egyéb adatát – így a fizetésére vonatkozó adatokat – az érintett hozzájárulása nélkül nem lehet nyilvánosságra hozni. (67/A/2002)

Tanácsstalan munkáltató kérdezte, miként értelmezze a családjogi törvény végrehajtásáról, valamint a családjogi törvény módosításáról szóló 1986. évi IV. törvénnyel kapcsolatos átmeneti rendelkezésekről kiadott 4/1987. (VI. 14.) IM rendelet 17. § (4) bekezdését, amely úgy rendelkezik, hogy a munkáltató a tartásdíj jogosultját – kérelmére – köteles tájékoztatni a kötelezett munkabérének, valamint egyéb juttatásának összegéről. Mind az Avtv., mind pedig az adott munkáltató adatkezelését szabályozó ágazati törvény (a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény) egyértelműen rögzíti, hogy személyes adatok, így a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának illetménye és egyéb juttatásai is csak abban az esetben adhatók át harmadik személynek az érintett hozzájárulása hiányában, ha azt törvény teszi lehetővé, a jogforrási hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő jogszabály ilyen jellegű felhatalmazást nem adhat. A hivatkozott IM rendelet tehát nem megfelelő jogforrási szinten ad lehetőséget adattovábbításra, ezért az adatvédelmi biztos felhívta az igazságügyi miniszter figyelmét az adattovábbítás törvényi szintű szabályozásának szükségességére. Amíg azonban ez nem történik meg, az egyedüli megoldás az, hogy a munkáltató az adatszolgáltatás előtt nyilatkoztatja munkavállalóját arra vonatkozóan, hozzájárul-e személyes adatai továbbításához. Az adatok kiszolgáltatása előtt a munkáltatónak azonban mindenképpen meg kell győződnie a jogosulti minőség fennállásáról. Az igazságügyi miniszter ígéretet tett a kérdésnek a családjogi törvény legközelebbi módosítása során történő rendezésére. (621/K/2002)

Időnként a munkáltatók értelmetlen adatgyűjtésbe kezdenek. Olyan adatokat kérnek el a munkavállalóiktól, amelyek kezelésének célja kifürkészhetetlen.

Egy felháborodott munkavállaló arról számolt be, hogy munkahelyén megtiltották nemcsak a saját mobiltelefonok használatát, hanem azt is, hogy azokat a munkavállalók akár kikapcsolva is a munkahelyükre bevigyék. Az adatvédelmi biztos ezekkel a sérelmekkel hatásköre hiányában nem tudott foglalkozni, állást foglalhatott azonban a munkáltató azon intézkedésével kapcsolatban, amely szerint a munkavállalóknak a saját tulajdonukban lévő mobiltelefonjuknak nemcsak a számát, hanem az arról kezdeményezett hívások listáját is át kellett adniuk. Bizonyos készenléti jellegű munkakörök esetében elképzelhető lehet, hogy a telefonszámra a munkáltatónak szüksége van,

ha a munkavállaló önként adja a telefonszámát, akkor kezelheti is. Ugyanakkor az adatvédelmi biztos szerint elképzelhetetlen olyan cél, amelyre tekintettel a munkáltatónak szüksége lenne a munkavállaló által, a saját mobiltelefonján folytatott beszélgetések adataira, ezért azok kérését nyilvánvalóan ellentétesnek találta a célhoz kötöttség elvével. (429/A/2002)

Egy másik panaszos arról írt a beadványában, hogy munkahelyén mindenkitől elkérték a járművezetői engedély és az útlevél számát, függetlenül attól, hogy ki milyen munkakörben dolgozik. E személyes adatokat megadni nem kívánó dolgozókkal közölték, hogy nem kötelező ott dolgozni. Az adatvédelmi biztos szerint a célhoz kötöttség követelményével ezen adatkezelés is ellentétes volt. (174/A/2002)

A munkahelyen üzemeltetett videokamerákkal kapcsolatos beadványok tipikusan számítanak, egy 2002-ben vizsgált indítvány azonban különlegesnek számított annyiban, hogy a bepanaszolt rendszer az Országgyűlési Biztosok Hivatalában (OBH) működik.

A beadványozók szerint a hivatal területén a kamerák jogellenesen működtek, mivel a dolgozók hozzájárulását a rendszer üzembe helyezéséhez nem kérték. Sérelmezték továbbá, hogy a megfigyelőrendszer üzembe helyezésekor csupán egy meglehetősen szűkszavú tájékoztatást kaptak a dolgozók a kamerákkal kapcsolatban, miszerint „Az OBH területén a főlépcsőházból nyíló ajtók nincsenek zárva, ezért az OBH egész területét biztonsági kamera figyeli, az adatvédelem és a személyiségi jogok védelmét szem előtt tartva. Ugyanígy kamera figyeli a ház külső területét is.” A vizsgálat során az adatvédelmi biztos megállapította, hogy a rendszer üzemeltetésének a célja vagyonvédelem, konkrétan annak megakadályozása, hogy idegenek engedély nélkül tartózkodhassanak a hivatal területén, miután az Országgyűlési Biztosok Hivatala „társbérletben” került elhelyezésre az egyik pénzügyi intézet ügyfélforgalmat is lebonyolító részlegével. A biztos a vizsgálat során megállapította, hogy a dolgozókat nem tájékoztatták arról, hogy a kamerák által közvetített felvételeket rögzítik-e és tárolják-e. A kamerák beüzemelésével egyidejűleg a bejáratnál – jól látható és olvasható helyre – fel kellett volna szerelni egy tájékoztató táblát, amely felhívja az érkezők figyelmét a kamerák működtetésére. Az Országgyűlési Biztosok Hivatalát üzemeltető adatkezelő időközben adatkezelési szabályzatot adott ki, illetőleg tájékoztató táblát helyezett el. (94/A/2002)

Tipikusan számítanak a munkahelyi telefon- internet- és e-mail-használat ellenőrzésével kapcsolatos panaszok is. Az ezekre adott általános adatvédelmi biztosi állásfoglalásokat az előző évek beszámolóiban már közzétettük.

Idén egy beadványozó azonban meglepő jelenségre hívta fel a figyelmet. Egy ismerőse által a munkahelyi e-mail címére küldött levél helyett a

következő e-mailt kapta: „Üzenetet kapott, amelyet tartalma miatt nem kaphat meg.” Ebből arra következtetett, hogy munkáltatója a munkavállalók levelezését tartalmilag ellenőrzi, ráadásul cenzúrázza is, a címzettekhez való eljutását esetenként megakadályozza. A beadvány nyomán indított vizsgálat során megállapítást nyert, hogy a rendszer csupán a vírusgyanús program-, kép- és hangfájl mellékletet tartalmazó leveleket állítja meg. Ilyenkor a címzett értesítést kap, és amennyiben a címzett az értesítés alapján kéri a levél továbbítását, azt vírusirtást követően minden esetben megkapja. Az adatvédelmi biztos ezt a gyakorlatot jogszerűnek találta, a fent idézett értesítő levél tartalmát azonban félreérthetőnek ítélte, és kérte annak informatívabbá tételét. (660/A/2002)

A munkáltatók adatkezelési gyakorlatát érintő beadványok ritkán érintenek adatbiztonsági szabályokat. Az ez évi beszámoló utolsó, a munka világát érintő ismertetett ügye ilyen.

A beadványozó leírta, hogy munkahelyén kialakított számítógépes hálózaton belül gondatlanságból olyan helyre jutott, ahová az intézmény vezetősége szerint nem volt joga, és emiatt munkáltatója szankciót kívánt alkalmazni vele szemben. Az adatvédelmi biztos kifejtette, hogy a munkáltató, mint adatkezelő az Avtv. 10. §-a alapján köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárásokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek. Neki kell gondoskodnia tehát arról, hogy a hálózaton belül védeni kívánt adatokat, információkat illetéktelenek ne ismerhessék meg. Amennyiben ezeket az intézkedéseket nem teszi meg, az adatok megismeréséért nem vonhat felelősségre olyan személyt, aki az intézkedések hiánya miatt azokhoz hozzáfért. Ha a belépési kóddal védett rendszeren belül szerepelnek további olyan adatok, melyekhez a hozzáférést korlátozni kívánja, úgy azok védelmét külön is biztosítani kell. (102/A/2002)

Oktatásügy

Ebben a tárgykörben a korábbi évek tipikusan védelmi jellegű indítványai – az egyes érintettek személyes, számtalan esetben különleges adatainak jogalap nélküli kezelését, az oktatási intézményekből közvetlenül kívülálló harmadik személyeknek végzett adattovábbítást kifogásoló panaszok – mellett megjelentek olyan beadványok is, amelyek az érintettek egyre öntudatosabb joggyakorlására utalnak. Az információs önrendelkezési jog aktív gyakorlására különösen akkor kerül sor, ha nem pusztán az adatalany magánszférájának a védelme a tét, hanem amikor ezen keresztül az érintett egy másik – az adott körülmények között őt intenzívebben érintő – jogát is érvényre juttathatja. Általában ez a jellemző azokra az esetekre, amikor az érintett valamilyen eljárásban élni kíván az ott biztosított jogorvoslati jogával, és ennek előfeltétele az, hogy a saját ügyével kapcsolatos – egyébként az ő személyes adatait tartalmazó – iratokat megismerhesse, azokról külön kérés alapján a költségek megtérítésével

másolatokat kérhessen.

A fentiek szerint ilyen szélesen értelmezett irat-betekintési jog illeti meg a nyelvvizsgálókat az írásbeli nyelvvizsgadolgozataikkal kapcsolatban azon az alapon, hogy az Avtv. 2. § 1. pontja szerint a vizsgázónak az írásbeli dolgozatában rögzített bármilyen közlése, a feltett kérdésekre adott válaszai – beleértve azok sorrendjét, illetve formáját, írásképét is – az ő személyes adatának minősülnek. Hiába szerepel a vizsgafolyamat teljes időtartama alatt egy kódszám az érintett neve helyett minden vizsgával kapcsolatos dokumentumon, ez a javítás pártatlanságát szolgálja, de az érintett vizsgázóval való kapcsolat a jelentkezési lapon rögzített természetes személyazonosító adatok (neve, születési helye és ideje, anyja neve) és lakcím alapján ismét helyreállítható. Ez biztosítja azt, hogy az esetenként teljesen egyformán megoldott részvizsgák egyéneként azonosítva egyedivé, az adott vizsgázó személyes adataivá válnak. Az Avtv. 2. § 4/a) pontjára tekintettel a 2. § 7/a) pontja alapján ezeknek az adatoknak a kezelői az egyes nyelvvizsgaközpontok. A fentiek figyelembevételével az adatvédelmi biztos ajánlásában úgy fogalmazott, hogy a nyelvvizsgálók kifejezett kérésére az egyes vizsgaközpontok kötelesek nemcsak szűk körben általuk előre meghatározott időpontban és módon – ahogy azt eddig tették – az érintettnek betekintést engedni saját kijavított dolgozatába, hanem arról külön kérésre másolatot is kötelesek adni. Ez következik abból, az Avtv. 4. §-ában meghatározott elvből, hogy a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos alapjog elsőbbséget élvez minden más adatkezeléshez fűződő érdekekkel szemben, ha ez alól törvény kivételt nem tesz. Miután a különböző vizsgaközpontoknak az általuk összeállított kérdéssorok újrafelhasználásához fűződő érdekét az Avtv. fenti szabálya alárendeli az adatvédelem alkotmányos jogának, az oktatási miniszter is ígéretet tett arra, hogy kezdeményezni fogja a nyelvvizsgáztatás rendjének ilyen tartalmú újraszabályozását. *(Az ajánlás teljes szövege a Mellékletben található.) (106/A/2002, 336/A/2000)*

Ennek alapján általánosságban is megerősítette az adatvédelmi biztos az érintett tanulóknak azt a jogát, hogy a köz- és felsőoktatási intézményekben írásban tett dolgozataikról, mint személyes adataikról másolatot kaphatnak. *(628/K/2002)*

Számos esetben a tanulók információs önrendelkezési joga azért sérül, mert az ő érdekeiket és az irántuk való felelősséget tévesen értelmezve – nemegyszer azt is elmulasztva, hogy az adatkezelés céljáról való előzetes tájékoztatás alapján kérjék a kiskorúak törvényes képviselőjét ellátó szülők ehhez való hozzájárulását – maguk az intézmények továbbítják a tudomásukra jutott adatokat. Sokszor bizalmas közlés eredményeként jut információ a pedagógus tudomására, ami főszabályként olyan magántitok, amelyet meg kellene őriznie, és csak törvényben meghatározott esetekben kaphatna ezalól felmentést.

A hivatásbeli titok fogalma és megfelelő szabályozása azonban még teljesen hiányzik

az oktatás rendszeréből, ezért az adatvédelem nyújthat esetenként megoldást. Máskor a tanulóra – aki alárendelt helyzete miatt retorziótól tarthat – rákényszerítik az adatai átadását, vagy az eredeti céltól eltérő adatfelhasználás következménye az adattovábbítás. Mindegyik esetben hiányzik az adatkezeléshez szükséges jogalap, amit nem pótol az érintettek érdekét még oly jóhiszeműen képviselni szándékozó intézményi adatkezelői akarat. Az adatvédelmi alapelvek esetében azért van jelentősége a pontos szabályozásnak, mert a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény az úgynevezett gyermekvédelmi jelzőrendszer részeként fontos szerepet szán a közoktatási intézményeknek.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Köot.) 2. sz. mellékletében sorolja fel az adatfajtákat, amiket a tanulókról valamennyi intézményben nyilván kell tartani, illetve meghatározza azt, hogy ezek közül melyiket kinek lehet továbbítani. Ez a fajta törvényi szabályozás azonban túl általános, és formálissá teszi azt az Avtv. 8. §-ában előírt követelményt, hogy az adattovábbításhoz nem elég az ezt lehetővé tevő kifejezett törvényi rendelkezés, hanem arra is szükség van, hogy az adatkérőnek is legyen jogalapja a továbbított adatok kezelésére. Miután a Köot. nem mondja ki azt, hogy a kért adatok átadását mikor lehet megtagadni, ezért a gyakorlatban ezzel ritkán élnek a megkeresett intézmények.

Az Avtv. 2. § 2. pontja szerint különleges személyes adatoknak minősülő, a dohányzásra, az alkohol- és a drogfogyasztásra irányuló adatok nevesített gyűjtésére az oktatási intézményeknek nincs törvényi felhatalmazása. A házirendben fegyelmi vétség miatt büntetendő egyedi esetek kivizsgálásánál azonban mégis ez történik, de előfordult már az is, hogy prevenciós ellenőrzési céllal egy egész osztály tanulóinak erre vonatkozó adatait rögzítették.

Ezt az ügyet a helyszínen vizsgálva az adatvédelmi biztos állásfoglalásában arra hívta fel a figyelmet, hogy sem a házirend, sem a szülők kollektív elhatározása nem pótolja az adatkezeléshez az érintettek részéről szükséges önkéntes, tájékozott és határozott írásbeli hozzájárulást. A jogalap nélküli adatkezelés az összegyűjtött kérdőívek azonnali megsemmisítésével megtörtént. A jövőre nézve a diákok ismereteit, tapasztalatait kötetlen beszélgetéseken vagy névtelen kérdőívek segítségével célszerű felmérni, és ennek megfelelően kell tájékoztatni őket a reális veszélyekről. (49/A/2002)

Hasonló konfliktus adódott abból, amikor egy fővárosi kerületben az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (a továbbiakban: ÁNTSZ) az iskola házirendje szerint tilos dohányzás miatt már megfenyített tanulóinak névsorát és lakcímét kérte. Az adatkérésre a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény téves értelmezése miatt került sor, amikor az oktatási intézmény vezetőjének az ÁNTSZ ellenőrzési jogosítványából levezetett adatkezelési jogát feltételezték. (104/A/2002)

A céltól eltérő adatkezelésnek minősülne annak az oktatási közalapítványnak az európai integrációs ismereteket közvetítő tevékenysége, amelyhez az interneten más célból közzétett hallgatói e-mail címlistát használná fel az érintettek közvetlen megkeresésére. Törvényi felhatalmazás hiányában ugyanis az érintett kifejezetten ehhez a típusú megkereséshez adott előzetes hozzájárulására van szükség. (217/A/2002)

Az egyes oktatási intézmények ugyanígy csak közvetítő szerepet vállalhatnak a fakultatív hit- és vallásoktatás intézményi keretek között való megszervezésében, amire a Köot. 4. § (1) és (4) bekezdései alapján van lehetőség.

Az érintett gyermekek adatait azonban az oktatási intézmények még úgy sem kezelhetik, hogy az egyházi személyek által továbbított kérdőíveket a megkérdezetteknek átadják, majd a kitöltötteket összegyűjtik és visszajuttatják az illetékes egyház megfelelő képviselőjének. Ehelyett a kérdésekre önkéntesen válaszoló már közvetlenül a kiválasztott lelkészi hivatalhoz juttathatják a szükséges adataikat anélkül, hogy a tanulói közösségben nyíltan vállalniuk kellene vallási meggyőződésüket. (200/A/2002)

A felsőoktatásban eddig általánosan követett gyakorlattal szemben egy konzultációs beadványra az adatvédelmi biztos úgy foglalt állást, hogy az egyes tantárgyak kifüggesztett érdemjegyeit olyan kódrendszer alkalmazásával célszerű közzétenni, hogy annak alapján minden érintett megismerhesse a saját értékelését anélkül, hogy ő az arra illetéktelen számára azonosíthatóvá váljon. A Köot. kifejezett rendelkezése alapján azonban a közoktatás kisebb osztályközösségeiben továbbíthatók a tanuló tudását, magatartását és szorgalmát értékelő személyes adatok. (628/K/2002)

Távközlési szolgáltatók

2002-ben jelentősen csökkent a távközlési szolgáltatók adatkezelését sérelmező panaszok száma. Ebben nagy szerepe volt a hírközlésről szóló törvénynek is, amely pontosította a kezelhető személyes adatok körét. A polgárok többnyire a mobilszolgáltatók szerződéskötési eljárását sérelmezik, különösen a különböző okiratok fénymásolását.

Egyre gyakrabban fordulnak a biztoshoz egyedi ügyekben a szolgáltatók is, ha a panaszos nem ért egyet a reklamáció kivizsgálását követő döntésükkel.

A Matáv Rt. is az adatvédelmi biztos irodájához fordult mert egy előfizető utólagosan kifogásolta, hogy az ügyek gyorsabb rendezése (hibaelhárítás, létesítés, visszahívás) érdekében úgynevezett kapcsolattartó telefonszámot kérnek az ügyfelektől. Ha az ügyfél vagy meghatalmazottja a rendelkezésükre bocsátja a kért számot, azt

nyilvántartásukban rögzítik. Az előfizető az értesítési számot bármikor módosíthatja, töröltheti. A megadott szám hitelességét nem ellenőrzik, annak változását nem követik.

Nevezett előfizető 2001. június 13-án az ügyfélszolgálat munkatársával folytatott beszélgetés alkalmával kapcsolattartó telefonszámként megadta mobiltelefonszámát, később azonban korábbi közlését szóban és írásban is módosította. A panaszos későbbi állítása szerint a megadott kapcsolási szám használata csupán egyszeri megbízásra szólt és nem járult hozzá a kapcsolási szám nyilvántartásba vételéhez. 2002. február 28-án az előfizető szóbeli kérésére a reklamált számot nyilvántartásukból törölték. A reklamációt követő tájékoztatásukat az előfizető nem fogadta el, ezért kérték a biztos állásfoglalását. Beadványukhoz mellékeltek az előfizetővel folytatott beszélgetésről készített jegyzőkönyvet, az előfizető levelének 2. oldaláról készült másolatot és a hangfelvételt tartalmazó kazettát.

A biztos állásfoglalása az írásos dokumentumok és a hangfelvétel ismeretében a következőkben foglalható össze:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 2. §-a értelmében a mobiltelefonszám is személyes adat, hiszen meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható. Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. Tekintettel arra, hogy a mobiltelefonszám kezelésére a Matáv Rt.-t törvény nem hatalmazta fel, így az csak az érintett beleegyezésével kezelhető. A vitatott adatkezelés vizsgálatánál azt kellett pontosítani, vajon a tájékozott akaratnyilvánításhoz szükséges feltételeket a szolgáltató biztosította-e az ügyfélnek vagy nem, illetve azt, hogy az ügyfél a nyilatkozatában egy meghatározott ügylet rendezése érdekében járult-e hozzá az adatkezeléshez. A hangfelvétel is bizonyította, hogy a szolgáltató alkalmazottja felvilágosította az előfizetőt az adatkezelés céljáról, mert indokként a következő hangzott el:

„Mi ezt azért kérdezzük, mert hogy ha mondjuk ezzel a vonallal kapcsolatban meg szeretnénk valamilyen oknál fogva keresni – ami lehet egy hibabejelentés, ha nem működik a vonal, vagy Ön mondjuk éppen nem tartózkodik otthon – akkor kellene nekünk egy olyan telefonszám, amin elérhetjük akkor is, ha itt nem.”

Az előfizető válasza: *„Jó máris mondom [...] én ezt tegnap meg is vásároltam ezt a készüléket, aminek az elérhetőségét akkor ezennel bediktálnám. Jó, tehát 06, ugye 30 [...]”*. Az idézett szövegrészből is megállapítható, hogy az előfizető megértette az adatkérés célját és önként döntött a mobilszám rendelkezésre bocsátásáról. Egyértelműen a vezetékes vonal működését érintő kapcsolatfelvételtől volt szó, tehát az

ügyfél személyes adatait nem egyszeri alkalomra bocsátotta a szolgáltató rendelkezésére. Ennek megfelelően időlimitet sem határozott meg, hiszen előre nem prognosztizálható mikor és milyen okból kerül sor az újabb kapcsolatfelvételre. Az előfizető reklamáló levelében elismeri ugyan, hogy a vitatott mobilszámot ő adta meg a szolgáltató munkatársának, de azt is hozzáteszi, hogy nem kérte és nem is járult hozzá annak regisztrálásához. Életszerűtlen lenne, ha az ügyfélszolgálaton csupán egy meghatározott alkalmazott kezelhetné a kapcsolattartásra megadott telefonszámot, oly módon, hogy a mobilszám ne kerüljön be az ügyfélszolgálat nyilvántartásába. Az adatvédelem követelményeivel is ellentétes lenne, ha az alkalmazottak „*privát nyilvántartás alapján*” látnák el feladataikat és nem az ügyfélszolgálat rendelkezésére álló adatbázist használnák. Összegzőképpen a biztos megállapította, hogy a szolgáltató eljárása adatvédelmi szempontból nem kifogásolható. (220/A/2002)

Szintén a Matáv Rt. nyilvántartásának adattartalmát kifogásolta az a panaszos, aki arról kért tájékoztatást, hogy jogában áll-e a szolgáltatónak a számítógépes rendszerében az ügyfélről szubjektív véleményt tükröző információkat kezelni és azt bármely ügyintéző számára hozzáférhetővé tenni. A panaszosról a következő megjegyzés szerepelt az adatkezelő nyilvántartásában: „*Az ügyfél minősíthetetlen hangon beszél!*”

A biztos tájékoztatta az érintettet az adatkezelés általános feltételeiről. E szerint, ha a távközlési szolgáltatók által kezelhető személyes adatok körét megállapító jogszabályok nem rendelkeznek a panaszban idézett adatok kezeléséről, a szolgáltató csak a panaszos hozzájárulásával kezelhetné a személyes adatok vitatott részét. Javasolta továbbá, kérje a panaszos a sérelmezett megjegyzés törlését, kérelmének hivatkozzon az Avtv. 11. § (1) bekezdésének b) pontjára. A 14. § (2) bekezdése értelmében az adatkezelő köteles kérésének eleget tenni. Az Avtv. 11-12. §-a értelmében az érintett tájékoztatást kérhet bármely adatkezelőtől az általa kezelt személyes adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, továbbá arról is, kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatait. Az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban, közérthető formában válaszolni. A kért tájékoztatás ingyenes, ha az érintett a tárgyévben azonos területre vonatkozó tájékoztatási kérelmet még nem nyújtott be. Ha az adatokat jogellenesen kezelték, vagy a tájékoztatáskérés az adatok helyesbítésére vezetett, a már megfizetett költségtérítést vissza kell fizetni. (327/A/2002)

Egy másik esetben arról kérte az érintett a biztos állásfoglalását, hogy sért-e személyiségi jogokat az, ha a Matáv Rt. az ügyfélnek küldött számlalevélen feltünteti az érintett bankszámlaszámát.

Az adatkezeléshez az érintett hozzájárulása vagy törvényi felhatalmazás szükséges. Jelen esetben a panaszos megbízást adott a banknak és a

Matáv Rt.-nek, hogy a telefonszámla kiegyenlítését a folyószámlán keresztül végezzék. Ezzel hozzájárult ahhoz, hogy a telefontársaság is kezelje a bankszámlaszámot. A Matáv Rt. a bankszámlaszámot az előfizető részére küldött telefonszámlán szerepelteti, mely az érintett saját példánya és ezt zárt borítékban, névre szólóan postázzák. Mind az előfizető, mind a szolgáltató érdeke az, hogy a díj kiegyenlítése az adott előfizető folyószámlájáról történjen. Azáltal, hogy ezt a számlaszámot a beszélgetésről szóló értesítőn feltüntetik, az érintett előfizetőnek lehetősége nyílik arra, hogy az adat helyességét ellenőrizze. Mindezek alapján az, ha az érintett nevére szóló értesítőn feltüntetik a saját bankszámlaszámát, nem ellentétes az adatvédelmi törvény rendelkezéseivel. A polgár panaszában arról is írt, hogy illetéktelenek a postaládáját feltörik, és ez által ismerik meg bankszámlaszámát. A biztos javasolta, hogy ennek elkerülése érdekében a szolgáltatás díját fizesse csekken. (186/A/2002)

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján megállapítható, nem lehet elégszer felhívni az adatkezelők figyelmét a célhoz kötött adatkezelés törvényi követelményére.

Ebből adódott, hogy már klasszikusnak mondható sérelem ért egy polgárt, aki férje halálát követően az addigi iker-vonalat megszüntetve fővonalat kíván igénybe venni a BakonyTel Rt.-nél. A szolgáltató a férj halotti anyakönyvi kivonatához kérte a hagyatékátadó végzést és a lányok lemondó nyilatkozatának csatolását is.

A hagyatékátadó végzés számos olyan személyes adatot tartalmaz, amelyek kezelésére a szolgáltató nem jogosult. Ezek között található olyanok, amelyek a társasággal jogviszonyban nem álló személyre vonatkoznak, és olyanok is, amelyek a panaszos személyes adatai ugyan, de az adatkezelés céljának eléréséhez nem szükségesek. A végzés fénymásolásával a szolgáltató ezen adatok kezelőjévé válik, és mivel nincs megfelelő jogalapja, az adatkezelés jogellenes. Mindezek alapján olyan gyakorlat kialakítását javasolta a biztos a szolgáltatónak, amely az öröklés tényének bizonyítása mellett a személyes adatok megfelelő védelmét is szolgálja, így eleget tesz az adatvédelem követelményeinek is. Az átírás, szerződéskötés alapjául a telefon-előfizető személyében bekövetkezett jogutódlásról szóló okiratról olyan másolatot kell használni, amelyen az átíráshoz szükségtelen személyes adatok nem szerepelnek, illetőleg azokat törölték. Az okiraton így csak a jogelőd, illetve a jogutód azonosításához szükséges adatok, valamint az öröklés tényére és hányadára való utalás szerepelhet, s az okirat még ilyen formában is csak az eredeti cél érdekében használható fel. Ezért a biztos felhívta a szolgáltató vezetőjének figyelmét, ha korábbi gyakorlatuk alapján hasonló esetekben végeztek adatgyűjtést, a jogellenesen kezelt adatokat meg kell semmisíteni és erről az érintetteket egyidejűleg értesíteni kell. Ugyanakkor a formanyomtatvány tartalmának vizsgálata során azt is megállapította, hogy a személyazonosító igazolvány számának nyilvántartására nincs törvényi felhatalmazása a szolgáltatónak. (192/A/2002)

Egy panaszos beadványában arról írt, hogy öt éve társaságuk zöld szám szolgáltatást rendelt meg a Matáv Rt.-től. A szerződésben a szolgáltató vállalta, hogy külön díj felszámítása nélkül, havonta hívószámlistát biztosít társaságuknak. A szolgáltató

azonban az adatvédelmi biztos ajánlására hivatkozva nem küldi a bejövő hívások listáját. Véleménye szerint az adatvédelmi biztos ajánlása nem jogforrás, azt nem lehet törvényi előírásnak tekinteni egy érvényes szerződéssel szemben. A jelenleg is működő zöld számot egy mobilszámra irányították, ahol éjjel-nappal zaklatja valaki. Életveszélyesen megfenyegették, de a rendőrség nem indított eljárást. A Matáv Rt.-től kérte, tiltsák le az általa megjelölt időben érkező hívásokat. Jelenleg a kolléganőjét zaklatják, de nem tudják hogyan sikerülni a zaklatónak megszerezni a telefonszámát. Kérte ismertesse a biztos a kifogásolt adatkezelési anomáliákra vonatkozó törvényi szabályozást.

A biztos már az előző években is felhívta az érintettek figyelmét arra, hogy a bejövő hívások listáját a szolgáltató nem továbbíthatja a hívott félnek. 2001. december 23-tól hatályos a hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény, amely – a korábbi szabályozással megegyezően – kötelezi a szolgáltatót az adat- és titokvédelmi szabályok betartására. A távközlési szolgáltatók a szolgáltatással, illetve hálózatuk üzemeltetésével kapcsolatban tudomásukra jutott adatokat, információkat bizalmasan kezelik, s azokat – a kifejezett törvényi kötelezés esetét kivéve – nem szolgáltatathatják ki.

A Htv. 58. § (3) bekezdése is csak az életet, a testi épséget, a vagyont veszélyeztető fenyegetés, zsarolás esetén jelenthet megoldást, mert a nyomozóhatóság a használó írásbeli kérelmére csak ezekben az esetekben ismerheti meg a használó birtokában lévő készüléken folytatott telefonbeszélgetés tartalmát, illetőleg a beszélgetést folytatók személyét a kérelemben foglalt időhatáron belül. Lehetőséget biztosít a törvény az ismertetett tényállások esetében a beszélgetés technikai eszközzel való rögzítésére is. (80/A/2002, 166/A/2002)

Egy polgár a Westel Mobil Távközlési Rt. gödöllői üzletében – vásárlás közben – meglepetéssel tapasztalta, hogy a nevére 2001 májusában valaki már vásárolt egy készüléket. Szerette volna megtudni ki használta fel az adatait, és szívesen megismerte volna az „előző telefonszámát” is, de a szolgáltató adatvédelmi okokra hivatkozva elzárkózott a személyes adatok közlésétől.

A biztos válaszában a következőkről tájékoztatta a panaszost:

„A távközlési adatok személyes adatoknak minősülnek. Az Avtv. 11-12. §-a értelmében az érintett kérelmére az adatkezelő köteles tájékoztatást adni az általa kezelt személyes adatokról. Az Ön esetében ez azt jelenti, hogy a szolgáltató köteles Önnel közölni a nyilvántartásában szereplő személyes adatait. A szerződésről fénymásolatot is kérhet, kapcsolási számát is jogosult megismerni. Az Ön nevében szerződő személy kielégítő büntetőeljárás keretében lehet felderíteni, hiszen a szolgáltató nyilvántartása szerint Ön a szerződő fél.” (328/A/2002)

Egy beadványban az érintett azt panaszolta, hogy a Hírközlési Felügyelet 2001. október 20-a óta nem válaszolt arra a levelére, melyben sérelmezte a Pannon GSM Távközlési Rt.-t adatkezelési gyakorlatát.

A biztos már ismerte a felügyelethez küldött beadványt, mert azt a felügyelet igazgatója 2001 decemberében állásfoglalást kérő leveléhez másolatban mellékelte. A biztos

tájékoztatta az igazgatót az igazolványok fénymásolásának adatvédelmi vonatkozásairól és álláspontjáról. A felügyelet területileg illetékes hivatalának igazgatója hatósági ellenőrzési jogkörében eljárva ellenőrzést tartott a mobilszolgáltatóknál. Az ellenőrzés befejezését követően a biztos kért tájékoztatást a vizsgálat eredményéről, melyet július 26-án ismerhetett meg. Alkotmányossági és adatvédelmi szempontból egyaránt kiemelkedő jelentőségűnek minősítette az ügyet a felügyelet igazgatója, ezért a vizsgálatot kiterjesztette a V.R.A.M. Távközlési Rt.-re és a Westel Mobil Távközlési Rt.-re is. Tapasztalatuk szerint a vevők személyazonosító igazolványainak fénymásolása általánosan elterjedt azzal a különbséggel, hogy erről egyedül a Westel Mobil Távközlési Rt. tájékoztatta előre az ügyfeleket az előfizetői blanketta-szerződés 1. sz. mellékletében.

A fenti tényállás alapján a Hírközlési Területi Hivatal budapesti irodája 2002. június 24-én kelt határozatában arra kötelezte az érintett szolgáltatókat, hogy az ügyfelek személyazonosságának megállapítása céljából csak és kizárólag az ő előzetes, egyértelmű és kifejezetten ehhez való hozzájárulásukkal készítsenek olyan fénymásolatot, amelyet a továbbiakban a velük megkötött szerződés mellékleteként tárolnak. A hivatkozott határozat kiemeli azt is, hogy az ügyfélnek ez a hozzájárulása nem előfeltétele a vele való szerződéskötésnek, a szolgáltatás igényléséhez ilyen további feltételt csak jogszabály írhat elő, belső szervezeti intézkedés (utasítás) nem. Az önkéntesség garanciájaként a hozzájárulás tényét a szerződésben írásban külön rögzíteni kell, az ügyfélszolgálatokon pedig biztosítani kell az erről való megfelelő tájékoztatást. A biztosnak még nincs hivatalos tudomása arról, hogy a határozatok időközben jogerőre emelkedtek-e, vagy az érintett szolgáltatók éltek-e fellebbezési jogukkal. (548/A/2002)

Internet

Az internettel kapcsolatos ügyek száma a 2002-es évben kis mértékben ugyan, de csökkent. Az alig több mint 20 ügy meglehetősen változatos képet mutat, noha állandósulni látszik néhány alapvető kérdéskör. Még mindig az e-mailben küldött kéretlen üzleti ajánlatok, valamint a weblapokkal és internet szolgáltatókkal kapcsolatos észrevételek, panaszok alkotják az ügyek legnagyobb részét. Természetes egészen új problémák is felmerültek, amelyek az internet egyre szélesebb körű felhasználásának eredményeként jelentkeztek.

Az információs társadalom magyarországi fejlődésében nagy jelentőségűnek tekinthető a 2001-ben kiadott adatvédelmi biztosi ajánlás, amely számos – jogi szabályozást nélkülöző – területen igyekezett iránytűként utat mutatni. A világháló olyan globális információs rendszer, amely az országhatárokat átlépve bárki számára hozzáférhető hatalmas adatmennyiséget és információt tárol és közvetít. Éppen a globalitása, és nyilvánossága hordozza magában a legnagyobb veszélyt, hiszen adatvédelmi és adatbiztonsági szempontból sérülékeny és ingatag. Az internet használatának ugrásszerű elterjedésével és rohamos fejlődésével a jogalkotás nehezen tart lépést, ami a gyakorlat elé is komoly akadályokat gördít. Az ajánlás ezt a fokozatosan növekvő, a jogalkotás és a fejlődő informatika közti szakadékot hivatott betölteni.

A 2002-es évben az ügyek lassan csökkenő száma arra utal, hogy megindult a kezdeti jogszabályi rendezetlenség felszámolása, és az internet egyes szereplői (a szolgáltatók, a felhasználók és a weblapok üzemeltetői) igyekeznek a sérülékeny magánszférát védeni a jogsértésektől úgy, hogy közben érvényesüljön az internet korlátlanúsága, és a kommunikáció szabadsága is.

Az adatvédelmi biztosi ajánlása szellemében született meg, és lépett 2002 januárjában hatályba az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (a továbbiakban Ekt.), amely megteremtette a kéretlen üzleti célú üzenetek (spam) jogi kereteit. A törvény a lehetséges megoldások közül az utólagos tiltakozás jogát elvetve az érintett előzetes hozzájárulását követeli meg reklám e-mailen történő küldéséhez. Az Ekt. további előrelépése, hogy szabályozza az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás körében kötelező adatszolgáltatást is. A törvény egy minimum adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő, melynek alapján a szolgáltató köteles elektronikus úton közvetlenül és folyamatosan, könnyen hozzáférhető módon, magyar nyelven közzétenni például a nevét (képviselője nevét), lakcímét (székhelyét, telephelyét), elérhetőségeit, különösen az igénybe vevőkkel való kapcsolattartásra szolgáló, rendszeresen használt elektronikus levelezési címét. Rendelkezéseket tartalmaz a törvény az elektronikus úton kötött szerződésekre is, amelyek a szerződéskötési szabadság új dimenzióit nyitják meg.

Egy panaszos kifogásolta, hogy egy weblap vendégkönyvébe bejegyzést tett, ezután e-mailben egy számára ismeretlen szolgáltató kereste meg direkt marketing ajánlattal. A szolgáltató külföldi illetékességére tekintettel különösen érdekes kérdés, milyen jogi lehetőségek vannak az efféle

spam-ek kivédésére.

Az Ekt. az érintett előzetes hozzájárulását követeli meg a reklámok e-mailben való küldéséhez. A felhasználó azonban az esetek nagy többségében kiszolgáltató az internet határok nélküli, nemzetközi jellege miatt. Ha a szolgáltató nem Magyarországon működik, és az adatokat az érintett kérelmére sem törli, az érintett jogait aránytalanul nehezen tudja érvényesíteni. Hiába van számos országban a hazaihoz hasonló szabályozás, a szerver „semleges” országban történő elhelyezésével ez könnyen megkerülhető. A probléma csak nemzetközi szinten rendezhető. (536/A/2002)

Az idei évben is előfordult, hogy a levelezőrendszer hibás beállításai miatt egy információs hetilap a hirdetés lejártáról szóló felhívást valamennyi címzettnek úgy küldte el e-mailben, hogy az összes címzett e-mail címe megjelent. Azután a panaszos folyamatosan kéretlen üzleti célú üzeneteket kapott. A biztos állásfoglalásában közölte, hogy az e-mail címek felhasználása spam-küldés céljára nem volt jogszerű. Az Ekt. alapján a panaszosnak küldött spam-ek az információs társadalommal összefüggő szolgáltatás felhasználásával küldött reklámok, melyek csak az igénybe vevő egyértelmű, előzetes hozzájárulásával küldhető elektronikus úton, levelezés során. Az adatvédelmi biztos felszólította az információs hetilapot, hogy adatkezelési gyakorlatát módosítsa; a hetilap főszerkesztője az állásfoglalást elfogadta. (63/A/2002)

Az internetes honlapok üzemeltetőivel szemben továbbra is érkeznek olyan beadványok, amelyekben a panaszosok a regisztráció során kért adatok körét kifogásolják. Az adatokat gyakran a célhozkötöttség elvét figyelmen kívül hagyva, nem az Avtv. rendelkezéseinek megfelelően kérik a szolgáltatók. További hiányosság, hogy sok esetben az adatvédelmi tájékoztatást elmulasztják megjeleníteni a honlapon, vagy nem megfelelő tájékoztatást nyújtanak az adatkezelésükről, így az adatszolgáltatás önkéntessége kételyeket vethet fel. Az érintett hozzájárulása a kívánságának önkéntes, határozott és tájékozott kinyilvánítása, mellyel beleegyezését fejezi ki az őt érintő személyes adatok kezelésébe. A szükséges tájékoztatás elmulasztásával az érintett a hozzájárulását nem tudja megfelelően kinyilvánítani, hiszen bizonyos információknak nincsen birtokában.

Egy honlapon a regisztráció során személyes adatok széles körét kéri az érintettektől, az adatkezelés célja egy kutatásban való részvétel. Személyes adat mindenekelőtt a regisztrációhoz szükséges e-mail cím, a telefonszám, de személyes adatnak minősülnek az egyes kötelezően megválaszolandó kérdésekre adott válaszok, így az internet-használattal kapcsolatos szokásokra, a leggyakrabban látogatott honlapokra, nemre, életkorra, iskolai végzettségre, munkahely típusára vonatkozó adatok is. A honlapon nem egyértelműen van feltüntetve az adatkezelés célja, noha adatvédelmi elveket rögzít a weblap. Ezek között szerepel a kérdőívekre adott válaszok sorsa, de a kötelezően regisztrált adatok sorsa nem egyértelmű.

Az ügyben kifogásolható az is, hogy a regisztráció során az e-mail cím, a bejelentkezés során a login-név megadásában egy legördülő lista segíti a honlap olvasóit, mely az első betű, vagy betűk beírását követően felkínálja az azonos betűvel, betűkkel kezdődő e-mail címek, illetve bejelentkezési nevek közötti választás lehetőségét. Ezáltal a honlap olvasója tudomást szerezhet más személyek e-mail címéről, illetve bejelentkezési nevéről, ezzel együtt arról, hogy az érintett regisztrálta magát a honlapon és részt vesz kutatásokban.

A panaszos azt is kifogásolta, hogy regisztrációját követően hónapokig nem hívták meg kutatásban való részvételre, ezt követően tagságát megszüntette, majd újból regisztrálta magát, ismét eredménytelenül. A honlapon történő adatkezelés csak az ott megjelölt célokat szolgálhatja, vagyis piac- és közvélemény kutatások szervezését. Amennyiben ez a cél nem valósul meg, akár általánosságban, valamennyi érintett vonatkozásában, akár egyes érintettek vonatkozásában, az adatokat törölni kell. Az adatkezelés céljának megszűnéséről és a törlésről az érintetteket tájékoztatni kell. A biztos felhívta a honlap üzemeltetőjét, hogy az adatkezelési gyakorlatukat az állásfoglalásnak megfelelően módosítsák. (578/A/2002)

Egy weblap felkeresésével a látogatók nyereményjátékon vehettek részt. A játékban való részvételhez regisztrálniuk kell magukat. A panaszos kifogásolta, hogy számos olyan adat megadása kötelező (iskolai végzettség, nettó jövedelem), melyek a honlapon megjelölt cél megvalósulásához nem szükségesek. Az adatok kezelésének céljáról és módjáról nem szerepel tájékoztatás. A felhasználókat extra nyeremény reményében arra ösztönzik, hogy ismerőseik e-mail címét is adják meg. Az adatvédelmi biztos felhívta a honlapot üzemeltető gazdasági társaságot, hogy fokozottan ügyeljenek a személyes adatok védelméhez való jog érvényesülésére, pontosan határozzák meg az adatkezelés célját, ezzel biztosítva a felhasználók tájékozott, határozott és önkéntes hozzájárulását az adataik megadásához. Az ismerőseik e-mail címének felvétele szintén csak az érintett hozzájárulásával jogszerű. A biztos a továbbiakban felszólította az üzemeltetőt, hogy az Avtv. alapján köteles az adatvédelmi nyilvántartásba bejelentkezni. (660/A/2001)

A panaszos azzal a kérdéssel fordult az adatvédelmi biztoshoz, hogy adatvédelmi szempontból jogszerű-e az internetes szolgáltató magatartása, amikor a jelszó-émlékeztetőt úgy küldi el az e-mail címre, hogy elegendő az e-mail cím megadása és a szolgáltató az adatokat ide küldi el. Aggályait fejezte ki a panaszos azzal kapcsolatban, hogy bármilyen tetszőleges e-mail cím megadásával bárki hozzájuthat a szolgáltatás igénybevételéhez szükséges jelszóhoz és azonosítóhoz.

A web-oldal felhasználójának azonosítója és jelszava személyes adat, tehát ezt csak az érintettnek adhatja ki, másnak csak az érintett hozzájárulásával. Ezek a személyes adatok azonban csak akkor

juthatnak illetéktelen személyekhez, ha azok az érintett e-mailjeihez hozzáférhetnek. Ez azonban már nem a szolgáltató felelőssége. Mindazoknak, akik az internetet használják, figyelembe kell venniük azt, hogy egy olyan közegbe lépnek, ahol magánszférájuk kevésbé védett, a szolgáltató pedig természetesen köteles tiszteletben tartani a személyes adatok védelméhez való jogot. A panaszos által sérelmezett adatkezelés nem volt jogellenes, a honlap a felhasználók adatait a vizsgálat szerint az Avtv.-nek megfelelően kezeli. (525/A/2002)

Az internet nyújtotta nyilvánosság új lehetőségeit fokozatosan fedezik fel az állami intézmények, közhivatalok is, akik évről évre gazdagítják a weblapok számát, biztosítva ezáltal az állampolgárok gyors információkhoz jutását. A köz számára hasznos információkhoz való hozzáférés is magában hordozza a világháló veszélyeit, az interneten bármilyen adatbázist megtalál a felhasználó, de az adatok pontossága, hitelessége olykor megkérdőjelezhető, az információáradat pedig magánszemélyek érdekeit is sértheti. A közérdeklődésre szánt adatokat is úgy kell a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tenni, hogy a személyes adatok védelméhez való jog ne sérüljön.

A Fővárosi Bíróság honlapot működtet, melyen az illetékességi területén működő bíróságok tárgyalási jegyzékeit megtekinthetők. A panaszos kifogásolta, hogy a honlapon közzéteszik a tárgyalások napját és az ügyben érintettek nevét, feltüntetve azt is, hogy az ügyben alperesként, vagy felperesként, illetve büntetőügyben milyen minőségben szerepel. Ebben a „*tárgyalási naptárban*” nemcsak tárgyalótermenként lehet megtekinteni az adott napi tárgyalások listáját, hanem keresni lehet ügyszám, időpont, alperes, felperes, illetve a terhelt neve alapján is. Az internet nyilvánossága azonban más dimenzióba helyezte a bírósági tárgyalás nyilvánosságát. Az adatvédelmi biztos megkereséssel fordult a bíróság elnökéhez, aki a felvetett kérdésekkel egyetértett, és a megfelelő intézkedéseket fogantatosította. A bíróság a tájékoztatási cél biztosítása mellett – az eljárásban résztvevők magánszférájának védelme érdekében – a tárgyalási jegyzéken az érintettek nevét törölte. Így a jövőben a tárgyalási jegyzék az ügyszámot, tárgyalás helyét és idejét, az eljáró bíró nevét és az ügy tárgyának megjelölését tartalmazza. (79/A/2002)

Egy másik beadványban a panaszos sérelmezte, hogy egy szervezet honlapján Tolna megyei bírósági végzések vannak. A honlap üzemeltetője a végzéseket oly módon tette közzé, hogy azok nem teljes mértékben egyeznek meg az eredeti okiratokkal, és azokon a panaszos teljes neve – hozzájárulása nélkül – megjelent. Az adatvédelmi biztos megállapította, hogy a honlapot működtető szervezetnek nincsen törvényi felhatalmazása arra, hogy személyes adatokat nyilvánosságra hozzon, és bírósági határozatokat közöljön úgy, hogy a perben résztvevők személye beazonosítható legyen. A bíróság a felek közti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el, a bíróság a határozatát nyilvánosan hirdeti ki. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 218. § (3) bekezdése szerint a határozat kihirdetése a rendelkező rész felolvasásából és az indokok rövid ismertetéséből áll. A cél azonban nem a felek nyilvános pellengérré állítása, hanem a bíróság határozatának az érdekeltek tudomására való hozása.

Az érdemi állásfoglalást megkapta a honlapot működtető szervezet is, az adatvédelmi

biztos felszólította a szervezetet, hogy szüntesse meg a személyes adatok jogellenes kezelését, és a jogeseteket oly módon tegye közzé internetes honlapján, hogy azokban a felek ne legyenek beazonosíthatók. (642/A/2002)

2001-ben indult program alapján az összes internetes hozzáférési lehetőséggel rendelkező közoktatási intézmény köteles a működésével kapcsolatos tájékoztató adatokat az Írisz-Sulinet Programiroda által létrehozott internetes felületen megjeleníteni. A kötelezettséget a 20/1997. (II. 13.) kormányrendelet alapozta meg a közoktatási intézmények számára. A kötelezettségnek akkor tesz eleget a szerv, ha a dolgozók nevét és – hozzájárulásukkal – iskolai végzettségüket is feltüntetik a honlapon.

Az Avtv. szerint személyes adatot csak akkor lehet nyilvánosságra hozni, ha törvény ezt elrendeli, vagy az érintett ehhez hozzájárul. Személyes adat kötelező nyilvánosságra hozatalának elrendelésére tehát alacsonyabb szintű jogforrás (például kormányrendelet) nem alkalmas. A közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) azonban felhatalmazást ad az adatok nyilvánosságra hozatalára, a 3. § szerint a közalkalmazottak nevét bárki megismerheti. A közalkalmazottak iskolai végzettségének és szakképzettségének nyilvánosságra hozatalára a Kjt. alapján nincs felhatalmazás, így azokat csak az érintettek hozzájárulásával lehet megjeleníteni a honlapon. (71/A/2002)

Évről évre visszatérő panasz a munkahelyi számítógépen folytatott levelezés, illetve internet használat kérdése: vajon van-e joga a munkáltatónak betekinteni az e-mailekbe és a látogatott web-oldalak listájába. Az adatvédelmi biztos tájékoztatta a panaszost, hogy a korábbi évek állásfoglalásainak megfelelően az internet magáncélú használatára ugyanazok az alapelvek vonatkoznak, mint az e-mail használatra.

Hitelintézetek adatkezelése

A pénzügyi szféra adatkezelői közül a legtöbb állampolgári panasz a hitelintézetek adatkezelésével összefüggésben érkezik az Adatvédelmi Biztos Irodájához. Az állampolgári bejelentéseken túl – melyeknek a száma évről-évre közel azonos – azonban jelentős számú konzultációs beadványról is be kell számolnunk. Ezen egyeztetések egy része a bankszektor irányából indul, azzal a céllal, hogy valamely új termékkel vagy szolgáltatással kapcsolatos adatkezelési rendszer bevezetése előtt az adatvédelmi biztos foglaljon állást annak adatvédelmi kérdéseiről. Másrészt a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletétől is érkeznek megkeresések az Adatvédelmi Biztos Irodájába olyan kérdésekben, ahol a felügyelet és az adott ügyben érintett hitelintézet álláspontja adatvédelmi tárgykörben lényegesen eltér egymástól. A felügyelet és az Adatvédelmi Biztos Irodája állandó munkakapcsolatban áll egymással és együttműködik annak érdekében, hogy a bankszektorban a lakossági ügyfélkörre vonatkozóan az adatvédelmi követelmények magas szinten érvényesüljenek.

Ebben az évben az adatvédelmi biztos jelentős eredményeket ért el, melyek közül talán a legfontosabb az, hogy fellépésének köszönhetően a már meglévő negatív listás lakossági hitelinformációs rendszer kibővítésére tett kísérlet nem járt sikerrel. A Pénzügyminisztérium, az Igazságügyi Minisztérium, a Magyar Bankszövetség, és a

Magyar Nemzeti Bank, valamint a felügyelet vezetőivel folytatott szakmai konzultáción az adatvédelmi biztos határozottan ellenezte a pozitív listás adós-nyilvántartási rendszer felállítását. Ennek értelmében nemcsak a minimálbért meghaladó 90 napon túli késedelmes tartozásokról vezetne a bankszektor központi nyilvántartást, hanem minden egyes hitelszerződés teljes adattartalma az adósnyilvántartásba kerülne. Hangsúlyozta, hogy a javasolt szabályozás a személyes adatok védelméhez való jog korlátozásának feltételeit – szükségesség, arányosság, a cél elérésére való alkalmasság – nem elégíti ki. A központi hitelinformációs rendszert legfeljebb azok adataival indokolt kibővíteni, akik korábbi hitelkérelmük kapcsán hamis adatokat szolgáltattak, vagy más hasonló visszaéléseket követtek el, de az ő esetükben is megfelelő adatvédelmi garanciákra lenne szükség. A biztos hivatkozott a francia adatvédelmi biztos 2000. évi beszámolójára is, mely kétséges teszi a pozitív listás rendszer hatékonyságát, és felhívja arra a veszélyre a figyelmet, hogy a pozitív lista nagyobb teret enged a célhoz kötöttségi elv megsértésének, mivel a benne lévő információk nagy száma és gazdagsága komoly kísértés a más célra történő felhasználásra.

Sikerként könyvelhető el a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének néhány olyan határozata is, mely – az adatvédelmi biztos állásfoglalásait megerősítve – az ügyben érintett hitelintézeteket adatkezelési gyakorlatuk megváltoztatására szólítja fel. Ilyen felügyeleti döntés született az elutasított ügyfelek nyilvántartásával, illetve az adóazonosító jel használatával összefüggésben.

A legtöbb nehézséget továbbra is a hitelintézetek által igényelhető adatkör meghatározása jelenti, melynek minden esetben a bank üzleti kockázatával kell arányban állnia.

Több állampolgári bejelentés is érkezett a CIB Bank Rt. által használt adatlap adattartalmával kapcsolatban, mely *Kötelező adatok* és *Egyéb adatok* című részekből állt. Az ügyfelek mobiltelefon számát, fax számát, e-mail címét a hitelintézet az ügyfelekkel történő kapcsolattartás érdekében kívánta megismerni. A biztos véleménye szerint ezeket az adatokat a hitelintézet csak az ügyfelek önkéntes hozzájárulása alapján kezelheti, ezért felszólította a bank vezetését, hogy ezen adatkört helyezze át a *Kötelező adatkörből* az *Egyéb adatok* című részbe. Az *Egyéb adatok*nál szereplő kérdések célja a bank ügyfelei igényének felmérése volt termékfejlesztés elősegítése érdekében. Tekintettel arra, hogy a hitelintézet az egyéb adatok vonatkozásában adatszolgáltatási kötelezettséget ügyfeleivel szemben nem fogalmazott meg, ezért a kérdőíven szereplő személyes adatok kezelését a biztos nem kifogásolta. Elképzelhetőnek tartott volna azonban egy olyan megoldást is, mely szerint a hitelintézet az *Egyéb adatok*at elkülönített adatlapon kéri személyazonosításra alkalmatlan formában. A bank vezetése ígéretet tett, hogy a jövőben az ügyféladatok bekérése során a biztos ajánlásainak figyelembevételével fognak eljárni. (98/A/2002)

Egy másik ügyben a panaszos azt kifogásolta, hogy az „*Adatlap személyi kölcsön igényléshez*” című nyomtatványon a leendő ügyfeleknek meg kell

adniuk adóigazolványuk számát. A személyi kölcsön szerződés tartalmazza az ügyfél adóazonosító jelét. Az adatlapon a házastárs/élettárs személyes adataira vonatkozó kérdések is szerepelnek, noha az adatlapot csak a hitelígénylő írja alá. Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény szerint a magánszemély az adóazonosító jelét csak abban az esetben köteles közölni a hitelintézettel, ha az olyan kifizetést teljesít, amelynek alapján a magánszemélynek adófizetési kötelezettsége keletkezik, és azzal összefüggésben a törvény adatszolgáltatási kötelezettséget ír elő. Az adóazonosító jel általános körű alkalmazása a bank ügyfél-azonosítási rendszerében sérti az állampolgárok alkotmányban biztosított információs önrendelkezési jogát. A biztos álláspontját a felügyelet elnöke is megerősítette. A hitelintézet által követett gyakorlat – az adóazonosító jel nélkül nem fogadják be és nem bírálják el a hitelkérelmeket – nem felel meg a jogszabályoknak, ugyanis a kérelmezőt a hozzájárulás megtagadása miatt kifejezett hátrány éri. A felügyelet felszólította az ügyben érintett pénzügyi szolgáltatót, hogy nyilvántartásából az adóazonosító jelet törölje. (129/A/2002)

A hitelügyintézés során az ügyfelek személyes adatok védelméhez való joga egyéb módon is sérelmet szenvedhet. A hitelintézetek adatkezelési gyakorlatát általánosságban jellemzi, hogy nem adnak felvilágosítást a hitelkérelem elutasításának indokairól. Az adatvédelmi biztos szerint az ügyfélnek joga van megismerni a személyes adataiból levont hitelbírálati eredményt, önmagában a hitelképtelenség tényének közlésével a hitelintézet nem tesz eleget az adatkezelőket terhelő tájékoztatási kötelezettségének.

A biztos e tárgykörben is konzultációt kezdeményezett a Felügyelet elnökével, aki arról tájékoztatta, hogy a hitelintézetektől elvárható magatartásnak azt tartaná, hogy – az elutasított kérelmező kifejezett kérése esetén – olyan terjedelemben és oly módon közöljék a kérelmezővel az elutasítás okát, hogy az ne sértse saját méltányolható érdekeiket, de a lehető legnagyobb mértékben elégítsék ki a kérelmezők informálódáshoz fűződő érdekét. (Az állásfoglalást lásd a Mellékletben.) (499/A/2002)

Minden évben szembesülnünk kell azzal a ténnyel, hogy a hitelintézetek törvényi felhatalmazás hiányában is nyilvántartják – termékfejlesztéshez szükséges statisztikák készítése céljából – elutasított ügyfelek személyes adatait. E tárgyban is osztotta a felügyelet elnöke az adatvédelmi biztos véleményét, kimondva, hogy az elutasított kérelmezők adatainak őrzése és használata az adatvédelmi törvény célhoz kötöttségi szabályába ütközik. Megnyugtató megoldás azonban az lenne, ha a Hpt. a biztosítási törvényhez hasonlóan rendezné e kérdést, vagyis, ha a jogviszony bármely okból nem jön létre, az ügyfél által rendelkezésre bocsátott adatokat a pénzügyi szolgáltatónak automatikusan törölnie kellene nyilvántartásából. (Az állásfoglalást lásd a Mellékletben.) (129/A/2002)

A hitelintézet és az ügyfél közötti bizalmi viszony központi eleme a banktitok, melynek megőrzése a hitelintézet törvényi kötelezettsége. Nem jelenti azonban a banktitok sérelmét a központi hitelinformációs rendszernek, illetve e rendszerből a hiteladat-szolgáltatónak történő adatszolgáltatás. Az adósnylvántartás törvényi felhatalmazás alapján működő információs rendszer, mely szigorú garanciális szabályokat tartalmaz a személyes adatok védelmére.

A hiteladat-szolgáltató a nem fizető hiteladós adatait a rendszer számára csak abban az esetben továbbíthatja, ha az adós a szerződésben vállalt kötelezettségeinek kilencven napot meghaladóan, összecsúszásában pedig a minimálbért meghaladóan nem tesz eleget. Jogértelmezési nehézségek kiküszöbölése érdekében a biztos ügy foglalt állást, hogy akkor értelmezzük helyesen ezen törvényi szakaszt, ha az adattovábbításhoz a két feltétel (jelentési küszöbérték átlépése, mulasztási késedelem meghaladja a 90 napot) együttes fennállását követeljük meg. A két feltétel együttes fennállásáról van szó, nem pedig együttes bekövetkezéséről, hiszen az esetek jelentős részében a két feltétel különböző időpontokban jön létre. Önmagában az a tény, hogy a hitelintézet monitoring rendszerében első lépésben az adósi késedelem időtartamát figyeli – összeghatártól függetlenül – nem kifogásolható, ha az ellenőrzés, értékelés ezen szakasza alapján a központi hitelinformációs rendszernek adatokat nem továbbítanak. (773/K/2002)

Banktitoknak minősülő ügyféladatok továbbításáról van szó abban az esetben is, amikor vegyes tevékenységű vállalatcsoport cégei között adatcsere történik. Az ügyféladatok közös rendelkezésre bocsátását mind az adatvédelmi törvény, mind pedig az ágazati törvény korlátozza. Az adatvédelmi biztoshoz több olyan panasz is érkezett, melyben a beadványozók azt kifogásolták, hogy egy bankcsoportot alkotó cégektől levelet kaptak, amelyben tájékoztatták őket, hogy a jövőben a bankcsoport más tagjai által nyújtott szolgáltatásokat is fel szeretnék számukra ajánlani. Ennek érdekében felszólították ügyfeleiket, hogy amennyiben nem járulnak hozzá személyes adataik marketing célú továbbításához a bankcsoport tagjai számára, 30 napon belül letiltó nyilatkozatukat juttassák el az adott vállalkozás címére.

A biztos ügy foglalt állást, hogy harmadik személynek minősül a hitelintézet és az ügyfél viszonyában a bankcsoport többi tagja. Az ügyféladatok marketing célú továbbítására a Hpt. a bankcsoporton belül sem ad lehetőséget. A Hpt. alapján a banktitok átadása akkor jogszerű, ha a bank rendelkezik az ügyfél közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt hozzájáruló nyilatkozatával. Az Avtv. alapján az adattovábbítás feltétele az érintett személy kifejezett önkéntes beleegyezése, tehát ha az ügyfél a bank felhívására – jelen esetben 30 napon belül – nem nyilatkozik, hallgatása nem tekinthető beleegyezésnek. (Az állásfoglalást lásd a Mellékletben) (669/A/2002)

Biztosítók adatkezelése

A biztosítók lakossági ügyfeleinek adatkezelését az adatvédelmi biztos 2002-ben is több alkalommal vizsgálta. A vizsgálatok irányát és jellegét – az elmúlt évekhez hasonlóan – az Adatvédelmi Biztos Irodájába érkező állampolgári bejelentések határozták meg. Ezen indítványok száma 2001-hez képest lényegében nem változott, a pénzügyi szektor adatkezelését véve alapul a biztosítók adatkezelését kifogásoló beadványok aránya nem növekedett, továbbra is érvényesül az a tendencia, hogy az állampolgárok a hitelintézetek adatkezelésére érzékenyebben reagálnak.

A biztosítóintézetek adatkezelési gyakorlatát sérelmező indítványok egyik csoportjánál arra a kérdésre kerestük a választ, hogy milyen ügyfeladatokhoz férhetnek hozzá a biztosítók; hol húzható meg az a határvonal, melynél a pénzügyi szolgáltató részére biztosított az üzletmenethez szükséges információ, és az ügyfél személyes adatainak védelméhez fűződő alkotmányos joga is érvényesül.

Egyéni vállalkozó az adatvédelmi biztoshoz eljuttatott levelében azt kifogásolta, hogy a biztosító munkatársa az ügyintézés során a vállalkozói igazolványában szereplő adatait rögzítette, továbbá a bérgepkocsi igénybejelentéshez mellékelnie kellett előző évi adóbevallását, munkaszerződését is. A biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 1995. évi XCVI. törvény (a továbbiakban Bit.) meghatározza azokat az adatokat, melyeket a biztosító jogszerűen kezelhet, így többek között a károsult személyi adatait, valamint a biztosítási szerződéssel, létrejöttével, nyilvántartásával, a szolgáltatással összefüggő összes lényeges tényt és körülményt. A vállalkozói igazolványban szereplő személyes adatokat a biztosító tehát jogszerűen kezelhette. A biztos tájékoztatást kért a biztosító vezérigazgatójától arról, hogy milyen célból kezeli a biztosító a fenti dokumentációban szereplő személyes adatokat. A vezérigazgató válaszában kifejtette, hogy az adóbevallás a jövedelem igazolására szolgál, a munkaszerződés pedig azt bizonyítja, hogy a gépkocsi a károsult munkakörében nélkülözhetetlen, alkalmazási feltétel. A biztos – a célhoz kötött adatkezelés elvéből kiindulva – a biztosító igényét az adóbevallás, és a munkaszerződés teljes körű megismerésére nem tartotta indokoltnak. *(Az állásfoglalást lásd a Mellékletben.) (179/A/2001)*

Egy másik ügyben a panaszos arról tájékoztatta az Adatvédelmi Biztos Irodáját, hogy mivel nem járult hozzá személyi okmányainak fénymásolásához a biztosító elzárkózott a kártérítési összeg kifizetésétől. Az ügygel kapcsolatban a biztos szintén vizsgálatot indított, melynek során az adatkezelő arra hivatkozott, hogy a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 1994. évi XXIV. törvény, és a végrehajtásáról rendelkező 299/2001. (XII. 27.) Korm. rendelet alapján a biztosítókat azonosítási kötelezettség terheli. A felelősségbiztosítás alapján történő kárrendezés során a károsultat – akkor is, ha nem rendelkezik a kötelezett biztosítónál biztosítással – a kárrendezés idejére a biztosító ügyfelének kell tekinteni. Az adatvédelmi biztos azonban felhívta az ügyben érintett biztosító figyelmét, hogy a kormányrendelet szerint csak az ügyfél hozzájárulásával készíthet a pénzügyi szolgáltató

az ügyfél azonosítására szolgáló okmányairól másolatot. Erre való tekintettel a biztosító eljárási rendjét úgy módosította, hogy ha a károsult, illetve meghatalmazottja nem járul hozzá személyi okmányainak fénymásolásához, akkor azonosítási lapot kell kitöltenie. Az azonosítás a biztosító törvényi kötelezettsége, de annak formája közül a károsult választhat. (569/A/2002)

A biztosítási jogviszonyokban az ügyféladatok fokozott védelmet élveznek, hiszen biztosítási titok csak akkor adható ki harmadik személynek, ha a biztosító ügyfele vagy annak törvényes képviselője a kiszolgáltatható biztosítási titokkört pontosan megjelölve, erre vonatkozóan írásban felmentést ad. Ezen túl az adatszolgáltatás csak abban az esetben jogszerű, ha arra törvény hatalmazza fel az adatkezelőt. A biztosítók adatkezelési gyakorlatát érintő ügyek jelentős hányadában a biztos az adatátadás jogalapját vizsgálva általános érvényű megállapításokat tett, melyek hasonló esetekben segítséget nyújthatnak a jogalkalmazók számára.

Egy igen érdekes kérdést kellett megválaszolni a biztosnak, amikor a panaszos azt kifogásolta, hogy a biztosító társaság nem teljesítette a közúti közlekedési balesetével kapcsolatos kárrendezés során a balesetben érintett másik jármű kárfelvételi jegyzőkönyve alapján készített számítógépes javítási kalkuláció részletes adatainak a megismerésére irányuló kérelmét. A biztos megállapította, hogy a számítógépes javítási kalkuláció alapját képező kárfelvételi jegyzőkönyv személyes adatokat tartalmaz, még hozzá elsősorban a károsult személyes adatait. A számítógépes javítási kalkuláció azon adatai tehát, melyek kapcsolatba hozhatók a károsultnak a kárfelvételi jegyzőkönyvben szereplő személyes adataival, szintén a károsult személyes adatai. Felelősségbiztosítás esetén maga a biztosítási jogviszony hárompólusú. A biztosító a biztosítási esemény bekövetkezése után már nem csak a biztosított, hanem a károsult személyes adatait is kezeli. A biztosító szempontjából mind a biztosított, mind pedig a károsult harmadik személynek minősül a másik biztosítási titka tekintetében, ezért a biztos úgy foglalt állást, hogy a biztosító jogosan köti a károsult beleegyezéséhez a kalkuláció azon adatainak megismerését, melyek a károsult személyes adatainak minősülnek. (23/A/2002)

Egy másik ügyben az adattovábbítás címzettje az ellenérdekű fél ügyvédje volt, aki polgári peres eljárás keretében kívánta felhasználni a biztosítótól igényelt személyes adatokat (biztosítási jogviszony fennállásának időtartama adott kockázatviselési helyre, illetve a jogviszony megszüntetésének módja). Ezen adatok azonban a biztosítási titok fogalmába tartoznak. A polgári perrendtartás szóló 1952. évi III. törvény lehetőséget ad a felek számára az okirati bizonyításra. A 2000. január 1. napja után indult ügyekben azonban a bíróság más hatóságot, szervezetet valamely irat megküldésére csak akkor kereshet meg, ha annak kiadását a fél az adott szervtől közvetlenül nem kérheti, s annak a bíróság által történő beszerzése iránt kérelmet terjeszt elő. A jelen esetben az ellenérdekű fél ügyvédje – törvényi felhatalmazás hiányában,

valamint az érintett írásbeli hozzájárulásának hiányában – a biztosítótársaságtól a biztosítási titoknak minősülő adatok kiadását jogszerűen nem kérhette, a biztosítótársaság pedig az adatkérésének jogszerűen nem tehetett volna eleget. Ilyenkor a fél kérelmére a bíróság intézkedik a szükséges iratok/adatok beszerzéséről. (260/A/2002)

A Bit. 2002. január 1-jén hatályba lépett módosítása rendezi a biztosítási szektor ügymenetének kiszervezésére vonatkozó szabályait. Eszerint a biztosítótársaságok biztosítási tevékenységük valamely részének elvégzésére más gazdálkodó szervezetet bízhatnak meg. A törvény meghatározza azokat a tevékenységi köröket is, melyeket egyáltalán nem (például ügyfélszolgálati tevékenység), vagy csak a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének engedélyével lehet kiszervezni (például elektronikus adatfeldolgozás). Az ügymenet kiszervezésével összefüggésben a Bit. adatvédelmi részletszabályokat nem állapít meg, így vélhetően ez a hiányosság adatvédelmi problémákat fog a jövőben előidézni.

Áruküldők, direkt marketing cégek

Az elmúlt évben több panaszos kifogásolta, hogy egy közvetlen üzletszerző társaságtól annak ellenére kaptak küldeményeket, hogy kérték az adatkezelőtől adataik törlését. A társaság azt a tájékoztatást adta, hogy a törlési kérelemnek haladéktalanul eleget tesznek, azonban az adatfeldolgozónál postázás alatt lévő küldeményeket nem tudják visszavonni, így az érintettek azokat a törlést követően is megkapják. Az érintett társaságokkal folytatott konzultációt követően az adatvédelmi biztos leszögezte: nagy terjedelmű, több tízezer személyt érintő kampányok esetén elfogadható, hogy a törlési kérelem időpontjában az adatfeldolgozónál lévő küldeményeket megkapják az érintettek, azonban a törlés és az utolsó küldemény kézbesítése közötti időtartam egy hónapnál hosszabb nem lehet. Kisebb kampányok esetén ez az időtartam természetesen rövidebb.

Az elmúlt évekhez hasonlóan a 2002-ben érkezett direkt marketing tárgyú beadványok egy része még mindig a Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal (Központi Hivatal) adatszolgáltatását sérelmezi, illetve annak jogszerűségét kérdőjelezi meg. Ilyen esetekben a panaszosok részletes ismertetést kapnak a kérdés jogszabályi háttéréről illetve tájékoztatjuk őket a törvényben biztosított letiltási jogokról. (Többek között: 4/A/2002, 749/A/2002, 768/A/2002)

Bár a törvényi szabályozás már 2000 óta lehetővé teszi, mégis idén találoztunk először azzal a gyakorlattal, hogy a közvetlen üzletszerző cégek nem személyes adatokat kérnek a központi nyilvántartásból, hanem a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (Knyt.) 24. § (4) bekezdésében biztosította lehetőséggel élnek. E törvény szerint ugyanis – a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvénytől (Nytv.) eltérően – közvetlen üzletszerzés céljára nem lehet személyes adatot kérni, viszont a 24. § (4) bekezdése értelmében a kérelmező igényelheti, hogy kapcsolatfelvétel céljából a nyilvántartó az általa megjelölt személyt, személyi kört keresse meg, és tájékoztassa arról, hogy a kérelmezőt közvetlenül keresse meg, ha a kapcsolatot vele fel kívánja venni. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a Központi Hivatal a megkereső

direkt marketing cég kívánsága szerinti személyi körnek küldi el a cég nyomtatványát, reklámanyagát, azonban a hivatal a megkeresett polgárok adatait a cégnek nem továbbítja. Amennyiben valamely megkeresett személy érdeklődését felkeltette a kiadvány, úgy a továbbiakban már a direkt marketing céghez fordulhat, veheti fel a kapcsolatot, ekkor már mindenképpen az érintett saját elhatározásáról van szó, hiszen maga bocsátja a cég rendelkezésére az adatait. Ugyanakkor ez a törvény is biztosítja – 18. §-ának (1) bekezdésében – az érintetteknek az adatletiltás lehetőségét. Ez a gyakorlat üdvözlendő, és minél gyakrabban követendő lehetne, mivel jóval nagyobb mértékben segíti elő az állampolgárok információs önrendelkezési jogának érvényesülését, hiszen adataik csak a hozzájárulásukkal kerülnek közvetlen üzletszerző cég birtokába, és nem utólag értesülnek az adatátadásról. (190/A/2002, 744/A/2002, 796/A/2002)

Mivel a Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal több, az állampolgárok egy részét vagy egészét érintő adatbázist kezel, adatbiztonsági szempontból kifogásolható lenne az, ha egy polgár az egyik adatbázisra vonatkozó letiltást jelent be, akkor azt mindegyik adatbázisra vonatkozóan tekintsék. Az adatbázisok összekapcsolása adatvédelmi szempontból aggályosabb, mint az, ha az érintettnek külön-külön kell a letiltó nyilatkozatokat megtenni. Ez ugyan némi kényelmetlenséggel jár az állampolgárok számára, azonban a jogvédelem és jogérvényesítés szempontjából elfogadhatóbb megoldást nyújt.

Egyik beadványozó sérelmezte, hogy 1993-ban tett letiltó nyilatkozata ellenére ismét kapott a Központi Hivatal által postázott reklámanyagot, mely Renault autóhirdetést tartalmazott, a tájékoztató egyúttal utalt a Nytv. biztosította adatletiltás lehetőségére. Vizsgálatunk során kiderült, hogy az autókereskedés a Knyt. alapján kérte a panaszos megkeresését, ami jogszerű volt, hiszen erre vonatkozó letiltást az érintett még nem jelentett be, azonban a Központi Hivatal téves törvényi hivatkozást közölt tájékoztató szövegében. (744/A/2002)

Több esetben előfordult, hogy a panaszosok adatainak megszerzése jogszerű volt, tehát vagy a központi nyilvántartásból vagy egyéb forrásból (például: telefonkönyv) jutottak hozzá a direkt marketing cégek, azonban a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvényben (direkt marketing törvény) előírt tájékoztatás hiányos volt vagy hiányzott. A törvény 5. §-a az adatkezelő számára az adatok forrásának megjelölésén túl további tájékoztatási kötelezettséget is előír, az érintettet tájékoztatni kell az adatkezelés körülményeiről, illetőleg arról, hogy bármikor indokolás nélkül kérheti adatai törlését. A jelenlegi szabályozás csak úgy teszi lehetővé az érintett előzetes hozzájárulása nélküli adatszerzést, hogy azt azzal a garanciális elemmel ellensúlyozza, miszerint az érintett tájékoztatást kap adatai kezelésének körülményeiről, valamint biztosított számára adatai kezelésének megtiltása. Amennyiben a közvetlen üzletszerző cég ezt a tájékoztatást nem adja meg, adatkezelése ugyanúgy jogellenes, mintha az adatokat jogszerűtlenül szerezte volna meg. Az adatkezelők figyelmét ilyen esetekben felhívjuk a jogszerű gyakorlat betartására, az érintettek pedig tájékoztatjuk a jogellenes adatkezelés esetén számukra biztosított jogaikról. (Például: 140/A/2002, 552/A/2002)

Egy orvos beadványában leírta, hogy kifejezetten orvosokat megszólító reklámkiadványt kapott egy autókereskedéstől, és mivel doktori címét ritkán használja, ezért úgy vélte, gyógyszerészeti folyóirat előfizetőjeként az újság továbbította jogellenesen az adatait. A megkeresett autókereskedés arról tájékoztatott, hogy a panaszos adatait a telefonkönyvből szerezték. A 2002-es telefonkönyvben azonban a panaszos – élve a Htv. 62. § (1) bekezdés c) pontjában biztosított lehetőséggel – lakcímének házszám nélküli megjelölését kérte. Így tehát világos volt, hogy a kft. egy régebbi telefonkönyvet használt címlistája összeállításához, melyben valóban a panaszos neve mellett a pontos lakcíme, foglalkozása, és a dr. megjelölés is fel volt tüntetve. Mivel az adatvédelmi törvény az adatok minőségénél kimondja, hogy az adatoknak – többek között – időszerűnek kell lenniük, ezért az adatkezelőt felhívtuk, hogy a jövőben ügyeljenek adatbázisuk aktualizálására. Ugyanakkor a fent említett tájékoztatási kötelezettség betartására is felszólítottuk a társaságot. (357/A/2002)

Az év végén érkezett több beadvány és még folyik a vizsgálat abban az ügyben, melyben az állampolgárok az SOS Gyermekfalutól kaptak támogatásra felkérő kiadványokat. Az Nytv. a karitatív szervezetek részére nem biztosítja a központi adatbázisból történő adatigénylés lehetőségét, az csak a közvetlen üzletszerző, közvélemény- és piackutató cégek számára adott (az 1999. évi beszámolómban részletes foglalkoztunk a kérdéssel). Napirenden van az adatvédelmi törvény módosítása, melyben már – méltányolható igény alapján – a karitatív szervezetek számára is biztosított lenne e jog.

A Gyermekfalu által küldött levélben az szerepel, hogy az adatokat a CID Kft. igényelte a központi nyilvántartásból. Vizsgálatunk arra irányul, hogy feltárjuk, adatkezelés szempontjából milyen kapcsolatban áll egymással a két szervezet. (866/A/2002, 870/A/2002)

2001. december 23-án lépett hatályba a hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény (Htv.), melynek telefonos marketingre vonatkozó részével kapcsolatban néhány állásfoglalást kérő beadvány érkezett. A Htv. 64. §-a alapján a emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer csak akkor alkalmazható közvetlen üzletszerzésre, ha ehhez az előfizető előzetesen hozzájárult. A más módon történő megkereséshez nem szükséges előzetes hozzájárulás, azonban közvetlen üzletszerzés célját szolgáló közlemény telefonon vagy egyéb távközlési úton nem továbbítható annak az előfizetőnek, aki úgy nyilatkozott, hogy nem kíván semmilyen reklámanyagot. Mind a név- és lakcímadatok, mind a telefonszámok közvetlen üzletszerzési célú felhasználásnak van ugyanakkor egy, a Htv.-ben meghatározott korlátja. A törvény alapján a távközlési szolgáltató az előfizető kérésére köteles a telefonkönyvben feltüntetni, hogy az érintett személyes adatai nem használhatók fel közvetlen üzletszerzési célra. Amennyiben a telefonkönyvben ilyen jelzés szerepel, az érintett adatai sem a direkt marketing törvény sem a Htv. szerinti közvetlen üzletszerzésre nem használhatók fel. (497/A/2002, 555/A/2002)

Sajtó

Az Alkotmány biztosítja a sajtószabadságot, ez azonban nem abszolút jog, tekintettel kell lenni a többi alkotmányos alapjogra, így a személyes adatok védelméhez való jogra is, mely a sajtószabadságnak egy igen fontos korlátja. A sajtóorgánumoknak, újságíróknak munkájuk végzése során figyelemmel kell lenniük a személyiségi jogokra. Fontos, hogy a sajtószabadságot és a személyes adatok védelméhez való jogot ne egymással konkuráló jogként fogjuk fel. Az elmúlt években ezzel kapcsolatban számos előrelépés történt, azonban akad még javítani való a média személyiségi jogokhoz való viszonyulásában.

Ez év nyarán – egyes közéleti szerepet betöltő személyek titkosszolgálati múltjának feltárására hivatkozva – a médiában több, azonosítható személyre vonatkozó adat, tény, feltételezés kapott nyilvánosságot. Ezen adatok megszerzése, nyilvánosságra hozatala az adatvédelemre vonatkozó törvényi előírások megsértésével történt. Komoly aggodalomra ad okot az, hogy az érintett sajtóorgánumok a személyes adatok védelmének alkotmányos elvével szemben a politikai célzatú szenzációkeltést, a nagyobb példányszám elérését helyezték előtérbe. A politikai közélet szereplőinek titkosszolgálati múltjával kapcsolatos személyes adatok nyilvánosságra hozatala miatt az adatvédelmi biztos közleményt adott ki, mellyel mindazon – a személyes adatok védelmét súlyosan veszélyeztető – cselekménnyel szemben fel kívánt lépni, amelynek következtében a médiában jogellenesen kerültek nyilvánosságra személyes adatok. A biztos szükségesnek tartotta a közvélemény figyelmét felhívni arra, hogy egyes személyek állambiztonsági múltjának feltárására jelenleg csak az érintetteknek vagy az átvilágító bírónak van joguk. *(A közlemény és az országgyűlési vizsgálóbizottságok adatkezeléséről szóló ajánlás a Mellékletben olvasható.)*

Az adatvédelmi biztos médiára vonatkozó jogeseteinek nagy része a különféle személyes adatok nyilvánosságra hozásával kapcsolatos. Az egyes médiumokban való szereplés, szerepeltetés a nagy nyilvánosság miatt igen erős hatással van a személyiség társadalmi megítélésére, nem egyszer komoly problémákat okozva az egyén életében, ezért fokozott jelentősége van az adatvédelmi garanciáknak, ugyanakkor hangsúlyozni kell a szerkesztők, újságírók felelősségét. Néhány esetben a hivatalunkhoz forduló sérelmezték, hogy egyes műsorokban – politikai műsorokban, bűncselekményekkel kapcsolatos tudósításokban – gyermekeket szerepeltettek, akiknek sérültek személyiségi jogaik. A képmás személyes adat, így vonatkoznak rá az Avtv. rendelkezései, a képmáshoz való jogot ezen kívül a Ptk. is védi. Ha az érintett cselekvőképtelen, vagy korlátozottan cselekvőképes, az adatkezeléshez való hozzájárulást helyette törvényes képviselője adhatja meg. A gyermekek valamely műsorban való részvételéről, nyilvánosság elé állásáról általában szülei döntenek. Az, hogy a gyermek jogainak szempontjából megengedhető, elfogadható-e a médiában való szerepvállalás, olyan erkölcsi-etikai kérdéseket vet fel, melyeket a szülőknek, valamint a műsorok készítőinek kell megválaszolni, a jogi szabályozás nem feltétlenül tud megfelelő megoldást kínálni.

Az RTL Klub és a Magyar ATV műsorai több alkalommal, azonosíthatóan bemutattak egy emberölés miatt büntető-eljárás alatt álló fiatalos kislányt. A televízió és a sajtó fokozott figyelemmel kísérte az ügyet és

fejleményeit, és beszámoltak a gyermek cselekedetének okairól, a családi körülményekről. Egy beadványozó szerint a gyermeket a nyilvános szereplés folytán rossz hírbe hozták, gyilkosként emlegették és érzelmi kínzásnak tették ki azáltal, hogy a cselekmény nyilvános elmondására bírták rá. A kislány édesanyja a televíziós szereplésnél, vagyis a kislány személyes adatai nyilvánosságra hozatalakor jelen volt. Az ügyben az állampolgári jogok országgyűlési biztosának általános helyettese vizsgálatot indított, az adatvédelmi biztos pedig tájékoztatta álláspontjáról az indítványozót és a helyettes ombudsmant. Eszerint a kislányra vonatkozó különösen érzékeny adatok – mivel nevezett egy bűncselekmény gyanúsítottja és feltételezhetően több bűncselekmény áldozata is – az Avtv. alapján különleges adatoknak minősülnek és fokozott védelem alatt állnak, tehát a nyilvánosságra hozatalhoz az érintett írásbeli hozzájárulása szükséges. Az érintett hozzájárulását megadottnak kell tekinteni az érintett közszereplése során általa közölt adatok tekintetében. A Ptk. szerint a korlátozottan cselekvőképes kiskorú nyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének – jelen esetben az édesanyjának – beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges. Az 1952. évi IV. törvény szerint a szülői felügyeletet a kiskorú gyermek érdekeinek megfelelően kell gyakorolni. Az alkotmány kimondja, hogy minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges. A különböző törvényi rendelkezések összevetése alapján nem egyértelmű, hogy kinek van joga az adatkezeléshez történő hozzájárulás megadására, az anyának volt-e joga arra, hogy gyermekét a médiában szerepeltesse. *(Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben olvasható.) (671/A/2002)*

Érkeztek panaszok büntetőeljárás alatt álló személyektől azt tudakolva, hogy sérti-e személyiségi jogukat az, hogy a sajtóban a rendőrség közreműködésével nyilvánosságra hozták fényképüket, nevüket. Törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti személyes adat nyilvánosságra hozatalát. Ennek megfelelően a rendőrségről szóló törvény úgy rendelkezik, hogy a rendőrség a sértetti kör megállapítására, tanú felkutatására, illetve a bűncselekmény tényállásának tisztázása érdekében a sajtóban, rádióban, televízióban felhívást tehet közzé. A rendőrségi felhívásban érintett személy nevét, képmását, az azonosításhoz szükséges adatait és a nyilvánosságra hozatal okát nyomós közérdekből vagy különös méltánylást érdemlő magánérdekből a büntetőeljárást folytató hatóság vezetőjének engedélyével nyilvánosságra lehet hozni. A nyilvánosságra hozatal természetesen ezekben az esetekben sem lehet korlátlan, minden adatra kiterjedő, az adatkezelést csak a törvény adta kereteken belül lehet végezni. Hasonló megállapítások tehetőek az eltűnés miatt körözött személyekkel kapcsolatban is. A rendőrségnek különös figyelmet kell fordítania arra, hogy az ismeretlen helyen levő személy felkutatása érdekében közzétett felhívás ne tartalmazzon olyan – különösen a családi életre vonatkozó érzékeny – adatokat, melyek közzététele az elérendő cél érdekében nem feltétlenül szükséges és a törvényi felhatalmazáson túllép.

Egy állampolgár segítséget kért amiatt, hogy több televízió-társaság és országos napi- és hetilap nyilvánosságra hozta testvére büntetett

előéletére vonatkozó különleges személyes adatait: nevét, fényképét, egy évvel ezelőtt általa elkövetett bűncselekmény körülményeit. Az Avtv. jelenleg különbséget tesz a bűnügyi vagy büntetőeljárással összefüggő és a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat között akként, hogy az előbbieket nem minősíti különleges személyes adattá, így az ezzel kapcsolatos adatokra nem vonatkoznak a különleges adatok kezelésének szigorúbb szabályai. A büntetett előéletre vonatkozó információ különleges adatnak minősül. Törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát, minden egyéb esetben a nyilvánosságra hozatalhoz az érintett hozzájárulása, különleges adat esetében írásbeli hozzájárulása szükséges. Az a tény, hogy az érintett büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős ítéletében megállapította, különleges személyes adatnak minősül, melynek kezeléséhez és nyilvánosságra hozatalához az érintett írásbeli hozzájárulása szükséges (e szabály alól kivételt képez, ha a jogerős ítéletet kihirdető nyilvános bírósági tárgyalásról tudósít a sajtó, de ezt követően a fenti különleges adat az Avtv. védelme alatt áll). Tehát a személyes és különleges adatok ismételt nyilvánosságra hozatala jogszerűtlen volt. (464/A/2002)

A személyes adatok védelme az Alkotmányban biztosított alapvető emberi jog, mely minden élő embert, így a büntetett előéletű embereket is megilleti. Különösen fontos a személyes adatok szabályainak érvényesülése, ha az adatok nyilvánosságra hozataláról van szó. Az elkövető a bíróság által kirótt büntetést letölti, de a társadalmi közeg által rányomott stigmát hátralévő életében viselni kénytelen, általában a családjával együtt. A hozzátartozóknak gyakran jelentős erőfeszítésükbe kerül a szabadságvesztés-büntetés személyiségromboló következményeinek elhárítása, a beilleszkedést segítő környezet megteremtése. A sajtónyilvánosság által bármikor felbukkanhatnak az érintettek személyének és előéletének azonosítására alkalmas adatok, melyek a híradások tényszerűségét tekintve értéktelenek, ugyanakkor egy helytálló próbáló ember életét a nyilvánosság által ellehetetlenítik.

Az adatvédelmi biztos évek óta változatlan joggyakorlata ellenére időről időre felvetődik az a kérdés, hogy a sajtó adatkezelőnek minősül-e. A sajtószerv vagy az újságíró adatkezelőnek minősül, ha meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adatot kezel (gyűjt, tárol, feldolgoz, hasznosít, nyilvánosságra hoz), továbbá az adatkezelés célját meghatározza és/vagy az adatkezelésre vonatkozó döntéseket meghozza és/vagy végrehajtja. Az adatkezelői minőség megállapítása nem köthető további kritériumokhoz: mindenki adatkezelő, aki a fent említett feltételeknek megfelel. A sajtó tevékenységéhez szervesen hozzátartozik az, hogy személyes adatokkal kapcsolatba kerül, e nélkül nem létezne maga az újságírás. A sajtóról szóló 1986. évi II. törvény 3. § (1) bekezdésének előírása szerint azonban „a sajtószabadság gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, nem sértheti a közérkölcst, valamint nem járhat mások személyhez fűződő jogainak sérelmével”. Az Avtv. indokolása sem tartalmaz olyan információt, mely arra utalna, hogy a sajtó nem adatkezelő, sőt az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezés szabályozásánál kifejezetten megemlíti a sajtót. Mindezek alapján nem lehet kétséges, hogy a sajtó tevékenységére is éppúgy vonatkozik az adatvédelmi törvény, mint a többi adatkezelőre.

Egy magazin a laphoz mellékelt kérdőívvel próbálta meg felmérni olvasói táborát, és nyereménnyel ösztönözte őket, hogy névvel és címmel ellátott, jövedelmi viszonyaikra, életstílusukra, ingóságaikra vonatkozó adataikat adják meg a szerkesztőség részére azzal a céllal, hogy az olvasók igényeinek megfelelő újságot állíthassanak össze. Az adatvédelmi biztos megkeresésére adott válaszból kiderült, hogy a felmérést annak érdekében készítették, hogy az újságban hirdető reklámügynökségek és cégek pontos képet kaphassanak arról, milyen réteg olvassa a lapot. A kérdőíven szereplő személyes adatokat nem dolgozták föl, azt csak annak kellett kitölteni, aki részt kívánt venni a nyereményjátékon. Az adatvédelmi biztos megállapítása szerint az olvasóknak szánt tájékoztatás nem tartalmazott megfelelő információt arról, hogy a feltett kérdések anonim módon is megválaszolhatók, és nem tájékoztatták az érintetteket arról, hogy az adatszolgáltatás önkéntes vagy kötelező. Indokolatlan volt a személyes adatok továbbítása a kérdőíveket feldolgozó intézetnek, továbbá a kifogásolt adatok fél évig tartó tárolása is. Alapvető követelmény az érintettek megfelelő tájékoztatása annak érdekében, hogy a hozzájárulás az adatalanyok kívánságának önkéntes, határozott és tájékozott kinyilvánítása legyen. A hozzájárulás akkor minősíthető jogszerűnek, ha az adatszolgáltatás önkéntesen történt, az önkéntesség megállapításának feltétele viszont az, hogy az adatkezelő az adatkezelés célját és a szükséges adatok körét pontosan meghatározva oly módon tájékoztassa az érintetteket, hogy azok szabadon mérlegelhessék, rendelkezésre bocsátják-e a kért adatokat vagy sem. Az olvasókat az adatkezelés céljáról félrevezetően tájékoztatták, mert az ott megjelölt cél eltér a tényleges céltól, mivel az olvasói igényfelmérés helyett az adatgyűjtés célja az újság hasábjain hirdetőik célzott kiválasztása volt. (270/A/2002)

Azokat az indítványokat, melyekben újságírók emeltek panaszt közérdekű adatok kiadására vonatkozóan, a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló fejezetben tárgyaljuk

A múlt feltárása, tudományos kutatás

A köztársaság kikiáltása óta minduntalan előbukkanó témája a magyar politikai és közéletnek a múlttal való szembenézés. Az új Országgyűlés megalakulását követően nyilvánosságra kerültek különböző információk, dokumentumok, melyek a politikai élet szereplőinek a diktatúra idején folytatott tevékenységére vonatkoztak. A tisztázatlan eredetű és hitelességű irományok közzététele miatt az adatvédelmi biztos 2002. július 5-én közleményben hívta föl a közéleti szereplőket, az írott és elektronikus sajtó munkatársait, a szóban forgó ügyekben információkkal rendelkező magánszemélyeket, illetve szervezetek képviselőit figyelmét arra, hogy a személyes adatok alkotmányos védelem alatt állnak, azokat csak az érintettek hozzájárulása, vagy törvény előírása esetén hozhatják nyilvánosságra. Egyúttal felkérte az illetékes hatóságokat, hogy határozottan járjanak el, ha személyes adatokat bárki jogosulatlanul vagy a céltól eltérően kezel, jogellenesen továbbít, vagy nyilvánosságra hoz. (A közlemény teljes

szövege a Mellékletben található.)

Az Országgyűlés 41/2002. (VII. 12.) OGY számú határozatával felállította a rendszerváltás utáni első szabadon választott magyar Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló bizottságot.

A bizottságnak az OGY határozatban megállapított feladata volt, hogy az 1990. május 2-át követően megalakult kormányok miniszterelnökeinek, minisztereinek és államtitkárainak a megelőző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való esetleges részvétele körülményeit feltárja. Tekintve, hogy a kérdés több súlyos adatvédelmi problémát vetett fel, munkája megkezdését követően a bizottság elnöke az adatvédelmi biztoshoz fordult az információs jogokat érintő kérdések tisztázása érdekében.

A bizottság 2002. augusztus 27-én megtartott ülésén napirend előtt meghallgatta biztost, aki itt is kifejtette, hogy nem értelmezhető visszamenő hatállyal az Avtv. 19. § (2) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint a közfeladatot ellátó szerv hatáskörében eljáró személy neve és beosztása nyilvános adat. A jogállamot megelőző időszakra ezt a szabályt nem lehet alkalmazni.

A biztos álláspontját 2002. augusztus 6-án kelt ajánlásában tette közzé, melyről az indítványozó bizottsági elnökön kívül az Országgyűlés elnökét, az igazságügyi minisztert, az emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság elnökét, az alkotmány- és igazságügyi bizottság elnökét, a miniszterelnök állambiztonsági múltját vizsgáló bizottság elnökét valamint a közvéleményt is tájékoztatta.

Az ajánlás kimondja, hogy a vizsgálóbizottság adatkezelése több szempontból ellentétes az adatvédelmi követelményekkel. Személyes adatot akkor lehet kezelni, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény elrendeli. A közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő érdekek – ha törvény kivételt nem tesz – nem sérthetik a személyes adatok védelméhez fűződő jogot és az érintett személyiségi jogait.

A vizsgálóbizottság feladata ellátásával összefüggésben olyan személyes adatok kezelését végezte, amelyre vonatkozóan nincsen törvényi felhatalmazás. A vizsgálóbizottság működését szabályozó jogi norma nem törvény, hanem országgyűlési határozat.

Felkérte a jogalkotót, hogy a vizsgálóbizottságok adatkezelésére vonatkozó szabályokat törvényben határozza meg. Felkérte a vizsgálóbizottságokat hogy – törvényi szabályozás hiányában – csak az érintettek hozzájárulásával hozzák nyilvánosságra titkosszolgálati múltjukra vonatkozó adataikat. A vizsgálóbizottságok működésére

vonatkozó alkotmányos rendelkezés összeütközésbe kerülhet a személyes adatok védelméhez, illetőleg a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő alkotmányos joggal, ezért indítványozta a biztos az Országgyűlésnél, hogy a lehetséges ellentmondás feloldására kérjen alkotmánybírói értelmezést.

Az ajánlásra adott válaszában az igazságügyi miniszter felvilágosította az adatvédelmi biztost arról, hogy az Országgyűlés szervezetét érintő jogalkotás előkészítése az Országgyűlés keretében történik és ennek alapján javasolta, hogy az adatvédelmi biztos *„a vizsgálóbizottságok adatkezelésével kapcsolatos ajánlásával az Országgyűlés elnökéhez szíveskedjen fordulni”*.

Az Országgyűlés elnöke nem reagált az ajánlásban foglaltakra. (Az ajánlás teljes szövege a Mellékletben található.) (544/K/2002)

Indítvánnyal fordult a biztoshoz annak a személynek a testvére, akinek fényképe, mint az államvédelmi szerv tisztje – mint az egykori Bástya Sportegyesület tagja – szerepel a Terror Háza Múzeum kiállításán. A biztos tájékoztatta az indítványozót arról, hogy az Avtv. szerint a tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges; ennek megítélése a kutató felelőssége. (Az állásfoglalás a Mellékletben olvasható.) (666/A/2002)

Iklad község polgármestere azzal a kérdéssel fordult a biztoshoz, hogy mi módon adhatják közre a település családjainak összeírását.

A biztos tájékoztatta a polgármestert, hogy egy nyilvánosságra hozatal céljából gyűjtött és létrehozott adatbázis esetén különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az érintettek megfelelően legyenek tájékoztatva arról, mi lesz adataik sorsa, hiszen a nyomtatott formában megjelenő adatbázisból a törlési jog gyakorlatilag nem érvényesíthető. Élő személyek esetén az adatok felvételéhez természetesen minden esetben kell az érintett hozzájárulása a következő megszorításokkal: elvált házastárs nevét és más adatait csak annak engedélyével szabad nyilvántartani, hasonlóan a nagykorú gyermektől is ajánlott az adatbázisban való szerepeltetéshez hozzájárulását kérni.

A személyes adatok védelme az élő természetes személyekre vonatkozik, ezért a már elhunytak esetében a kegyeleti jogot tekintetbe véve kell eljárni. Az elhunytak adatainak nyilvánosságra hozatalához a még élő hozzátartozók hozzájárulása ajánlott. Lehetséges azt a módszert alkalmazni, hogy ésszerű határidő megjelölésével nyilvános felhívást tesznek közzé abból a célból, hogy aki nem kívánja elhunyt hozzátartozója adatainak közzétételét, az ez ellen tiltakozni tudjon. (68/K/2002)

Családtörténeti kutatása során ütközött akadályba az az indítványozó, aki a biztos segítségét az anyakönyvi iratokba való betekintés lehetőségéhez kérte.

Több hasonló tartalmú beadványt intéztek már korábban is az adatvédelmi biztoshoz. Az anyakönyvek, valamint a különböző anyakönyvi bejegyzések alapjául szolgáló alapiratok megismerhetősége tekintetében más a jogi helyzet. Ezeket az iratokat az anyakönyvvezetők a polgármesteri hivatalokban található – elkülönített – anyakönyvi irattárakban őrzik és nem selejtezhetőek. Az anyakönyvi alapiratok és anyakönyvi bejegyzések megismerhetőségére, kutatására a köziratokról, közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1996. évi LXVI. törvény (Ltv.) szabályai nem vonatkoznak. Mind az anyakönyvek, mind az anyakönyvi bejegyzés alapjául szolgáló alapiratok olyan – más forrásból nem beszerezhető, vagy nem hozzáférhető – információkat, adatokat tartalmaznak, melyek ismerete a múltját kutató, megismerni kívánó ember számára rendkívüli jelentőséggel bírhat. A hatályos jogi szabályozás alapján azonban ezek az adatok jelenleg még nem hozzáférhetőek az érintettek számára. Felmenői adatainak megismerésére jelenleg csak a levéltári kutatásra vonatkozó szabályozás alapján, a levéltárakban fellelhető iratokból van az érintettnek lehetősége.

Az anyakönyvi eljárás törvényi szintű szabályozása, a hatályos joganyaggal való összhang létrehozása megoldandó feladat, a Belügyminisztérium jogszabály-előkészítésért felelős vezetői arról tájékoztatták a biztost, hogy a jogalkotói szándék megvan, az elkészített tervezetet véleményezésre megküldik az irodának. (43/A/2002)

Tájékoztatásért fordult a biztoshoz az a drogzonzultációs központ, mely betegek sorsának további alakulását kívánta kutatni.

A biztos válaszában kifejtette, hogy a kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény 7. §-a előírja, hogy a tudományos kutatóknak a kutatás megkezdése előtt kutatási adatkezelési tervet kell készítenie, e § határozza meg azt, hogy mit kell tartalmaznia a kutatási adatkezelési tervnek.

Törvényi felhatalmazás hiányában az érintetteket adatkérés céljából a gyógykezelésük után csak akkor lehet megkeresni, ha ehhez írásban hozzájárultak.

A drogbetegek kezelésének, gyógyításának nem lehet feltétele a gyógyulásuk utáni adatkezeléshez, megkereséshez történő hozzájárulásuk. A kialakult adatvédelmi gyakorlatnak megfelelően a hozzájárulás akkor tekinthető megadottnak, akkor jogszerű, ha az az érintett kívánságának önkéntes, határozott és tájékozott kinyilvánítása, mellyel beleegyezését fejezi ki az őt érintő adatkezelésbe

Nemzetközi ügyek

2002 kiemelkedő nemzetközi eseménye volt, hogy június 5. és 7. között az uniós adatvédelmi biztosok munkatársaiból álló szakértői munkacsoport vizsgálatot folytatott irodánkban. A vizsgálat célja az adatvédelem magyarországi helyzetének értékelése volt. A vizsgálat megállapítása szerint sem a magyar törvényi szabályozásban, sem az adatvédelmi biztos tevékenységében nem mutathatók ki jelentős hiányosságok. Az értékelő csoport mindemellett több javaslatot is megfogalmazott a törvényi szabályozás, az iroda tevékenysége, illetve az eszközellátás fejlesztése tárgyában, továbbá felvetette az unió által nyújtandó támogatás lehetőségét annak érdekében, hogy a biztos munkatársai az EU tagállamaiban is tapasztalatokat szerezhessenek. *(A Jelentés teljes szövege a beszámoló függelékében olvasható).*

Az értékelés célja az volt, hogy megállapítsák, Magyarország rendelkezik-e az uniós szabályozás meghonosításához szükséges, megfelelő szintű adminisztratív infrastruktúrával és kapacitással. A misszió azt is célul tűzte ki, hogy segítsen a javítandó területek feltárásában, illetve a megfelelő adminisztratív kapacitás kiépítését célzó stratégiák kidolgozásában.

Az értékelő látogatást megelőzően kérdőíven válaszoltunk a biztos hatáskörével, illetve a hivatal működésével kapcsolatos kérdésekre, valamint eljuttattuk a 2001-es éves jelentés angol fordítását. A látogatás során a munkacsoport találkozott a biztossal és munkatársaival, országgyűlési képviselőkkel, bizottságok vezetőivel (Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi Bizottság elnökével, Informatikai Bizottság, Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság), továbbá kérésükre találkozót szerveztünk egyes nagy állami és magán adatkezelőkkel.

A munkacsoport általános észrevétele szerint annak ellenére, hogy Magyarország az Európai Bizottság megállapítása alapján megfelelő szintű védelmet biztosít a 95/46/EC Irányelv 25. cikk (6) paragrafusában megállapított eljárás alapján az Unión belül továbbított személyes adatok számára, a munkacsoport néhány javaslatot tett a továbbfejlesztésre.

A munkacsoport talált néhány olyan területet, ahol – a megfelelő források megléte esetén – a biztos fontolóra vehetné az iroda működésének kiszélesítését. Több helyszíni vizsgálatot lehetne tartani az adatkezelőknél. Érdemes erősíteni a kapcsolatokat a nagy szervezetek adatvédelmi felelőseivel. Indokoltnak találták a magasabb arányú részvételt a nemzetközi adatvédelmi szakmai közösségben, nemcsak a biztos, hanem az adott szakterületen jártas munkatársak részéről is. Fontosnak tartják, hogy a biztos irodája tanulhasson az európai és az Európán túli adatvédelem vívmányaiból, illetve – és ez legalább annyira kiemelendő – maga is hozzájárulhasson ezekhez az eredményekhez. Hangsúlyozták, hogy fejleszteni kell a készséget azon politikai és technológiai változások követésére, melyek hatással lehetnek az iroda munkájára.

Tapasztalataik szerint az adatvédelmi nyilvántartásba való bejelentkezés területe különösen nagy figyelmet érdemel. A nyilvántartásban már közel 30 000 adatkezelés szerepel. A biztos becslése szerint az állami hivatalok és szervezetek több mint 90%-a jelentkezett be, ugyanakkor a magánszektor mindössze 50%-ban tett eleget ezen kötelezettségének. A bejelentkezés kérdését a továbbiakban megkülönböztetett figyelemmel kell kezelni.

A munkacsoport kiemelte, hogy az adatvédelem népszerűsítése nagy mértékben függ a rendelkezésre álló forrásoktól. 2001-ben a hivatal költségvetése 540,869 euró volt. A magyar biztos rendelkezésére álló anyagi eszközök az EU tagállamokban működő kollégáiéhoz képest igen szerények a 10 millió feletti népesség arányában, tekintve azt is, hogy a biztos feladatköre nemcsak az adatvédelem, hanem az információszabadság felügyeletére is kiterjed. Jóllehet a biztos és munkatársai már eddig is szép eredményeket értek el a rendelkezésükre álló szűkös forrásokból gazdálkodva, úgy látták, hogy költségvetés ésszerű bővítése sokat segíthetne a legégetőbb feladatok hatékonyabb megoldásában. Különösen aggasztónak találták az iroda rendelkezésére álló infrastruktúra állapotát, főként az informatikai rendszerek színvonalát.

Kételyeket fogalmaztak meg a biztos intézmény finanszírozási rendszerével kapcsolatban is, ugyanis a három országgyűlési biztos – az állampolgári jogok biztosa és helyettese, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok biztosa, valamint maga az adatvédelem és információszabadság biztosa – egyetlen költségvetésen osztozik. Szerintük ez magában rejti a különböző jogok egymás elleni kijátszásának veszélyét, illetve valószínűleg állandósítja a különböző biztos funkciók finanszírozásának történelmi „*leosztását*”. Ez a megoldás az átláthatóságot is hátráltatja, hiszen az Országgyűlés így aligha tudhatja pontosan, mennyi forrást szavaz meg konkrétan az adatvédelem ügyére. Indokoltnak tartották a biztos költségvetésének konkretizálását és elkülönítését.

A fentiekén túl egyéb területen is megfigyelhető, hogy a nemzetközi kapcsolatok egyre intenzívebbé válnak; ez nagyrészt a csatlakozásra való felkészülésnek tudható be. Az adatvédelmi biztos részvételével zajlott konferenciák teljes listája a Függelékben olvasható, az alábbiakban a nemzetközi együttműködés fontosabb formáinak ismertetésére kerül sor.

Szintén az Unióhoz való csatlakozásra történő felkészülést szolgálja az, hogy az adatvédelmi biztos 2002-ben megfigyelőként részt vett az irányelv által létrehozott, a tagállamok adatvédelmi biztosaiból álló munkacsoport (Art. 29 Working Party) ülésein. A munkacsoport – mely a Bizottság mellett tanácsadó jelleggel működik – elsődleges célja az irányelv alapján az egyének személyes adatainak a védelme, mely feladatának az aktuális kérdések elemzésével, jogszabálytervezetek véleményezésével, előkészítésével tesz eleget. A munkacsoport kéthavonta tart ülést Brüsszelben; az üléseken tanácskozási joggal vesznek részt a csatlakozás előtt álló államok adatvédelmi biztosai (*a munkacsoport honlapja: www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/dataprot*).

Szintén a csatlakozással kapcsolatos az a kezdeményezés, melynek alapján a közép- és kelet-európai adatvédelmi biztosok évente kétszer munkamegbeszélést tartanak.

Ezeknek a találkozókknak a célja elsősorban a csatlakozásra való közös felkészülés, a jogharmonizáció kihívásainak elemzése. Különösen jelentősek ezek a találkozók azért, mert a térség államaiban az adatvédelemnek mind az állami, mind a magánszféra adatkezeléseit tekintve azonos, vagy hasonló kihívásokkal kell szembenéznie. A munkacsoport ezidáig három ülést tartott, a negyedik Budapesten kerül megrendezésre, 2003. tavaszán.

A fentiekén túl kiemelendő a telekommunikáció adatvédelmi kihívásaival foglalkozó nemzetközi munkacsoport, mely 2002-ben 31. és 32. ülését tartotta. A munkacsoport különbözik az előbbiektől abban, hogy tagjai között más földrészek államainak biztosai, valamint a tudományos élet nemzetközileg elismert képviselői is helyet foglalnak.

A nemzetközi vonatkozású ügyek másik csoportjába a külföldről érkezett, elsősorban konzultációs jellegű beadványok tartoznak, melyek száma évről-évre folyamatosan növekszik. A megkeresések egy része külföldi biztosoktól – elsősorban a csatlakozás előtt álló államokból – érkezik, akik a náluk folyó jogszabályalkotással kapcsolatban érdeklődnek a magyar szabályozás illetve gyakorlat iránt (például: követelés-behajtás, banki hitelinformációs rendszer, elektronikus úton történő közvetlen üzletszerzés). Érkeznek megkeresések külföldi kutatóktól is. A külföldről érkező beadványok harmadik csoportja határokon átnyúló adatkezelésre, adatfeldolgozásra vonatkozik. Ehelyütt meg kell jegyezni, hogy az adatvédelmi biztos is egyre inkább támaszkodik a külföldi tapasztalatokra a hazai jogalkotással kapcsolatos véleményező, javaslattevő tevékenysége során.

B) Közérdekű adatok

A 2002-es esztendő az információszabadság terén nem hozott látványos változásokat Magyarországon. Ebben az évben ugyanakkor – az Adatvédelmi Biztos Irodájának intenzív közreműködésével – két olyan törvény szakmai előkészítése folytatódott, illetőleg fejeződött be, amelyek elfogadása esetén az információszabadság érvényesülésének garanciáit jelentősen növelni fogják. 2001-ben kezdődött és 2002-ben folytatódott a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény átfogó felülvizsgálata. Az adatvédelmi biztos az Igazságügyi Minisztérium által készített eddigi két tervezethez – az információszabadság bevezetése óta eltelt tíz év tapasztalatainak összegezése alapján – részletes észrevételeket fűzött. A közpénzek átláthatóságának, a közvagyonnal való gazdálkodás nyilvánosságának javítását tűzte célul a 2002 nyarán indult, ugyancsak az Igazságügyi Minisztérium által irányított kodifikációs munka, a köznyelvben csak „üvegzséb” törvényként emlegetett törvénycsomag előkészítése, mely – egyebek mellett – az üzleti titok védelme és a közérdekű adatok nyilvánossága közötti jogszabályi ellentmondások felszámolásával az adatvédelmi biztos évek óta hangoztatott javaslatait is tartalmazza.

A közérdekű adatok nyilvánosságát érintő, az Adatvédelmi Biztos Irodájához érkező ügyek száma (54) szinte megegyezett az előző évvel (55), aránya azonban tovább csökkent, tekintettel a mintegy 14%-os ügyforgalom növekedésre. Ebben az évben 25 panasz érkezett, 23 konzultációs ügyünk volt, 1 hivatalból indítottat vizsgáltunk és 5 esetben kellett szolgálati titokkörök megállapításával, módosításával kapcsolatos tervezeteket véleményoznünk.

Az ügyek indítványozók szerinti megoszlásában a megelőző évekhez képest egyetlen lényeges változás történt: a civil szervezetek aktivitása nőtt, arányuk az összes indítványozón belül a korábban szokásos mintegy 10%-ról 20%-ra emelkedett. Az információszabadságot érintő ügyek indítványozók szerinti megoszlása a következő volt:

	2002	2001	2000
Magánszemély	29%	27%	30%
Újságíró	7%	10%	9%
Maga az adatkezelő	28%	27%	22%
Civil szervezet	20%	14%	10%
Hivatali eljárás	–	7%	9%
Önkormányzati képviselő, polgármester	5%	4%	9%
Parlamenti képviselő	4%	7%	2%

Ügyvéd (valamely szervezet képviselőjében)	–	4%	6%
Gazdasági társaság	5%	–	3%
Egyéb	2%	–	–

Közérdekű adatok az önkormányzatok kezelésében

2002-ben az információszabadsággal összefüggő ügyek 30%-a (16) érintette az önkormányzatokat, s ez az arány több évre visszatekintve állandósulni látszik. Ebben az esztendőben is érkeztek az Adatvédelmi Biztos Irodájához a helyi önkormányzat képviselőtestülete üléseinek, döntéseinek nyilvánosságával kapcsolatos beadványok, az önkormányzati tulajdonban lévő társaságok gazdálkodásának, az önkormányzati beruházások dokumentumainak nyilvánosságára vonatkozó kérdések.

Két panaszos a miskolci helyi kisebbségi önkormányzat adatkezelése ügyében fordult az adatvédelmi biztoshoz azt kifogásolva, hogy hiába kérték a megelőző hét év alatt az önkormányzatnál keletkezett valamennyi irat megtekintését, illetve a dokumentumokról – ideértve az elszámolásokat, számlákat és önkormányzati határozatokat – másolat készítését. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában az önkormányzattal szemben azzal érvelt, hogy az információszabadság, a közérdekű adatok nyilvánossága nemcsak a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény értelmében védett jog, hanem alkotmányos alapjog. Alkotmányos alapjoggal pedig nem lehet visszaélni. Alkotmányos alapjognak nincs rendeltetésszerű és rendeltetésellenes gyakorlása. Ezért a kért dokumentumok megismerését biztosítani kell és – amennyiben az adatkérők a dokumentumok másolásának költségeit megtérítik – azokról joguk van másolatot kapni. *(Az állásfoglalás szövege a Mellékletben olvasható.) (107/A2002)*

Egy civil szervezet beadványára válaszolva az adatvédelmi biztos a helyi önkormányzat bizottsági előterjesztéseinek nyilvánosságával kapcsolatos kérdésére válaszolva kifejtette, hogy azokban az esetekben, amikor a bizottság nyilvános ülést tart, a bizottsági előterjesztések adatai – a személyes adatokat leszámítva – nyilvánosak, e körben nem alkalmazható az Avtv. 19. § (5) bekezdése, hiszen egy nyilvános ülésen tárgyalt előterjesztés nem zárható el a nyilvánosság elől. *(Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben olvasható.) (282/K/2002)*

Az adatvédelmi biztosi beszámolók évek óta jelezték, hogy a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvénynek (Ötv.) a zárt testületi és bizottsági üléseivel kapcsolatos szabályai nincsenek összhangban az Avtv.-vel. Az adatvédelmi biztos 2002 őszén, a közpénzek felhasználásának és a köztulajdon használatának nyilvánosságáról, átláthatóbbá tételéről és ellenőrzésének bővítéséről szóló törvény

tervezetének véleményezése során javasolta annak kiegészítését egy, az Ötv.-t módosító szabállyal. Ez az önkormányzatok számára egyértelműen előírja, hogy az üzleti titok védelme érdekében elrendelt zárt testületi üléseken született döntéseket nem lehet a közvélemény elől elzárni.

Korrupció elleni harc – üzleti titok – nyilvánosság

Az adatvédelmi biztos információszabadság védelme terén kifejtett ténykedésének kezdettől fogva egyik központi kérdése az volt: melyek a leghatékonyabb eszközök a közpénzek átláthatóságának biztosítására. Működése kezdetén megfogalmazta: „*Ki tudja megbecsülni, hány kitűnő rendőrt pótolhat az, ha – amint az Adatvédelmi Biztos Irodája állandóan szorgalmazza – a jelenleginél szigorúbban érvényesítjük az Avtv.-nek azt a szabályát, mely szerint a közfeladatot ellátó szerv vagy személy a feladatkörébe tartozó ügyekben – ideértve a gazdálkodásával kapcsolatos ügyeket is – köteles elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Ha majdnem minden titkot (minden titkot nem lehet még itt sem megszüntetni) eloszlattunk a közpénzek elköltése környékén. Ha tehát ezt a szabadságjogot valamivel komolyabban vennénk, esetről esetre kényelmetlen helyzetbe hoznánk talán az állam szerveit, ugyanakkor felbecsülhetetlen segítséget is kapna ezzel az állam. Rákényszerülne arra, amire egyébként kevés hajlandóságot mutat, hogy végre önmagát racionalizálja, és ne a társadalmat kívánja mindig megfegyelmelni.*” (Az adatvédelmi biztos beszámolója 1995-1996. Budapest, 1997. 32-33. oldal)

Noha az információszabadság Avtv.-beli szabályozása az elmúlt tíz év alatt kétségtelenül kiállta a gyakorlat próbáját, a jogalkotó azzal, hogy annak idején nem számolt az üzleti titok védelme és a közérdekű adatok nyilvánosságának konfliktusával, nehéz helyzetbe hozta az üzleti adatokat kezelő szerveket. Az adatvédelmi biztos működésének közel nyolc esztendeje alatt a jogszabályi ellentmondásokat igyekezett jogértelmezéssel feloldani. Számos ajánlásban és állásfoglalásban mondta ki, hogy az üzleti adatok titokban maradásához az érintettek akkor nem fűződik méltányolható érdeke, ha az adat a közpénzek felhasználásával, a közvagyon működtetésével, vagy ha a gazdálkodó szervezet jogsértő magatartásával függ össze.

2002-ben az üzleti titok és a közérdekű adat konfliktusának legérdekesebb ügye az a vizsgálat volt, amelyet a biztos a Westel Mobil Rt.-nek a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) elleni panaszra nyomán indított. Az indítványozó azt kifogásolta, hogy a GVH a mobiltelefon szolgáltatás ágazatban lefolytatott vizsgálatát összegező jelentését – jogsértő módon – internetes honlapján közzétette. Az adatvédelmi biztos álláspontja szerint a GVH által közzé tett jelentés egyedi üzleti adatokat nem tartalmaz, megállapításai pedig csupán közvetve vonatkoznak az egyes vállalkozásokra. A jelentést a GVH nemcsak, hogy jogosult, de az Avtv. rendelkezései alapján kérelemre köteles is bárki számára hozzáférhetővé tenni, eljárása ezért megfelelt a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény előírásainak. (Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben olvasható.) (842/A/2002)

Az adatvédelmi biztos amellet, hogy az ilyen ügyekben rendre kifejtette álláspontját, többször felhívta a jogalkotó figyelmét arra, hogy az üzleti adatokat kezelő szervek és az érintett vállalkozások számára a megnyugtató megoldást a megfelelő törvényi szabályozás jelentené, hiszen a jelenlegi helyzet sokszor lehetetlen feladat elé állítja a jogalkalmazót, amikor arról kell döntenie, hogy a közérdekű adat eltitkolása vagy az üzleti titok megsértése bűncselekmények közül melyiket kockáztassa.

A 2002. év örvendetes fejleménye, hogy a nyáron megkezdődött kodifikációs munkálatok, majd az ősz folyamán több fordulóban lefolytatott szakmai egyeztetések után az Igazságügyi Minisztérium decemberben benyújtotta az Országgyűlésnek a közpénzek felhasználásának és a köztulajdon használatának nyilvánosságáról, átláthatóbbá tételéről és ellenőrzésének bővítéséről szóló törvényjavaslatot. A 18 törvényt módosító törvénycsomag célja, hogy kiterjessze és megerősítse az állami ellenőrző szervek hatáskörét, segítse a költségvetési források felhasználásának hatékony ellenőrzését, a közpénzek és a köztulajdon felhasználásának és hasznosításának átláthatóságát, a korrupció visszaszorítását. Biztosítani kívánja a költségvetési pénzeszközökből történő támogatások nyújtásának, a közvagyon használatának megfelelő nyilvánosságát, továbbá azt, hogy a nyilvánosság ereje kényszerítse ki a közpénzfelhasználás során annak átláthatóbbá tételét és a jogkövető magatartást.

Az adatvédelmi biztos korábbi javaslatait és az előkészítés során kifejtett észrevételeit elfogadva a tervezet az Avtv. kiegészítésével meghatározza milyen esetekben nem lehet a közérdekű adatokat az üzleti titok védelmére hivatkozva visszatartani. A jogalkalmazók munkájának megkönnyítése érdekében a módosítás kiterjed számos kapcsolódó törvényre, így például a koncesszióról, a privatizációról, a közbeszerzésekről szóló, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló törvényre is. Külön kiemelendő, hogy a tervezet – bevezetve a közérdekből nyilvános adat fogalmát –, az adatközlési kötelezettséget ki akarja terjeszteni azokra a gazdasági társaságokra is, amelyek központi vagy helyi költségvetési forrásokat használnak fel. (484/J/2002)

Közzereplők adatainak nyilvánossága

A kérdés, hogy hol húzódik a közzereplők (közfeladatot ellátó személyek) adatainak védelme és a tevékenységük megismeréséhez szükséges adatok nyilvánosságának határa, azaz az adatvédelmi biztos által védett két alapjog konfliktusa az üzleti titok kérdéséhez hasonlóan végig kíséri a biztos egész eddigi tevékenységét. Ebben az esztendőben e téren az egyik kiemelkedő jelentőségű kérdés a közfeladatot ellátó személyek közül az önkormányzati képviselők kötelezően benyújtandó vagyonynyilatkozatainak nyilvánossága volt. Az adatvédelmi biztos 2001. évi beszámolójában már jelezte a vagyonynyilatkozatok kötelező elrendelésével és fokozatos kiterjesztésével kapcsolatos aggályait, egyetértését hivatali elődjének hasonló álláspontjával. (Lásd: *Az adatvédelmi biztos beszámolója 2001. Budapest, 2002. 138-139. oldal*)

A biztos több beadvány alapján vizsgálatot indított az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának nyilvánosságával kapcsolatban, melyet az egyes közhatalmi feladatokat ellátó, valamint közvagyonnal gazdálkodó tisztségeket betöltő személyek összeférhetetlenségéről és vagyonyilatkozattételi kötelezettségéről szóló 2001. évi CII. törvény vezetett be. A beadványok azt követően születtek, hogy az októberi önkormányzati választásokat követően az újonnan megválasztott képviselők és a vagyonyilatkozatot kezelő önkormányzatok szembetalálták magukat a törvény hiányos és a személyes adatok védelmét veszélyeztető szabályaival, azzal, hogy a helyi önkormányzatok több tízezer képviselője és családjaik ingó és ingatlan vagyonára kiterjedő vagyonyilatkozatok nyilvánossága az érintettek személyi és vagyonbiztonságát fenyegeti. Az adatvédelmi biztos állásfoglalás leszögezte, hogy egy hatályban lévő törvény rendelkezései mindenkire kötelezőek, az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatára vonatkozó törvényi előírásokat ezért végre kell hajtani. Ugyanakkor jelezte, hogy kezdeményezni fogja az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának nyilvánosságára vonatkozó törvényi előírás hatályon kívül helyezését. *(Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben olvasható.) (763/A/2002, 778/K/2002, 790/H/2002, 919/A/2002)*

A közfeladatot ellátó személyek adatainak nyilvánosságát számos további beadvány érintette.

Egy országos napilap munkatársa azt panaszolta, hogy a Miniszterelnöki Hivatal jogszerűtlenül tartja vissza a központi tisztikar tagjainak beosztására és munkahelyére vonatkozó adatokat. Az adatvédelmi biztos válaszában kifejtette, hogy a személyügyi nyilvántartás adatai közül a fegyveres szerv megnevezését, a hivatásos állomány tagja nevét, továbbá a beosztására, rendfokozatára és kitüntetésére vonatkozó adatot a hivatásos állomány tagja beleegyezése nélkül nyilvánosságra lehet hozni, a szakmai előéletére vonatkozóan adatokat viszont csak az érintettek hozzájárulásával. *(Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben olvasható.) (239/A/2002)*

Egy bíró nevére és beosztására vonatkozó adat megtagadását kifogásolta egy ügyvéd az Adatvédelmi Biztos Irodájánál. A Fővárosi Bíróság elnöke és az adatvédelmi biztos közötti többszöri levélváltást követően a kért adatot az ügyvéd megkapta. *(Az adatvédelmi biztos állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben olvasható.) (245/A/2002)*

Információszabadság és parlament

Mint minden más állami szervre, az Országgyűlésre is kötelező a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény. A törvényhozás Alkotmányban lefektetett státusza és feladatai, a Házsabályban rögzített eljárása, a képviselők jogállására vonatkozó speciális szabályok, a törvényhozás fő szabály szerinti nyilvános működése miatt az információs jogok érvényesülése szempontjából a

parlament több okból is különleges helyzetben van, ezért az adatvédelmi biztos gyakorlatában az elmúlt években gyakorta vetettek fel jogértelmezési gondokat a képviselők, a vizsgáló- és egyéb bizottságok, az Országgyűlés Hivatala adatkezelésével kapcsolatos kérdések. Ezek egy részére – az adatvédelmi biztossal folytatott szakmai egyeztetést követően – az Országgyűlésnek a Hárszabály 2001. május 29-i módosításával sikerült megnyugtató választ adnia. *(Lásd: Az adatvédelmi biztos 2001. évi beszámolója. Budapest, 2002. 146-147. oldal)*

Ugyanakkor évről-évre visszatérő kérdés, hogy mire terjed ki az országgyűlési képviselők információ-hozzáférési joga. Az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvénynek (Játv.) még az Avtv. elfogadása előtt született 8. § (1) bekezdése ugyanis kimondja, hogy az állami szervek kötelesek az országgyűlési képviselőket megbízatásuk ellátásában támogatni, és részükre a munkájukhoz szükséges felvilágosítást megadni.

Ebben az esztendőben két országgyűlési képviselő azzal a panasszal fordult az adatvédelmi biztoshoz, hogy a Miniszterelnöki Hivatal nem tette számukra lehetővé, hogy a kistérségi megbízottak pályázati eljárásával kapcsolatos dokumentumokba betekinthessek. Ebben az esetben is felmerült az a kérdés, vajon Játv. az országgyűlési képviselők számára szélesebb jogot ad-e az információkhoz való hozzáféréshez annál, mint amit az Avtv. mindenki más számára biztosít. Az ügyben a vizsgálatot még nem zártuk le. *(892/A/2002)*

Az országgyűlési vizsgálóbizottságok adatkezelésével kapcsolatban is érkezett beadvány ebben az esztendőben az adatvédelmi biztoshoz. Azt követően, hogy az Országgyűlés 2002. július 9-i ülésnapján elfogadta a 41/2002. számú országgyűlési határozatot, mely a rendszerváltás utáni első, szabadon választott Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló bizottság felállításáról rendelkezett, a bizottság elnöke és egy magánszemély indítvánnyal fordult az Adatvédelmi Biztos Irodájához. A beadványok elsősorban arra kívántak választ kapni, hogy a bizottság a határozatban előírt kötelezettsége – mely szerint a vizsgálatáról szóló jelentést nyilvánosságra kell hoznia – nem ütközik-e alkotmányos akadályokba. Az ügy jelentőségére tekintettel az adatvédelmi biztos ajánlásban összegezte megállapításait. Az ügy részletes ismertetését a beszámoló személyes adatok kezelésével kapcsolatos fejezete tartalmazza. *(Az ajánlás szövege a Mellékletben olvasható.) (544/K/2002)*

Információszabadság és környezetvédelem

Miként arra a korábbi adatvédelmi biztosi beszámolók is felhívták a figyelmet, a környezeti adatok nyilvánossága – miként a világon mindenütt – nálunk is az információszabadság különösen fontos területe. Jól jelzi ezt, hogy az Európai Unió Tanácsa – 1990-ben – e téren adott ki először a tagállamoknak törvényalkotási

kötelezettséget előíró irányelvet, s hogy 1998-ban 39 ország és az Európai Közösség aláírásával megszületett az Aarhusi Egyezmény, amely a környezeti adatok nyilvánosságának biztosításán túl fontos rendelkezéseket tartalmaz a környezeti ügyekben folyó döntéshozatali eljárásokban való civil részvételről és ezzel összefüggésben az igazságszolgáltatáshoz való jogról.

Magyarországon a környezeti adatok nyilvánosságáról több törvény is rendelkezik: az Avtv., a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, valamint a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény. 2002-ben az adatvédelmi biztosnak olyan ügyben kellett állást foglalnia, amely a három, egymás mellett létező hazai törvény okozta bizonytalanság miatt merült fel.

Egy környezetvédő civil szervezet azzal a kérdéssel kereste meg az Adatvédelmi Biztos Irodáját, hogy mely szabályok szerint kell az adatkezelőnek eljárnia az egymástól részben eltérő törvényi rendelkezések közül, ha a környezettel kapcsolatos közérdekű adatot kérnek tőle. Az adatvédelmi biztos válaszában abból indult ki, hogy a közérdekű adatok megismeréséhez való jog alkotmányos jog. Ebből, valamint a jogállamiság elvéből az következik, hogy a környezeti információkhoz való hozzáférés területén az ilyen adatokat kezelő hatóságok, szervezetek kötelesek mindazon feladatokat ellátni, mindazon intézkedéseket meghozni, amelyet a hatályos törvények és egyéb jogszabályok bármelyike előír. Nem hivatkozhatnak egyik jogszabállyal szemben a másikra. Az állampolgárokat, a civil szervezeteket és más jogosultakat pedig megilletik mindazon jogok, melyeket bármelyik jogszabály számukra biztosít. *(Az állásfoglalás teljes szövege a Mellékletben olvasható.) (623/K/2002)*

Titokfelügyelet

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény az információszabadság egyik garanciájaként az adatvédelmi biztos feladatává teszi az állami szervek által kiadott szolgálati titokköri jegyzékek tervezetének véleményezését. 2002-ben az adatvédelmi biztosnak öt esetben kellett ilyen tervezeteket véleményezni.

A Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ az adatvédelmi biztos észrevételeit elfogadva a 2002/24. számú Magyar Közlönyben tette közzé szolgálati titokköri jegyzékét. *(24/T/2002)* A Magyar Nemzeti Bank szolgálati titokkörének módosításával kapcsolatban *(156/T/2002)* az adatvédelmi biztos kifogást nem emelt, s az a 4/2002. (MK 30.) MNB közleményként jelent meg. A Belügyminisztérium szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 16/1995. (X. 20.) BM rendelet módosításáról szóló 14/2002. (V. 8.) BM rendelettel az adatvédelmi biztos szintén egyetértett. *(179/T/2002)* Kifogást emelt ugyanakkor a honvédelmi vonatkozású szolgálati titokkörök módosításával kapcsolatban. *(670/T/2002)* A

minisztérium az ellenérveket elfogadva tette közzé a honvédelmi vonatkozású titokkörökről szóló 11/1995. (XI. 14.) HM rendelet módosításáról szóló 49/2002. (XII. 5.) HM rendeletet. Ugyancsak az adatvédelmi biztos észrevételeit elfogadva jelent meg a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, valamint szervei szolgálati titokkörének megállapításáról szóló 9/2002. (XII. 23.) KvVM rendelet. (791/T/2002)

C) Jogszabály-véleményezés

Az adatvédelmi biztos törvényben előírt kötelessége valamennyi adatkezelést érintő jogszabály tervezetének véleményezése. Ezen kívül, amennyiben indokoltnak tartja, jogában áll javaslatot tenni jogszabály megalkotására vagy módosítására.

A jogszabály-előkészítésért felelős minisztériumok 2002-ben minden korábbinál több, összesen 180 jogszabálytervezetet küldtek meg véleményezésre. A véleményezett normák jogforrási szint szerinti megoszlását az alábbi táblázat mutatja, az elmúlt évek megfelelő adatait is feltüntetve:

	Év		
	2002.	2001.	2000.
Törvény	32	25	33
Kormányrendelet	42	43	35
Kormányhatározat	12	11	12
Miniszteri rendelet	79	34	35
Önkormányzati rendelet	-	-	13
Egyéb	15	10	8
Összesen	180	123	136

(A véleményezett normák jegyzéke a beszámoló függelékében található.)

A jogszabály-véleményezéssel kapcsolatos ügyszám növekedése az európai uniós jogharmonizáció és az új kormányprogram megvalósításához szükséges jogalkotás felgyorsulása mellett azzal is összefüggésben lehet, hogy az adatvédelmi biztos 2002-ben levélben emlékeztette a hivatalba lépő minisztereket arra, hogy az adatkezeléssel kapcsolatos jogszabályok tervezetét meg kell küldeniük véleményezésre. A felhívásra a miniszterek kedvezően reagáltak, és az illetékes tárcák jogszabály-előkészítő szervezeti egységeivel is jó munkakapcsolat

alakult ki. Csak ritkán fordult elő olyan, barátságtalan gesztusként értékelhető esemény, mint amikor az egyik minisztérium jogi koordinációs osztályának vezetője péntek délelőtt azzal az instrukcióval küldött meg az adatvédelmi biztosnak egy több, mint száz oldalas törvénytervezetet, hogy az észrevételeket hétfő délelőtt tíz óráig várja, de a határidőn túl érkezett észrevételeket nem áll módjában figyelembe venni. Az adatvédelmi biztos véleményezési kötelezettségét üres formalizmussá silányító eljárás méltatlan és elfogadhatatlan. (742/J/2002)

Akárcsak a korábbi években, 2002-ben is érkeztek az adatvédelmi biztoshoz olyan jogszabálytervezetek, amelyek a személyes adatok védelme és a közérdekű adatok nyilvánossága szempontjából értékelendő részt nem tartalmaztak. Példaképp megemlítendő:

Az ivóvízkivételre szánt felszíni víz-, valamint a halak létfeltételeinek biztosítása érdekében védelemre vagy minőségjavításra szoruló felszíni vizek vízminőségi követelményeiről és a vízminőségi állapot ellenőrzési feltételeiről szóló 6/2002. (XI. 5.) KöM-KöViM együttes rendelet tervezete (39/J/2002)

A Kis-Balaton Vízvédelmi Rendszer II. ütem beruházás felülvizsgálatáról és a beruházási program módosításáról szóló 2371/1999. (XII. 27.) Korm. határozat módosításáról szóló kormányhatározat tervezete (194/J/2002)

Az Igazságügyi Minisztérium fejezethez tartozó költségvetési szerv középírányító szervként történő elismeréséről, a gazdálkodási jogosítványok megosztási rendjéről és a büntetés-végrehajtási szervek alapító okiratainak módosításáról szóló 32/2002. (XII. 21.) IM rendelet tervezete (835/J/2002)

Az élelmiszerek vegyi szennyezettségének megengedhető mértékéről szóló 17/1999. (VI. 16.) EüM rendelet módosításáról szóló ESzCsM rendelet tervezete (879/J/2002)

Örvendetes ugyanakkor, hogy az ügyszám növekedését nem követte az ilyen, tévedésből vagy figyelmetlenségből megküldött tervezetek számának növekedése. 2002-ben 21 alkalommal kellett jogszabálytervezet véleményezésére vonatkozó felkérést azzal elhárítani, hogy az adatvédelmi biztos feladatkörébe csak az információs önrendelkezési joggal és az információs szabadsággal kapcsolatos jogszabálytervezetek véleményezése tartozik. Ez hasonló a korábbi évek megfelelő adataihoz.

A véleményezendő jogszabályok között rendszerint túlsúlyban vannak azok, amelyek a személyes adatok védelme szempontjából értékelendők. 2002 krónikájában jelentőségét tekintve kivételesen mégis olyan törvénytervezetet illet meg az első hely, amely – elfogadása esetén – az információs szabadság terén hoz komoly előrelépést.

2002-ben került az Országgyűlés elé a közpénzek felhasználásának és a köztulajdon használatának nyilvánosságáról, átláthatóbbá tételéről és

ellenőrzésének bővítéséről szóló törvényjavaslat. A törvénycsomagot az adatvédelmi biztos a jogalkotást előkészítő Igazságügyi Minisztériumból származó felkérés alapján a koncepció kidolgozásától kezdve figyelemmel kísérte. A többszörös jogszabály-előkészítési folyamat során beépültek a normaszövegbe azok a javaslatok, amelyek a közérdekű adat és az üzleti titok pontosabb elhatárolásával elősegítik a közérdekű adatok nyilvánosságának érvényesülését. (484/J/2002)

Az év másik kiemelkedő jelentőségű ügye az Avtv. helyébe lépő törvénytervezetek véleményezése volt. Az Avtv.-t felváltó két törvény kodifikációja – ahogy erről az előző évben beszámoltunk - 2001-ben elkezdődött. 2002-ben, a törvénytervezetek újabb változatáról az adatvédelmi biztos ugyancsak kifejtette az észrevételeit.

Az előkészítés alatt álló törvénytervezetek fogalmi kultúrája és egyes szabályai bizonyosan jogfejlesztő hatással lesznek, azonban a tervezet nem ad érdemi választ arra a kérdésre, hogy miért kell a személyes adatok és a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó szabályokat két külön törvénybe foglalni, megszüntetve ezáltal a magyar szabályozás bevált, nemzetközileg elismert módját: azt, hogy az adatvédelmet és az információszabadságot egy törvényben, egymásra tekintettel szabályozza. Ugyancsak kifogásoltuk, hogy a tervezet a vonatkozó közösségi irányelvet félreértve szakítani kíván az Avtv. eddigi, az alapjogi korlátozás alkotmányos feltételeit szem előtt tartó szabályozási logikájával, mely szerint a személyes adatok kezeléséhez az adatfajtákat és az adatalányokat meghatározó szektorális törvény, vagy az érintett személy hozzájárulása teremthet jogalapot. (783/J/2002)

A 2002. év sajátossága, hogy a korábbiaknál többször kellett a jogszabály-előkészítés rendjétől eltérve, a jogszabálytervezet hivatalos megszületése előtt, vagy éppen törvény esetén a normaszöveg Országgyűléshez való benyújtását követően megfogalmazni észrevételeket, szabályozási javaslatokat:

2002 októberében a Magyar Bankszövetség főtitkára felkérte az adatvédelmi biztost, hogy véleményezzen egy, a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) módosítása céljából készített törvénytervezetet, amely az úgynevezett pozitív listás központi hitelinformációs rendszer bevezetését célozta. A jogszabály előkészítésért felelős Pénzügyminisztérium csak később kapcsolódott be a törvényelőkészítés folyamatába. A pozitív listás hitelinformációs rendszereket Európa országaiban viták övezik, és a törvényi szabályozás országonként eltérő. A valamennyi hiteladósra kiterjedő központi nyilvántartás létrehozása semmiképp sem tekinthető jogharmonizációs kötelezettségnek. Az adatvédelmi biztosnak a törvénytervezettel szembeni fő kifogása az volt, hogy a tervezett adatkezelés sem a szükségesség, sem az arányosság követelményének, mint az alapjogkorlátozás feltételeinek nem felel meg. A törvénytervezetről az Adatvédelmi Biztos Irodájában megtartott szakmai vita nyomán a Pénzügyminisztérium elállt a pozitív listás központi nyilvántartás

bevezetésére vonatkozó javaslatról. (651/J/2002)

Az adatvédelmi biztos 2002 szeptemberében több fordulóban véleményezte a Pénzügymisztérium által megküldött, a Pénzügyi Nyomozó Hivatalról szóló törvény tervezetét. Ezt követően 2002 novemberében arról szerzett tudomást, hogy a Belügyminisztérium előterjesztésében azonos tárgyú, azonban teljesen eltérő tartalmú törvényjavaslat került az Országgyűlés elé. Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal Bűnügyi Igazgatósága megszűnéséről szóló T/1390. számú törvényjavaslat kifogásolható rendelkezései miatt az adatvédelmi biztos álláspontjáról levélben tájékoztatta az Országgyűlés illetékes bizottságát és a belügyminisztert. (636/J/2000)

Ugyancsak meglehetősen későn, szinte az Országgyűléshez való benyújtással egy időben kapta meg az adatvédelmi biztos az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló törvénytervezetet (T/541. számú törvényjavaslat), illetve a közéleti szerepet betöltő személyek állambiztonsági múltjának nyilvánosságra hozataláról szóló törvénytervezetet (T/542. számú törvényjavaslat), ezért a törvényjavaslatokra vonatkozó észrevételeit egyaránt közölte az előterjesztővel és az Országgyűlés illetékes bizottságával. (481/J/2002, 482/J/2002)

Az egészségügyet és a társadalombiztosítást érintő törvények módosításáról szóló, T/1107. számú törvényjavaslat tervezetét a jogszabály előkészítésért felelős szakminiszter elmulasztotta megküldeni véleményezésre, ezért az adatvédelmi biztos az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi és vallásügyi bizottsága előtt szóban és írásban fejtette ki a fertőző betegségek, ezen belül a HIV szűrővizsgálatához kapcsolódó személyes adatkezelés szabályozására vonatkozó észrevételeit. Egyebek mellett azt kifogásolta, hogy az anonim szűrés lehetőségének mellőzésével törvény a cél elérésére alkalmatlan eszközzel kívánja korlátozni az információs önrendelkezési jogot, továbbá túl általánosan, „*gumifogalmakkal*” fogalmazza meg az adatainak körét. Az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium képviselői nyitottak voltak az adatvédelmi biztos észrevételeire, sőt személyes konzultációt kezdeményeztek az észrevételek megvitatására és egyetértettek azzal, hogy a törvényjavaslat hiányosságait orvosolni kell. Öröndetes, hogy az adatvédelmi biztos észrevételeit nemcsak a jogszabály előkészítője, de a jogalkotó is magáévá tette, hiszen később több olyan képviselői módosító javaslat is született, amely az adatvédelmi biztos ajánlásának megfelelően korrigálta a törvényjavaslatot. (731/J/2002)

A véleményezésre megküldeni elmulasztott jogszabályok közül kiemelendő még az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet módosításáról szóló 2002. évi XLV. törvény és a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény. Az adatvédelmi

biztos szükség szerint később fogja kezdeményezni az ilyen jogszabályok módosítását.

C) Jogszabály-véleményezés

Javaslatok jogszabályok megalkotására és módosítására

Az adatvédelmi biztos 2001 decemberében, hivatalba lépése alkalmával jelezte, hogy kiemelt feladatának tekinti a jogalkotás fokozott figyelemmel kísérését, hiszen a személyes adatok védelmét vagy a közérdekű adatok nyilvánosságát sértő jogszabályok az egyedi jogalkalmazó döntéstől eltérően akár egész társadalmi csoportokra, rétegekre kiterjedő sérelmet okozhatnak. Ezért azt tervezte, hogy nemcsak a megküldött jogszabálytervezeteket véleményezi, hanem rendszeresen elemzi az összes hatályba lépő jogszabályt, kiszűrve azokat, amelyek tervezetét az előkészítő elmulasztotta megküldeni. Ilyen esetekre korábban ugyanis általában csak panasz nyomán derült fény. Bár a megjelenő jogszabályok rendszeres elemzésére az adatvédelmi biztos hivatali apparátusának átmeneti létszámhiánya miatt csak január, február, március és május hónapban került sor, ez idő alatt összesen 27 jogszabállyal kapcsolatban kellett utólagos módosítási javaslatot megfogalmazni. E számban nincsenek benne azok a jogszabályok, amelyek tervezetét elmulasztották ugyan véleményezésre megküldeni, azonban adatvédelmi szempontból kifogásolható rendelkezést nem tartalmaztak.

A veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzésére vonatkozó egységes eljárásról szóló 1/2002. (I. 11.) Korm. rendelet törvényi felhatalmazás hiányában írta elő egyes személyes adatok felvételét. A tárgyban utólag megfogalmazott módosító javaslatokkal a közlekedési és vízügyi miniszter egyetértett és arról tájékoztatta az adatvédelmi biztost, hogy a kifogásolt rendelkezéseket az adatvédelmi biztosi észrevételeknek megfelelően átdolgozzák. (85/J/2002)

Gyakori tapasztalatunk, hogy a törvényekhez kapcsolódó végrehajtási rendelet alkotója adottnak veszi a felhatalmazást személyes adatok kezelését előíró szabályozásra, ha a végrehajtási rendeletalkotási felhatalmazást adó törvény olyan feladatot fogalmaz meg, amelyhez személyes adatok kezelése szükséges. Az adatvédelmi biztos gyakorlata szerint azonban ez legfeljebb olyan esetben fogadható el, ha a törvény meghatározza az adatalanyok és a kezelhető személyes adatok körét, hiszen egyébként az adatkezelést – mely az információs önrendelkezés korlátozása – az Avtv.-t sértve nem törvény, hanem alacsonyabb szintű jogszabály állapítaná meg.

A vizsgálatok nyomán megfogalmazott, a jogalkotónak címzett javaslatok az adatvédelmi biztos ajánlásaiban találhatóak:

Az országgyűlési és a helyhatósági képviselőjelölt-ajánlással és a választási kampánnyal kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlásban egyebek mellett javasolta a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény módosítását. A személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot jobban szolgáló ajánlási rendszer kialakítása

érdekében, illetve felkérte a belügyminisztert és az igazságügyi minisztert, hogy kezdeményezze a nyilvános adattárakban hozzáférhető személyes adatok választási kampány céljára történő felhasználásának törvényi szabályozását, továbbá megfontolásra ajánlotta a választási kampány időszakán kívüli „*politikai marketing*” átfogó törvényi szabályozását. (381/H/2002)

Az írásbeli nyelvvizsgadolgozatok megtekintésének rendjével kapcsolatos adatvédelmi biztosi ajánlás felkérte az oktatási minisztert, hogy készítse elő az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsga-bizonyítványokról szóló 71/1998. (IV. 8.) Korm. rendelet olyan módosítását, amely a vizsgaközpontok számára egyértelművé teszi, hogy a vizsgadolgozatokba való betekintési jog magában foglalja a másolatok készítésének jogát is. (336/A/2002)

Az országgyűlési vizsgálóbizottságok – különösen a 41/2002. (VII. 12.) OGY határozattal létrehozott, a rendszerváltás utáni első, szabadon választott Magyar Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló bizottság – adatkezelésére vonatkozó adatvédelmi biztosi ajánlás felkérte a jogalkotót, hogy az információs önrendelkezési jog védelme érdekében törvényben állapítsa meg a vizsgálóbizottságok által követendő adatkezelési szabályokat. (544/K/2002)

Az írásbeli nyelvvizsgadolgozatok megtekintésének rendjével kapcsolatos adatvédelmi biztosi

ajánlás

I.

Ez év elején írásban és telefonon is többen sérelmezték, hogy bár a nyelvvizsgaközpontok lehetőséget biztosítanak a vizsgázó számára az általa írt nyelvvizsgadolgozat megtekintésére, a vizsgázónak nincs lehetősége arra, hogy a dolgozatról másolatot kérjen, vagy jegyzeteket készítsen.

Az egyik bepanaszolt vizsgaközpont az Idegennyelvi Továbbképző Központ (a továbbiakban: ITK) volt, amely vizsgaszabályzatának 9. § 1. pontja a vizsgázó számára biztosítja a jogorvoslatot, ezen belül a betekintés, a fellebbezés és a felülvizsgálat kérelmezésének jogát, azonban az 5. pontja kizárja a feljegyzés- és másolatkészítés lehetőségét. Az alábbiakban kifejtett érvelésem alapján kezdeményeztem az ITK igazgatójánál a vizsgaszabályzat olyan módosítását, amely alapján a vizsgázó megkaphatja dolgozatainak másolatát, az igazgató azonban válaszában ettől elzárkózott. Indokolásában arra tért ki, hogy a tesztek újrafelhasználhatósága érdekében szükséges a másolatkészítés és a jegyzetelés tiltása. A tesztek újrafelhasználására, pedig azért van szükség, hogy a különböző vizsgaidőpontokban azonos nehézségi fokú vizsgafeladatokkal mérjék a vizsgázók tudását. Az ITK igazgatója ugyanakkor arról is tájékoztatott, hogy megkeresésem nyomán a jövőben kérésre, a vizsgázóval együtt érkező felkészítő tanár is betekinthez a vizsgadolgozatokba.

Egy másik írásban tett panasz a BME Nyelvvizsgaközpont hasonló gyakorlatát érintette. A nyelvvizsgaközpont vizsgaszabályzata úgy rendelkezik, hogy a *„dolgozatokat írásos kérvény benyújtásával és előre rögzített időpontban kizárólag a vizsgázó tekintheti meg. Az írásbeli dolgozat nem adható ki, nem (fény)másolható, jegyzetek arról nem készíthetők”*. A szabályzat alapján a dolgozatok megtekintésekor a vizsgázók rendelkezésére áll maga a vizsgadolgozat, az értékelési szempontokat, a javítókulcsot és a mintafordítást tartalmazó dokumentum, a hallás utáni szövegértés feladataihoz a transzkripció, valamint egy tájékoztató.

Álláspontom szerint a beadványozók panasza megalapozott: a vizsgaközpontok gyakorlata sérti a vizsgázóknak az Alkotmány 59. §-ában garantált személyes adatok védelméhez való jogát.

class="szovtorzs" II.

Az értékelt írásbeli dolgozatok megtekintésének lehetőségét az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsga-bizonyítványokról szóló 71/1998. (IV. 8.) Korm. rendelet 3. § (6) bekezdése alapján kell biztosítani. E rendelkezés szerint a *„vizsgálóval az értékelt írásbeli, szóbeli vagy komplex vizsga eredményét a vizsgaközpont a vizsga időpontját követően, legkésőbb 30 napon belül közli. Az eredmények közzétételétől számított 15 napon belül a vizsgáló az értékelt írásbeli dolgozatot, illetve szóbeli vizsgájának értékelését megtekintheti.”* A rendelet jogorvoslati jogot is biztosít a vizsgázóknak, a 3. § (8) bekezdése szerint a *„vizsga értékelése ellen jogsabálysértés vagy az eredményszámításban mutatkozó számszaki hiba esetén, az eredmény közzétételétől számított 15 napon belül lehet fellebbezni”*, amely fellebbezést első fokon a vizsgaközpont vezetője, másodfokon a Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület elnökével egyetértésben a Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központ vezetője bírál el.

A beadványozók által sérelmezett ügyekben figyelemmel kell lenni a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseire. Ennek 2. § 1. pontja szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. E törvényi definíció szerint személyes adatnak kell tekinteni mindazt, amit a vizsgáló a vizsgadolgozaton a vizsgaközponttal közöl, a tudását tükröző, a feltett vizsgakérdésekre adott válaszait is. Ez akkor is így van, ha a vizsgáló a dolgozata alapján közvetlenül nem azonosítható, mert a vizsgafolyamat alatt – ideértve az eredmények közzétételét is – nem a neve, hanem egy kód azonosítja őt. A jelentkezési lapon ugyanis rögzítik a vizsgáló azonosításához szükséges adatait (a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét és lakcímét), ezzel pedig egyéneként azonosíthatóvá válnak az esetenként teljesen egyformán megoldott és értékelt – közvetlenül csak az érintett vizsgáló kódjával összekapcsolt – részvizsgák megoldásai is. Az tehát, hogy egy megadott kérdésre a vizsgáló milyen választ adott, a vizsgáló személyes adata, amelyre nézve az adatvédelmi szabályok megfelelően irányadóak.

Az Avtv. 2. § 4. a) pontja alapján az alkalmazott eljárástól függetlenül adatkezelésnek minősül a személyes adatok gyűjtése, felvétele és tárolása, feldolgozása, hasznosítása (ideértve a továbbítást és a nyilvánosságra hozatalt) és törlése. Erre figyelemmel minden olyan természetes vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely meghatározza a személyes adatok kezelésének célját, meghozza és végrehajtja az ezzel összefüggő döntéseket, vagy a végrehajtás érdekében adatfeldolgozót bízhat meg, az Avtv. 2. § 7. a) pontja alapján adatkezelőnek minősül. A vizsgadolgozatokban szereplő személyes adatok kezelője a nyelvvizsgaközpont, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket be kell tartania.

Az Avtv. 11. § (1) bekezdésének a) pontja szerint *„az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről”*. Az Avtv. 12. § (1) bekezdése alapján az *„érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól, az adatkezelés céljáról, jogalapjáról, időtartamáról, az adatfeldolgozó nevéről, címéről (székhelyéről) és az adatkezeléssel összefüggő tevékenységéről, továbbá arról, hogy kik és milyen célból kapják vagy*

kapták meg az adatokat”.

Az érintettek tájékoztatáshoz való joga azonban nem korlátlan. Az Avtv. az alábbiak szerint rendelkezik:

„13. § (1) Az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak akkor tagadhatja meg, ha azt a 16. §-ban meghatározott esetekben a törvény lehetővé teszi.

(2) Az adatkezelő köteles az érintettel a felvilágosítás megtagadásának indokát közölni.

(3) Az elutasított kérelmekről az adatkezelő az adatvédelmi biztost évente értesíti.”

„16. § Az érintett jogait (11-15. §) törvény az állam külső és belső biztonsága, így a honvédelem, a nemzetbiztonság, a bűnmegelőzés vagy bűnüldözés érdekében, továbbá állami vagy helyi önkormányzati pénzügyi érdekből, valamint az érintett vagy mások jogainak védelme érdekében korlátozhatja.”

Jelenleg nincs olyan hatályos törvényi rendelkezés, amely a nyelvvizsgázó tájékoztatáshoz való jogát a fentiek szerint korlátozná, ennek megfelelően a tájékoztatást tehát minden esetben meg kell adni.

Az Avtv. 12. § (2) bekezdése a tájékoztatás megadásának módját határozza meg: *„Az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban, közérthető formában megadni a tájékoztatást.”* A 12. § (3) bekezdése szerint e *„tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos területre vonatkozó tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be. Egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. A már megfizetett költségtérítést vissza kell téríteni, ha az adatokat jogellenesen kezelték, vagy a tájékoztatás kérése helyesbítéshez vezetett.”*

class="szovtorzs" III.

A tájékoztatáshoz való jog gyakorlásának tipikus módja a törvény alapján az, hogy az érintett levélben kéri az adatkezelőtől a tájékoztatás megadását, aki arra levélben válaszol. A tájékoztatás a betekintés engedésével is megadható (így történik a vizsgadolgozatokban szereplő adatok kezeléséről való tájékoztatás megadása), ilyenkor ugyanis az érintettnek lehetősége van magát az adatkezelést, illetve annak egy részét, a kezelt adatok körét közvetlenül megismerni. Az érintett kifejezett kérésére azonban ilyenkor sem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon rendelkezésére az általa feltett kérdésekre a törvény alapján kötelezően megadott válaszokkal együtt. Ha tehát az érintett a kezelt adatok körére kíváncsi, akkor az adatkezelő eleget tesz a tájékoztatási kötelezettségének azzal is, ha betekintést enged az iratokba (a jelen esetben a vizsgadolgozatokba), de ha az érintett kéri, másolatot is kell arról adnia. Mivel a törvény alapján a tájékoztatást írásban kell megadni, az adatkezelő nem zárkozhat el az írásbeliségtől. Figyelemmel arra, hogy az íráskép is az érintett személyes adata, és az is, hogy a vizsgadolgozat válaszait milyen sorrendben, a lap tetejére, aljára vagy a

túoldalára írta-e – az eredményszámításban mutatkozó számszaki kérdésekben felmerülő viták ugyanis gyakran ezzel kapcsolatosak – a tájékoztatás céljának leginkább a kezelt adatokról készített fénymásolat felel meg.

A vizsgázók a személyes adataik védelméhez fűződő jogukból eredő tájékoztatáshoz való jogukat nem feltétlenül önmagáért, hanem egy másik joguk, a vizsgadolgozat értékelésével szemben fennálló jogorvoslati joguk eszközeként gyakorolják. Ennek jogalapját a fent idézett jogszabályok, különböző formáit (fellebbezés, felülvizsgálati kérelem) pedig a vizsgaszabályzatok biztosítják a vizsgázók számára. A jogorvoslati kérelem előterjesztésének elengedhetetlen feltétele, hogy a vizsgázó ismerje azt a dolgozatot és azt az értékelést, amellyel kapcsolatban a kérelmet elő kívánja terjeszteni, ezért biztosítja a fent idézett rendelet a betekintés jogát a vizsgázók számára.

Amint arra az Alkotmánybíróság is rámutatott, a jogorvoslathoz való jog biztosítékeként megállapított betekintési jognak lényegi eleme a másolatok készítésének joga. A 41/1991. (VII. 3.) AB határozatában többek között azt mondta ki, hogy az iratok másolását megtiltó rendelkezések *„a jogorvoslatnak közvetett eszközökkel való korlátozását jelentik. Az iratok tartalma, a határozat indokainak ismerete nélkül a fellebbezés, a jogorvoslat lehetősége akkor is merő formalitássá válna, ha egyébként az eljárásban részt vevő állampolgároknak ilyen joga biztosított lenne.”*

A felülvizsgálati kérelmet és a fellebbezést a vizsgázó a megtekintett vizsgadolgozatok alapján fogalmazhatja meg. Annak érdekében, hogy a kérelmet a vizsgázó megfelelő felkészülés után, az ahhoz szükséges eszközök és idő birtokában tudja megfogalmazni, a megtekintés nem jelentheti pusztán a dolgozatnak és a dolgozat értékelésének a vizsgaközpont helyiségében, meghatározott időkeretben való megismerését és tanulmányozását. A megtekintésnek szükségszerűen magában kell foglalnia a dolgozat birtoklását, vagyis arról másolat rendelkezésre bocsátását is, ennek hiányában a jogorvoslati kérelem megfogalmazásakor a vizsgázó csak az emlékezetére hagyatkozhat.

A vizsgaközpontok vizsgáztatói autonómiája nem zárja ki azt, hogy más személy – bárki, akár egy nyelvtanár, vagy jogász – a dolgozatot (vagy annak másolatát) megtekintse, a kérelem megírásában a vizsgázónak segítséget nyújtson. Ehhez is szükséges a dolgozat és az értékelés egy másolati példányának birtoklása. Azonban enélkül is – a fent hivatkozott információs önrendelkezési jog, mint alkotmányos alapjog alapján – az érintettet megilleti az a jog, hogy személyes adatairól tájékoztatást kapjon, függetlenül attól, hogy ezzel van-e valamilyen további célja, vagy nincs.

A vizsgaközpontok által követett gyakorlat jogsértő voltán az a körülmény sem változtat, hogy a feljegyzés, illetőleg a másolat készítését a vizsgaközpontok szakmai érdekeik védelmében tiltják. Ennek magyarázata az, hogy a tesztek a későbbiekben szeretnék újra felhasználni. Érthető, hogy a piaci alapon működő vizsgaközpontok minél kevesebb ráfordítással minél több vizsgát igyekeznek lebonyolítani, vagyis azt szeretnék elérni, hogy a lehető legkevesebb vizsgafeladatot kelljen elkészíteni, úgy, hogy azok minél több alkalommal felhasználhatóak legyenek, ezzel biztosítva azt, hogy a vizsgák közel azonos nehézségűek legyenek. Ez a cél elérhető lenne úgy is, ha több

vizsgafeladatot készítenének elő a vizsgaközpontok. Ezzel csökkenne az igény egy-egy feladat újbóli felhasználására, ugyanazok a feladatok ritkábban kerülnének elő a vizsgákon, ami ellentétes a vizsgaközpontok gazdasági érdekével.

A vizsgázók személyes adatok védelméhez való joga és a vizsgaközpontok gazdasági érdeke (vagy akár a tesztek többszöri újrafelhasználásának érdeke) közötti konfliktust maga az Avtv. oldja fel amikor úgy rendelkezik, hogy a „személyes adatok védelméhez fűződő jogot és az érintett személyiségi jogait – ha törvény kivételt nem tesz – az adatkezeléshez fűződő más érdekek, ideértve a közérdekű adatok nyilvánosságát (19. §) is, nem sérthetik” (Avtv. 4. §). Ezzel a törvény az alkotmányos jog elsődlegességét állapítja meg.

Mindezek alapján a vizsgaközpontoknak a dolgozatokba, azok értékelésébe való betekintés esetén biztosítaniuk kell a másolatkészítés lehetőségét is.

class="szovtorzs" IV.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott jogkörben és az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 20. § (1) bekezdése szerint eljárva a következő ajánlásokat teszem:

- Felkérem a vizsgaközpontok vezetőit, hogy szabályzatukat módosítsák úgy, hogy a vizsgázók a megtekintett dolgozatról, illetve annak értékeléséről kérésre másolatot kaphassanak.
- Felkérem a Nyelvvizsgáztatási Akkreditációs Központot és a Nyelvvizsgát Akkreditáló Testületet, hogy az akkreditációs eljárások során a vizsgaszabályzatok vizsgálatakor a fenti követelményekre is legyenek figyelemmel, továbbá arra, hogy álláspontomról valamennyi nyelvvizsgaközpontot – az ajánlás egy-egy példányának megküldésével – tájékoztassák.
- Felkérem az oktatási minisztert, hogy készítse elő az idegennyelv-tudást igazoló államilag elismert nyelvvizsgáztatás rendjéről és a nyelvvizsga-bizonyítványokról szóló 71/1998. (IV. 8.) Korm. rendelet olyan módosítását, amely a vizsgaközpontok számára egyértelművé teszi, hogy a vizsgadolgozatokba való betekintési jog magában foglalja a másolatok készítésének jogát is.

Budapest, 2002. július 23.

Dr. Péterfalvi Attila

(336/A/2002)

Az országgyűlési vizsgálóbizottságok – különösen a 41/2002. (VII. 12.) OGY határozattal létrehozott, a rendszerváltás utáni első, szabadon választott Magyar Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló bizottság – adatkezelésére vonatkozó adatvédelmi biztosi

ajánlás

Az Országgyűlés 2002. július 9-i ülésnapján elfogadta a 41/2002. számú országgyűlési határozatot (a továbbiakban: Határozat), mely a rendszerváltás utáni első, szabadon választott Magyar Országgyűlés megalakulását követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyeknek az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében való részvételének tényeit és körülményeit vizsgáló bizottság felállításáról rendelkezik. A bizottság alkotmányos tevékenységének biztosítása érdekében a bizottság elnöke, és egy magánszemély indítvánnyal fordult hivatalomhoz.

A beadványok elsősorban arra kívántak választ kapni, hogy a bizottság a Határozatban előírt kötelezettsége – mely szerint a vizsgálatáról szóló jelentést nyilvánosságra kell hoznia – nem ütközik-e alkotmányos akadályokba.

A beadványok alapján vizsgálatot folytattam annak megállapítása érdekében, hogy a hivatkozott OGY határozat szerinti feladatának ellátása során a bizottság a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő alkotmányos jogok érvényesülését biztosítani tudja-e.

A 41/2002 (VII. 12.) számú országgyűlési határozat vizsgálóbizottságot hozott létre annak felderítésére, hogy az 1990. május 2-át követően kormányzati politikai szerepet betöltő személyek, illetve az 1990. május 2. után megalakult kormányok politikai vezetői részt vettek-e az előző politikai rendszer állambiztonsági tevékenységében (I.-III. pont). A bizottság tevékenységéről jelentést készít, mely tartalmazza – egyebek mellett – vizsgálatának ténybeli és jogi megállapításait és azt, hogy megállapítását milyen bizonyítékokra alapította (VI. pont). A bizottság jelentését a Határozat X. pontja alapján nyilvánosságra hozza.

A vizsgálatot a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) által meghatározott hatáskörömben a beérkezett indítványok alapján az alábbi kérdésekre terjesztettem ki:

- az OGY határozatban foglalt személyi kör kérdése;
- az OGY határozatban vizsgálandóként meghatározott időszak kérdése;
-

a határozat visszaható hatályának kérdése;

- a bizottság személyes adatok kezelésére vonatkozó felhatalmazása;
- a vizsgálat eredményeinek a határozatban előírt nyilvánosságra hozatala;
- az adatkezelést elrendelő norma jogforrási szintje.

I.

A Határozat I. valamint II. és III. pontjában meghatározott személyi kör egymásnak ellentmond, hiszen a szabadon választott Országgyűlés megalakulásakor hivatalban volt még az előző – pártállami feltételek között – létrejött kormány, ugyanakkor a III. pont rendelkezése szerint a vizsgálat személyi köre az 1990. május 2-a után megalakult kormányok politikai vezetőire terjed ki. Ebből kifolyólag nem határozható meg egyértelműen a vizsgálandó személyi kör, és a bizottság által kezelendő személyes adatok köre sem.

A bizottság megbízatása a Határozat V. pontja szerint kiterjed minden, az I-IV. pontban meghatározott vizsgálatra, ugyanakkor nem jelöl meg olyan okot, mely a vizsgált időszak kezdő időpontját – az 1945. január 1-jét – alkotmányosan igazolná.

A bizottság tevékenységéről szóló jelentés a Határozat VI. pontja szerint – egyebek mellett – tartalmazza a bizottság ténybeli és jogi megállapításait, valamint e megállapításokat megalapozó bizonyítékait. A Határozat X. pontja előírja a jelentés nyilvánosságra hozatalát.

II.

Az Alkotmány a kérdésre vonatkozóan az alábbi szabályokat tartalmazza:

8. § (2) A Magyar Köztársaságban az alapvető jogokra és kötelességekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg, alapvető jog lényeges tartalmát azonban nem korlátozhatja.

7. § (2) A jogalkotás rendjét törvény szabályozza.

21. § (3) Az országgyűlési bizottságok által kért adatokat mindenki köteles a rendelkezésükre bocsátani, illetőleg köteles előttük vallomást tenni.

59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a személyes adatok védelméhez való jog.

61. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van arra, hogy a közérdekű adatokat megismerje, illetőleg terjessze.

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 5. § f) pontja meghatározza, hogy az állampolgárok alapvető jogai és kötelességei körében törvényben kell szabályozni különösen a személyhez fűződő jogokat és kötelességeket.

A 12. § (2) bekezdése szerint a jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg kötelezettséget, és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.

A 46. § (1) bekezdése előírja, hogy az Országgyűlés határozatban szabályozza az általa irányított szervek feladatait, a saját működését, és állapítja meg a feladatkörébe tartozó terveket.

Az Alkotmány 59. és 61. §-ának érvényesülése érdekében megalkotott Avtv. 1. §-a értelmében az abban foglaltaktól csak törvény kifejezett rendelkezése alapján lehet eltérni akkor, ha a kivételt megengedő törvény a kivétel hatálya alá tartozó adatfajtát és adatkezelőt is meghatározza. Az Avtv. 2. §-ában található értelmező rendelkezések szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. Közérdekű adat az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat.

A 3. § (1) bekezdése előírja, hogy személyes adat akkor kezelhető – értve ez alatt a nyilvánosságra hozatalt is –, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. A (3) bekezdés alapján közérdekből is csak törvény rendelheti el az adatok nyilvánosságra hozatalát.

Az Avtv. 4. §-ának rendelkezése szerint a személyes adatok védelméhez fűződő jogot és az érintett személyiségi jogait – ha törvény kivételt nem tesz – az adatkezeléshez fűződő más érdekek, ideértve a közérdekű adatok nyilvánosságát is, nem sérthetik.

Az Alkotmánybíróság a 15/1991. (IV. 13.) AB határozatban kifejtette, hogy a személyes adatok védelméhez való jogot nem hagyományos védelmi jogként értelmezi, hanem annak aktív oldalát is figyelembe véve, információs önrendelkezési jogként.

Az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak eszerint az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak feltárásáról és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni tehát általában csakis az érintett beleegyezésével szabad. Kivételesen törvény elrendelheti személyes adat kötelező kiszolgáltatását, és előírhatja a felhasználás módját is. Az ilyen törvény korlátozza az információs önrendelkezés alapvető jogát, és akkor alkotmányos, ha megfelel az Alkotmány 8. §-ában megkövetelt feltételeknek.

Az Alkotmánybíróság 60/1994. (XII. 24.) AB határozata a következőket állapítja meg:

A jogállamban közhatalmat gyakorló vagy a politikai közéletben részt vevő személyek – köztük azok, akik a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítják – arra vonatkozó adatai, hogy korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytattak, vagy olyan szerv tagjai voltak, amely korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytatott, az Alkotmány 61. § szerinti közérdekű adatok.

2.

[Ha a jogalkotó] a közérdekű és a személyes adatok elhatárolására nem alkalmazza következetesen ugyanazt az ismérvet, az az azonos ismérveknek megfelelő személyi köröket tekintve az ellenőrzés alá eső, illetve attól mentes csoportok között alkotmányellenes megkülönböztetésre vezet.

Következetes az alkotmánybírósági gyakorlat a tekintetben, hogy valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet a visszaható hatály tilalmába ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell. [57/1994. (XI. 147.) AB hat.]

III.

Az adatvédelmi biztos az országgyűlési képviselők vagyoni helyzetét vizsgáló bizottság létrehozásáról szóló 103/2000. (XII. 20.) számú OGY határozat vizsgálatát követően a vizsgálóbizottságok által kezelhető személyes adatok kérdésével 2001 márciusában kiadott állásfoglalásában, a rendszerváltoztatás előtt keletkezett állambiztonsági iratok kezelésének kérdésével az 1996 februárjában kiadott ajánlásában is foglalkozott. Állásfoglalásában, illetve ajánlásában az alábbiakat fejtette ki:

„Az Avtv. 3. § (3) bekezdése csak törvényi felhatalmazás esetén teszi lehetővé személyes adatok nyilvánosságra hozását. Ilyen felhatalmazás nélkül a nyilvánosságra hozatal a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 177/A. §-a szerinti jogosulatlan adatkezelés. [...]

Álláspontom szerint van alapja egy olyan érvelésnek, mely szerint az Alkotmány egyes rendelkezéseinek értelmezése csak akkor alkotmányos, ha az az Alkotmány egyéb rendelkezéseivel összhangban áll. Így például nyilvánvalóan vitatható, ha egy parlamenti vizsgálóbizottság úgy értelmezné ezen alkotmányos szabályt, hogy joga van bárkinek a magántitkai, a vallásos meggyőződése iránt érdeklődni, vagy olyan kérdést feltenni, amelynek megválaszolásával a megkérdezett magát vagy hozzátartozóját bűncselekménnyel vádolná. Az Alkotmány 21. § (3) bekezdésének – mely szerint az országgyűlési bizottságok által kért adatokat mindenki köteles a rendelkezésükre bocsátani, illetőleg köteles előttük vallomást tenni – nyelvtani értelmezése nem zárja ki olyan parlamenti vizsgálóbizottság létrehozását, melynek feladata például az országgyűlési képviselők vagy akár az állampolgárok szélesebb köre szexuális orientációjának feltárása, az ezzel kapcsolatos adatoknak egészségügyi és egyéb szervektől való bekérését. Ez azonban az Alkotmány egyik szabályának a másik ellenében való kijátszását jelentené. Lehet arra is hivatkozni, hogy alkotmányos

demokráciákban a parlamenti vizsgálóbizottság értelemszerűen – tehát erre vonatkozó részletes szabályok nélkül is – a kormányzat ellenőrzésére szolgál, és nem szokás olyan omnipotens szervként működtetni, amely az igazságszolgáltatás vagy a bűnüldözés funkcióit veszi át az ezek eljárására vonatkozó – többek között az adatkezelésükkel kapcsolatos – alkotmányos és törvényes garanciák nélkül.” (Az adatvédelmi biztos beszámolója 2001., 325-326. o.)

„Az alkotmányjogi érvelés olyan, nagyrészt bizonytalan tartalmú jogfogalmakat, mint ‘jogállamisággal ellentétes tevékenység’, ‘politikai közvéleményt feladatszerűen alakító személyek’ kénytelen alkalmazni, szilárdabb fogalmak hiányában. [...]

Az Alkotmánybíróság döntéseit az indítványhoz kötöttség szerint hozza, az tehát, hogy a III. Főcsoportfőnökség egyéb szervezeti egységeinek irataival kapcsolatban nem rendelkezett, annyit jelent csupán, hogy ilyen tartalmú indítványt nem bírált el. A határozat a III/III. Csoportfőnökség iratainak abszolút alkotmányellenességét állapítja meg, míg a többi szolgálat esetében ez nem feltétlen. [...]

A III/I. Csoportfőnökség a hírszerzést, a III/II. a kémelhárítást, a III/IV. a katonai elhárítást végezte, a III/V. a technikát szolgáltatta. A hírszerző és kémelhárító valamint katonai hírszerző tevékenység részben eltért attól a tevékenységtől (a politikát közvetlenül szolgáló belső elhárítás) amelyet a III/III. Csoportfőnökség végzett. A Magyar Köztársaság védendő nemzetbiztonsági érdekei bizonyos hányadban nem 1990. után keletkeztek, a Magyar Népköztársaság titkai ugyancsak bizonyos hányadban egyben a Magyar Köztársaság titkai is.” (Az adatvédelmi biztos beszámolója 1995-96., 213. és 216. o.)

class="szovtorzs" IV.

A fentiekben ismertetett jogi helyzet és az adatvédelmi biztos gyakorlata alapján a Határozatban foglalt adatkezelést tekintve megállapítható, hogy az több szempontból nem felel meg az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó alkotmányos követelményeknek.

Nem felel meg e követelményeknek elsősorban azért, mert az Alkotmány végrehajtására készült Avtv. rendelkezései szerint adatkezelést – az érintett hozzájárulásán kívül – csak törvény rendelhet el. A személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülésével szemben a közérdekű adatok nyilvánosságának elsőbbségét is csak törvény állapíthatja meg. Az országgyűlési határozat a Jat. értelmében nemcsak, hogy nem törvény, de nem is jogszabály, ezért személyes adatok kezelésére nem is adhat felhatalmazást.

Nem felel meg a Határozat az alkotmányos követelményeknek azért sem, mert a vizsgálendő személyi kört az Alkotmánybíróság határozatában foglaltak ellenére úgy határozza meg, hogy a politikai közhatalmat gyakorlók, illetve a politikai közéletben részt vevők csoportjai közötti megkülönböztetésre nem alkalmazza következetesen ugyanazt az ismérvet, ami alkotmányellenes megkülönböztetéshez vezet. Jogállamban nemcsak a kormány tagjai és az államtitkárok tartoznak a politikai közhatalmat gyakorlók, politikai közéletben részt vevők körébe, hanem például az országgyűlési

képviselők, polgármesterek vagy települési önkormányzati képviselők is.

Ellentétes a Határozat továbbá az alkotmányos követelményekkel azért is, mert a vizsgálatra indirekte visszaható hatályt keletkeztet, amit jogállami alapértékek szerint törvény sem tehet meg, nemhogy a Jat. szerint az állami irányítás egyéb jogi eszközének minősülő határozat. Ennél fogva olyanokra is kiterjesztené a vizsgálatot, akikre nézve korábban törvény nem vonatkozott, illetve akiknek az időközben megalkotott törvény megadta a visszavonulás lehetőségét. A nyilvánosságra hozatal szankciója tehát olyanokat is sújthat, akik a tisztség elvállalásakor nem rendelkeztek mérlegelési jogkörrel. Kiterjed a vizsgálat olyanokra is, akik ma már nem töltenek be politikai közhatalmi, közéleti tisztséget, ezért az ő adataik a vizsgálat időpontjában nem tekinthetők az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata szerint közérdekű adatnak. Nekik tehát nincs olyan közfeladatuk, amely miatt védett személyes adataik körét indokolt volna másokénál szűkebbre vonni.

A Határozat IV. pontja nem követi az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyek ellenőrzéséről és a Történelmi Hivatalról szóló 1994. évi XXIII. törvény 1. §-ának meghatározását, és nem annak megfelelően kívánja eljárását lefolytatni, hanem lényegesen szélesebb személyi kört von azonos elbírálás alá. A hálózati nyilvántartás korabeli rendszerében ugyanis nemcsak az állambiztonsági szolgálat számára érdemi tevékenységet folytatók, hanem a belügyminiszteri parancsnak megfelelően olyanok is szerepeltek, akik nem voltak a hálózat tagjai. Ennél fogva érint a vizsgálat olyan személyeket is, akiknek semmi közük nem volt az állambiztonsági szolgálat érdemi tevékenységéhez, abban részt nem vettek, sőt arról sem tudnak (tudtak), hogy a hálózati nyilvántartásban szerepelnek. Súlyosan jogsértő lenne az ő adataikat olyan környezetben nyilvánosságra hozni, mely azt a látszatot keltheti, hogy ezek a személyek együttműködtek az előző rendszer állambiztonsági szolgálataival.

Mindezek felül csak történelmileg alátámasztott és nem alkotmányos okokkal volna igazolható az érintett személyi kör vizsgálandó időszakra vonatkozó tevékenysége. Az 1945. január 1-jei időpont semmilyen alkotmányos jelentőséggel nem bír, alkotmányjogilag nem releváns, azonban nyilvánvalóan befolyásolja azt, hogy az érintett személyi kör életének mely korszakát tekinti át a bizottság.

Nyilvánvaló, hogy a bizottság felállítása az Alkotmányon alapul, azonban tevékenységét a jogállam elvei szerint, a hatályos jogszabályok alapján köteles végezni. Megállapítható, hogy a vizsgálóbizottságnak nincs alkotmányos felhatalmazása arra, hogy vizsgálata eredményeinek személyes adatokat tartalmazó részét nyilvánosságra hozza, hiszen erre vonatkozóan a Határozat a fentiekből következően nem rendelkezhetett volna.

Természetes ugyanakkor az is, hogy mind a politika, mind a történettudomány képviselői meg kívánják ismerni közelmúltunk történetét és azon közfeladatot ellátó személyek nevét is, akik a diktatúra állambiztonsági szervezetével együttműködtek. Ennek az igénynek azonban az Alkotmány szabályaiból fakadóan csak törvény keretei között lehet eleget tenni.

Összességében megállapítható, hogy az Alkotmány 21. § (3) bekezdésében foglalt szabályt nem lehet úgy értelmezni, hogy az prioritást élvezne más – az Alkotmányban lefektetett – szabályokkal szemben. Az országgyűlési bizottságok is csak az alkotmányos, jogállami normák szerint működhetnek. Tekintettel azonban arra, hogy az információs jogok tekintetében a Magyar Köztársaság jogrendje rendelkezik pozitív jogi normával, az adatvédelmi törvénnyel, míg a vizsgálóbizottságok működését sajnálatosan csak a fent hivatkozott egy mondatnyi alkotmányos rendelkezés szabályozza, minden adatkezelő köteles az Avtv. szabályait megtartani. A két alkotmányos szabály nincs összhangban, ennek feloldása az Alkotmánybíróság alkotmányértelmező hatáskörébe tartozik, arra az országgyűlési biztosnak nincs hatásköre. Hatásköre kiterjed azonban arra, hogy az információs jogok érvényesülésének védelmezőjeként felhívja az adatkezelők figyelmét arra, hogy a jogosulatlan adatkezelés büntető- és polgári jogi következményeket vonhat maga után.

V.

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 25. §-a, valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 23. § (2) bekezdése alapján az információs jogok érvényesülésének elősegítése érdekében az alábbi ajánlást teszem:

- Felkérem az Országgyűlés vizsgálóbizottságait, hogy tevékenységük során az Alkotmány egészét tekintsék mércének úgy, hogy az Alkotmányban biztosított alapvető jogok ne szenvedjenek sérelmet a bizottság működésének alapjául szolgáló alkotmányos szabályok érvényesülése folytán.
- Felkérem az Országgyűlés vizsgálóbizottságait, hogy az érintettek beleegyezése nélkül személyes adataikat ne hozzák nyilvánosságra.
- Felkérem a jogalkotót, hogy az információs önrendelkezési jog védelme érdekében törvényben állapítsa meg a vizsgálóbizottságok tekintetében a személyes adatok kezelésre vonatkozó szabályokat.
- Felkérem az Országgyűlést, hogy az előző rendszer állambiztonsági nyilvántartásai szabályainak ismeretén alapulóan, a szükséges körültekintéssel állapítsa meg a vizsgálandó személyek körét.
- Felkérem az Országgyűlést, hogy – az Alkotmánybíróság hivatkozott határozata értelmében – egységes szempontok szerint határozza meg az 1990. május 2. óta politikai közhatalmat gyakorló és a politikai közéletben részt vevő vizsgálandó személyek körét.
- Felkérem az Országgyűlést, vagy annak valamely állandó bizottságát, hogy az ismertett alkotmányos kollízió megszüntetése érdekében az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény 21. § (6) a) pontja értelmében indítványozza az Alkotmánybíróságnál a fenti kérdésben az Alkotmány értelmezését.

Budapest, 2002. augusztus 6.

Dr. Péterfalvi Attila

(544/K/2002)

Az örökbe fogadni szándékozó személy pszichikaialkalmassági vizsgálatát követő adattovábbításról szóló adatvédelmi biztosi

ajánlás

Egy gyermekvédelmi szakszolgálat vezetője állásfoglalásomat kérte arról, hogy az örökbefogadás előkészítése során, az örökbe fogadni szándékozó személy pszichikai alkalmassági vizsgálatát követően a gyermekvédelmi szakszolgálatnak milyen adatokat kell továbbítania az alkalmasság kérdésében döntené jogosult gyámhivatal részére. Állásponantomat – annak érdekében, hogy az örökbefogadással kapcsolatos eljárásban résztvevő szervek előtt minél szélesebb körben ismert legyen – ajánlásban foglalom össze.

I.

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 38. § (1) bekezdése szerint az örökbefogadás előtti eljárás lefolytatásának célja annak megállapítása, hogy az örökbefogadó személyisége és körülményei alapján alkalmas-e gyermek örökbefogadására. Az örökbefogadás előtti eljárást a gyermekvédelmi szakszolgálat készíti elő: tájékoztatja az örökbe fogadni szándékozót az örökbefogadás feltételeiről, környezettanulmányt készít és alkalmassági vizsgálatot végez. Az alkalmassági vizsgálat kiterjed az örökbe fogadni szándékozó személy egészségi állapotának és pszichikai alkalmasságának vizsgálatára. A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 145. § (6) bekezdése értelmében a szakszolgálat a házi orvos szakvéleménye, a lélektani alkalmassági vizsgálat, valamint a helyszíni tájékozódás alapján kialakítja állásponkját az örökbe fogadni szándékozó alkalmasságát illetően, majd a lefolytatott vizsgálat eredményét és javaslatát megküldi írásban az illetékes gyámhivatalnak [Gyer. 39. § (1) bekezdés]. A gyámhivatal az alkalmasság kérdésében a házi orvosi igazolás, a gyermekvédelmi szakszolgálat által megküldött szakvélemény, a környezettanulmány, az örökbe fogadni szándékozó személy meghallgatása, valamint szükség szerint egyéb bizonyítékok alapján dönt [Gyer. 39. § (2) bekezdés].

A Rendelet 145. § (4) bekezdése írja elő azt, hogy mit kell feltárni a pszichikai alkalmasság vizsgálata során. A beadványozó állásponkjá szerint azonban nem derül ki egyértelműen a jogszabályok szövegéből, hogy a pszichológiai vizsgálat eredményét

milyen részletességgel kell a gyermekvédelmi szakszolgálatnak a gyámhivatal elé tárnia, ennek következtében gyámhivatalonként eltérő, hogy mennyire részletes szakvéleményt követelnek meg. A pszichológusok gyakorlata sem egységes abban, hogy milyen részletes szakvéleményt adnak: minden részletre kiterjedő, valamennyi vizsgálati eredményt részletesen feltáró, vagy csak a végső következtetés megfogalmazását tartalmazó véleményt.

Ha a szakszolgálatnak a teljes személyiségképet tartalmazó, az érintett személy élettörténetét teljes részletességgel bemutató, illetve valamennyi teszteredményt leíró pszichológiai szakvéleményt kell átadnia a gyámhivatal részére, az sérti az örökbe fogadni szándékozó személy személyes adatai védelméhez való jogát.

II.

Az örökbe fogadni szándékozó személy pszichikai alkalmasságának felmérése az érintett személyiségének igen beható vizsgálatával valósul meg, ennek keretén belül személyes, illetve a törvény alapján fokozottabb védelmet érintő különleges adatait kezeli a vizsgálatot végző szakszolgálat. A vizsgálat lényege, hogy az érintett személyre vonatkozó ismeretekből (teszteredmények, interjúk elhangzottak, a pszichológus benyomásai stb.) következtetéseket vonjanak le az örökbe fogadni szándékozó pszichikai alkalmasságára vonatkozóan. Ez a következtetés, a szakvélemény a vizsgálat eredménye.

A Gyer. a gyermekvédelmi szakszolgálat feladatává teszi az örökbe fogadni szándékozó személy pszichikai vizsgálatának elvégzését. A Rendelet 145. § (4) bekezdése pedig azt határozza meg, hogy ezt a vizsgálatot milyen szempontok szerint kell elvégezni, vagyis milyen szempontok alapján kell véleményt mondani az érintett pszichikai alkalmasságáról. A jogszabály a szakszolgálat belátására bízta, hogy milyen eszközöket vesz igénybe a vizsgálat során, csupán az eredmény tekintetében fogalmaz meg tartalmi követelményeket, úgy rendelkezik, hogy a 145. § (4) bekezdés a)-d) pontjaiban felsorolt szempontok alapján kell azt vizsgálni, hogy a gyermek harmonikus fejlődése, felnevelése biztosított lenne-e. A négy pont tulajdonképpen négy önálló kérdés, amelyekre a szakszolgálatnak választ kell adnia. A szakvélemény e négy kérdésre adott választ tartalmazza, a megjelölt négy szempont szerint minősíti az örökbe fogadni szándékozó személyt alkalmasnak vagy alkalmatlannak. A válaszok megadása (a jogszabály nyelvére lefordítva: az alkalmasságról a vélemény kialakítása) a Rendelet 145. § (6) bekezdése alapján a szakszolgálat kompetenciájába tartozik, amely tehát nem egy másik szerv véleményalkotásához gyűjt adatokat, hanem a vizsgálat alapján állást foglal, és ezt hozza azt a döntéshozó szerv tudomására.

A Gyer. 39. § (1) bekezdése, illetve a Rendelet 145. § (7) bekezdése szerint a gyermekvédelmi szakszolgálat nem a rendelkezésére álló adatokat, hanem csak a lefolytatott vizsgálat eredményét és javaslatait küldi meg a gyámhivatalnak, amely eredmény és javaslat a fentiek szerint a pszichikai alkalmasság tekintetében annyit tartalmaz, hogy a gyermekvédelmi szakszolgálat megítélése szerint az örökbe fogadni szándékozó motivációja, a családi élethelyzete, életkora és személyisége, illetve a gyermekneveléssel kapcsolatos elképzelése alapján biztosított-e a gyermek harmonikus fejlődése, felnevelése. Ez a vizsgálati eredmény tehát nem tartalmazhatja

az érintett teljes személyiségképét tartalmazó, élettörténetét, élethelyzetét részletesen bemutató, teszteredményeket leíró megállapításokat, csupán az azokból levont következtetéseket.

Az ezzel ellentétes gyakorlat a fent megjelölt rendelkezéseken túlmenően sértené a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) rendelkezéseit is. Az Avtv. szerint csak olyan személyes adat kezelhető (ideértve az adatok továbbítását is), amelyek kezelése az elérni kívánt cél megvalósulásához elengedhetetlen [5. § (2) bekezdés]. A jogszabály által elrendelt adattovábbítások esetében a továbbítandó adatok körét a jogalkotó határozza meg, ezt tette a Gyer. és a Rendelet hivatkozott szakaszaiban is, amikor úgy döntött, hogy csak a szakvéleményt kell a gyámhatóságnak továbbítani.

Álláspontom szerint tehát a hivatkozott jogszabályok együttesen és külön-külön is egyértelműen úgy rendelkeznek, hogy a vizsgálat eredményét és a javaslatot kell megküldeni a gyámhatóság részére, a vizsgálat részeredményeit, a teszteredményeket, az érintett élettörténetének, élethelyzetének részletes bemutatását nem.

III.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. § (2) bekezdése alapján az alábbi ajánlást teszem:

Felkérem a gyermekvédelmi szakszolgálatokat, hogy az örökbefogadás előtti eljárás során a gyámhivatal részére továbbítandó, az örökbe fogadni szándékozó pszichológiai alkalmasságáról szóló szakvéleményt úgy készítsék el, hogy az csak a végső következtetést tartalmazza.

Budapest, 2002. november 13.

Dr. Péterfalvi Attila

(740/K/2002)

A postahivatalokban a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jog érvényesülését szolgálótechnikai és szervezési intézkedéseketszorgalmazó adatvédelmi biztosi

ajánlás

I.

Az elmúlt években az adatvédelmi biztos irodájához több magánszemély is fordult azt

kifogásolva, hogy a postahivatalokban a sok esetben szűkös hely, néhány ablakos ügyintézés, hosszú sorban állás miatt nem érvényesülhet megfelelően a polgárok személyes adatok védelméhez fűződő joga.

A panaszok lényege az, hogy a postai dolgozóval a levél- és/vagy pénzforgalmi ügyét bonyolító polgár személyes adatait a sor jellege, a többi ügyfél fizikai közelsége miatt más is megismerheti.

II.

A kifogásokkal egyetértve felhívom a figyelmet a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény egyik lényeges alapelve, az adatbiztonság érvényesítésének követelményére. Eszerint „*az adatkezelő, illetőleg tevékenységi körében az adatfeldolgozó köteles gondoskodni az adatok biztonságáról, köteles továbbá megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek e törvény, valamint az egyéb adat- és titokvédelmi szabályok érvényre juttatásához szükségesek*” [10. § (1) bek.].

Megjegyzem, hogy példamutató módon e szabályra tekintettel a bankfiókokban, pénzügyintézetekben már bevett gyakorlat, hogy az ügyintéző ablaknál egyszerre csak egy ügyfél lehet, a többi várakozó legalább egy méterre tartózkodik a pulttól, ezt figyelmeztető táblával kérik. Költségkímélő megoldás, ha a padlóra festett színes vonallal, paravánnal, vagy korláttal választják el a várakozó közönségtől a pultot. Adatvédelmi szempontból üdvözlendő megoldás a sorszámkiadó berendezés üzemeltetése is.

III.

Mindezek, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 25. §-a, valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 23. § (2) bekezdése alapján az alábbi ajánlást teszem:

- Felkérem a Magyar Posta Rt. vezérigazgatóját arra, hogy a jelen ajánlásnak megfelelően gondoskodjon azoknak a technikai és szervezési intézkedéseknek a megtételéről, eljárási szabályok kialakításáról, amelyek lehetővé teszik, hogy a postahivatalokban a polgárok személyes adataik védelméhez fűződő joga maradéktalanul érvényesülhessen ügyintézésük során.

Budapest, 2002. november 26.

Dr. Péterfalvi Attila

Jelentés

az OBH 6580/2001 sz. ügyben

Az eljárás megindulása

December első hetében több napilap tudósított arról, hogy a Magyar Posta Rt. vezetősége egyes postai alkalmazottakat hazugságvizsgáló készülék felhasználásával kérdezett ki. A poligráf (hazugságvizsgáló) alkalmazásának célja annak kiderítése volt, hogy ki juttatta el a sajtóhoz a Részvénytársaság Defend Kft.-vel kötött üzleti szerződéseit. A hír sajtóban való megjelenését követően beadvány érkezett az állampolgári jogok országgyűlési biztosához, melyben sérelmezték a Magyar Posta Rt eljárását. A beadvány előterjesztőinek véleménye szerint a közszolgáltatást végző részvénytársaság megsértette dolgozóinak személyiségi jogait, hiszen poligráf alkalmazására csak büntetőeljárás keretében kerülhet sor.

A panasz alapján az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált emberi méltósághoz való joggal összefüggő visszásság, illetve a személyes adatok védelméhez való jog [59. § (1) bekezdés] megsértésének gyanúja miatt vizsgálat indult.

Érintett alkotmányos jogok és alkalmazott jogszabályok

1. A Magyar Köztársaság Alkotmánya

8. § (1) A Magyar Köztársaság elismeri az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait, ezek tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége.

54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.

59. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.

2. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

3. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény

4. A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény

5. A büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény

6. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

7. A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény

8. A személy- és tárgykörözésről szóló 2001. évi XVIII. törvény

9. A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény

10. A nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák termékellenőrzési jegyzékének megállapításáról szóló 31/1998. (V. 15.) IKIM rendelet

11. A haditechnikai eszközök és szolgáltatások kiviteléről, behozataláról, illetve reexportjáról szóló 48/1991. (III. 27.) Kormány rendelet

A megállapított tényállás

Áttekintve a poligráf felhasználásának lehetőségeiről szóló jogi szabályozást, a következő tények állapíthatók meg. A jelenleg hatályos büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvénynek (Be.) csak a kommentárja szól néhány szót a poligráfos vizsgálat felhasználhatóságáról. A poligráf büntetőeljárásban való alkalmazásának lehetősége, és annak jogszerűsége egyébként a Be. 5. § (3) bekezdéséből vezethető le, amely a bizonyítás és a bizonyítékok értékelése szabadságának elvét határozza meg. Ezt az elvet erősíti a Be. 61. § (1) és (3) bekezdése is, mely előbbi a bizonyítás eszközeit csak példálózó jelleggel, és nem taxatív módon sorolja fel. E rendelkezésekből, illetőleg a bizonyítás szabadságának elvéből kiindulva kimondható, hogy bizonyítékká válhat minden olyan tény, adat, körülmény, amely a bizonyítás során a bizonyítási eszközökből nyerhető. A gyakorlatban azonban a mai napig vitatott, hogy bizonyos eljárások, így például a poligráfos vizsgálat, ill. az azokból származó bizonyítékok a bizonyítási eljárás során felhasználhatók-e vagy sem. Az élő joggyakorlat azt mutatja, hogy a büntetőeljárás folyamán, elsődlegesen a nyomozás operatív (vizsgálati) szakaszában kerülhet sor poligráf használatára, de alkalmazásának szükségessége felmerülhet a bizonyítási eljárás során is. A bírói gyakorlat a hazugságvizsgálat felhasználhatóságát a pszichológiai szakértői vizsgálat keretében fogadta el. (BH 1997. 115.) A rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 41. § kiegészíti a Be. hiányos rendelkezéseit, amikor kimondja, hogy a rendőrség a büntetőeljárásban az ügyben érintettet, ha előzetesen írásban hozzájárul, illetve gyermekkorú vagy fiatalok esetében törvényes képviselőjének írásos hozzájárulásával műszeres (poligráfos) vizsgálat alkalmazásával ellenőrizheti.

A 2003. január 1-jén hatályba lépő új büntetőeljárásról szóló törvény (1998. évi XIX. tv.) a nyomozás szabályai között rendelkezik a poligráf alkalmazhatóságáról. A 180. § szerint a gyanúsított kihallgatása során felhasználható a poligráf, de a vallomás ily módon történő vizsgálatához a gyanúsított beleegyezése kell. Ilyenkor a vizsgálat jogszerűségét biztosító eljárási garanciaként szaktanácsadó igénybevétele kötelező. Az új Be. tehát már konkrétan rendelkezik a hazugságvizsgálatról, de annak alkalmazását csak a terhelt gyanúsítottá válását, vagyis az alapos gyanú közlését követően, az érintett beleegyezése mellett teszi lehetővé. Ez a törvény a poligráf felhasználását fiatalok terheltként esetében teljességgel kizárja, az sem a nyomozati, sem az ügyészi, sem a bírói szakban nem vehető igénybe.

A poligráf büntetőeljáráson kívüli alkalmazhatóságáról egyedül a személy- és

tárgykörözésről szóló 2001. évi XVIII. törvény rendelkezik. E törvény 12. § (1) bekezdése az eltűnt személyek és tárgyak felkutatására, illetve ismeretlen személy vagy holttest személyazonosságának megállapítására indult államigazgatási eljárásban (körözés) teszi lehetővé a rendőrség számára a poligráf alkalmazását, ha ahhoz a meghallgatni kívánt személy – gyermekkorú vagy fiatalkorú esetében törvényes képviselője – előzetesen írásban hozzájárult.

A poligráf büntetőeljárás szerepét mutatja továbbá a nemzetközileg ellenőrzött termékek és technológiák termékellenőrzési jegyzékének megállapításáról szóló 31/1998 (V. 15.) IKIM, valamint a haditechnikai eszközök és szolgáltatások kiviteléről, behozataláról illetve reexportjáról szóló 48/1991. (III. 27.) Kormány rendeletek. E rendeletek mellékletükben a poligráfot mint neurofizikai reakciót vizsgáló berendezést a bűnfelderítő eszközök között nevesítik.

A poligráf alkalmazhatóságát tehát a hatályos jogi szabályozás konkrét hatóság, illetve igazságszolgáltatási szerv törvényileg szabályozott eljárásához, eljárásaihoz köti.

A vizsgálat megállapításai

Az Alkotmány 8. § (1) bekezdése szerint az ember alapvető jogainak, így a személyhez fűződő jogoknak a tiszteletben tartása és védelme az állam elsőrendű kötelessége. Az általános, mindenkit megillető személyiségi jogot deklarálja az Alkotmány 54. § (1) bekezdése, kimondva, hogy minden embernek veleszületett joga van az emberi méltósághoz. Az alaptörvény 59. § (1) bekezdése alapján a *„Magyar Köztársaságban mindenkit megillet a jóhírnévhez, a magánlakás sérthetetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog”*.

A személyiségi jogok vonatkozásában a Polgári Törvénykönyv (Ptk.) 75. § (1) bekezdése kimondja, hogy a *„személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.”* A Ptk. 76. § a személyhez fűződő jogok sérelmei között említi meg – az itt található felsorolás nem taxatív – a becsület és az emberi méltóság megsértését is. A Ptk. két említett szakaszának együttes értelmezésével határozható meg a személyhez fűződő jogok, illetve személyiségi jogok lényeges tartalma, nevezetesen az, hogy a jogalanyok autonómiájának, önrendelkezésének, méltóságának van egy olyan magja, amelyet mindenki, még az állam is köteles tiszteletben tartani, ami felett senki más nem rendelkezhet. *„Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti.(...) Az általános személyiségi jog „anyajog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható.”* [8/1990. (IV. 23.) AB hat.] A konkrét esetre vonatkoztatva ez a védelmezni kívánt autonómia jelenti azt is, hogy az állampolgár részére biztosítani kell a szabad döntés lehetőségét a poligráfos vizsgálatban való részvétel kérdésében.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) előírásai szerint a poligráf alkalmazása személyes, sőt akár különleges adatok kezelését jelenti, amely akkor jogszerű, ha ahhoz az érintett

hozzájárult, vagy azt törvény elrendeli. A magánszférában történő alkalmazására törvény nem ad felhatalmazást, az érintettek hozzájárulásának önkéntessége és befolyásolástól mentessége – a munkáltató és a munkavállaló közötti függőségi viszony miatt – objektíve nem áll fenn.

A poligráfós vizsgálat alkalmazását megelőzően a Magyar Posta Rt. üzleti titkai kerültek nyilvánosságra. A Munka Törvénykönyve (Mt.) 103. § (3) bekezdése alapján a munkavállaló köteles a munkája során tudomására jutott üzemi (üzleti) titkot, valamint a munkáltatóra, illetve tevékenységére vonatkozó alapvető fontosságú információkat megőrizni. Amennyiben a munkavállaló e törvényi előírásnak nem tesz eleget, megszegi a munkaviszonyból származó kötelezettségét. A munkavállaló vétkes kötelezettségszegése esetén a munkáltatónak törvényben biztosított joga, hogy azt – a kötelezettségszegés súlyosságától függően – kártérítési vagy rendkívüli felmondási jogának érvényesítésével szankcionálja, ehhez azonban előzetes bizonyítási eljárást kell lefolytatnia a kötelezettségszegő kiletének, a kár bekövetkeztének és mértékének, a kötelezettségszegés súlyosságának megállapítása érdekében. Ennek a bizonyítási eljárásnak az alapvető szabályait sem a Mt., sem más speciális jogszabály nem rendezi, így erre az eljárásra is a generális jogszabály, vagyis a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A jogosult tehát [Ptk 75. § (1) bek.] a személyiségi jogainak sértetlenségét mindenkivel szemben követelheti. A személyiségi jogok körébe tartozó bármely jogosítvány, így a szabad döntési lehetőség, a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog sérelmét előidéző magatartás objektíve jogellenes, a Ptk., az Avtv., illetve a Btk. által tiltott, illetve szankcionált. A jogellenességet kizáró okokról az említett törvények rendelkeznek. A Polgári Törvénykönyv 75. § (3) bekezdése például kimondja, hogy nem sérti a személyhez fűződő jogokat az a magatartás, amelyhez a jogosult hozzájárult, feltéve, hogy a hozzájárulás megadása társadalmi érdeket nem sért vagy veszélyeztet. A hozzájárulásnak – ugyanis csak ekkor fogadható el jogellenességet kizáró okként – önkéntesnek kell lennie. Mivel azonban a Magyar Posta Rt. mint munkáltató és alkalmazottai mint munkavállalók között egyfajta függőségi jogviszony áll fenn – a munkavállaló a poligráfós vizsgálatban való részvétel megtagadása esetén joggal félhet állásának elvesztésétől, és attól, hogy indokolatlanul gyanúsítottá válhat – a hozzájárulás megadásának önkéntessége nem vélelmezhető. Kizárhatja még a sérelmet előidéző magatartás jogellenességét jogszabály felhatalmazása is. A Magyar Posta Rt. azonban hazugságvizsgáló igénybevételére vonatkozó jogszabályi felhatalmazással nem rendelkezik, eljárása során poligráfot nem alkalmazhat. Poligráfós vizsgálatot – törvényi felhatalmazás alapján – csak büntetőeljárás során és csak a nyomozó hatóság és a bíróság, valamint azon kívül csak a személy- és tárgykörözés keretében a rendőrség alkalmazhat. A Magyar Posta Rt. által lefolytatott poligráfós vizsgálat jogellenessége tehát egyik szempontból sem zárható ki, így az kétséget kizáróan jogsértő.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a Magyar Posta Rt. a hazugságvizsgáló felhasználásával egyrészt megsértette alkalmazottainak személyiségi jogát, és ezáltal az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált emberi méltósághoz való joggal összefüggésben visszaállítást okozott, másrészt a személyes adatok védelméhez fűződő alkotmányos jogot [59. § (1) bekezdés] megsértve jogellenesen kezelte, illetve dolgoztatta fel az érintettek adatait.

Az üzleti titok megsértését a törvény bünteti. A Büntető Törvénykönyv 300. § (1) bekezdése szerint „*aki üzleti titkot haszonszerzés végett, vagy másnak vagyoni hátrányt okozva jogosulatlanul megszerez, felhasznál vagy nyilvánosságra hoz, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő*”. A Magyar Posta Részvénytársaságnak tehát az elkövető kiléte megállapításában, a tényállás felderítésében törvényben biztosított büntetőeljárás is a rendelkezésére állt, amelynek keretében a nyomozó hatóság a törvényi előírásoknak megfelelően, jogszerűen alkalmazhatta volna a poligráfos vizsgálatot. Ez a tény a Magyar Posta Rt. által előidézett alkotmányos joggal összefüggő visszásságot még súlyosabbá teszi.

Ajánlás

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 21. § (1) bekezdésében, illetve a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. § (2) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján:

- kezdeményezzük a Magyar Posta Rt. Vezérigazgatójánál a további poligráfos vizsgálatok megszüntetését;
- felszólítjuk a Magyar Posta Rt. Vezérigazgatóját, gondoskodjon arról, hogy a poligráfos vizsgálat során keletkezett személyes (különleges) adatokat mind a postán, mind a vizsgálatokat végző cégnél töröljék.

Budapest, 2002. január 14.

Dr. Lenkovich Barnabás Dr. Péterfalvi Attila

(OBH 6580/2001)

Az örökbefogadással összefüggő adatkezeléssel kapcsolatban kiadott együttes

ajánlás

I. A konkrét panaszügy bemutatása

A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa eljárását kezdeményezte egy állampolgár, aki jelezte, hogy az örökbefogadási eljárás során az örökbefogadó szülők a kitöltendő úrlapon nyilatkozhatnak többek között az örökbe fogadni kívánt gyermek neméről, életkoráról, egészségi állapotáról, valamint „származásáról” is. Tudomása szerint az örökbefogadó szülő a kérdőíven „magyar”, „román” és „roma” származású gyermekek közül választhat.

A kisebbségi biztos megkereséssel fordult a Fővárosi Gyámhivatal vezetőjéhez a beadványban közöltekkel kapcsolatban, választ várt továbbá arra is, hogy milyen nyilvántartás alapján teljesítik az örökbe fogadó szülőknek – a gyermek „származására” vonatkozó igényét.

A Fővárosi Gyámhivatal vezetője – Budapest Főváros Önkormányzatának Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatának igazgatójával egyeztetett – válaszában elismerte, hogy „*a szülő, illetőleg a gyermek kérése alapján*” valóban nyilvántartják a nemzeti és etnikai kisebbséghez való tartozásra vonatkozó adatokat, és abból az örökbe fogadó szülők részére adatokat szolgáltatnak.

A nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa ezt követően felkérte az adatvédelmi biztost arra, hogy a panaszolt adatkezelési szabályozás és gyakorlat jogszerűsége tekintetében ebben – a mindkét országgyűlési biztos kompetenciáját érintő kérdésben – szülessék közös állásfoglalás.

II. Az ügy megítélése szempontjából fontos jogszabályi rendelkezések

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) 162. § (1) bekezdés *g*) pontjában felhatalmazást kap a Kormány arra, hogy rendeletben állapítsa meg „*a személyes adatok kezelésére vonatkozó részletes eljárási szabályokat*”.

A gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet Mellékletének XVI. számú adatlap B) része az örökbe fogadható gyerekekről tartalmazza egyebek mellett az anyanyelvre, valamint az etnikai és vallási hovatartozásra vonatkozó adatokat. A C)-jelű adatlapon az 5. kérdéscsoportban az örökbe fogadó szülő megfogalmazhatja a gyermekkel kapcsolatos elvárásait, többek között a származást.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 2. § 2. a) pontja szerint a faji eredetre, a nemzeti, nemzetiségi és etnikai hovatartozásra és a vallásos meggyőződésre vonatkozó adatok különleges adatnak minősülnek. Különleges adatot csak akkor lehet kezelni (ide értve az adatok felvételét, tárolását, továbbítását is), ha ahhoz az érintett írásban hozzájárult, vagy törvény elrendeli.

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (Nektv.) 7. § (1) bekezdése előírja, hogy „*valamely nemzeti, etnikai csoporthoz, kisebbséghez (a továbbiakban együtt: kisebbséghez) való tartozás vállalása és kinyilvánítása az egyén kizárólagos és elidegeníthetetlen joga. A kisebbségi csoporthoz való tartozás kérdésében nyilatkozatra senki sem kötelezhető*”.

A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 3. § (2) bekezdése szerint „*állami (hatósági) nyilvántartásba vallási és más*

meggyőződésre vonatkozó adatot felvenni nem szabad. A nyilvántartásban már szereplő ilyen adatról csak az érintett személy vagy – halála után – egyenesági rokona részére adható tájékoztatás”.

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) alapelve, hogy annak alkalmazása során mindenkor a kiskorú gyermek érdekére figyelemmel, jogait biztosítva kell eljárni (1. § (2) bek.). Ide sorolandók a gyermekvédelmi adatkezelések és -nyilvántartások, ezekkel szemben is alapvető elvárás, hogy a gyermek érdekeit szolgálják. Ennek megfelelően az örökbefogadási eljárás során szükséges adatkezeléseknek is mindenkor elsődlegesen a gyermek érdekeit kell szolgálniuk, jelen esetben ez tekinthető az adatkezelés céljának is.

III. Megállapítások

Az Avtv. hivatkozott 3. § (2) bekezdése előírja, hogy különleges adatot akkor lehet kezelni, ha ahhoz az érintett írásban hozzájárult, vagy törvény elrendeli. Az Avtv. 1. §-a szerint az e törvényben foglaltaktól eltérni csak akkor lehet, ha azt az Avtv. kifejezetten megengedi. Ilyen kivételt csak meghatározott adatfajtára és adatkezelőre együttesen lehet megállapítani.

A Gyvt. által tartalmazott felhatalmazás nem adatfajták megállapítását írja elő a Kormány számára rendeleti formában, hanem „*személyes adatok kezelésére vonatkozó részletes eljárási szabályok*” megállapítását. A Kormány ennek megfelelően csupán eljárási szabályok megalkotására jogosult, a kezelendő személyes adatok körét nem határozhatja meg. Megjegyezzük, hogy a Gyvt. jogszerűen nem is adhat felhatalmazást a Kormány számára az adatfajták meghatározására, mivel erre csak törvényben kerülhet sor az Avtv. szerint. A származásra, vallásra vonatkozó különleges adatok kezelésének lehetősége nem szerepel a Gyvt.-ben, azt alacsonyabb szintű jogszabály nem írhatja elő.

Felhívjuk arra is a figyelmet, hogy ellentmondás van a hivatkozott 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet Mellékletének XVI. sz. adatlap A)-B) részei között. A B) részt a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet részére kell továbbítani, ezen az örökbe adható gyermek neve nem szerepel, de tartalmazza más személyes adatai mellett az anyanyelvére, valamint etnikai és vallási hovatartozása vonatkozó adatait. Az A) jelű adatlap az örökbe fogadhatónak nyilvánított, illetve örökbe fogadható gyermek adatait tartalmazza, ezen nincs utalás a származásra, vallásra, ennek ellenére az ügyben megkeresett gyámhivatal vezetője elismerte, hogy a kisebbséghez tartozásról felvilágosítást adnak az örökbe fogadó szülőknek.

Törvényi felhatalmazás hiányában tehát kizárólag az érintett írásbeli hozzájárulásával lehet különleges személyes adatait kezelni.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 12/A. § (2) bekezdése szerint tizennegyedik életévét betöltött korlátozottan cselekvőképes kiskorú nyilatkozatának érvényességéhez – ha jogszabály kivételt nem tesz – törvényes képviselőjének beleegyezése vagy utólagos jóváhagyása szükséges. A tizennegyedik

életévét be nem töltött cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis, nevében a törvényes képviselője jár el [12/C. § (1) bek.].

A Ptk. az állampolgárok és szervezetek vagyoni és „*egyres személyes viszonyait*” szabályozza [1.§ (1) bek.]. A Ptk. által szabályozott személyes viszonyok körében vannak olyan jognyilatkozatok, amelyeket az érintett csak személyesen tehet meg. Álláspontunk szerint – tekintettel a Nektv. rendelkezésére is – ilyennek tekintendő az identitás szabad vállalása és kinyilvánítása, mely mindenkinek „*kizárólagos és elidegeníthetetlen joga*”. A szabad identitásvállalás tehát olyan kisebbségi népcsoporthoz való tartozást kifejező alapvető emberi jog, amelynek kinyilvánítását csak törvény – kivételesen és indokolható módon – írhatja elő. (Ilyen előírást tartalmaz pl. a Nektv. 43. § (4) bekezdése, amelynek értelmében „*egyazon kisebbséghez tartozó nyolc tanuló szülőjének vagy törvényes képviselőjének*” a nyilatkozata szükséges ahhoz, hogy kisebbségi osztály vagy tanulócsoport indítására kerüljön sor. Ebben az esetben tehát az identitás kérdésében való nyilatkozás a joggyakorlás feltétele.)

Valamely kisebbséghez tartozás (származás) lényege nem az ennek kinyilvánításáról szóló, azt igazoló (jog)nyilatkozat – mint személyes/különleges adat –, hanem a kisebbségi lét egyénként és közösség tagjaként történő megőrzése, fenntartása. Ennek megfelelően álláspontunk szerint az örökbe adó szülőnek – mint törvényes képviselőnek – az örökbe adandó kiskorú gyermek származásáról szóló nyilatkozata jogilag egyébként sem releváns.

Mindezek mellett még ha a törvényes képviselőnek lenne is joga nyilatkozni a gyermek származásáról, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa és az adatvédelmi biztos az úgynevezett „*származási igazolások*” problémakörével kapcsolatban 1998. október 19-én kiadott közös ajánlásában hangsúlyozta, hogy a származásról semmiféle állami szervnek nem lehet hivatalos tudomása, nyilvántartása.

Az örökbe adó törvényes képviselőnek a gyermek származására vonatkozó nyilatkozata – mint a gyermek személyes adata és annak kezelése – ellentétes az Avtv. egyik lényeges alapelveivel, a célhoz kötött adatkezelés követelményével is. Eszerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig (Avtv. 5. §, 6. §). Semmiféle alkotmányos indoka nincs annak, hogy az adatkezelés céljának megvalósulása érdekében a gyermek származására és vallására vonatkozó adatokat a gyerekekről lemondó szülő nyilatkozata alapján nyilvántartsanak. A kifogásolt adatok nyilvántartása és kiadása az örökbe fogadó szülő tájékoztatásához, választásához nem elengedhetetlen.

Az örökbefogadáskor az örökbe fogadni kívánt gyermek kiválasztásakor nem az adatkezelési műveleteké a döntő szerep, a gyermek ekkor már nem „*kartoték-adat*”, az örökbe fogadó szülők döntésüket a személyes kapcsolat alapján hozzák meg, azt nem befolyásolhatja a korábbi szülő (törvényes képviselő) nyilatkozata a gyermek származásáról, vallásáról. A célhoz kötöttség elve hiányát erősíti az is, hogy az örökbe fogadó szülőnek mindaddig, amíg hatósági eljárás keretében meg nem vizsgálták az

örökbefogadásra való alkalmasságát és engedélyezhetőségét, a gyermek személyes (köztük különleges) adatairól való tájékoztatás a gyermek jogait is sértheti.

Az Alkotmány 67. § (2) bekezdése szerint a szülőket megilleti az a jog, hogy gyermekeik nevelését megválasszák. Ennek része az, hogy lelkiismereti választásuk szerint egyházi vagy állami – és ezen belül nemzetiségi – iskolába járathatják gyermeküket. A lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény 5. §-a ennek megfelelően hangsúlyozza, hogy *„a szülőnek, gyámnak joga van ahhoz, hogy a kiskorú gyermek erkölcsi és vallási neveléséről döntsön, és arról megfelelően gondoskodjék”*.

Az Alkotmánybíróság a 4/1993. (II. 12.) AB határozatában emlékeztetett arra, hogy az Alkotmány 67. § (2) bekezdésében foglalt választási jog *„a szülői vezetés korlátain belül”* a gyermeket is megilleti. A gyermek e választási jogát növekedésével arányosan egyre nagyobb mértékben képes felelősen gyakorolni. (A gyermek esetleges vallásos neveléséről szóló szülői döntés nem feltétlenül a gyermek vallási hovatartozásáról szóló döntés, illetőleg a nemzetiségi, kisebbségi iskolába járt gyermek is dönthet úgy, hogy *„feladja”* identitását, hiszen a kisebbséghez tartozókat megilleti az a jog is, hogy őket ne kisebbségként kezeljék.)

Ha a (vér szerinti) szülő lemond a gyerek törvényes felügyeleti jogáról, örökbeadóvá válik, a rendeltetésszerű joggyakorlás elvének is az felel meg, ha a lemondás során nem tehet jogszerűen a gyermek későbbi életét, sorsát alakító nyilatkozatot a gyermek származására, vallási hovatartozására vonatkozóan.

Összegezve a fentiekben kifejtetteket, megállapítható, hogy a szabályozás hiányosságaira visszavezethetően sérülhet az örökbe adható gyermekeknek – az Alkotmány 59. §-ában szavatolt információs önrendelkezési joga. Az alkotmányos jogokkal kapcsolatos visszasságok orvoslása érdekében – az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (Obtv.) 20. és 25. §-a szerinti rendelkezések alapján az alábbi ajánlásokat (jogalkotási javaslatokat) tesszük.

IV. Ajánlások

1. Felkérjük a Magyar Köztársaság Országgyűlését, hogy a Gyvt. módosításával – a célhoz kötöttség elvére figyelemmel – határozza meg az örökbe fogadható gyermekekkel kapcsolatban kezelhető személyes adatok körét.
2. Felkérjük a Kormányt, hogy módosítsa a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet Mellékletének XVI. számú adatlapját oly módon, hogy törölje arról az örökbe fogadható gyermek etnikai és vallási hovatartozásra vonatkozó adatait.
3. Felkérjük az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztert arra, hogy gondoskodjon az örökbe fogadható gyermekek etnikai és vallási hovatartozására vonatkozó adatainak törléséről a már létező adatállományokból.

Budapest, 2002. október 18.

Dr. Kaltenbach Jenő Dr. Péterfalvi Attila

(5914/200) (184/K/2002)

Az Adatvédelmi Biztos beszámolója - 2002

Bevezető

I. Tevékenységünk főbb adatai

II.A vizsgálatok

III. Az adatvédelmi nyilvántartás; Az elutasított kérelmek nyilvántartása

Mellékletek

1. Az adatvédelmi biztos tájékoztatója

Tájékoztató az országgyűlési képviselők választásával
összefüggő adatkezelések egyes kérdéseiről

2. Az adatvédelmi biztos ajánlásai

3. Az adatvédelmi biztos közleményei

4. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásai

A) Személyes adatok védelmével kapcsolatos esetek

B) Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint
az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek

Állásfoglalás: alkotmányos jog érvényesülését
lehetetlenítené el, ha
az állam a közérdekű adatok szolgáltatásával
összefüggésben a
közléssel kapcsolatban felmerülő költségeken túli
költségeket
az adatkérőre háríthatná

Állásfoglalás: államtitoknak minősülnek a nemzetbiztonsági
hivatalok
személyi állományára, a nemzetbiztonsági jellegű
köztisztviselői,

közalkalmazotti, szolgálati és munkaviszony létesítésére vonatkozó adatok, feltéve, hogy a minősítésük a törvénynek megfelelően megtörtént

Állásfoglalás: a bizottság nyilvános üléseire készített előterjesztések

- nem személyes - adatai nyilvánosak, e körben nem alkalmazható az Avtv. 19. § (5) bekezdése

Állásfoglalás: a rádióengedély adatai - az esetleges személyes adatokat leszámítva - az Avtv. szerint közérdekű adatoknak számítanak

Állásfoglalás: a megyei közigazgatási hivatalok által felkért szakértők nem ismerhetik meg az illetékhivatalban kezelt adótitoknak minősülő adatokat

Állásfoglalás: a személyes adatokat leszámítva a kisebbségi önkormányzat kezelésében lévő minden irat közérdekű adat

Állásfoglalás: a bírák neve és beosztása nyilvános adat

Állásfoglalás: az információszabadsággal kapcsolatos, eltérő törvényi rendelkezések közül a hatóságok kötelesek az adatkérő számára a legkedvezőbbet alkalmazni

Állásfoglalás: az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának nyilvánosságára vonatkozó szabályok sértik a személyes adatok védelméhez fűződő jogot

Állásfoglalás: a Gazdasági Versenyhivatal érdemi határozatai és vizsgálati jelentései nyilvánosak

Állásfoglalás: a Pénzügyminisztérium a válaszadás elmulasztásával közérdekű adatokat tartott vissza

Függelék

[Állásfoglalás: minden olyan esetben, amikor törvény nem teszi lehetővé az intézet számára, hogy az elítéltekről vagy más érintettekről felvételeket készítsen, és azokat meghatározott személyeknek bemutassa, ezt csak az érintettek határozott, tájékozott és önkéntes hozzájárulása birtokában teheti meg]

[...]

Tisztelt [...]!

2002. július 3-án kelt levelében feltett kérdésekre válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

A személyes adatok védelméhez való, az Alkotmány 59. §-ában biztosított jognak az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatai sorsáról, arról, hogy azokat ki, milyen formában, meddig, és milyen célból kezelheti, hozhatja nyilvánosságra, vagy továbbíthatja. Ezért szokás e jogot információs önrendelkezési jognak is nevezni. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) ennek megfelelően úgy rendelkezik, hogy személyes adatot csak akkor lehet kezelni, ha az érintett ehhez hozzájárul, vagy törvény ezt lehetővé teszi [3. § (1) bekezdés]. Személyes adatnak kell tekinteni minden, egy meghatározott természetes személlyel (az érintettel) kapcsolatba hozható adatot, vagy az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetést [Avtv. 2. § 1. pont], így az érintett arcképmását, sporteseményen, vetélkedőn, kulturális rendezvényen való tevékenységét is.

A Magyar Köztársaság Alkotmánya által biztosított személyes adatok védelméhez való jog mindenkit megillető jog. Az Alkotmány által biztosított jogok azonban – alkotmányos keretek között – korlátozhatók. A büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi 11. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Bvtvr.) a szabadságvesztésüket töltők vonatkozásában számos alapvető jog korlátozását valósítja meg. A Bvtvr. 32. §-a szerint a szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt elveszti a személyi szabadságát, az állampolgári kötelelességei és jogai annyiban szünetelnek, illetve korlátozottak, amennyiben erről az ítélet vagy törvény rendelkezik. A 36. § (5) bekezdése sorolja fel az elítéltnak a szabadságvesztés végrehajtása alatt módosuló, a (6) bekezdés, pedig az ilyenkor szünetelő jogait. E rendelkezések alapján nem szünetel általában az információs önrendelkezési jog.

Magától értetődő, hogy az elítélt köteles alávetni magát a büntetésvégrehajtás biztonságát szolgáló olyan intézkedéseknek, amelyek érinthetik személyes adatai védelméhez való jogát is, például úgy, hogy köteles eltűrni a videokamerás megfigyelő rendszer üzemeltetését. Az ilyen kamerák célja azonban csak a büntetésvégrehajtás rendjének biztosítása lehet, az intézet a videokamera használatára való jogosítványát egyéb célokra nem használhatja fel. A Bvtvr. szerint az elítélt jogosult személyhez fűződő jogainak, így különösen a jó hírének, magántitkának, a személyes adatainak a védelmére, magánlakásának sérthetetlenségére [2. § (2) bekezdés c) pont]. A

szabadságvesztés végrehajtása során biztosítani kell az elítélt a büntetés céljával nem ellentétes jogainak gyakorlását [25. § (1) bekezdés e) pont], így azt is, hogy élhessen információs önrendelkezési jogával, vagyis eldönthesse, hogy róla milyen felvételt készítenek (ide nem értve a fent említett esetet, vagyis a büntetésvégrehajtás biztonságának fenntartása céljából készített felvételeket), és azt kiknek, milyen körben mutathatják majd be.

Mindezek alapján két kérdésre együttesen válaszol arról tájékoztatom, hogy minden olyan esetben, amikor törvény nem teszi lehetővé az intézet számára, hogy az elítéltekről vagy más érintettekről felvételeket készítsen, és azokat meghatározott személyeknek bemutassa, ezt csak az érintettek határozott, tájékozott és önkéntes hozzájárulása birtokában teheti meg. Az intézet tehát akkor jár el jogszerűen, ha a vetélkedők, sport- és kulturális rendezvények előtt megfelelően tájékoztatják az érintetteket arról, hogy ott olyan felvételeket is készíteni fognak, amelyek nem tartoznak a büntetésvégrehajtás biztonságának körébe. Tájékoztatni kell az elítélteket arról is, hogy milyen képeket fognak készíteni, és milyen célra kívánják azokat felhasználni, azért, hogy mindezek ismeretében eldönthesse, a rendezvényen részt kíván-e venni. Az intézet akkor jár el megfelelően, ha – lehetőség szerint – biztosítja az elítélteknek a rendezvényeken való részvételt úgy is, hogy róluk felvételek ne készüljenek.

A felvételek felhasználásáról is az érintettek dönthetnek, tehát ha az elítéltek olyan felvételek elkészítéséhez járultak hozzá, amelyeket az intézeten belüli bemutatásra szántak eredetileg, nem lehet azokat később az intézeten kívül, egy nagyobb nyilvánosság előtt bemutatni, vagy egyéb célra felhasználni. A felvételeket az érintettek megtekinthetik, és a későbbiekben is megtilthatják azok további felhasználását, sőt, kérésükre azokat törölni is kell.

Beadványában nem kérte, hogy álláspontommal a büntetésvégrehajtási intézetet is megkeressem, ezért ezt nem tettem meg. Amennyiben azonban ezt kéri, megvizsgálom az Önt fogva tartó intézet ilyen irányú gyakorlatát, és a konkrét esetben is kialakítom álláspontomat az intézet vezetői felé.

Budapest, 2002. július 9.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(501/A/2002)

[Állásfoglalás: a járőröző rendőr az igazoltatás során megismert adatokat nem jegyezhet ki]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön azzal a panasszal fordult hozzám, hogy február első heteiben Önt és ismerőseit a Dunakeszi Rendőrkapitányság területén többször igazoltatták, és adatait feljegyezték a járőröző rendőrök.

Ön úgy gondolta, hogy az igazoltatásnak nincsen semmilyen indoka, mert törvénytisztelő állampolgár. Ezért megkérdezte az intézkedő rendőrt, hogy személyes adatait miért jegyzik fel az intézkedés során, ahelyett, hogy személyazonosító igazolványát egyenesen visszaadnák neki.

Az intézkedő rendőr azt válaszolta, hogy rendőrkapitányi utasítása van arra, hogy mindenkinek minden adatát jegyezze fel. A rendőr azt is elmondta, hogy az adatkezelésnek „*statisztikai célja van*”, nevezetesen, hogy a járőröző rendőrök így számolnak el arról, hogy hány embert és hol igazoltattak.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 26. § (1) bekezdése, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 18. § (2) bekezdése alapján megkerestem a Dunakeszi Rendőrkapitányság vezetőjét, dr. Besenyei Gábor alezredest.

Dr. Besenyei Gábor válaszelevelében tájékoztatott, hogy igazoltatáskor a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 3/1995. (III. 1.) BM rendelet 32. § (2) bekezdése szerint járnak el. Eszerint „*az igazoltatás során meg kell állapítani a személy azonosságát, és igazoltató lapon rögzíteni kell annak a személynek az adatait, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják. Az igazoltató lapra fel kell írni.*”

A Dunakeszi Rendőrkapitányság vezetője tájékoztatott, hogy a járőröző rendőr az igazoltatásból származó adatokat nem jegyezhet ki abból a célból, hogy munkáját felettesei felé így igazolja, mert az állampolgárok igazoltatásának meg kell felelnie 3/1995. (III. 1.) BM rendelet 32. § (2) bekezdésének.

A kapitányságvezető arról is értesített, hogy utasította alparancsnokait, hogy a jövőben a járőröző rendőrök által foganatosított intézkedés és annak indokolása a jogszabályoknak megfelelően történjék.

A Dunakeszi Rendőrkapitányság vezetőjének írott levelemben felkértem a kapitányság vezetőjét, hogy a jövőben RK (igazoltató) lapok kitöltésére csak a jogszabályoknak megfelelően kerüljön sor.

Kérem, hogy adatvédelmi vonatkozású panaszával a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2002. augusztus 8.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(89/A/2002)

[Állásfoglalás: az előzetes letartóztatásról szóló style='letter-spacing: -.25pt'>igazolás csak a letartóztatás kezdő és záró időpontját tartalmazhatja, a terhelt büncselekményérevonatkozó egyéb adatot nem]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön azzal a panasszal fordult hozzám, hogy Ön ellen a Vám- és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnoksága 2000. augusztus 17-én gyanúsítást tett csempészet alapos gyanúja miatt. (Bü. 10655/2000) 2000. augusztus 19-én Önt előzetes letartóztatásba helyezték. Később a büntetőeljárást megszüntették, és 464 nap után az Ön előzetes letartóztatását is megszüntették.

Elmondása szerint az előzetes letartóztatásban töltött idő alatt Ön a Fővárosi Cégbíróságnál és az APEH-nél nem tudta cége ügyeit intézni, a határidőket betartani, és ezért jelentős joghátrány érte. Ezért 2001. december 14-én levélben kérte a Vám- és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnoksága osztályvezetőjét, Fröhlich Zsoltot, hogy a nyomozóhatóság igazolja az előzetes letartóztatásban töltött időt mint a mulasztásának kimentő okát.

Fröhlich Zsolt az igazolás kiadását arra hivatkozva tagadta meg, hogy Ön az előzetes letartóztatást elrendelő és megszüntető határozattal tudja mulasztását más hatóság előtt igazolni.

A Vám- és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnokságához intézett kérelmét és a Kiemelt Ügyek Vizsgálati Osztályának válaszát Ön csatolta is beadványához.

Ennek alapján megállapítottam, hogy a Kiemelt Ügyek Vizsgálati Osztályának eljárása jogsértő volt. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) értelmében a személyes adatok törvényi védelem alatt állnak, azzal csak az érintett rendelkezhet.

Az Avtv. 2. §-a szerint személyes adat a meghatározott természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése értelmében személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az

érintett hozzájárul vagy törvény elrendeli.

Az Avtv. 4. a) szakasza értelmében adatkezelésnek számít a személyes adatok gyűjtése, felvétele és tárolása, valamint továbbítása is. A 4. § 5. pontja értelmében adattovábbítás az, ha az adatot meghatározott harmadik személy számára hozzáférhetővé teszik.

Az Avtv. 5. §-a értelmében személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

Az Avtv. 12. § -a értelmében az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt adatokról. Az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban, közérthető formában megadni a tájékoztatást. A tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos területre vonatkozó tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be.

Az Avtv. 13. § (1) bekezdése szerint az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak akkor tagadhatja meg, ha azt törvény elrendeli.

Megállapítottam, hogy a Vám- és Pénzügyőrség a büntetőeljárás kapcsán a terhelt adatait törvényi felhatalmazás alapján kezeli. Mint adatkezelő a Vám- és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnoksága rendelkezik a büntetőeljárásra vonatkozó hiteles dokumentációval. Az adatkezelő köteles az érintett kérelmére az érintettre vonatkozó adatokat az érintettnek vagy harmadik személynek kiadni, kivéve, ha ezt törvény megtiltja. (Avtv. 13. és 16. §-a)

Nem felel meg a valóságnak az a tény, hogy Ön mint érintett rendelkezik a mulasztását kimentő, azt igazoló dokumentumokkal, mert az előzetes letartóztatást elrendelő és megszüntető határozat nem a mulasztás okát igazolja, hanem egy személyi szabadságot súlyosan korlátozó kényszerintézkedést indokol, ahol a cselekmény tárgyi súlya vagy egyéb körülmény alapján a bíróság a kényszerintézkedést elrendelte.

A bűncselekmény gyanúja, az elkövetés körülményei, a bűncselekmény tárgyi súlya, a terheltre vagy családjára vonatkozó adatok az előzetes letartóztatást elrendelő határozat részét képezik. Ezen adatok a személyes adatok védelme alatt állnak, sőt egyes adatok különleges személyes adatok is. Kezelésük akkor jogszerű, ha célhoz kötött, tehát bűnüldözési érdekből történik, illetve ha kezelésüket törvény kötelezően elrendeli.

A célhoz kötöttséget, tehát az Avtv. 5. §-át sérti, ha az állampolgárt a nyomozó hatóság olyan helyzetbe hozza, hogy a nyomozás iratait a büntetőeljáráson kívül más ügyben más hatóságoknak kényszerül továbbítani.

Megállapítottam, hogy a személyes adatok védelmén túl az emberi méltósághoz való jogot is sérti, ha a gyanúsítottat arra kényszerítik, hogy el nem követett bűncselekmény részleteiről bármely hatóságnak beszámoljon.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. § (2) bekezdése értelmében felszólítottam a Vám- és Pénzügyőrség Központi Bűnüldözési Parancsnoksága vezetőjét, dr. Kanta Tünde parancsnokot, hogy a kért igazolást a lehető legrövidebb időn belül adja ki Önnek. Az Avtv. szabályai értelmében az igazolás csak az előzetes letartóztatás kezdő és záró időpontját tartalmazhatja, a terhelt bűncselekményére vonatkozó egyéb adatot nem.

Felkértem továbbá parancsnok asszonyt, hogy az igazolás megtagadása miatt keletkezett joghátrány enyhítésében minden lehetséges módon működjön közre, és a megtett intézkedésekről értesítsen engem.

Budapest, 2002. szeptember 5.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(463/A/2002)

[Állásfoglalás: személyes adatok – e körbe tartozik a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának illetménye és egyéb juttatásai – az érintett hozzájárulásának hiányában csak törvény felhatalmazása esetén adhatók át harmadik személynek]

Dr. Bárándy Péter részére

igazságügy-miniszter

Igazságügyi Minisztérium

Budapest

Tisztelt Miniszter Úr!

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény hatálya alá tartozó egyik szerv konzultációs beadvánnyal fordult hivatalomhoz, melyben arra a kérdésre keresett választ, hogy mint munkáltató köteles-e a családjogi törvény végrehajtásáról, valamint a családjogi törvény módosításáról szóló 1986. évi IV. törvénnyel kapcsolatos átmeneti rendelkezésekről kiadott 4/1987.

(VI. 14.) IM rendelet 17. § (4) bekezdés alapján munkavállalója személyes adatairól tájékoztatást adni. E jogszabály ugyanis úgy rendelkezik, hogy a munkáltató a (tartásdíj jogosultját) jogosultat – kérelmére – köteles tájékoztatni a kötelezett munkabérének, valamint egyéb juttatásának összegéről.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) értelmében személyes adatok akkor továbbíthatók, valamint különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy törvény azt megengedi.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény 199. §-a alapján a hivatásos állomány tagjairól személyügyi alapnyilvántartást és központi személyügyi nyilvántartást kell vezetni. E törvény 202. §-a szerint a személyügyi alapnyilvántartásba betekinteni, illetve abból adatot átvenni az alábbiak jogosultak:

1.
a saját adatait illetően a hivatásos állomány tagja;
2.
az alárendeltjei vonatkozásában
  - a minősítést végző személy,
  - a szolgálati előljáró,
  - az állományilletékes parancsnok,
  - az országos parancsnok és az illetékes helyettese;
3.
a miniszter, az államtitkár, felügyeleti hatáskörében a helyettes államtitkár;
4.
a szervezeti egység, az országos parancsnokság, valamint a minisztérium személyügyi szervének vezetője és az arra feljogosított beosztottja, valamint a fegyelmi ügyben eljáró személy;
5.
a törvényben meghatározott egyéb szervek és személyek.

A fentiek alapján megállapítható, hogy mind az Avtv., mind pedig az adott adatkezelést szabályozó ágazati törvény egyértelműen rögzíti, hogy személyes adatok – e körbe tartozik a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjának illetménye és egyéb juttatásai – csak abban az esetben adhatók át harmadik személynek az érintett hozzájárulásának hiányában, ha azt törvény teszi lehetővé, a jogforrási hierarchiában alacsonyabb szinten elhelyezkedő jogszabály ilyen jellegű felhatalmazást nem adhat. A jelenleg is hatályban lévő 4/1987. (VI. 14.) IM rendelet valóban lehetőséget ad személyes adatok továbbítására, azonban ez a rendelkezés 1987-ben – még az Avtv. hatályba lépése előtt – vált a jogrendszer részévé.

Kérem, szíveskedjen – az adatvédelmi szempontból aggályos helyzetre tekintettel – a szükséges intézkedéseket megtenni és erről hivatalomat tájékoztatni.

Budapest, 2002. szeptember 20.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(621/K/2002)

[Állásfoglalás: a közszereplést vállaló személyeknek vállalni kell azt is, hogy mind a sajtó, mind pedig a szélesebb közvélemény figyelemmel kíséri minden szavukat és cselekedetüket, így nagyobb türelmet kell tanúsítaniuk a kritikai megnyilvánulásokkal szemben]

[...]

Tisztelt [...]!

Mindenekelőtt elnézését kérem, hogy beadványára ennyire megkésve válaszolok. Ügyeink nagy száma miatt olykor előfordul, hogy egyes ügyekben csak hosszabb idő elteltével kerül sor az érdemi válasz elkészítésére, és annak megküldésére. Az Ön beadványa véletlenül egyike volt ezeknek.

A fenti ügyszámon folytatott vizsgálatot, mely az Ön 2000. november 2-án kelt levele nyomán folyt, lezárult. Ennek eredményéről az alábbiakban tájékoztatom.

Ön beadványában leírta, hogy a Playboy magazin 2000 novemberi számának 84. oldalán nyilvánosságra hozták Magyarország száz leggazdagabb magánszemélyének a nevét, melyet több, a listán szereplő ügyfele sérelmez.

A vizsgálat célja annak kiderítése volt, hogy az említett adatkezelés (nyilvánosságra hozatal) megsértette-e a cikkben szereplők információs önrendelkezési jogát. A beadványában nem nevezte meg azt, hogy a listán szereplők közül kik az ügyfelei, így csak általánosságban folyt a vizsgálat.

Az Adatvédelmi Biztos Irodája levéllel fordult Pósa Árpád főszerkesztőhöz, és felvilágosítást kért az említett írással kapcsolatban.

A Playboy magazin fenti cikkét a Heart Communications Kft. képviselőjében Szakonyi Péter gazdasági szakíró készítette az újság számára (a szerző neve az írás elején is olvasható volt). Az információk forrásaként a főszerkesztő a médiában sok év folyamán megjelent nyilatkozatokat, kimutatásokat, közleményeket, valamint a mindenki számára nyilvános cégbírósági adatokat nevesítette, nem titkolva, hogy a szerző és munkatársai

a munkájuk során sok olyan információhoz juthattak, amelyek ismeretében az – a saját megítélésüket tükröző – írás és lista megszületett. Pósa Árpád szerint az összeállításban szereplő személyek közszereplők, ennél fogva nem kellett előzetesen tájékoztatni és hozzájárulásukat kérni a lista nyilvánosságra hozatala előtt, a Playboy nem végzett adatkezelést, köztudomású tényeket hozott nyilvánosságra, melynek célja az olvasók tájékoztatása volt. Ennél fogva nem érzi megalapozottnak azt a felvetést, hogy az érintettek információs önrendelkezési jogát megsértették volna.

Az esettel kapcsolatos állásponatom a következő. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) 2. § 1. pontja alapján a magazinban közétett adatok (név, az érintett tulajdonában, érdekeltiségében lévő cég neve, tevékenységi köre, valamint az a tény/állítást, hogy az érintett Magyarország száz leggazdagabb embere közé tartozik) személyes adatnak minősülnek.

E § 4. a) pontja alapján a személyes adatok nyilvánosságra hozatala – ha az adatot bárki számára hozzáférhetővé teszik – is adatkezelés. Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárult, vagy azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli. [Avtv. 3. § (1) bekezdés]

„Törvény közérdekből – az adatok körének kifejezett megjelölésével – elrendelheti a személyes adat nyilvánosságra hozatalát. Minden egyéb esetben a nyilvánosságra hozatalhoz az érintett hozzájárulása, különleges adat esetében írásbeli hozzájárulása szükséges. Kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg. Az érintett hozzájárulását megadottnak kell tekinteni az érintett közszereplése során általa közölt vagy a nyilvánosságra hozatal céljából általa átadott adatok tekintetében.”[Avtv. 3. § (3)-(4) bekezdés]

Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie a célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. [Avtv. 5. § (1)-(2) bekezdés]

Az Avtv.-nek az adatok minőségére vonatkozó szabályai alapján a kezelt személyes adatoknak meg kell felelniük az alábbi követelményeknek:

1. felvételük és kezelésük tisztességes és törvényes;
2. pontosak, teljesekek, és ha szükséges időszerűek. [7. § (1) bekezdés]

A cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény 3. §-ának (2) bekezdése alapján a cégjegyzék fennálló, illetve törölt adatai, valamint a cégiratok teljes körűen nyilvánosak.

A cégnyilvántartásból nem minden cégforma esetben derül ki az adott cég tulajdonosainak köre, a cégek működéséből származó jövedelem, vagyon nagyságát, pedig csak sejteni lehet. Ezért az a tény, hogy valaki a száz legtehetősebb magyar állampolgár közé tartozik, csak korábban nyilvánosságra került, vagy más sajtóforrásból származó, vélhetően találgatás, összehasonlítás útján nyert adatokból, illetve szakértői becslésekből származhat.

Azok vonatkozásában, akik nem közszereplők, csupán vagyonos emberek, nem tartom jogszerűnek ezt az eljárást, mivel a hozzájárulásuk nélkül tették közzé nevüket ilyen összefüggésben. Álláspontom szerint önmagában az a tény, hogy valaki vagyonos, még nem jelenti azt, hogy emiatt közszereplő is. A listán közzétett személyes adatok vonatkozásában is biztosítani kell az érintett önrendelkezési jogát, hozzájárulás hiányában a személyes adatok nem hozhatók nyilvánosságra.

Az Avtv. 17. § (1) és (2) bekezdése alapján az érintett, jogainak megsértése esetén, az adatkezelő ellen a bírósághoz fordulhat. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. Az Avtv. 18. §-ának (1) bekezdése szerint az adatkezelő az érintett adatainak jogellenes kezelésével vagy a technikai adatvédelem követelményeinek megszegésével másnak okozott kárt köteles megtéríteni.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 84. §-ának (1) és (2) bekezdése elrendeli, hogy:

„(1) Akit személyhez fűződő jogában megsértének, az eset körülményeihez képest a következő polgári jogi igényeket támaszthatja:

- *követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;*
- *követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;*
- *követelheti, hogy a jogsértő nyilatkozattal vagy más megfelelő módon adjon elégtételt, és hogy szükség esetén a jogsértő részéről vagy költségén az elégtételnek megfelelő nyilvánosságot biztosítsanak;*
- *követelheti a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén, továbbá a jogsértéssel előállott dolog megsemmisítését, illetőleg jogsértő mivoltától megfosztását;*
- *kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.*

(2) Ha a kártérítés címén megítélhető összeg nem áll arányban a felróható magatartás súlyosságával, a bíróság a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszabhat.”

Az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolásában szerepel, hogy a testület a vizsgálata során az Európai Emberi Jogi Bíróság gyakorlatára is kiterjedő jogösszehasonlító elemzést végzett. A Bíróság álláspontja szerint azonban a kritika megengedhetőségének határai tágabbak a kormányzat, a közhivatalnokok esetében, mint a politikusok tekintetében, és valamennyi közszereplő esetében tágabbak, mint a magánszemélyek tekintetében. [...] A közszereplést vállaló személyeknek vállalni kell azt is, hogy mind a sajtó, mind pedig a szélesebb közvélemény figyelemmel kíséri minden szavukat és cselekedetüket, így nagyobb türelmet kell tanúsítaniuk a kritikai megnyilvánulásokkal szemben. (Lingens v. Austria, Castells v. Spain, Oberschlick v. Austria, Thorgeirson v. Iceland stb.) Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a véleménynyilvánítás szabadsága nem terjed ki a becsületsértésre alkalmas valótlan tények közzétételére akkor, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közzététel valótlanosságának (tudatosan hamis közzététel), vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot elmulasztotta. A véleménynyilvánítás szabadsága csak a bírálat, jellemzés, nézet és kritika szabadságát foglalja magában, de az alkotmányos védelem nem vonatkozhat a tények meghamisítására. Ezen túlmenően a szabad véleménynyilvánítás olyan alkotmányos alapjog, amely csak felelősséggel gyakorolható, és a valótlan tények közzétételének elkerülése érdekében bizonyos kötelezettségekkel jár a közvélemény alakításában hivatásszerűen részt vevő személyek esetében.

A személyes adatok védelmével, valamint a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2002. október 4.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(922/A/2000)

[Állásfoglalás: a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény végrehajtásáról szóló 11/2000. (II. 23.) BM rendelet alkotmányellenesen korlátozza a szabálysértési határozattal érintett személyek információs önrendelkezési jogát]

Dr. Lamperth Mónika

belügyminiszter részére

Belügyminisztérium

Tisztelt Miniszter Asszony!

Vizsgálataim során több esetben tapasztaltam a szabálysértési jogszabályok adatvédelmet érintő rendelkezéseinek ellentmondásos voltát. Az ellentmondások jogszabály-módosítás útján lennének kiküszöbölhetőek, ezért kérem, hogy az alábbiakban vázolt két problémakörben – amennyiben álláspontommal egyetért – tegye meg, illetőleg kezdeményezze a szükséges jogszabály-módosításokat, vagy ellenkező esetben tájékoztasson eltérő álláspontjáról.

1. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 75. § (1) bekezdése szerint „*a szabálysértési hatóság, illetőleg a bíróság a határozatát azzal közli, akire az rendelkezést tartalmaz, az eljárás alá vont személlyel közölt határozatot a védővel is közölni kell.*” A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény végrehajtásáról szóló 11/2000. (II. 23.) BM rendelet (a továbbiakban: rendelet) 17. § (2) bekezdése szerint viszont: „*a határozatot az Sztv. 75. §-a (1) bekezdésében foglaltakon kívül a sértettel és képviselőjével közölni kell*”.

A szabálysértési határozat számos személyes adatot tartalmaz. Az Sztv. 87. § (2) bekezdése alapján a határozatnak tartalmaznia kell többek között az eljárás alá vont személy személyazonosító adatait, az általa elkövetett szabálysértés megnevezését, a reá kiszabott pénzbírság mértékét és az egyéb jogkövetkezményeket. Az indokolás adott esetben különleges adatokat is tartalmazhat, illetve a megállapított tényekre, az ezek alapjául szolgáló bizonyítékokra, a büntetés kiszabása, illetve intézkedés alkalmazása során figyelembe vett körülményekre való utalás az eljárás alá vont személy vagy mások (pl. tanúk) személyes adatait tartalmazhatják. A határozat kézbesítése, pedig a kézbesítés címzettjének irányában személyes adatok továbbítását, tehát az adatoknak meghatározott harmadik személy számára való hozzáférhetővé tételét valósítja meg. Ez az adattovábbítás megfelel az Alkotmány által támasztott követelményeknek, hiszen a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 8. § szerint személyes adatok továbbítását törvény írhatja elő. A rendelet idézett rendelkezése azonban a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság számára olyan személyes adat-továbbítási kötelezettséget ír elő, amely adattovábbításnak nincs megfelelő jogalapja.

A rendelet tehát formai okok miatt alkotmányellenesen korlátozza a szabálysértési határozattal érintett személyek információs önrendelkezési jogát, mivel a jogforrási hierarchiában nem megfelelő szinten elhelyezkedő jogszabály korlátozza e jogukat azzal, hogy adattovábbítási (határozatkézbesítési) kötelezettséget ír elő a szabálysértési hatóság számára az Sztv.-ben felsorolt személyeken kívül további címzettek részére. A rendeletalkotó szándéka a határozat törvényben meghatározott címzetti körének kiterjesztésére is egyértelmű, „*az Sztv. 75. §-a (1) bekezdésében foglaltakon kívül*” fordulat erre utal.

2. A második ellentmondással kapcsolatban a korábbi adatvédelmi biztos egy ízben már megkereste a korábbi belügyminisztert, aki válaszában (1-a-1018/2001.)

egyértett a kezdeményezéssel, és ígéretet tett arra, hogy a folyamatban lévő Sztv.-módosítás előkészítése során figyelembe fogják azt venni. Azóta az Adatvédelmi Biztos Irodája nem értesült az ügyben előrelépésről, ugyanakkor újabb beadvány is érkezett ugyanebben a tárgyban.

Az Sztv. 151. §-a szerinti veszélyes fenyegetés szabálysértések miatt az eljárás bírói hatáskörbe tartozik. E szabálysértések miatt az eljárások jelentős része ismeretlen tettes ellen indul meg, akik a sértetteket telefonon keresztül fenyegetik meg. Beadványozóim (szabálysértési ügyekben eljáró bíró és köztisztviselő) rendszeres, naponta ismétlődő zaklatás, fenyegetés jelzését tartalmazó feljelentésekről számoltak be. Az esetek jelentős részében a feljelentő meg tudja jelölni a fenyegető telefonszámát is, mert azt készüléke kijelezte.

Az eljárások azonban a beadványozó szerint soha, még ez utóbbi esetben sem végződnek eredményesen, a bíróság az eljárást az Sztv. 84. § (1) bekezdés b) pontja alapján érdemi eljárási cselekmények nélkül megszünteti, mert az eljárás adatai alapján nem állapítható meg az eljárás alá vont személy kiléte, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény. Ennek oka a következő:

Az Sztv. 83. § (1) bekezdés d) pontja, valamint a 119. § (3) bekezdésének d) pontja alapján a szabálysértési hatóság, illetve a bíróság a tényállás tisztázása érdekében külön jogszabályban meghatározott feltételek alapján más szervezet adatok közlésére hívhat fel. A törvény tehát az adatkérés jogát biztosítja, azonban nem határoz meg a másik oldalon – például a Be. 118. § (1) bekezdésében foglaltakhoz hasonló – válaszadási, adatszolgáltatási kötelezettséget. Ennek következtében a bíróság minden esetben elutasító választ kap a távközlési szolgáltatóktól akár a feljelentőhöz befutó hívások listáját, akár egy-egy megadott telefonszám előfizetőjének azonosítását kérő megkeresésére. A beadványozók tájékoztatása szerint ezért a feljelentők a feljelentés megtételét követően szinte azonnal eljárást megszüntető határozatot kapnak, amit meglehetősen méltánytalannak tartanak, különösen akkor, ha a feljelentő/sértett még a hívó fél telefonszámát is meg tudja adni, mert készüléke azt kijelezte.

Az ilyen típusú ügyek azt a kérdést vetik fel, hogy vajon a jogalkotó a szabálysértési törvény megalkotásakor tudatosan döntött-e úgy, hogy a szabálysértési ügyekben eljáró bíróság megkeresése nem teremt adatszolgáltatási kötelezettséget. Az ilyen döntés mellett is felhozhatók ésszerű érvek (például célul tűzhatték ki, hogy a szabálysértési eljárás ne váljon „kis bünetőeljárássá”) ám ha a bíróság megkeresésére a távközlési szolgáltató nem köteles válaszolni, akkor tudomásul kell venni, hogy a telefon útján elkövetett veszélyes fenyegetés miatt a felelősség megállapítása lehetetlen, mert az eljárás alá vont személy kilétének megállapítására nincs mód, ezzel a telefonos fenyegetések esetében automatikusan csorbát szenved az igazságszolgáltatás igénye.

Véleményem szerint ilyen esetekben indokolt lenne a bíróság megkeresésére főszabály szerinti válaszadási kötelezettség előírása oly módon, ahogy a büntetőeljárásban történik. Az adatkérés indokoltsága – és így jogszerűsége – tekintetében megfelelő garanciát jelentene az adatszolgáltatási kötelezettség alóli kivételek meghatározása, illetőleg az, hogy a megkeresést a bíróság intézi a

megkeresett szervezethez. A szabálysértési hatóság előtti eljárásban pedig garanciát nyújthatna az adatkérés teljesítése feltételül az ügyészi jóváhagyás előírása.

Budapest, 2002. október 7.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(654/K/2002)

[Állásfoglalás: a szolgáltató szerződésében törvényes jogalap nélkül nem kezelheti a fogyasztók személyazonosító igazolványának számát, illetve a munkahelyére vonatkozó személyes adatait]

[...]

Tisztelt [...]!

Ön a beadványában leírta, hogy a [...] Víz Rt. szolgáltatási szerződést kíván kötni valamennyi fogyasztójával. A társaság a szerződés nyomtatványán és a kapcsolódó adatlapon a fogyasztó azonosításához szükséges adatokon (név, anyja neve, születési adatok, lakcím, személyazonosító igazolvány szám) kívül a fogyasztó munkahelyére is rákérdez. Arra is kérték Önt a levélben, hogy minden, az adataiban bekövetkező változásról, így a munkahelyváltozásról is tájékoztassa a szolgáltatót.

A társaság vezérigazgatósága 2002. április 9-én kelt távmásolatában hivatalom részére megküldte a közüzemi szolgáltatási szerződés egy példányát.

A szerződés áttanulmányozása után az ügygel kapcsolatos álláspontom a következő.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban Avtv.) alapján személyes adat: *„a meghatározott természetes személlyel (érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.”*[2. § 1. pont]

Az Avtv. 2. §-a 4. a), valamint 5. és 6. pontja szerint:

„4. a) adatkezelés: az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatok gyűjtése, felvétele és tárolása, feldolgozása, hasznosítása (ideértve a továbbítást és a nyilvánosságra hozatalt) és törlése. Adatkezelésnek számít az adatok megváltoztatása és további felhasználásuk megakadályozása is.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint: *személyes adat akkor kezelhető, ha*

a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy

b) azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.”

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 13. §-ának (1) bekezdése szerint a vízközművek működtetőit a közüzemi tevékenység keretében az ivóvízellátás és a szennyvízelvezetés szolgáltatására szerződéskötési kötelezettség terheli. Az (1) bekezdésben említett közüzemi tevékenységre a polgári törvénykönyvnek a szerződésre vonatkozó általános szabályait és a közüzemi szerződésre vonatkozó rendelkezéseit kell alkalmazni. E § (4) bekezdése alapján a közüzemi szolgáltatás minőségi követelményeit, a feleket szerződés alapján megillető alapvető jogokat és kötelezettségeket – ideértve a szerződéskötési kötelezettség korlátozásának feltételeit is – a Kormány rendeletben állapítja meg.

A közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetésről szóló 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. §-ának (1) bekezdése alapján a szolgáltatásra, illetőleg a szolgáltató részére végzett víz és szennyvíz átadás-átvételre a fogyasztónak a szolgáltatóval, illetőleg az átadónak az átvevővel szerződést kell kötnie, amely tartalmazza – egyebek mellett –:

„a) a szerződő felek és azonosító adatai körében a felek nevét, címét vagy jogi személy, illetőleg jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén annak székhelyét, cégjegyzékszámát, továbbá természetes személy esetén a személyi adatok körében anyja nevét, születési helyét és idejét;

[...]

d) a teljesítés helyét;

[...]

g) a fogyasztó, illetőleg az átvevő személyében bekövetkezett változás bejelentési kötelezettségét a szolgáltató, illetőleg átadó részére;

h) egyéb, a szerződő felek által lényegesnek tartott feltételeket.”

Megállapítottam, hogy a szerződésben a társaság az érintett fogyasztó személyazonosító igazolványának számára, illetve a munkahelyre is rákérdez. A cég jogászainak álláspontja szerint a társaság a pontos azonosítás miatt kérheti a szerződésben szereplő adatokat, de a fogyasztónak a név, a lakcím, valamint a körzet-fogyasztószám kivételével az adatokat megadni nem kötelező. Erről az állásponttól a szerződés szövege alapján az érintett fogyasztót nem tájékoztatják. Erre a gyakorlatra irányította rá a figyelmet az Ön beadványa is.

Álláspontom szerint a kormányrendelet és az Avtv. alapján a szolgáltató akkor kérheti a személyazonosító igazolvány számra, illetve a munkahelyre vonatkozó adatokat, ha az érintett azok kezeléséhez hozzájárul, vagyis szintén a kormányrendelet szerinti egyéb lényeges feltételnek tekinti és az adatkérés és kezelés az Avtv. célhoz kötöttségre vonatkozó 5. §-ának szabályai szerint indokolt, mivel: *„személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. Kötelező adatszolgáltatáson alapuló adatkezelést közérdekből lehet elrendelni.”*

Bár a szerződések tartalmát a felek szabadon állapítják meg, mégis a közműveknek – szerződéskötési kötelezettségükre figyelemmel – a tömegesen megkötött fogyasztási szerződésekkel kapcsolatban méltányolható azon érdekük, hogy a fogyasztó személyét a név és a lakcím, illetve a fogyasztási hely adatain túl egyéb, a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásban szereplő adatok segítségével azonosítsa. Az Adatvédelmi Biztos Irodájának joggyakorlatában elfogadott adatkör az érintett születési helyére, idejére és az anyja nevére terjed még ki, ugyanis ezek a fenti adatokkal együtt a fogyasztót az őt terhelő változásbejelentési kötelezettség elmulasztása esetén is azonosíthatóvá teszik a személyi adat- és lakcímnnyilvántartásból. Mivel a közszolgáltatók tevékenységét szabályozó törvények végrehajtási rendeletei a közműszolgáltatási szerződések tartalmát illetően egymástól is eltérő és esetenként homályos megállapításokat tartalmaznak, azt a látszatot keltik, hogy a közművek tetszőlegesen határozhatják meg a blankettaszerződésben kért adatokat. Jelenleg még az előbbieken felsorolt, álláspontom szerint indokolt mértékű adatgyűjtéshez és felhasználáshoz sincs közvetlen törvényi felhatalmazásuk, így azok megadására a fogyasztókat kötelezni nem lehet. A kezelt személyes adatokat – a célhoz kötöttség elvének megfelelően – csak a szerződésből folyó jogok gyakorlása, illetve kötelezettségek teljesítése érdekében lehet felhasználni az ehhez szükséges mértékben és ideig. Mivel széles kört érintő adatbázisról van szó, az adatkezelés törvényességének folyamatos fenntartása és ellenőrzése érdekében kétirányú megoldás is javasolható. Az egyik, hogy a közműszolgáltató iratkezelési szabályzatát az adatkezelésre vonatkozó szabályokkal egészíti ki, adatvédelmi garanciák beépítésével, vagy a másik – még jobb – megoldásnak tekinthető, ha külön adatvédelmi szabályzat kidolgozásával biztosítják az érintettek információs önrendelkezési jogának érvényesülését.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 25. §-ának (2) bekezdése, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 21. §-ának (1) bekezdése alapján felszólítottam a [...] Víz Rt-t, hogy ajánlásomnak megfelelően változtassák meg adatkezelési gyakorlatukat.

•
>Kizárólag a közműves ivóvízellátásról és a közműves szennyvízelvezetéséről szóló 38/1995. (IV. 5.) Korm. rendelet 3. §-ának (1) bekezdésében meghatározott személyes adatokat kérik a fogyasztóktól.

>Amennyiben a társaság az egyéb, a szerződő felek által lényegesnek tartott feltételeket, illetve az ehhez szükséges személyes adat-kezelést kíván végezni, ezt a szerződés kötelező adattartalmától elkülönítetten, az adatkezelés céljának meghatározásával, a célhoz kötött adatkezelés elvének maradéktalan betartásával, az érintett szerződő fél teljes körű tájékoztatása, és az önkéntes adatszolgáltatásra való felkérése mellett eszközölheti. A jövőben sem tehető függővé a szerződés létrejötte a nem kötelező adatok szolgáltatásától.

▪ >A társaság által a fentiek alapján törvényes jogalap nélkül kezelt, a fogyasztók személyazonosító igazolványának számára, illetve a munkahelyre vonatkozó személyes adatait a nyilvántartásukból és a szerződésekről töröljék.

A társaság az ajánlásomat teljes mértékben elfogadta. A jövőben csak a kormányrendeletben szereplő adatokat kérik az ügyfeleiktől, és a jogalap és cél nélkül kezelt személyes adatokat törölték a nyilvántartásból.

A személyes adatok védelmével, valamint a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos beadványával a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2002. október 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(193/A/2002)

[Állásfoglalás: az Avtv. és a közoktatási törvény szigorú értelmezése az osztálytalálkozó célját szolgáló adattovábbítást nem teszi lehetővé]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványára, melyben állásfoglalásomat kéri azzal kapcsolatban, hogy kiadhatók-e korábbi tanulók adatai érettségi találkozó szervezése céljából, az alábbiakban válaszolok:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény – vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban

meghatározott körben önkormányzati rendelet – elrendeli. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (Kt.) 2. számú melléklete határozza meg azt, hogy a közoktatási intézmény a tanulók mely adatait tarthatja nyilván, és az adatokat mely személyeknek, szervezeteknek továbbíthatja. A törvényben felsoroltakon túl adatok harmadik személyeknek csak az érintett hozzájárulásával továbbíthatók. Tekintettel arra, hogy a Kt. nem teszi lehetővé a volt tanulóknak, illetve hozzátartozóiknak történő adattovábbítást, az adatok nem adhatók át a találkozót szervező volt tanulónak, illetve leányának.

A kért adatok (születési hely és idő, anya neve) a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (Nytv.) alapján szerepelnek a Belügyminisztérium Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatalának (KÖANYV) nyilvántartásában, vagyis a nyilvántartás szerve az adatok átvételével nem jutna olyan adatok birtokába, melyeket nem kezelhet. Ebből kifolyólag az elfogadható megoldás az lenne, ha az adatokat nem a szervező (vagy leánya), hanem közvetlenül Önök juttatnák el a KÖANYV-nak.

Megjegyzem, az Avtv. és a Kt. szigorú értelmezése ezt az adattovábbítást sem teszi lehetővé. Tekintettel azonban arra, hogy az érintettek többsége feltehetőleg maga is hozzájárulna az adatok átadásához, emellett – miként azt fentebb említettem – a KÖANYV adatkezelése az adatok átvételével nem lépné túl az Nytv. kereteit, megengedhetőnek tartom az adatok átadását. Célszerű azonban az adattovábbítást az adatok lehető legszűkebb körére szorítani, ezért javaslom, hogy a szükséges adatok meghatározása végett Ön, mint az adatkezelő közoktatási intézmény vezetője vegye fel a kapcsolatot a KÖANYV-val.

Adatvédelmi kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. október 8.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(635/K/2002)

[Állásfoglalás: az ügyfeladatok marketing célú továbbítására a bankcsoporton belül nincs törvényi felhatalmazás, az adattovábbítás csak az ügyfél hozzájáruló nyilatkozatának birtokában lehetséges]

[...]

Tisztelt [...]!

Állampolgári indítványok alapján vizsgálat indult hivatalomban a Raiffeisen Bankcsoport adatkezelésével összefüggésben. A beadványozók – Önhöz hasonlóan – levelükben az alábbiakat kifogásolták:

A panaszosok a Raiffeisen Bankcsoportot alkotó vállalkozások valamelyikétől – melynek jelenleg ügyfelei – 2002 szeptemberében levelet kaptak, amelyben tájékoztatták őket, hogy a jövőben a Raiffeisen Bankcsoport más tagjai által nyújtott szolgáltatásokat is fel szeretnék számukra ajánlani. Ennek érdekében felszólították ügyfeleiket, hogy amennyiben nem járulnak hozzá személyes adataik marketing célú továbbításához a Raiffeisen Bankcsoport tagjai számára, 30 napon belül letiltó nyilatkozatukat juttassák el az adott vállalkozás címére.

Az ügygel kapcsolatban álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 9. §-a értelmében személyes adat csak abban az esetben továbbítható, valamint a különböző adatkezelések akkor kapcsolhatók össze, ha az érintett ahhoz hozzájárul, vagy törvény azt megengedi.

A hitelintézetek tevékenységét szabályozó jogszabály a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban Hpt.) a banktitokra vonatkozó speciális rendelkezéseket, többletgaranciákat tartalmaz. A Hpt. megfogalmazása szerint banktitok minden olyan, az egyes ügyfelekről a pénzügyi intézmény rendelkezésére álló tény, információ, megoldás vagy adat, amely ügyfél személyére, adataira, vagyoni helyzetére, üzleti tevékenységére, gazdálkodására, tulajdonosi, üzleti kapcsolataira, valamint a pénzügyi intézmény által vezetett számlájának egyenlegére, forgalmára, továbbá a pénzügyi intézménnyel kötött szerződéseire vonatkozik. A törvény banktitokra vonatkozó rendelkezései szempontjából a pénzügyi intézmény ügyfelének kell tekinteni mindenkit, aki a pénzügyi intézménytől pénzügyi szolgáltatást vesz igénybe.

Banktitoknak minősül tehát maga az ügyfélkapcsolat ténye is.

A Hpt. 51. §-a alapján banktitok csak akkor adható ki harmadik személynek, ha

„a) a pénzügyi intézmény ügyfele, annak törvényes képviselője a rá vonatkozó kiszolgáltatható banktitokkört pontosan megjelölve közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglaltan kéri, vagy erre felhatalmazást ad,

b) e törvény a banktitok megtartásának kötelezettsége alól felmentést ad,

c) a pénzügyi intézmény érdeke ezt az ügyféllel szemben fennálló követelése eladásához vagy lejárt követelése érvényesítéséhez szükségessé teszi.”

Az a) esetben tehát az adattovábbítás jogalapja az ügyfél, illetve törvényes képviselőjének a banktitok kiadására vonatkozó nyilatkozata. A nyilatkozat formai követelménye, hogy közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalják (ez

utóbbi esetben két tanú az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük sajátkezű aláírásának ismerte el; az okiraton a tanúk lakóhelyét is fel kell tüntetni). Harmadik személynek minősül a hitelintézet és az ügyfél viszonyában a bankcsoport többi tagja.

A bank eljárása sajnálatos módon sem a hitelintézeti törvény, sem pedig a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény rendelkezéseinek nem felelt meg.

Az ügyféladatok marketing célú továbbítására a Hpt. a bankcsoporton belül nem ad lehetőséget. A Hpt. 54. § (1) bekezdés k) pontja szerint ugyanis nem jelenti a banktitok sérelmét a bankcsoporton belül a 90-95. §-ban foglalt előírások – összevont alapú limitek számítása és az összevont felügyelet ellátása – teljesítése érdekében történő adatátadás. Minden más esetben – törvényi felhatalmazás hiányában – az adattovábbítás csak az ügyfél hozzájáruló nyilatkozatának birtokában lehetséges. A hitelintézeti törvény alapján a banktitok átadása akkor jogszerű, ha a bank rendelkezik az ügyfél közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalt hozzájáruló nyilatkozatával. Az Avtv. alapján az adattovábbítás feltétele az érintett személy kifejezett önkéntes beleegyezése. A nyilatkozat önkéntességére – magában a tájékoztató levélben – az adatkezelő köteles felhívni az ügyfelek figyelmét. Az Avtv. 3. § (3) bekezdése értelmében kétség esetén azt kell vélelmezni, hogy az érintett a hozzájárulását nem adta meg. Ebből következően, ha az ügyfél a bank felhívására – jelen esetben 30 napon belül – nem nyilatkozik, hallgatása nem tekinthető beleegyezésnek.

Az ügygel kapcsolatban írásban megkerestem [...], a Raiffeisen Bank Rt. vezérigazgatóját, és felhívtam figyelmét, hogy azon ügyfelek esetében, akik az említett nyilatkozatot nem küldték ugyan vissza, de személyes adataik harminc nap eltelte után mégis átadásra kerültek, illetve átadásra fognak kerülni, jogosulatlan adattovábbítás történt, illetve fog történni. (Az ügyfeleknek küldött levélben közölt harminc napos határidő ugyan már lejárt, de az adattovábbítás megtörténtéről információval jelenleg nem rendelkezem.) Megkeresésemben kértem a vezérigazgató urat, hogy a bankcsoport adatkezelési gyakorlatát – mint az azt irányító hitelintézet vezetője – vizsgálja felül, és megtett intézkedéseiről hivatalomat tájékoztassa. Tájékoztattam továbbá arról is, hogy az érintettek jogaik megsértése esetén – ha az adatok valóban átadásra kerültek – az Avtv. 17. §-a alapján bírósághoz is fordulhatnak. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelelt, az adatkezelő köteles bizonyítani.

Adatvédelmi problémáival forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. október 8.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(669/A/2002)

[Állásfoglalás: az érdekelt személynek az elnöki ügyvitelben kezelt iratokba közvetlen betekintési joga nincs, főszabályként csak az ügy számáról és arról a tényről kaphat felvilágosítást, hogy az ügyet elintézték-e]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában a Bírósági Ügyvitel Szabályairól (BÜSZ) szóló, többször módosított 123/1973. (IK. 1974. 1.) IM utasítás 81. § (2) bekezdése ellen emelt kifogást. Eszerint az ügyben érdekelt személynek az elnöki ügyvitelben kezelt iratokba közvetlen betekintési joga nincs, főszabályként csak az ügy számáról és arról a tényről kaphat felvilágosítást, hogy az ügyet elintézték-e. Ettől a bíróság elnökének engedélyével lehet eltérni úgy, hogy indokolt esetben bővebb felvilágosítás is adható az iratokba való közvetlen betekintés nélkül [I. BÜSZ 81. § (3) bekezdés].

Az elnöki ügyvitel körébe olyan ügyek tartoznak, amelyekben a bíróság elnöke az ítélezési tevékenységén kívül jár el. Ide tartoznak azok az esetek is, amikor a bíró maga jelenti be az eljárási kódex szerint rá vonatkozó kizárási okok valamelyikét, vagy a perben a saját mellőzéséhez maga is hozzájárult. Ilyenkor ugyanis másik tanács, illetve bíró kijelöléséről a bíróság elnöke igazgatási ügykörben intézkedik, és erről formális határozatot sem kell hoznia (I. Pp. 17. §). Az elnöki ügyvitel körébe csak ez az utóbbi döntés tartozik, elkülönül a vitás ügy érdemében hozott intézkedésektől, ezért a folyamatban lévő ügy érdemére nem lehet kihatással. A gyors, formaságokat is nélkülöző elnöki intézkedés indoka éppen az, hogy ez szolgálja leginkább a peres felek érdekeit azzal, hogy az ügyüket érdemben minél hamarabb olyan bíró vizsgálja, akinek az eljárása minden törvényi feltételnek megfelel.

Abban az esetben, amikor a kizárási okot maga a bíró jelenti be, a fent idézett ügyviteli szabály szerint őt kell az elnöki ügyintézésben érdekelt személynek tekinteni, nem a perben álló feleket. A per irataiba való betekintésnek, illetve az azokról készített másolatok kérésének a Pp. 119. §-ában szabályozott eljárási jogait mint speciális információs jogot a BÜSZ-nek ez a szabálya nem sérti, mert nem is érinti azokat. Az elnöki ügyvitel körébe tartozó intézkedés ugyanis az érdemi ügyintézés eljárási akadályát – a bíró személyében fennálló kizárási okot – hivatott kiküszöbölni.

Budapest, 2002. október 8.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(436/A/2002)

[Állásfoglalás: a kárrendezéshez elégséges információt nyújt az adóbevallás egy kivonatos másolata, mely tartalmazza a vállalkozó adózott jövedelmének összegét, az adóbevallás, a munkaszerződés teljes körű megismerése nem indokolt]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványát – melyben az Argosz Biztosító Rt. adatkezelését kifogásolja – kivizsgáltam. A vizsgálat eredményéről és az ügygel kapcsolatos álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

A biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 1995. évi XCVI. törvény (a továbbiakban Bit.) 99. §-a értelmében a biztosító, a biztosítási alkusz és a biztosítási ügynök a feladatai ellátásához az alábbi adatokat jogosult kezelni:

- *a biztosított (szerződő, kedvezményezett és károsult) személyi adatait,*
- *a biztosított vagyontárgyat és annak értékét,*
- *a biztosítási összeget,*
- *élet-, baleset-, betegség- és felelősségbiztosítási szerződés esetén az egészségi állapottal összefüggő adatokat,*
- *a kifizetett biztosítási összeg mértékét és a kifizetés idejét,*
- *a biztosítási szerződéssel, létrejöttével, nyilvántartásával, a szolgáltatással összefüggő összes lényeges tényt és körülményt.”*

A vállalkozói igazolványban szereplő személyes adatait a biztosító a Bit. 99. §-a alapján tehát kezelheti.

Levelében azt is sérelmezte, hogy a bérgépkocsi igénybejelentéshez mellékelnie kellett előző évi adóbevallását; munkaszerződését, mely tartalmazza, hogy a gépkocsi alkalmazási feltétel.

A vizsgálat során a korábbi adatvédelmi biztos tájékoztatást kért a biztosító vezérigazgatójától arra vonatkozóan, hogy milyen célból kezeli a biztosító a fenti dokumentációban szereplő személyes adatokat. A vezérigazgató válaszában kifejtette, hogy az adóbevallás a jövedelem igazolására szolgál, mivel a bírói gyakorlat csak az adózott jövedelmet fogadja el olyannak, amelynek elmaradása folytán a károkozót,

illetve a helyette teljesítő biztosítót helytállási kötelezettség terheli. A biztosító vizsgálja azt is, hogy az igénybevett bérautó költsége arányban áll-e azzal, amilyen jövedelemvesztést a károsult elszenvedne, ha nem élne ezzel a lehetőséggel. A munkaszerződés, pedig azt bizonyítja, hogy a gépkocsi a károsult munkakörében nélkülözhetetlen, alkalmazási feltétel.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban Avtv.) 5. §-a alapján személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. A célhoz kötöttség elve szerint az adatkezelő csak olyan személyes adatot kezelhet, mely az adatkezelés céljának megvalósuláshoz elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas. A fenti szabály értelmében a biztosító csak olyan adatokat kérhet a károsultaktól, melyek az adatkezelés céljának elérése érdekében feltétlenül szükségesek.

Tekintettel a vezérigazgató út által leírtakra úgy ítélem meg, hogy a kárrendezéshez elégséges információt nyújtana az adóbevallás egy kivonatos másolata is, mely tartalmazná a vállalkozó adózott jövedelmének összegét.

Az adóbevallás, – valamint hasonló szempontokra figyelemmel – a munkaszerződés teljes körű megismerését nem tartom indokoltnak.

A fentiekre tekintettel kértem a biztosító vezetését, hogy adatkezelési gyakorlatukat vizsgálják felül.

Tájékoztatom Önt, hogy a biztosítási titok tekintetében, időbeli korlátozás nélkül titoktartási kötelezettség terheli a biztosító, a biztosítási alkusz, a többes biztosítási ügynök, a biztosítási szaktanácsadó tulajdonosait, vezetőit, alkalmazottait és mindazokat, akik ahhoz a biztosítóval kapcsolatos tevékenységük során bármilyen módon hozzájutottak. Az Avtv. szerint az adatkezelő köteles megtenni azokat a technikai és szervezési intézkedéseket és kialakítani azokat az eljárási szabályokat, amelyek megakadályozzák az adatokhoz való jogosulatlan hozzáférést.

Adatvédelmi problémáival forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

A késedelmes válaszáért elnézését kérem.

Budapest, 2002. október 14.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(179/A/2001)

[Állásfoglalás: a távközlési szolgáltató az előfizető kérésére köteles a telefonkönyvben feltüntetni, hogy az érintett személyes adatai nem használhatók fel közvetlen üzletszerzési célra]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványában feltett, személyes adatok direkt marketing célú felhasználásával kapcsolatos kérdéseire az alábbiakban válaszolok:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény – vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben önkormányzati rendelet – elrendeli. Adatkezelésnek minősül az adatok közvetlen üzletszerzési (direkt marketing) célú hasznosítása is. A telefonkönyvekben szereplő adatok közvetlen üzletszerzés céljára történő felhasználása esetén eltérő szabályokat kell alkalmazni a kapcsolatfelvétel módjától függően.

Amennyiben a telefonkönyvben szereplő előfizetők név- és lakcímadatait használják fel, vagyis a kapcsolatfelvétel írásban történik, az adatkezelés a kutatás- és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény (Kkt.) hatálya alá tartozik. A Kkt. lehetővé teszi azt, hogy a közvetlen üzletszerző szerv kapcsolatfelvétel céljából felhasználjon *„jogszerűen nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállományban, név- és címjegyzékben, valamint kiadványban – így különösen telefonkönyv, szaknévsor, statisztikai névjegyzék – szereplő”* név- és lakcímadatot (Kkt. 3. § (1) bek. b) pont). A törvény nem tiltja az adatok különböző szempontok szerint történő rendszerezését.

A közvetlen üzletszerző szerv által a nyilvános telefonkönyv adatainak kigyűjtésével, rendszerezésével létrehozott új adatkezelés azonban már nem minősül *„jogszerűen nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállománynak”*, vagyis az nem adható át korlátozás nélkül más közvetlen üzletszerzőnek. A Kkt. ugyanis a közvetlen üzletszerző szervek közötti adatátvételt akkor teszi lehetővé, ha az érintett ezt az erről szóló előzetes tájékoztatás után nem kifogásolta, vagy tiltotta meg.

A közvetlen üzletszerző személyes adatokat csak a Kkt. 3. § (1) bekezdése által meghatározott forrásokból vehet át. A törvény nem teszi lehetővé azt, hogy egyes cégek az általuk készített adatbázissal korlátlanul kereskedjenek (vagyis kizárja a listabrokeri tevékenységet). Ez alól a Kkt. csak két kivételt enged. Az egyik az előbb említett, az érintett tájékoztatását követő adatátadás. Emellett a törvény lehetővé teszi azt, hogy a közvetlen üzletszerző más szervet bízjon meg az adatok kezelésével, átvételével. Ez a rendelkezés azonban nem teszi lehetővé az üzletszerű adatbázis-kereskedelmet. Mivel egy adatkezelésnek nem lehet több adatkezelője, az adatok felvételét, rendszerezését végző szerv tevékenységét vagy adatfeldolgozóként, vagy adatkezelőként végezheti. Amennyiben a megbízott szerv az adatkezelő, megbízója az

adatok felett nem rendelkezhet, az adatkezelői jogokat nem gyakorolhatja. Amennyiben a megbízott szerv tevékenységét adatfeldolgozóként végzi, ezt csak az Avtv. 4/A. §-a alapján teheti, vagyis jogait és kötelezettségeit a megbízó mint adatkezelő határozza meg.

A telefonkönyvben szereplő telefonszámok közvetlen üzletszerzési célú felhasználását (telemarketinget) a hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény (Htv.) szabályozza. A Htv. alapján emberi beavatkozás nélküli, automatizált hívórendszer csak akkor alkalmazható közvetlen üzletszerzési célra, ha ehhez az előfizető előzetesen hozzájárult. A más módon történő megkereséshez nem szükséges előzetes hozzájárulás, azonban közvetlen üzletszerzés célját szolgáló közlemény telefonon vagy egyéb távközlési úton nem továbbítható annak az előfizetőnek, aki úgy nyilatkozott, hogy nem kíván semmilyen reklámanyagot. (Htv. 64. §)

Mind a név- és lakcímadatok, mind a telefonszámok közvetlen üzletszerzési célú felhasználásának van ugyanakkor egy, a Htv.-ben meghatározott korlátja. A törvény alapján a távközlési szolgáltató az előfizető kérésére köteles a telefonkönyvben feltüntetni, hogy az érintett személyes adatai nem használhatók fel közvetlen üzletszerzési célra. Amennyiben a telefonkönyvben ilyen jelzés szerepel, az érintett adatai sem a Kkt. szerinti, sem a Htv. szerinti közvetlen üzletszerzésre nem használhatók fel.

Budapest, 2002. október 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(497/K/2002)

[Állásfoglalás: a szabálysértési eljárások során helytelen az a gyakorlat, hogy az eljáró szerv határozatain a záró részt követően feltüntetik a „határozatot kapják” cím alatt valamennyi érintett nevét és címét]

[...]

Tisztelt [...]!

Az Ön indítványára az adatvédelmi biztos lefolytatta vizsgálatát [...] szabálysértési ügyében. (Üsz: 544/2002. szabs. XV. Üi. Zsidei Kinga). [...] ellen lopás alapos gyanúja miatt folyik eljárás. A gyanúsított cselekménye az ismételt szabálysértési értékre elkövetett lopási cselekményekre tekintettel alkalmas lopás vétségének a megállapítására, ezért a szabálysértési hatóság áttette az ügyet az első cselekmény helyszíne szerint illetékes rendőrkapitányságnak, a XV. kerületi Rendőrkapitányságnak.

Ön azt sérelmezte, hogy az áttételről szóló értesítés, melyet megküldtek a gyanúsítottak is, tartalmazza az Ön nevét és címét.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény 26. § (1) bekezdése, valamint az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény 18. § (2) bekezdése alapján megkerestem az eljáró szabálysértési hatóságot. Az ügyben az álláspontomról a következőkben tájékoztatom:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 8. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor továbbítható, ha az érintett ahhoz hozzájárult, vagy törvény azt megengedi, és ha az adatkezelés feltételei minden egyes személyes adatra nézve teljesülnek. Adattovábbításnak kell tekinteni azt, ha az adatot meghatározott harmadik személy számára hozzáférhetővé teszik (Avtv. 2. § 5. pont).

A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvénynek az adatkezelés jogalapjául a XV. kerületi szabálysértési hatóság által megjelölt 75. § (1) bekezdése és a szabálysértési törvény végrehajtására kiadott 11/2000 (II. 23.) BM rendelet (továbbiakban: Vhr.) 11. § (1) és (2) bekezdései és 17. § (1) és (2) bekezdései csupán azt határozzák meg, hogy mely személyekkel kell a határozatot írásban közölni, arra nézve nem adnak felhatalmazást, hogy e személyek nevét és lakcímét minden egyes címzett részére megküldött példányon fel kell tüntetni. Ennek következtében a határozaton való feltüntetéssel nem hozhatók az eljárásban részt vevő személyek tudomására a többi résztvevő személyes adatai.

Az adatvédelmi biztos gyakorlatában már évek óta észleli, hogy mind a szabálysértési eljárások során, mind az államigazgatási eljárásokban, de még a büntetőeljárás során is kialakult az a helytelen gyakorlat, hogy az eljáró szerv határozatain a záró részt követően feltüntetik a „*határozatot kapják*” cím alatt valamennyi érintett nevét és címét.

Ez különösen sérelmes lehet olyan szabálysértési vagy büntetőügyekben, ahol a sértett neve és személyes adatai válnak ismertté az elkövető számára.

Ezért felkértem a szabálysértési hatóság vezetőjét, hogy a szabálysértési határozatok kézbesítése során fokozottan ügyeljenek az adatvédelmi szabályok betartására, még akkor is, ha ez adminisztrációs többletterhet ró a szabálysértési hatóságra.

Adatvédelmi panaszával a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2002. október 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

[Állásfoglalás: a személyes adatok védelméhez való jog megelőzi a vizsgatesztek újrafelhasználhatóságához fűződő érdeket]

[...]

Tisztelt [...]!

Az oktatási intézmények adatkezelését érintő két kérdésére válaszul az alábbiakról tájékoztatom.

1.

A köz- és felsőoktatási intézményekben a dolgozatokról ugyanazon jogi érvelés alapján lehet másolatot készíteni, mint a nyelvvizsgadolgozatok esetében. Mindaz, amit a vizsgázó a vizsgadolgozaton közöl, a feltett vizsgakérdésekre adott válaszai, valamint az írásképe is személyes adat, azok kezelője pedig az intézmény, így az adatkezelőre nézve kötelező törvényi rendelkezéseket be kell tartania. Az adatvédelmi törvény szerint az érintettet megilleti az adatkezelés és a kezelt adatok tekintetében a tájékoztatáshoz való jog, amit az adatkezelőnek legkésőbb az erre irányuló kérelem előterjesztésétől számított harminc napon belül írásban kell megadnia. E jogot csak meghatározott esetekben és csak törvényben lehet korlátozni. Jelenleg nincs olyan törvényi rendelkezés, amely a vizsgázó tájékoztatáshoz való jogát a fentiek szerint korlátozná, a tájékoztatást tehát minden esetben meg kell adni. Ez a betekintés engedésével is történhet, az érintett kifejezett kérésére azonban nem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon rendelkezésére személyes adatairól. A személyes adatok védelméhez való jog és a tesztek újrafelhasználhatóságának érdeke közötti konfliktust maga az adatvédelmi törvény oldja fel, amikor az alkotmányos jog elsődlegességét állapítja meg.

2.

Az érdemjegyek nyilvánosságra hozatala tekintetében – a korábbi adatvédelmi biztos állásfoglalásában foglaltaktól eltérő – álláspontom szerint jogellenes a jelenleg általánosan követett gyakorlat. A tanulók, hallgatók érdemjegyei személyes adatok, amelyek nyilvánosságra hozatalához, tehát bárki számára hozzáférhetővé tételéhez az érintettek hozzájárulása vagy törvény felhatalmazása szükséges. Törvény nem hatalmazza fel az intézményt arra, hogy az érdemjegyeket a vizsgázók személyével összekapcsolható módon bárki számára hozzáférhetővé tegye, így arra csak akkor lenne lehetőség, ha az érintettek ehhez hozzájárulnának. A felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény 82. § (8) bekezdése csak a felvételi vizsgát tett, illetőleg a felvett jelentkezők névsorának az intézményen belüli közzétételére ad felhatalmazást. Adatvédelmi szempontból mindenképpen üdvözlendő megoldás a kódszámok alkalmazása, tehát az, ha a tanulók, hallgatók neve helyett olyan kódszámuk

mellett szerepel a hirdetőtáblán az érdemjegyük, ami alapján illetéktelenek őket nem tudják azonosítani.

Megjegyzem, hogy a közoktatási intézményekben a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 2. számú melléklete szerint a magatartás, a szorgalom és a tudás értékelésével kapcsolatos adatok az érintett osztályon belül továbbíthatók. A közoktatási intézményben az érdemjegyek felolvasása tehát megengedett a törvény alapján az osztályon belül.

Budapest, 2002. november 7.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(628/K/2002)

[Állásfoglalás: a kötelező kamarai tagság megszűnt, és így a tagdíjfizetés is önkéntes, a korábban be nem fizetett tagdíj megfizetési kötelezettsége azonban továbbra is fennáll, a követelésbehajtó cégnek történt adattovábbítás az adatvédelmi törvénnyel nem ellentétes]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványával kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

Ön a beadványában leírta, hogy az OTP Faktoring Követeléskezelő Rt-től egy levelet kapott, melyben felszólították a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara felé esedékes elmaradt tagsági díjának megfizetésére. Levelében utalt hivatali elődöm, dr. Majtényi László állásfoglalására, melyben az adatvédelmi biztos elmarasztalta a BKIK-t a követelésbehajtó cégnek történt adattovábbítás miatt.

Mivel ez ügyben több beadvány érkezett hozzám, ezért az érintetteknek az OTP Faktoring által küldött levelet már megvizsgáltam, ennek alapján álláspontom a következő. Jelen esetben – a korábbtól eltérően – a követelés behajtása nem megbízási jogviszonyon alapul, amikor is a követelés eredeti jogosultja az adatkezelő és az adatátadáshoz az érintettek hozzájárulása szükséges, hanem a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 328-331. §-aiban foglalt engedményezésen, tehát a jogosult gazdasági kamara követelését szerződéssel a behajtó gazdasági társaságra átruházta (engedményezte). A 328. § (3) bekezdése szerint az engedményezésről a kötelezettet értesíteni kell, ezt az OTP Faktoring fizetési felszólító levelében megtette.

Ezzel az engedményes (új jogosult) a régi jogosult helyébe lépett, és ő lett a követelés jogosultja. Az engedményezés folytán a kötelezett ezentúl az engedményessel áll jogviszonyban, és nem az eredeti jogosulttal. Tehát az adattovábbítás a Ptk. idézett szakaszaiban foglalt felhatalmazás alapján történt, így ahhoz nem volt szükség az érintettek hozzájárulására. Mindezek alapján megállapítható, hogy az adatvédelmi törvénybe ütköző jogellenes adattovábbítás nem történt.

A gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXXI. törvény 42. §-a kimondja, hogy a területi gazdasági kamarák által 2000. október 31. napjáig terjedő időszakra megállapított és meg nem fizetett tárgyevi tagdíj köztartozás, amelyet a gazdasági kamara – az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával – adók módjára hajt be a tagdíj megállapítása tárgyában hozott, a végrehajtás alapját képező fizetési kötelezettséget megállapító jogerős határozat alapján. E szerint, noha a kötelező kamarai tagság megszűnt, és így a tagdíjfizetés is önkéntes, a korábban be nem fizetett tagdíj megfizetési kötelezettsége továbbra is fennáll.

Mindezek alapján azt kell mondanom, hogy a követelés behajtásának ezen módja, illetve a vizsgált eset az adatvédelmi törvénnyel nem ellentétes.

Budapest, 2002. november 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(616/A/2002)

[Állásfoglalás: külföldi adatfeldolgozó akkor vehető igénybe – az Avtv. értelmezése és az adatvédelmi biztos gyakorlata szerint –, ha az adatfeldolgozó olyan államban van, amely biztosítja a személyes adatok megfelelő védelmét]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványát, melyben állásfoglalásomat kéri arról, hogy jogszerűen szerezte-e meg a Fidesz–Magyar Polgári Párt az ön adatait, és továbbította azt külföldre, kivizsgáltam.

A vizsgálat eredményéről az alábbiakban tájékoztatom:

A választásokat követően több állampolgár fordult hivatalomhoz azt kifogásolva, hogy

egyres pártok megszerezték név- és lakcímadatukat; többen azt is kifogásolták, hogy a Fidesz-MPP külföldre vitte ki az adatokat, és ott készítette az országgyűlési választások második fordulója előtt kiküldött kampánylevelet. A vizsgálat során megkerestem Pokorni Zoltánt, a Fidesz–MPP akkori elnökét, majd – mivel választ nem kaptam – dr. Áder Jánost, a párt ügyvezető alelnökét, és tájékoztatást kértem az ügygel kapcsolatban. Az alelnök úr válaszában leírta, hogy a leveleket Németországban nyomtatták. Az adatokat tartalmazó adathordozót a párt három operátora vitte magával, ők végezték az egyes levelek perszonalizálásával kapcsolatos feladatokat is. Az adathordozóhoz harmadik személy nem fért hozzá.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény – vagy törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben önkormányzati rendelet – elrendeli. A választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény 45. § (1) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás központi hivatala a névjegyzékben szereplő választópolgárok családi és utónevét, valamint lakcímét a jelölteknek, jelölő szervezeteknek kérésükre, díjfizetés ellenében, azonos feltételek mellett a szavazás napja előtti 20. napot követően átadja. A Fidesz–MPP az adatokat ezen törvényi felhatalmazás alapján, jogszerűen szerezte meg.

Nem volt jogellenes az sem, hogy a levelek nyomtatása külföldön történt. Az Avtv. lehetővé teszi, hogy az adatkezelő egyes adatkezelési műveletek, technikai feladatok elvégzésével adatfeldolgozót bízson meg; ehhez az érintett hozzájárulása nem szükséges. Ezzel a felhatalmazással a Fidesz–MPP is élt: az a külföldi nyomda ugyanis, ahol a levelek nyomtatása és perszonalizálása történt, adatfeldolgozónak minősül. Külföldi adatfeldolgozó akkor vehető igénybe – az Avtv. értelmezése és az adatvédelmi biztos gyakorlata szerint –, ha az adatfeldolgozó olyan államban van, amely biztosítja a személyes adatok megfelelő védelmét. Németország – és általában az Európai Unió tagállamai – megfelelő védelmet biztosító országnak tekinthető, vagyis a hazaihoz hasonló, szigorú szabályozás érvényesül a személyes adatok védelméhez való jog szempontjából.

Az Avtv. 28. § (1) bekezdése alapján az adatkezelő tevékenysége megkezdése előtt köteles bejelenteni az adatkezelést az adatvédelmi biztosnak, a bejelentésnek ki kell terjednie az adatfeldolgozóra is. A Fidesz–MPP eleget tett bejelentkezési kötelezettségének, elmulasztotta azonban bejelenteni azt, hogy adatfeldolgozót vesznek igénybe, és nem nevezték meg az adatfeldolgozót.

A párt alelnökét felszólítottam arra, hogy a jövőben ügyeljenek a törvényi kötelezettségek betartására.

Adatvédelmi kérdésekben forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. november 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(382/A/2002)

[Állásfoglalás: önmagában a hitelképtelenség tényének közlésével a hitelintézet nemtesz eleget az adatkezelőket terhelő tájékoztatási kötelezettségének]

[...]

Tisztelt [...]!

Az Ön beadványa alapján vizsgálat indult hivatalomban a Budapest Bank Rt. adatkezelésével összefüggésben. Ön levelében azt kifogásolta, hogy hitelkérelmének elutasításakor a Budapest Bank Rt. nem adott felvilágosítást arra vonatkozóan, hogy miért minősítették hitelképtelennek. Válaszukban csupán arról tájékoztatták, hogy a banknak nincs indokolási kötelezettsége az elutasított hiteligényekkel kapcsolatban.

Az ügygel kapcsolatban az alábbiakról tájékoztatom:

Az adatvédelmi biztos 1999 decemberében e témában adatvédelmi biztosi ajánlást adott ki, mely a Citibank Rt. adatkezelésével kapcsolatos vizsgálat megállapításait összegezte. A biztos az ajánlás 3. pontjában a következő megállapításokat tette:

„Az Avtv. [a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény] értelmező szakaszai szerint személyes adatnak minősül az adatokból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés is. Természetes személyek esetében az adósmínősítési eljárás során nyert megállapítások személyes adatok. A hitelintézet ezen megállapítások felhasználásának módját adósmínősítési szabályzatában rögzíti. Az Avtv. 12. §-a szerint az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt adatairól. Az adatkezelő a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül köteles írásban, közérthető formában megadni a tájékoztatást.

A Hpt. a hitelintézetek tájékoztatási kötelezettségét a következőképpen szabályozza:

„203. §. (1) A pénzügyi intézmény egyértelműen és közérthetően köteles ügyfeleit, illetve jövőbeni ügyfeleit a pénzügyi intézmény által nyújtott szolgáltatások igénybevételének feltételeiről, valamint e feltételek módosulásáról tájékoztatni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott tájékoztatást a pénzügyi intézmény köteles az ügyfélfogadásra nyitva álló helyiségeiben könnyen hozzáférhető helyen kifüggeszteni, valamint az ügyfél kívánságára azt ingyenesen az ügyfél rendelkezésére bocsátani.”

A fentiek alapján az ügyfélnek joga van megismerni a személyes adataiból levont hitelbírálati eredményt, azonban ez nem érinti a bank szerződéskötési szabadságát. A hitelintézet természetesen pozitív eredményű hitelelbírálat esetén is elzárkozhat a szerződés megkötésétől.”

A kintlévőségek, befektetések, mérlegen kívüli tételek és a fedezetek minősítésének és értékelésének szempontjairól szóló 14/2001. (III. 9.) PM rendelet 9. § (7) bekezdése is úgy rendelkezik, hogy a lakossági ügyfelek esetében az adóminősítési eljárás során a hitelintézet eltérő szempontokat vizsgáló, egyszerűsített minősítési rendszert is kialakíthat, de csak az adatvédelemmel kapcsolatos jogszabályi előírások figyelembevételével.

Mindezek alapján 2002. július 22-én kelt levelemben felszólítottam a hitelintézetet, hogy a kérelmezők számára tegye lehetővé, hogy megismerhessék a hitelelbírálat eredményét. A Budapest Bank Rt. Jogi Igazgatósága azonban arról tájékoztatott, hogy álláspontjuk szerint „*az adóminősítési eljárásból levonható következtetés maga a hitelképesség vagy a hitelképtelenség ténye*”. Erről a tényről a bank ügyfeleit Üzletszabályzatának 7.1.3. pontjának megfelelően írásban értesíti, így nem sérül az ügyfelek információs önrendelkezési joga. Levelükben arra is hivatkoztak, hogy a banki adóminősítési rendszerek, a minősítés során figyelembe vett szempontok, az egyes körülményeknek adott súlyok, értékek a bankok üzleti titkát képezik.

Tekintettel arra, hogy a fenti probléma a hitelintézetek adatkezelési gyakorlatát általánosságban jellemzi, e tárgykörben konzultációt kezdeményeztem a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének elnökével.

Dr. Szász Károly úr 2002. november 19-én kelt levelében a következőkről tájékoztattott:

Az Avtv. alapján személyes adatnak minősül a meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. Az Avtv. 12. § (1) bekezdése szerint az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól. E szakaszok együttes értelmezése alapján a Felügyelet álláspontja az, hogy a kérelmező (érintett) által a hitelintézet részére szolgáltatott adat, illetve az abból levont következtetés is személyes adat, melyről a hitelintézetnek – az érintett kérésére – tájékoztatnia kell az érintettet. Azonban kérdéses, hogy a hitelképtelenség minősített kérelmezők esetében fennáll-e az elutasítás indokairól való tájékoztatás kötelezettsége.

A Felügyelet véleménye szerint az ok közlésére való kötelezés nem olvasható ki a hatályos adatvédelmi törvényből, ugyanis a szolgáltatott adatokról és a levont következtetésről (hitelképesség vagy hitelképtelenség) a kérelmezők megfelelő tájékoztatást kapnak, az ok közlése viszont az eredetileg szolgáltatott személyes adatokból való következtetés módszerére (ügyfél- és partnerminősítés) vonatkozóan adna információt az érintett számára. A hitelintézetek által kialakított minősítési módszerek a bankok üzleti titkának minősülnek.

A Felügyelet elnöke a fentiek ellenére azonban hangsúlyozta, hogy a hitelintézetektől elvárható magatartásnak azt tartaná, hogy – az elutasított kérelmező kifejezett kérése

esetén – olyan terjedelemben és oly módon közölik a kérelmezővel az elutasítás okát, hogy az ne sértse saját méltányolható érdekeit, de a lehető legnagyobb mértékben elégítsék ki a kérelmezők informálódáshoz fűződő érdekét. A Felügyelet elnöke – e véleményét alátámasztandó – levelében arról tájékoztatott, hogy jelentős ügyfélállománnyal rendelkező piaci szereplő bizonyos termékei esetében az elutasított kérelmezőket írásban tájékoztatja az elutasítás okairól.

Határozottan fenntartom álláspontomat, hogy önmagában a hitelképtelenség tényének közlésével a hitelintézet nem tesz eleget az adatkezelőket terhelő tájékoztatási kötelezettségének. E tárgykörben kialakult piaci gyakorlat a hitelintézetek üzleti érdekeit sem szolgálja, hiszen azáltal, hogy az ügyfél és a hitelintézet közötti személyes kommunikáció megszakad, a hitelintézet potenciális ügyfeleket veszíthet el. A hitelintézet számára is kedvezőbb az ügyfélcentrikus működésre való átállás, mely csökkenti az állampolgár információs kiszolgáltatottságát, ugyanis az ügyfél olyan piaci szereplőt keres és választ pénzügyei intézéséhez – az állampolgári panaszok alapján erre lehet következtetni –, mely a termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás során ügyfelei információs önrendelkezési jogát a lehető legkisebb mértékben korlátozza.

A probléma megfelelő rendezése a jogalkotás szintjén valósulhat meg, de szorgalmazom a piaci szféra területén az önellenőrzési és belső szabályozási mechanizmusok kidolgozását is. Ahhoz, hogy az adatvédelemnek a jogszabályokban lefektetett alapelvei az adatkezelők meghatározott körének sajátos tevékenysége során is érvényre jussanak, igen fontos volna az egyes szférák érdekképviselőinek a közreműködése is oly módon, hogy az adott terület szereplői számára etikai kódexeket, szabályzatokat dolgoznak ki. Az egyes szektorok önszabályozó tevékenysége közelítené az adatvédelem hazai szabályrendszerét az Európában szokásoshoz: az Európai Parlament és Tanács 95/46/EC sz. Irányelv 27. cikkének 1. pontja szerint „a Tagállamok és a Bizottság bátorítja olyan etikai szabályzatok készítését, amelyek – figyelemmel a különböző ágazatok sajátos jellegére – elősegítik a jelen Irányelv értelmében hozott belső rendelkezések megfelelő alkalmazását”.

Adatvédelmi problémáival forduljon hozzám továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. december 2.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(499/A/2002)

[Állásfoglalás: a tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges]

[...]

Tisztelt [...]!

Testvére fényképének a Terror Háza Múzeumban való elhelyezésének kivizsgálása érdekében megkerestem Dr. Schmidt Máriát, az intézmény főigazgatóját. Főigazgató asszony személyes konzultációnkon arról tájékoztatott, hogy az egykori állambiztonsági szolgálatok állományába tartozókra vonatkozó adatok a Belügyminisztérium korabeli nyilvántartásából kerültek a Múzeum kezelésébe. Kiállításuk anyagát ezen nyilvántartások alapján állították össze.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 32. § (3) bekezdése alapján a tudományos kutatást végző szerv vagy személy személyes adatot csak akkor hozhat nyilvánosságra, ha az a történelmi eseményekről folytatott kutatások eredményeinek bemutatásához szükséges.

Tekintettel arra, hogy a Terror Háza Múzeum egyben tudományos kutatóhely, a hivatkozott rendelkezés értelmében a kutató felelőssége, hogy eldöntse: a személyes adat nyilvánosságra hozatala szükséges-e a történelmi eseményekről folytatott kutatás eredményeinek bemutatásához.

Tájékoztatom arról is, hogy az Avtv. 17. § (1)-(4) bekezdései alapján az érintett, jogainak megsértése esetén, az adatkezelő ellen a bírósághoz fordulhat. Azt, hogy az adatkezelés a jogszabályban foglaltaknak megfelel, az adatkezelő köteles bizonyítani. A perre az a bíróság illetékes, amelynek területén az adatkezelő székhelye van. A perben fél lehet az is, akinek egyébként nincs perbeli jogképessége. Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, az adatkezelőt a tájékoztatás megadására, az adat helyesbítésére, törlésére kötelezi.

Adatvédelmi problémáival forduljon hivatalomhoz továbbra is bizalommal.

Budapest, 2002. december 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(666/A/2002)

[Állásfoglalás: ha a bíróságon elhangzott és ottaz iratkezelési szabályoknak megfelelően kezelt személyes adatokat az érintett személyével azonosítva nyilvánosságra hozzák, sérül az érintett információs önrendelkezési joga]

Dobos János képviselő részére

Állampolgári Bizottság az Emberi Jogokért Alapítvány

Budapest

Tisztelt Képviselő Úr!

Ön a fenti számon nyilvántartásba vett beadványhoz csatolt meghatalmazás alapján a panaszos nevében jár el a rá vonatkozó személyes adatoknak olyan bírósági eljárásban való kezelése miatt, amelyet elmaradt alérleti díj megfizetése címén maga a panaszos kezdeményezett. Ön az adott per nyilvánosan megtartott tárgyalásán elhangzott és a beadványhoz mellékelt jegyzőkönyv másolata alapján írásban is rögzített állításokat, továbbá a per irataihoz csatolt újságcikk adattartalmát kifogásolja, amellyel Ön szerint megsértették a panaszos személyes adatainak védelméhez fűződő jogát. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 27. § (1) bekezdésére figyelemmel a 24. § b) pontja alapján az ügygel kapcsolatban álláspontom a következő:

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján személyes adatot csak az érintett adatalany hozzájárulásával lehet kezelni, vagy azt törvény, illetve törvényi felhatalmazás alapján az ott meghatározott körben helyi önkormányzat rendelete írhatja elő. Ugyanezen szakasz (5) bekezdése az adatkezeléshez való hozzájárulás törvényi vélelmét állítja fel azzal, hogy azt megadottnak tekinti az érintett kérelmére indult eljárásban azoknak az adatoknak a vonatkozásában, amelyek lehetővé teszik az adott ügy kivizsgálását. Ebben az esetben a jogszerű adatkezeléshez szükséges célt – az Avtv. 5. §-ában meghatározott célhoz kötöttség elve alapján – az eljárás tárgya szabja meg. Az itt szükséges és arányos adatkezelés mértékét, módját az adott eljárásra vonatkozó külön rendelkezések, az úgynevezett szektorális adatkezelési törvények és azok végrehajtási rendeletei együtt szabályozzák.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint minden, a meghatározott személlyel (érintettel) kapcsolatba hozható adat, az azokból az érintett személyére levonható következtetés személyes adatnak minősül. Az adat ezt a minőségét a kezelése során mindaddig megőrzi, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. Az Avtv. 2. § 4/a. pontja adatkezelésnek tekinti – az alkalmazott eljárástól függetlenül – a személyes adatok gyűjtését, felvételét és tárolását, feldolgozását, hasznosítását (ideértve a továbbítást és nyilvánosságra hozatalt), törlését, továbbá az adatok megváltoztatását és a felhasználásuk megakadályozását is.

Egy polgári perben az eljárás menetét alapvetően a felek határozzák meg az ügy érdemére vonatkozó kérelmeikkel, indítványaikkal, illetve az egyes bizonyítékaik bemutatásával. Ezekhez a bíróság kötve van, így szükségképpen kezelőjévé válik azoknak az adatoknak, amelyeket éppen a felek bocsátanak a rendelkezésére. Ezt az eljáró bíró előre nem befolyásolhatja, csak utólag mérlegelheti a tárgyaláson elhangzottakat. A törvényességet az biztosítja, ha minden állítás megfelelő módon rögzítésre kerül, és az egész eljárás a felek számára is rekonstruálhatóvá válik az iratokból. Ilyen értelemben a per iratanyaga az abban résztvevők személyes adataivá válnak a maguk teljességében, részleteiben pedig annyiban, amennyiben azok csak

egyik vagy másik félre vonatkoznak.

Egy adott ténnyel, körülménnyel kapcsolatos állítások, illetve azok cáfolatai és az ezeket igazoló különböző bizonyítékok együttesen képezik a peres felek vonatkozásában azokat az adatokat, amelyek az adott eljárással összefüggésben az érintett személyes adataivá válnak. Ha ebből a kontextusból kiragadva egy-egy állítást önálló adatként az érintett személyével összekapcsolva kezelnek úgy, hogy azt sem a lefolytatott eljárás, sem más nem igazolja, az adat ezzel torzul, és az érintettől egy hamis adat szolgáltatását eredményezi.

A kérdés az: megvalósítható-e jogosulatlan adatkezelés a fentiekhez hasonló módon azzal, hogy az érintett személyére vonatkozó, másoktól hallott információkat egy helyi lapban megjelent cikk tartalmával hozzák összefüggésbe úgy, hogy magából az írásból az érintettet azonosítani nem lehet, a cél azonban az, hogy mindezt a folyamatban lévő perben az érintett szavahihetőségének vizsgálatára használják fel. Az újságcikkben nyilatkozó polgármester, illetve pszichiáter a felperes személyes, azon belül különleges – az egészségi állapotával összefüggő – adataihoz fűződő jogát csak abban az esetben sérthetik, ha a nyilatkozataikban mindenki számára egyértelműen azonosítható az érintett személye és a rá vonatkozó adat is, enélkül ugyanis fogalmilag kizárt a személyes adatokkal való visszaélés.

Egy olyan perben, ahol a felperessel kötött szerződés érvényessége szempontjából lehet annak jelentősége, hogy van-e az ő személyállapotát érintő hatósági döntés hatályban (vagy kezdeményeztek-e vele szemben ilyen eljárást), nem minősül jogosulatlan adatkezelésnek az erre vonatkozó, különböző eredetű információk valóságtartalmának vizsgálata. Az egyes állításokon és azok cáfolatain keresztül éppen az a cél valósul meg, hogy az érintett személyével kapcsolatos, az ügy szempontjából lényeges adat tisztázódjon. Erre közvetve a beadványhoz mellékelt tárgyalási jegyzőkönyv részlete is utal azzal a bírói intézkedéssel, amellyel a jóhiszemű pervitel szabályaira figyelmeztették a felperest. (Itt jegyzem meg, hogy ez a döntés a bíró pervezetésének körébe tartozik, ellene külön jogorvoslatnak helye nincs.)

Ezzel szemben ellentmondásos a hozzám benyújtott panasz tartalma is: ugyanis a valótlan hír terjesztése a polgári jog szabályai szerint külön személyiségi jogi per tárgya lehet, míg az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüak.) hatálya alá tartozó adatokat alkotmányos védelem illeti meg. Ehhez az kell, hogy legyen ilyen adat, amit a céltól eltérően vagy más módon meghamisítva kezelnek. Ha éppen az jelenti az adatot, hogy nincs ilyen szenzitív adat, ez csak abban az esetben esik a kiemelten védett adatok körébe, ha kifejezetten ezt a tényt kell az egészségi állapotra vonatkozóan rögzíteni és akként kezelni. Erre utaló körülmény azonban sem a beadványból, sem annak mellékleteiből nem derült ki, ennek egyedül ebben a perben, a felek közti jogviszony létrejötté szempontjából van jelentősége, amennyiben azt bármelyik fél vitatja. A mellékelt tárgyalási jegyzőkönyvben, pedig megfelelő módon rögzítették az erre vonatkozó adatokat.

A fentiekén túl a beadványhoz mellékelt meghatalmazással kapcsolatban arra hívom fel a figyelmét, hogy az érintett ügyében eljárva az erre kapott hozzájárulással nem

jogosult az alapítvány arra, hogy a saját céljaira használja fel az érintett így megismert adatait, beleértve a „...*legszélesebb körben történő közzétételt...*” is.

Ugyanis itt két különböző célú – egyfelől az érintett saját személyes ügyével, másfelől az általa egyébként ismert alapítványi célokkal összefüggő – adatkezelés keveredik össze, ami önmagában kétségesse teszi az alapítvány ilyen közreműködésének jogszerűségét. Ahhoz, hogy valaki meghatalmazottként eljárhasson egy adott ügyben, kezelnie kell az érintett ezzel kapcsolatos adatait, ugyanis enélkül nem tudna érdemben eljárni. Az ügy kimenetelétől függetlenül az így megismert személyes adatok előre nem meghatározott további felhasználása azonban már olyan bizonytalan jövőbeli célnak minősül, ami az alapítvány általános céljaival nem helyettesíthető (l. az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban kifejtett indoklását a 15/1991. (IV. 13.) AB határozatában).

Amennyiben sor kerülne arra, hogy az ügygel kapcsolatban a bíróságon elhangzott és ott az iratkezelési szabályoknak megfelelően kezelt személyes adatokat az érintett személyével azonosítva nyilvánosságra hozzák, és az alapítvány azokat további felhasználásra közzéteszi, sérülne az érintett információs önrendelkezési joga. Hiába továbbítja jogszerűen az eljáró hatóság az ügyfél adatait az őt képviselő alapítványnak, ha ezeknek a nyilvánosságra hozatalára nincs jogalap. A fent kifejtettek szerint ugyanis az érintett nem adhatja ehhez a hozzájárulását anélkül, hogy előre tudná, milyen célból fogják a jövőben az ő adatait bárki számára hozzáférhetővé tenni.

Mindezek alapján kérem, szíveskedjék a saját tevékenysége során az Ön és az alapítvány által képviselt személyek adatait a hatályos adatvédelmi szabályoknak megfelelően, a fentiek figyelembevételével kezelni.

Budapest, 2002. december 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(579/A/2002)

[Állásfoglalás: az APEH adatkezelésével kapcsolatos vizsgálatról]

Király László György úrnak

elnök

Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Tájékoztatom, hogy az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal adatkezelésével kapcsolatban indított – az APEH-en belüli adatforgalom adatvédelmi, adatbiztonsági szabályozottságának, az adatvédelmi előírások érvényesülésének, továbbá az adatlekérések, adattovábbítások visszakereshetőségének ellenőrzésére irányuló – vizsgálatot lezártam.

A vizsgálat 2002. október 16-án indult azzal, hogy egyrészt Dr. Futó Iván elnökhelyettessel, valamint az Alkalmazásfejlesztési Főosztály, a Jogi Főosztály, valamint a Biztonsági Főosztály vezetőivel munkatársaim ismertették a vizsgálat tematikáját, fő irányvonalát, és egyeztették a vizsgálat lebonyolításának technikai kérdéseit, másrészt Elnök Urat személyesen tájékoztattam a vizsgálat céljáról.

A vizsgálat menetében munkatársaim:

- személyes megbeszéléseket folytattak az APEH informatikai, illetve nyilvántartási, adatkezelési kérdésekben illetékes egyes vezetőivel, a vizsgálatot érintett szervezetek (a Dél-budapesti Igazgatóság, a SZTADI, és a Biztonsági Főosztály) vezetőivel, adatkezeléssel, illetve számítógépes rendszerek üzemeltetésével foglalkozó egyes munkatársaival;
- tanulmányozták az APEH informatikai rendszerére, a különféle nyilvántartások működésére vonatkozó, közel húsz belső szabályozást (elnöki, illetve igazgatói utasításokat, adatkezelésre, -biztonságra vonatkozó szabályzatokat, stb.);
- a központban, és a vizsgált szervezeteknél tájékoztódtak az APEH informatikai rendszerének felépítéséről, az országos és a helyi hálózat adatvédelmi és biztonsági előírásairól, megismerkedtek a nyilvántartott adatok, illetve a nyilvántartáshoz kapcsolódó iratok kezelési és továbbítási rendjével;
- több szervezeti egységnél is ellenőrizték a jogosultsági és a naplózási rendszer működését.

A több szervezeti egységre, irányítási és ügyintézési szintre kiterjedt vizsgálatok tapasztalatai alapján megállapítható, hogy az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatalnál és szervezeteinél a személyes adatokat döntően a vonatkozó törvényi és más jogszabályi előírásoknak, valamint az elnöki, illetve igazgatói utasításoknak megfelelően kezelik. A vizsgálat során ugyanakkor néhány szabályozási ellentmondással, korrigálásra szoruló adatkezelési gyakorlattal is találkoztunk, amelyekkel összefüggő észrevételeim, javaslataim a következők:

1.

Az adatkezelés, -biztonság legfontosabb kérdései (köztük kiemelten a különféle nyilvántartásokhoz való hozzáférésre vonatkozóak) elnöki, illetve igazgatói

utasításokban szabályozottak; ezeket az előírásokat – az APEH működést érintő jogszabályi módosulásokra, szervezeti változásokra, és technikai korszerűsítésekre tekintettel – folyamatosan aktualizálják. Az adatkezelésre vonatkozó szabályozások igen részletesek, sőt – egy-egy általános adóügyi ügyintéző szintjén nézve – talán túlszabályozott is. Miután az informatikai rendszerekre, az adatkezelésre, és adatbiztonságra vonatkozó előírásokat számtalan szabályzat, utasítás tartalmazza (például a Biztonsági Szabályzat, amelynek melléklete négy szabályzat), az áttekinthetőség és az ellenőrizhetőség érdekében célszerű lenne az informatikai rendszerre vonatkozó elnöki utasítások egy szabályzatban való összefoglalása úgy, hogy az ügyintézőkre (a felhasználókra) és az informatikusokra (a rendszerek üzemeltetőire) vonatkozó ismeretek jól elkülönüljenek.

2. Az APEH informatikai rendszerei olyan adatokból, adatbázisokból épülnek fel, amelyek kezelését törvényi előírások teszik lehetővé. Ugyanakkor a Hivatal (illetve a Pénzügyminisztérium) hiányosan teljesítette az adatvédelmi nyilvántartásba történő bejelentkezés törvényi kötelezettségét: sem az APEH központra, sem a SZTADI-ra, sem pedig a Pest megyei és Fővárosi Kiemelt Adózók Igazgatóságára vonatkozó adatokkal nem rendelkezünk. A Dél-budapesti Igazgatóságon pedig azt tapasztaltuk, hogy az igazgatósági rendszerben – a jogszabályi lehetőségektől eltérően – létezik egy „személyi számos” nyilvántartás (amelyet azonban – a kapott tájékoztatás szerint – ma már nem használnak).

3. Az APEH informatikai rendszereinek hozzáférési rendjét elnöki utasítás szabályozza, amely a legfontosabb elveket, a keretszabályokat határozza meg, és amely alapján az igazgatóságok megalkották saját szervezetükre vonatkozó – a hozzáférési jogosultságokat részletező, munkakörökre lebontó – utasításaikat. Úgy tapasztaltuk, hogy a hozzáférési jogosultságok igen kevésbé differenciáltak, így az adatkezelés célhoz kötöttségének elve csak általánosságban érvényesül, és emiatt nehezen lehet megállapítani, hogy egy-egy lekérdezés valóban jogszerű volt-e. A jogosultsági rendszer áttekinthetősége és ellenőrizhetősége érdekében ugyanakkor fontosnak tartom a különféle rendszerekhez való hozzáférés, különösen az ún. osztályos-jogosultság kezelés differenciáltabb szabályozását. Csökkenteni lehetne az egyes ügyintézők alapjogosultságát, annak érdekében, hogy valóban csak a napi munkavégzéshez szükséges adatok, jól körülhatárolt adóalanyi körben legyenek számukra elérhetőek.

4. Az APEH Adatvédelmi Szabályzata – amely a Biztonság Szabályzat egyik melléklete – 2020. 03. 20-ig szolgálati titokká van minősítve. Miután e „Titkos!” minősítésű szabályzatban (és a függelékek többségében) nincsenek olyan adatok, amelyeknek „az érvényességi idő lejáta előtti nyilvánosságra hozatala, jogosulatlan megszerzése és felhasználása, illetéktelen személy részére hozzáférhetővé tétele” sértené az APEH működésének rendjét, akadályozná a feladat- és hatáskörének illetéktelen befolyástól mentes gyakorlását, továbbá a minősítés nehezíti a szabályzat rendszeres használatát, ezért indokolatlannak tartom a minősítést. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 26. § (4) bekezdése alapján felszólítom Elnök Urat e minősítés megszüntetésére.

A sajtóhírekre is figyelemmel kiemelten kezeltük azt a kérdéskört, hogy az APEH miképpen védekezik az adatok jogosulatlan megszerzése vagy módosítása ellen, megfelelő-e a személyes adatok védelme. Meggyőződünk arról, hogy az adatbiztonsághoz szükséges technikai, szervezeti és személyi feltételek (őrzésbiztonsági rendszer, tűzvédelem, stb.) az APEH vizsgált szerveinél rendelkezésre állnak, működtetésük részletesen szabályozott, megfelelő. Az adatvédelem és az adatbiztonság érvényesülésében jelentős szerepet kapott a Biztonsági Főosztály, amely például a számítógépes naplófájlok elemzésén keresztül ellenőrzi az adatokhoz való hozzáférés jogosságát. Ez az ellenőrzés azonban jelenleg igen szűk körű: döntően a munkaidőn kívüli lekérdezések ellenőrzésére terjed ki. Indokolt az ilyen ellenőrzési tevékenység erősítése, az ellenőrzések rendszeressé tétele.

6.

A számítógépes lekérdezéseket naplózzák; a naplófájlokból mind egyes ügyintézőkre, mind egyes adózókra vonatkozóan meg lehet állapítani, hogy mikor, és milyen adatállományokból történt a lekérdezés. A naplófájlok tárolásának ideje – holott ezt az Avtv. szerint szabályozni kellene – az adózás rendjéről szóló törvényben nincs meghatározva, így szabályozás hiányában ezen adatokat nem tervezik törölni. Csak megemlítem (hiszen e hiányosság már nem korrigálható), hogy az 1999. január elseje előtti naplózás nem felel meg az Avtv. követelményeinek: nem lehet belőle megállapítani, hogy egy-egy felhasználó mit csinált az adatállománnyal; az akkor működő operációs rendszer csak a belépések regisztrálását tette lehetővé.

7.

A Biztonsági Szabályzat mellékleteként a Megelőzési Szabályzat arról rendelkezik, hogy a különféle beosztásokra jelentkezőknek milyen biztonsági, illetve pszichológiai ellenőrzéseken kell átesniük „önkéntes hozzájárulás” megadását követően. Ezek az ellenőrzések például az iskolai bizonyítványok, illetve a lakcím valódiságának ellenőrzésére, vagy annak feltárására irányulnak, hogy a jelentkező családtagjának van-e olyan vállalkozása, amelynek működéséhez az APEH-es hozzátartozó esetleg előnyt jelenthet. Az adatkezeléshez történő önkéntes hozzájárulás miatt adatvédelmi szempontból talán nem lehetne kifogásolni e szabályzatot, azonban úgy vélem, hogy egyrészt a hozzátartozók adatainak kezelésére tekintettel, másrészt – a hasonló célt szolgáló – úgynevezett „C” típusú ellenőrzés kikerülése miatt az ilyen ellenőrzések jogszerűsége erősen megkérdőjelezhető.

8.

Miután a sajtóban megjelent hírek szerint egy korábbi elnöki tanácsadó túlzott mértékű (egyek hírek szerint jogellenes) lekérdezést végzett és az adóalanyok bizonyos körének adatait vizsgálta, az ellenőrzésünket e kérdéskörre is kiterjesztettük. Megállapítottuk, hogy a vonatkozó APEH utasítás nem hatalmazza fel a mindenkori elnöki tanácsadókat, illetve az elnöki biztosokat azokkal a jogosultságokkal, melyekkel a Hivatal vezető beosztású dolgozói rendelkeznek, így rájuk az egyéb dolgozókra vonatkozó szabályok vonatkoznak attól függően, hogy köztisztviselőként vagy megbízási szerződés alapján külső munkavállalóként tevékenykednek. Amennyiben az elnöki tanácsadó köztisztviselő, akkor – az APEH vonatkozó szabályzata szerint – munkaköréhez és feladatához kapcsolódó jogosultságokat az elnöktől kaphat, külsősként pedig csak alapjogosultságokkal rendelkezhet. Miután hozzáférési jogosultságokra

vonatkozó elnöki intézkedéssel sem találkoztunk, megállapítható, hogy a szóban forgó elnöki tanácsadó megfelelő jogosultság nélkül kérte le néhány száz adózó személyes adatát.

9.

A sajtóban megjelent híresztelések miatt Ön belső vizsgálatot indított abban az ügyben, hogy a fentiekben említett elnöki tanácsadó mely adóalanyokra vonatkozóan folytatott lekérdezéseket az APEH nyilvántartó rendszeréből. Találkozásunkkor Ön jelezte, hogy erről a vizsgálatról és annak eredményéről tájékoztatta a pénzügyminisztert, akinek kérésére később a lekérdezettek név szerinti listáját is átadta. Véleményem szerint azonban Önnek ebben az esetben nem volt felhatalmazása arra, hogy személyes adatokat továbbítson a pénzügyminiszternek. A vonatkozó törvényi előírások csak bizonyos feltételek esetén teszik lehetővé a pénzügyminiszter számára személyes adat, illetve adótitoknak minősülő adat átadását. Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (Art.) 47. § (1) bekezdése szerint *„az adótitkot alapos okkal használják fel, ha adó vagy költségvetési támogatás ellenőrzését, az adóigazgatási eljárás megindítását, lefolytatását [...] szolgálja, törvény előírja vagy megengedi, [...]”*. *A fenti esetben nem beszélhetünk az adótitok alapos okkal való felhasználásáról. Az Art. 47. § (4) e/ pontja pedig arról rendelkezik, hogy „Az adóhatóság megkeresésre tájékoztatja az adótitokról [...] a pénzügyminisztert, ha a tájékoztatás az adóztatáshoz, az adóztatás ellenőrzéséhez, felügyeletéhez szükséges.”* Az adatok átadásának ez a szabály sem elegendő indoka, mert a szóban forgó adatátadás semmiképpen sem tekinthető olyannak, amely az adóztatással kapcsolatos. A pénzügyminiszter adóhatóságokkal kapcsolatos ellenőrzési jogosítványa sem ad megfelelő jogalapot a személyes adatok megismerésére, mivel az Art. 52. §-a szerint ez arra terjed ki, hogy *„a pénzügyminiszter ellenőrzi az adóhatóságoknál az adóztatás irányítását és felügyeletét, a törvények és más jogszabályok végrehajtását, az adóztatás törvényességét és szakszerűségét, az állami adóhatóság vezetőjének az adóztatás működési feltételeinek kialakítására, szakszerű működtetésére iránymutatást, utasítást ad.”* Természetesen a miniszter felügyeleti jogosítványa sem teremti meg a jogi lehetőséget a szóban forgó adattovábbításokra.

10. Azt is le kell szögezmem, hogy az adatvédelmi elvek alapján – az érintettek hozzájárulása ellenére – nem tekinthető jogszerűnek, hogy az APEH nyilvánosságra hozta azon magánszemélyek nevét, akiknek adózással kapcsolatos adatait egy korábbi elnöki tanácsadó jogellenesen lekérdezett. E nyilvánosságra hozatalkor ugyanis nem érvényesült az adatkezelés célhoz kötöttségére vonatkozó törvényi követelmény, miszerint *„személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. [...] Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.”* A jogellenes adatkezeléssel érintett személyek esetében nem lehet tudni, mi az adatok nyilvánosságra hozatalának célja, sem azt, hogy milyen jog gyakorlásáról, illetve kötelezettség teljesítéséről van szó akkor, amikor egy ilyen listát nyilvánosságra hoznak. Végezetül arra kérem Elnök Urat, hogy tolmácsolja köszönetemet a vizsgálatot érintett szervek vezetőinek, munkatársainak azért a nagyfokú együttműködési- és segítőkészségért, amellyel a vizsgálat zavartalanságának

feltételeit biztosították. A további eredményes szakmai együttműködésünk reményében kívánok Önnek, és munkatársainak boldog, békés karácsonyt, és sikerekben gazdag új évet!

Budapest, 2002. december 20.

Üdvözlettel:

dr. Péterfalvi Attila

(701/H/2002)

B) Közérdekű adatok nyilvánosságával, valamint az információs jogok ütközésével kapcsolatos esetek

[Állásfoglalás: alkotmányos jog érvényesülésétlehetetlenítene el, ha az állam a közérdekű adatok szolgáltatásával összefüggésben a közléssel kapcsolatban felmerülő költségeken túli költségeket az adatkérőre háríthatná]

Dr. Mohos András úrnak

elnök

Államháztartási Hivatal

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

Az Államháztartási Hivatal (ÁHH) kezelésében lévő közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozóan felvetett kérdéseivel kapcsolatban álláspontom a következő:

„1. Az adott szerv szervezeti felépítése, funkciója, személyi és tárgyi feltételei és ezen belül különösen informatikai rendszereinek kiépítettsége mint egységes egész és összefüggő rendszer alaptervékenységének megvalósítását szolgálják. Ez alapján értelmezhető-e a közérdekű adatok szolgáltatásának kötelezettsége úgy, hogy az adott szerv csak az alaptervékenységével összefüggésben létrejött (‘eredeti’) és nem átvett, ill. átáramló (‘származékos’) adatok szolgáltatására köteles. Minden más, egyébként ‘kezelt’ adatnak a rendszerezése és kiszolgáltatása a szerv számára az alapfeladaton túli többletfeladatot jelentene, ami véleményünk szerint nem célja a jogszabálynak, mi több, ezen az alapon szinte bármely állami típusú adat kiszolgáltatása tekintetében megkereshető lenne. Ezen gondolatmenet alapján úgy véljük, hogy az állampolgárok informáltsághoz való joga a szerv ‘kezelésében lévő’ adat szűkebb értelmezése útján nem csorbul.”

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 3. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”.

A 19. § kimondja, hogy az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyekben köteles elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását. Köteles rendszeresen közzé- vagy más módon hozzáférhetővé tenni a tevékenységével kapcsolatos legfontosabb – így különösen a hatáskörére, illetékességére, szervezeti felépítésére, a birtokában lévő adatfajtákra és a működéséről szóló jogszabályokra vonatkozó – adatokat. E szerveknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő

közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajták meghatározásával – törvény korlátozza.

Az Államháztartási Hivatalról és a területi államháztartási hivatalok átszervezéséről szóló 322/2001. (XII. 29.) Korm. rendelet 1. §-a szerint az Államháztartási Hivatal a pénzügyminiszter általános és szakmai irányítása alá tartozó országos hatáskörű, központi költségvetési szerv.

Az idézett jogszabályhelyek alapján az ÁHH kezelésében lévő nem személyes adatok közérdekű adatnak minősülnek. Az Avtv. nem tartalmaz olyan szabályt, amely a közérdekű adatokon belül különbséget tenne az ügynevezett saját, azaz magára az adatkezelőre vonatkozó, az adatkezelő alaptevékenységével összefüggő, illetőleg más szerve, szervezetre vonatkozó, „származékos” adat között. Ha létezne ilyen szabály, az számos aggályt vetne fel, mert az adatkezelő szinte korlátlan mérlegelési lehetőséget kapna annak eldöntéséhez, hogy egyes adatok melyik körbe tartoznak, ez pedig elbizonytalanítaná a közérdekű adatok hozzáféréséhez való jogot. Az információszabadság alkotmányos jog, ebből következően a határait és a korlátozására vonatkozó szabályokat törvényben kell megállapítani, azok nem függhetnek a jogot alkalmazó adatkezelő eseti mérlegelésétől.

Álláspontom szerint nem helytálló az a megállapítás, hogy „szinte bármely állami, vagy helyi önkormányzati szerv bármely típusú adat kiszolgáltatása tekintetében megkereshető lenne”, az adatszolgáltatási kötelezettség csupán a kezelésében lévő adatokra vonatkozhat. Az Avtv. ezen szabálya kétségtelenül „nagyvonalú”. A jogalkotó szándéka mögött azonban az a felismerés húzódott meg, hogy az állam és az állampolgár egyenlőtlen információs helyzetében a törvénynek az utóbbi mellé kell állnia.

„2. Az 1. pontban leírtakkal összhangban mit tehet az ÁHH, ha olyan kérelem teljesítésének kell eleget tennie, mely olyan nagy mennyiségű dokumentáció rendszerezését, szétválogatását és másolását feltételezi, amely már az alaptevékenységének ellátását veszélyezteti, vagy ellehetetleníti (magának a szervnek a lényegét megszüntetheti).”

3. Kötelező-e az ÁHH a kérelmező adatkérésében megjelölt szempontok szerint az adatokat úgy csoportosítani, osztályozni, vagy valamilyen más módon átdolgozva kiszolgáltatni, amely az alaptevékenységéből nem vezethető le, ezáltal számára az adatszolgáltatás quasi többlet alaptevékenységet jelentene (Áht. 87. § és 96. §)? Ha igen, túlterjeszkedhet-e az Avtv. 20. §-ának (3) bekezdésében meghatározott költségtérítés mértékén?”

Az Avtv. az előbbieken idézett rendelkezéseken felül az adatközléssel kapcsolatosan mindössze annyit mond, hogy „a közérdekű adat közléséért az adatkezelő szerv vezetője – legfeljebb a közléssel kapcsolatban felmerült költség mértékéig – költségtérítést állapíthat meg. A kérelmező kérésére a költség összegét előre közölni

kell” (20. § (3) bek). Sem az Avtv.-ben, sem egyéb törvényben nincs további szabály a közérdekű adatok közlésének mikéntjét illetően. Hallgat a törvény arról, hogy azt adatkérés teljesítése érdekében köteles-e az adatkezelő dokumentumokat megszerezni, szétválogatni.

Ugyanakkor szeretném felhívni a figyelmét arra, hogy az információs szabadság, azaz a közérdekű adatok megismeréséhez való jog egyfelől a polgárok alkotmányos joga, másfelől az adatközlés az állami, önkormányzati, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervek alkotmányos kötelezettsége is. Egyetlen állami szerv sem hivatkozhat arra, hogy a közérdekű adatok szolgáltatása nem tartozik a jogszabályban meghatározott alapfeladatai közé.

Annak ellenére, hogy az Avtv. nem ad választ arra a kérdésre, hogy mi a teendő, ha az adatkérés teljesítése dokumentumok, adatok nagyobb mennyiségének kiválogatását, osztályozását kívánja meg, a törvény szelleméből és az információs szabadság alapeszméjéből az következik, hogy az adatkérést teljesíteni kell. Magam is aggályosnak tartom viszont, hogy a jelenlegi költségvetési rendszerünk nem vesz tudomást arról, hogy ezen alkotmányos jog érvényesítése költségekkel jár, sőt, költségvetési szervek egész sorát kötelezi arra, hogy bevétele jelentős hányadát vállalkozási tevékenységből biztosítsa. E helyzet a közérdekű adatok kezelőit számos esetben szinte kényszeríti arra, hogy az adatközlést egyfajta bevételi forrásnak tekintse.

Álláspontom e kérdésben az, hogy egy alkotmányos jog érvényesülését lehetetlenítené el, ha az állam a közérdekű adatok szolgáltatásával összefüggésben a közléssel (másolás, postázás) kapcsolatban felmerülő költségeken túli költségeket az adatkérőre háríthatná. A megfelelő megoldás az volna, ha – az információs szabadságot meghonosító más országok gyakorlatához hasonlóan – a közérdekű adatokat kezelő szervek e feladatuk teljesítéséhez a szükséges költségvetési forrásokat megkapnák.

Tájékoztatom Elnök Urat, hogy e kérdésben a közeljövőben ajánlást kívánok kiadni, melyet szíves tájékoztatásul Önnek is megküldök majd.

Budapest, 2002. április 4.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(185/K/2002)

[Állásfoglalás: államtitoknak minősülnek a nemzetbiztonsági hivatalok személyi állományára, a nemzetbiztonsági jellegű köztisztviselői, közalkalmazotti, szolgálati és munkaviszony létesítésére vonatkozó adatok,

feltéve, hogy a minősítésük a törvénynek megfelelően megtörtént]

[...]

Budapest

Tisztelt [...]!

Megvizsgáltam a panaszát, amelyben előadta, hogy a Miniszterelnöki Hivatal nem bocsátotta az Ön rendelkezésére a központi tisztikarba kinevezett személyek beosztására, munkahelyére vonatkozó, illetve a szakmai előéletre vonatkozó adatokat. Álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

1.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) 245/J. §-ának (3) bekezdése értelmében a központi tisztikar tagjának a határőrség, a rendőrség, a polgári védelem, a vám- és pénzügyőrség, a büntetés-végrehajtási szervezet, az állami és hivatásos önkormányzati tűzoltóság, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja nevezhető ki.

A Hszt. 203. §-ának (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az említett szervek hivatásos állományú tagjairól vezetett *„személyügyi nyilvántartás adatai közül a fegyveres szerv megnevezését, a hivatásos állomány tagja nevét, továbbá a beosztására, rendfokozatára és kitüntetésére vonatkozó adatot a hivatásos állomány tagja beleegyezése nélkül nyilvánosságra lehet hozni”*. E

rendelkezéshez hasonlóan a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 19. §-ának (2) bekezdése is biztosítja, hogy bárki hozzájuthasson az említett adatokhoz.

2. A szakmai előéletre vonatkozó adatok sem a Hszt., sem az Avtv. szerint nem minősülnek bárki számára megismerhető nyilvános adatnak, a személyazonosító adatokkal együtt történő nyilvánosságra hozásuk tehát csak akkor jogszerű, ha ahhoz az érintett központi tiszt hozzájárul. Annak azonban nincs akadálya, hogy a központi tisztek szakmai előéletével kapcsolatos összesített statisztikai adatokat nyilvánosságra hozzanak. Ezek az összesített adatok meghatározott természetes személlyel már nem hozhatók kapcsolatba, és az Avtv. 2. §-ának 3. pontja alapján a közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő közérdekű adatnak minősülnek. Önnek jogában áll az is, hogy – figyelemmel a Hszt. 7. sz. mellékletében felsorolt adatkörökre – meghatározza, milyen szempontú csoportosításban kéri a statisztikai adatokat.

3. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja tekintetében az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény mellékletének 119. pontja zárja ki az Ön által kért adatok kiadását. A hivatkozott rendelkezés szerint ugyanis államtitoknak minősül a nemzetbiztonsági hivatalok személyi állományára, a nemzetbiztonsági jellegű köztisztviselői, közalkalmazotti, szolgálati és munkaviszony létesítésére vonatkozó adatok, feltéve, hogy a minősítésük a törvénynek megfelelően megtörtént.

Budapest, 2002. április 19.

Üdvözlettel

Dr. Péterfalvi Attila

(239/A/2002)

[Állásfoglalás: a bizottság nyilvános üléseire készített előterjesztések – nem személyes – adatai nyilvánosak, e körben nem alkalmazható az Avtv. 19. § (5) bekezdése]

Trásy Ferenc úrnak

elnök

Szülői Képviseletek

Együttműködési Fóruma

Budapest

Tisztelt Elnök Úr!

A helyi önkormányzat bizottsági előterjesztéseinek nyilvánosságával kapcsolatos kérdésére a válaszom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 3. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”. A képviselőtestület bizottságainak előterjesztései ennek alapján – az esetleges személyes adatokat leszámítva – közérdekű adatnak minősülnek.

Az Avtv. 19. § (5) bekezdése kimondja, hogy „ha törvény másként nem rendelkezik, a belső használatra készült, valamint a döntés-előkészítéssel összefüggő adat a keletkezését követő harminc éven belül nem nyilvános. Kérelemre az adatok megismerését a szerv vezetője e határidőn belül is engedélyezheti”.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 17. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „a választópolgárok – a zárt ülés kivételével – betekintheznek a képviselő-testület előterjesztésébe és ülésének a jegyzőkönyvébe.” A testületi ülésekkel kapcsolatban tehát kifejezetten lehetővé teszi az előterjesztések

megismerését, nem tartalmaz viszont szabályt a bizottsági ülések előterjesztéseire és jegyzőkönyvére vonatkozóan.

Ugyanakkor az Ötv. 12. § (6) bekezdése szerint a bizottság ülései főszabály szerint nyilvánosak. A bizottság – a képviselő-testülethez hasonlóan – köteles zárt ülést tartani választás, kinevezés, felmentés, vezetői megbízás adása, illetőleg visszavonása, fegyelmi eljárás megindítása, fegyelmi büntetés kiszabása és állásfoglalást igénylő személyi ügy tárgyalásakor, ha az érintett a nyilvános tárgyalásba nem egyezik bele, továbbá önkormányzati hatósági, összeférhetetlenségi és kitüntetési ügy tárgyalásakor. Zárt ülést rendelhet el az önkormányzat vagyonával való rendelkezés és az általa kiírt pályázat tárgyalásakor, ha a nyilvános tárgyalás üzleti érdeket sértene.

E szabályokból következően azokban az esetekben, amikor a bizottság nyilvános ülést tart a bizottsági előterjesztések– nem személyes – adatai is nyilvánosak, e körben nem alkalmazható az Avtv. 19. § (5) bekezdése, hiszen egy nyilvános ülésen tárgyalat előterjesztés értelemszerűen nem zárható el a nyilvánosság elől.

Budapest, 2002. április 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(282/K/2002)

[Állásfoglalás: a rádióengedély adatai – az esetleges személyes adatokat leszámítva – az Avtv. szerint közérdekű adatoknak számítanak]

[...]

Tisztelt [...]!

A Hírközlési Felügyelet (HIF) által kezelt rádióengedélyek nyilvánossága ügyében hozzám eljuttatott beadványában Ön az alábbi két kérdést vetette fel:

1. A HIF által kezelt rádióengedélyek (vagy azok valamely része) közérdekű adatoknak számítanak-e?
2. Ellentétes-e valamilyen jogszabállyal az adatok kiadása?

A rádióengedélyek nyilvánosságával kapcsolatban álláspontom a következő:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 3. pontja szerint „közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”.

A 19. § (3) bekezdése kimondja, hogy az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervezeteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajta meghatározásával – törvény honvédelmi, nemzetbiztonsági, bűnüldözési vagy bűnmegelőzési, központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből, külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra vagy bírósági eljárásra tekintettel korlátozza.

A Hírközlési Felügyeletről és a Hírközlési Felügyelet szervei által kiszabható bírságokról szóló 248/2001. (XII. 18.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése szerint „a Hírközlési Felügyelet a Kormány irányítása és a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter (a továbbiakban: miniszter) felügyelete alatt működő, országos illetékességű, jogi személyiséggel rendelkező központi közigazgatási szerv.” A 6. § kimondja továbbá, hogy a Hírközlési Területi Hivatal a Hírközlési Felügyelet önálló hatáskörű szerve, és hogy a Hírközlési Területi Hivatal hatósági jogkörében kiadja a frekvenciakijelölési engedélyeket és a rádióengedélyeket.

A frekvenciagazdálkodás egyes hatósági eljárásairól szóló 2/2001. (I. 31.) MeHVM rendelet szerint:

• „18. § (1) A rádióengedély tartalmazza:

- a) az engedélyes azonosítási adatait,
- b) az üzemben tartás célját,
- c) a felhasználható frekvenciá(ka)t, csatorná(ka)t, frekvenciasávot, valamint a frekvenciahasználat jellegét,
- d) a létesítési, sugárzási és vételi jellemzőket, feltételeket és korlátozásokat,
- e) a rádióállomás, hálózat egyéb műszaki jellemzőit,
- f) változó telephelyű, hordozható és mozgó rádióállomás esetén az üzemben tartás körzetét,
- g) az üzemben tartás műszaki és forgalmi feltételeit,
- h) a rádióberendezések típusára és mennyiségére vonatkozó adatokat,
- i) más távközlő hálózathoz való csatlakoztatás feltételeit és módját,
- j) a rádióállomás, hálózat hívójelét, illetőleg azonosító jelét,
- k) a rádióforgalmazásra vonatkozó előírásokat, kivéve, ha jogszabály a rádióberendezés(ek) kezelését szakképesítéshez köti,
- l) a rádióengedély érvényességi idejét,
- m) a frekvenciahasználati díj mértékét és fizetési gyakoriságát,
- n) a frekvenciahasználati díj megfizetésére kötelezett azonosítási adatait és bankszámlaszámát, ha eltérők az engedélyesétől,
- o) az üzemeltetés és a szüneteltetés időtartamát, továbbá
- p) a rádióállomás, hálózat telepítési és sugárzási jellemzőiről, a működéséhez szükséges okmányokról és a rádióforgalmazás ellenőrzéséhez szükséges műszaki, forgalmi adatokról szóló rendszeres, valamint eseti adatszolgáltatás rendjét.”

A rádióengedély adatai – az esetleges személyes adatokat leszámítva – az Avtv.

idézett szabályai szerint tehát közérdekű adatoknak számítanak.

Tájékoztatom, hogy az ügyben állásfoglalást kértem a Hírközlési Főfelügyelet jogi igazgatójától, aki úgy érvelt, hogy a rádióengedélyezéssel kapcsolatos egyedi hatósági eljárás eredményeként kiadott rádióengedélyek megtekintésére az államigazgatási eljárásról szóló 1957. évi IV. törvény (Áe.) 41. §-át kell alkalmazni. [„41. § (1) Az ügyfél és képviselője az eljárás során keletkezett iratokba betekinthez, és azokról másolatot készíthet. (2) A közigazgatási szerv az ügyfélen és képviselőjén kívül más személynek (szerv képviselőjének) is megengedi az iratokba való betekintést vagy másolat készítését, ha igazolja, hogy az iratok tartalmának ismerete jogának érvényesítése vagy feladatának teljesítése céljából szükséges.”]

A jogi igazgató kifejtette továbbá, hogy az egyedi hatósági ügyben hozott határozatban foglaltak nem minősülnek közérdekű adatoknak, mivel itt a közérdekű adatok nyilvánossága egy másik alkotmányos alapjoggal, a személyes adatok védelmével ütközik, még akkor is, ha jogi személyek adatairól van szó. Igaz, hogy a jogi szabályozás hiányos, mert nem rendezi a jogi személyek adatainak védelmével összefüggő kérdéseket, ugyanakkor az Alkotmánybíróság 34/1994. (VI. 24.) számú határozata kimondja, hogy az alapjogok rendszerint vonatkoznak a jogi személyekre is. Ezt az álláspontot támasztja alá a polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 75. § (2) bekezdése is, amely úgy rendelkezik, hogy a személyhez fűződő jogok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre is alkalmazni kell, kivéve, ha a védelem – jellegénél fogva – csak a magánszemélyeket illeti meg.

Az adatvédelmi biztos tevékenysége során visszatérő gondként jelentkezik a különböző hatósági nyilvántartások, valamint hatósági eljárások iratanyagának nyilvánossága.

Az Áe. és a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 123/1973. (IK 1974. 1.) IM utasítás egységes abban, hogy az – államigazgatási, illetve bírósági – eljárás során keletkezett iratokba az eljárásban nem érintett személyek csak jogi érdekük igazolása után, az eljáró szerv engedélyével tekinthetnek be. Ehhez hasonlóan, számos jogszabály értelmében az érdekeltség igazolása után engedélyezhető a betekintés az államigazgatási szerv által vezetett olyan nyilvántartásba is, amely nem tartalmaz személyes adatot. E szabályok nyilvánvalóan nincsenek összhangban a közérdekű adatokra vonatkozó idézett Avtv.-beli szabályokkal, jóllehet az Avtv.-ben foglaltaktól eltérni csak akkor lehet, ha azt maga a törvény kifejezetten megengedni.

Az Avtv. 2. §-ának 3. pontja értelmében a jogi személyeknek a közfeladatot ellátó szerv (pl. államigazgatási szerv, bíróság) kezelésében lévő adatai – így a hatósági nyilvántartásokban szereplő adatok, továbbá azon hatósági eljárás irataiban szereplő adatok, amely eljárásban a jogi személy ügyfél, peres fél volt – közérdekű adatnak minősülnek. Az Avtv. szabályai és az Alkotmánybíróság határozatai alapján az is egyértelmű, hogy a közérdekű adatot igénylő személynek nem kell az adatok felhasználásához kapcsolódó érdekét vagy az adatkezelés célját bizonyítania [32/1992. (V. 29.) AB határozat, 19/1995. (III. 28.) AB határozat].

Az Avtv. szerint a jogi személyeknek ugyanis nincsenek személyes adatai. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló – a

Kormány által 1992 tavaszán beterjesztett eredeti – törvényjavaslat még tartalmazta azt a rendelkezést, mely szerint „a személyes adatok védelmére vonatkozó szabályokat a jogi személyekre és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre is alkalmazni kell, kivéve, ha a védelem — jellegénél fogva — csak a természetes személyeket illetheti meg”, de ez az előírás az elfogadott törvényben már nem szerepel. Az adatvédelmi biztos azonban állásfoglalását csak a kihirdetett törvényszövegre alapozhatja.

Hatályos jogunk szerint a jogi személyek adatait a nyilvánosságtól csak akkor lehet jogszerűen elzárni, ha azokat államtitokká vagy szolgálati titokká minősítették, ha azok az Avtv. 19. § (5) bekezdése szerinti döntés-előkészítő, vagy belső használatra készült adatnak tekintendők, vagy ha azok a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 4. § (3) bekezdés a) pontja szerinti üzleti titkok („üzleti titok a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette”).

Kétségtelen, hogy az egyedi államigazgatási hatósági ügyek túlnyomó többségében nincs szükség a nyilvánosság ellenőrző szerepére. Azokban az esetekben azonban, amikor az állam szervei korlátozott mennyiségben rendelkezésre álló javak elosztásáról, felhasználásáról döntenek, és a frekvencia ilyen, indokoltnak tartom a minél szélesebb társadalmi kontrollt.

A jelzett jogszabályi ellentmondásokat megnyugtató módon törvénymódosítással lehetne feloldani. Erre az Avtv. 2002-ben tervezett módosítása keretében kerülhet sor.

Tájékoztatom, hogy jelen levelem másolatát megküldtem, a Hírközlési Felügyelet jogi igazgatójának is.

Budapest, 2002. április 30.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(479/K/2001)

[Állásfoglalás: a megyei közigazgatási hivatalok által felkért szakértők nem ismerhetik meg az illetékhivatalban kezelt adótitoknak minősülő adatokat]

Dr. Vas Márton Zsolt részére

hivatalvezető

Szeged

Tisztel Hivatalvezető Úr!

Ön állásfoglalásomat kérte az alábbi jogi kérdés megoldásában: a megyei közigazgatási hivataloknak kisajátítási jogkörükben eljárva szakértőt kell igénybe venniük. A kisajátítási szakértők a megjelölt ingatlanok forgalmi értékét azok megtekintésével, megvizsgálásával, valamint hasonló adottságú ingatlanok forgalmi értékének figyelembe vételével határozzák meg. A forgalmi értéket hasonló ingatlanok esetén az adásvételi szerződés alapján állapítják meg. Az adásvételi szerződés a területileg illetékes illetékhivatalban megtalálható, mivel illetékkiszabás végett a szerződés egy példányát a szerződő felek benyújtották.

Az utóbbi időben többször előfordult, hogy az illetékhivatalok megtagadták az ingatlanok forgalmi értékének közlését a szakértőkkel, mert az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény 46. §-a alapján titoktartási kötelezettség terheli a hivatalt.

Az ügyet megvizsgáltam és álláspontomról a következőkben szeretném tájékoztatni.

Az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény (a továbbiakban Art.) 46. §-a értelmében:

„46. § (1) Adótitok az adózást érintő tény, adat, körülmény, határozat, igazolás vagy más irat.”

Az Art. 47. §-a meghatározza azokat az eseteket, melyekben adótitok jogszerűen felhasználható. Az Art. 47. §-a nem ad felhatalmazást a megyei közigazgatási hivataloknak, sem az általuk kirendelt szakértőknek arra, hogy az illetékhivatalban kezelt adótitoknak minősülő adatokat megismerjék, kezeljék.

Az ingatlanok forgalmi értékéről úgy is tájékoztatást adhat az illetékhivatal, hogy a kisajátítási szakértővel nem közöl személyes adatot. Ez történhet úgy, hogy az adásvételi szerződésből a személyes adatokat kihúzzák, de történhet úgy is, hogy az adásvételi szerződést nem adja át az illetékhivatal a szakértőnek, csupán az ingatlan eladási áráról tájékoztatják a kisajátítási szakértőt. Mindkét megoldás adatvédelmi szempontból elfogadható lenne.

Azonban szeretném nyomatékosan jelezni Hivatalvezető Úrnak, hogy nem minden az Art. hatálya alá tartozó adótitok egyben személyes adat is. Az Ön beadványában érintett adatkérés akadályát nem a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) képezi, hanem az adózás rendjéről szóló 1990. évi XCI. törvény. E törvény az adótitok jogszerű felhasználásának esetei között nem tünteti fel a kisajátítási szakértőt.

Törvénymódosítást vagy új törvény megalkotását akkor kezdeményezem, ha a személyes adatok védelméhez fűződő jogot törvény nem védi, vagy nem megfelelően védi. Jelen esetben éppen az ellenkezőjéről van szó, egy törvénymódosítás kapcsán jogszabály-véleményezési jogkörömben eljárva felhívnom a jogalkotó figyelmét, hogy ellentétes az Avtv. rendelkezéseivel olyan adásvételi szerződés átadása a kisajátítási szakértőnek, amely nincs anonimizálva.

Nem adatvédelmi kérdés, hogy a kisajátítási szakértőnek milyen lehetőségei vannak egy adott ingatlan forgalmi értékének a felbecslésére azon kívül, hogy hasonló ingatlanok adásvételi szerződését az illetékhivatalban tanulmányozza. Felvetődik azonban annak lehetősége is, hogy a szakértő nyilvános adásvételi ajánlatokból (újsághirdetések, ingatlanközvetítő ajánlatai) tájékozódik adott ingatlan értékéről. Ha megoldható, hogy a kisajátítási ingatlanszakértő – úgy is, mint adott szakma szakértelemmel bíró képviselője – az ingatlan forgalmi értékét bármely más módon meghatározza, akkor elkerülhető lenne az Art. vagy más szektorális törvény módosításának kezdeményezése. Amennyiben elkerülhetetlen az Art. módosításának a kezdeményezése, akkor sincs indoka annak, hogy ezt én adatvédelmi biztосként kezdeményezzem.

Kérem, hogy adatvédelmi vonatkozású kérdéseivel a jövőben is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2002. július 22.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(462/K/2002)

[Állásfoglalás: a személyes adatokat leszámítva a kisebbségi önkormányzat kezelésében lévő minden irat közérdekű adat]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványa alapján a fenti ügyszámon lefolytattam vizsgálatomat, amelyről a következőkben szeretném tájékoztatni.

Ön panaszában sérelmezte, hogy több ízben fordult azzal a kéréssel a Szlovák Kisebbségi Önkormányzathoz, hogy megtekinthesse és másolatot készíthessen az utóbbi hét évben az önkormányzatnál keletkezett valamennyi iratról, beleértve elszámolásokat, számlákat és önkormányzati határozatokat.

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 19. § (1) bekezdése értelmében az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv és személy (a továbbiakban együtt: szerv) a feladatkörébe tartozó ügyekben – ideértve a gazdálkodásával kapcsolatos ügyeket is – köteles elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

Az Avtv. 19. § (3) bekezdése értelmében az (1) bekezdésben említetteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat.

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 17. § (3) bekezdése értelmében a képviselő-testület döntései és előterjesztései – a zárt ülés jegyzőkönyvét nem számítva – bárki számára hozzáférhető nyilvános adatok.

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 5. § (1) bekezdése értelmében, a Magyar Köztársaságban a kisebbségek alkotmányos joga helyi és országos önkormányzatok létesítése. A törvény 27. §-a kimondja, hogy a helyi kisebbségi önkormányzat – a települési önkormányzat rendeletének keretei között – saját hatáskörében határozza meg költségvetését, intézményt alapíthat és tarthat fenn – a rendelkezésére álló források keretei között –, pályázatot írhat ki, és ösztöndíjat alapíthat.

Mindezen feladatok elvégzése azt igényli, hogy a kisebbségi önkormányzat működése és gazdálkodása átlátható legyen, hogy az állampolgárok is betekinthessek a közpénzekből működő állami szerv munkájába.

Ön az önkormányzathoz intézett kérelmében nem nevezi meg tételesen, hogy milyen iratokba kíván betekinteni, mely számlákat kívánja átnézni, ez azonban nem teszi jogszerűtlenné a közérdekű adatok megismerésének kérelmét; a közérdekű adatok megismeréséhez való jog fennáll.

Közérdekű adat ugyanis minden a kisebbségi önkormányzat kezelésében lévő irat, amely nem áll törvényi védelem alatt (pl. államtitok, szolgálati titok). Az adatkérést akkor lehetne jogszerűen – az Avtv. 20. §-a alapján – megtagadni, ha az adatkérés nem lenne értelmezhető. Erről azonban nincs szó. Az Ön határozott kérése jól értelmezhető: minden iratot meg kíván tekinteni.

Természetesen az önkormányzattól nem várható el, hogy hét évre visszamenőleg megőrizzen minden lejárt számlát. Az is egyértelmű, hogy a kisebbségi önkormányzatnál többször selejtezték iratokat. Az Avtv. 19. §-a értelmében azon iratokat kell csak kiadni, amelyek a kisebbségi önkormányzat kezelésében vannak, tehát amelyek jelenleg még megvannak. Az önkormányzattól az sem várható, hogy egy ilyen adatkérésnek saját költségén tegyen eleget.

Az Avtv. 20. § (1) bekezdése értelmében „az adatokat tartalmazó dokumentumról vagy dokumentumrészről annak tárolási módjától függetlenül – költségtérítés ellenében – a kérelmező másolatot kérhet. Az Avtv. 20. § (3) bekezdése értelmében a közérdekű adat közzétételéért az adatkezelő szerv vezetője – legfeljebb a közzététellel kapcsolatban felmerült költség mértékéig – költségtérítést állapíthat meg. A kérelmező kérésére a költség összegét előre közölni kell.”

Felmerül az Ön adatkérése vonatkozásában a Polgári Törvénykönyvről szóló, 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 5. §-ában szabályozott joggal való visszaélés kérdése. Ezzel kapcsolatban álláspontom a következő.

A Ptk. 5. § (2) bekezdése kimondja, hogy joggal való visszaélésnek minősül a jog gyakorlása, ha az a jog társadalmi rendeltetésével össze nem férő célra irányul, különösen ha a nemzetgazdaság megkárosítására, a személyek zaklatására, jogaik és törvényes érdekeik csorbítására vagy illetéktelen előnyök szerzésére vezetne.

Azonban az információszabadság, a közérdekű adatok nyilvánossága nemcsak a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény értelmében védett jog, hanem alkotmányos alapjog.

Alkotmányos alapjoggal nem lehet visszaélni. Alkotmányos alapjognak nincs rendeltetésszerű és rendeltetésellenes gyakorlása. Például az Alkotmány 62. §-ban biztosított gyülekezés szabadságát lehet úgy gyakorolni, hogy az naponta közlekedésszervezési nehézségeket okozzon a rendőrségnek. Mindaddig azonban, ameddig a gyülekezés során nem történik jogsértés (a gyűlést szabályszerűen előre bejelentik, a gyűlés során nem sértenek jogszabályt) addig nem lehet rendeltetésellenes joggyakorlásról beszélni. Ugyanez igaz az egyesülési jog vagy a vallásszabadság gyakorlására.

Az eddigiekből következik, hogy az Ön adatkérése jogszerű volt, törvényt nem sértett, alkotmányos alapjogot gyakorolt, tehát adatkérését teljesíteni kell, amennyiben annak anyagi vonzatát Ön vállalja.

Ön azt is sérelmezte, hogy a Miskolc Megyei Jogú Város Szlovák Kisebbségi Önkormányzata az Önnel folytatott levelezésében nem használ fejléces papírt, és nem tünteti fel az önkormányzat hivatalos címét. Ezért a pontos cím ismerete nélkül az önkormányzattal való kapcsolattartás nehézségekbe ütközik.

Megállapítom, hogy az Ön által csatolt iratokon nem szerepel a kisebbségi önkormányzat címe. Elnök Úr válaszához csatolta az Önnel folytatott levelezés iratait, melyeken szintén nem szerepel az önkormányzat címe.

A nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 27. § (2) bekezdés b) pontja értelmében a helyi kisebbségi önkormányzat saját hatáskörében határozza meg a helyi kisebbségi önkormányzat nevét és jelképeit.

Az önkormányzat neve és jelképe bárki számára megismerhető közérdekű adat. Az

önkormányzat nevének és jelképének megismerése azért elengedhetetlen, mert az állampolgárok ezáltal tudják gyakorolni a közérdekű adatok megismeréséhez való jogukat.

Álláspontomon az a tény sem változtat, hogy az Ön felesége önkormányzati képviselő és így magánemberként felvilágosítást tud adni Önnek mint házastársának az önkormányzat címéről. Nemcsak Ön, de bárki a jövőben kérelemmel fordulhat a kisebbségi önkormányzathoz és jogai gyakorlásához elengedhetetlen a pontos cím ismerete.

Állásfoglalásomban felkértem Elnök Urat, hogy a jövőben minden levelezésükhöz használják az önkormányzat hivatalos címét és jelképét.

Budapest, 2002. szeptember 13.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(107/A/2002)

[Állásfoglalás: a bírák neve és beosztása nyilvános adat]

[...]

Tisztelt [...]!

Beadványa alapján megvizsgáltam a Fővárosi Bíróság bírákra vonatkozó adatkezelését.

Ön panaszában arról számolt be, hogy 2001. december 14-én levelet intézett Dr. Gatter Lászlóhoz, a Fővárosi Bíróság elnökéhez. Arra kérte, hogy adjon tájékoztatást a Fővárosi Bíróság 57.Pf.26.878/2001/4. számú jogerős ítélettel lezárt polgári ügyben a tanács elnökeként eljáró [...] hivatali beosztásáról.

Az adatot azért kérte, mert a fent idézett másodfokú polgári ügyben eljáró 57.Pf. tanács elnökének személyében változás történt az eljárás közben. [...] tanácselnök hozta meg 2001. november 27-én a 2. számú pervezető végzést. Ezt követően 2001. december 6-án a tanácselnöki székben [...] ült, akinek vezetésével az 57.Pf. tanács meghozta másodfokú jogerős ítéletét.

Ön azt vélte, hogy [...] nem tagja a Fővárosi Bíróságnak, ezért az 57.Pf. tanács elnökeként nem hozhatott ítéletet. Kérdésére dr. Gatter László nem válaszolt.

Levélben megkerestem dr. Gatter László elnököt, aki válaszában tájékoztatott, hogy a

Polgári Kollégium vezetője 2002. január 8-án és 2002. február 18-án is levelet intézett Önhöz. Ebben tájékoztatták Önt, hogy nem akadályozza annak, hogy az ügyben eljáró bíró a tanács elnöke legyen az, hogy a bírónak nincs tanácselnöki kinevezése, tehát nincs vezetői megbízatása. Továbbá, hogy a tárgyaláson hibás jegyzőkönyv mintát használtak, ahol a „*tanács elnöke*” megnevezés helyett, tévedésből a „*tanácselnök*” megnevezés szerepelt.

Az adatvédelmi biztos intézményét az információs önrendelkezési jog, valamint az információszabadság mint két alkotmányos alapjog védelmére létesítette a jogalkotó. Ennek megfelelően szabályozza az Avtv. 27. § (1) bekezdése az indítványozói jogosultságot. Eszerint bárki az adatvédelmi biztoshoz fordulhat, ha véleménye szerint személyes adatainak kezelésével vagy a közérdekű adatok megismeréséhez fűződő jogainak gyakorlásával kapcsolatban jogsérelem érte, vagy ennek közvetlen veszélye fennáll, kivéve, ha az adott ügyben bírósági eljárás van folyamatban.

Sem az információszabadságot, sem az adatvédelmet nem érinti az a kérdés, hogy egy folyamatban lévő polgári ügyben másodfokon ki lehet-e jelölni az eljáró tanács elnökének olyan bírót, aki nem tagja az adott eljáró bíróságnak. Hasonlóan nem információszabadságot érintő kérdés az Ön által kifogásolt eljárási szabálytalanságok megítélése, különösen az nem, hogy a Fővárosi Bíróság miért használ helytelen jegyzőkönyv mintákat. E kérdésekre ezért az általam lefolytatott vizsgálat nem terjedt ki.

Ön panaszában kifejezetten azt kifogásolta, hogy 2001. december 14-én dr. Gatter Lászlóhoz intézett levelében kért adatokat a bíróság elnöke mint adatkezelő nem adta meg.

Az a tény, hogy egy hónappal az adatkérés után a Polgári Kollégium vezetője az Ön által betervezett eljárási kifogásokat megválaszolta, nem mentesíti dr. Gatter László elnököt mint adatkezelőt az Avtv. által rá háruló adatszolgáltatás teljesítése alól.

Dr. Gatter László hozzám intézett válaszában nem adott arra választ, hogy az adatszolgáltatást miért tagadta meg, és hogy a Fővárosi Bíróság milyen szabályok szerint kezeli a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 19. §-a alá tartozó adatokat.

Az Avtv. 19. § (1) bekezdése értelmében, az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv a feladatkörébe tartozó ügyekben köteles elősegíteni a közvélemény pontos és gyors tájékoztatását.

Az Avtv. 19. § (2) bekezdése szerint a közfeladatot ellátó szerv hatáskörében eljáró személyek neve és beosztása – ha törvény másként nem rendelkezik – bárki számára hozzáférhető, nyilvános adat.

Ennek szellemében alkotta meg a törvényhozó az 1997. évi LXVII. törvényt a bírák jogállásáról és javadalmazásáról, mely szerint:

„100. § (6) A bírónak a személyi nyilvántartásban szereplő adatairól és az iratok

tartalmáról – a bíró nevére és a beosztására vonatkozó adat kivételével – csak igazságügyi szerv részére lehet tájékoztatást adni.

Felszólítottam dr. Gatter László elnököt, hogy szíveskedjék az adatkérésének a lehető legrövidebb idő alatt eleget tenni, és erről engem értesíteni.

Budapest, 2002. szeptember 17.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(245/A/2002)

[Dr. Gatter László, a Fővárosi Bíróság elnöke a panaszosnak a kért adatokat megadta, és erről az adatvédelmi biztost levélben tájékoztatta.]

[Állásfoglalás: az információszabadsággal kapcsolatos, eltérő törvényi rendelkezések közül a hatóságok kötelesek az adatkérő számára a legkedvezőbbet alkalmazni]

dr. Kalas György úrnak

a jogsegélyszolgálat vezetője

REFLEX Környezetvédő Egyesület

Győr

Tisztelt dr. Kalas György!

A környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló, Aarhusban, 1998. június 25-én elfogadott Egyezmény kihirdetéséről szóló 2001. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Aarhusi Egyezmény), valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) közötti szabályozásbeli eltérések értelmezésével kapcsolatban hozzám eljuttatott kérdéseire az alábbiakat válaszolom:

Egyetértek Önnel abban, hogy az Aarhusi Egyezmény hazai kihirdetését követően jelentősen megváltoztak a környezeti ügyek nyilvánosságával kapcsolatos szabályok. A két törvény összevetése alapján megállapítható, hogy azokban nemcsak a fogalomhasználat, hanem a jogokra és a kötelezettségekre vonatkozó szabályok is

jelentősen eltérnek. Ennek azonban – álláspontom szerint – nem kell feltétlenül jogalkalmazási nehézségekkel járnia. Az Aarhusi Egyezmény, miként a nemzetközi egyezmények jó része, standardokat állapít meg, amelyek a legkisebb közös nevező elve alapján azokat a jogokat és intézményeket rögzítik, amelyekben az aláírók meg tudtak állapodni. Ennélfogva egy ilyen nemzetközi egyezmény aláírása és a belső jogban történő kihirdetése nem jelenti az adott országban korábban kodifikált jogok korlátozását. Ezt az Aarhusi Egyezmény 3. Cikkének 6. pontja kifejezetten ki is mondja:

„6. Ezen Egyezmény nem írja elő a környezeti ügyekben az információ hozzáférhetőségére, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban való részvételére és az igazságszolgáltatás igénybevételére vonatkozó, már létező jogosultságok csökkentését.”

A fentiekből, valamint a jogállamiság elvéből az következik, hogy a környezeti információkhoz való hozzáférés területén az ilyen adatokat kezelő hatóságok, szervezetek kötelesek mindazon feladatokat ellátni, mindazon intézkedéseket meghozni, amelyet a hatályos törvények és egyéb jogszabályok bármelyike előír. Nem hivatkozhatnak egyik jogszabállyal szemben a másikra. Az állampolgárokat, a civil szervezeteket és más jogosultakat pedig megilletik mindazon jogok, melyeket bármelyik jogszabály számukra biztosít. Mindez azt is jelenti, hogy azokban az esetekben, amikor az egyes törvényekben a fogalmak eltérnek, az adatkezelő köteles az adatkérő számára kedvezőbb szabály szerint eljárni, határidőt betartani stb.

Az üzleti titok védelme és a közérdekű adatok nyilvánossága közötti ellentmondás feloldása a közeljövőben várható, amennyiben az Országgyűlés elfogadja a *„közpénzek felhasználásának és a köztulajdon használatának nyilvánosságáról, átláthatóbbá tételéről és ellenőrzésének bővítéséről”* szóló törvényt, mely az Avtv. mellett számos egyéb törvény módosításával kívánja a jelenlegi jogértelmezési gondokat felszámolni.

Levelében Ön utal arra, hogy egyesületük évek óta visszatérő követelése, hogy a nyugati országokhoz hasonlóan Magyarországon is szülessen külön jogszabály a környezeti adatokhoz való hozzáférésről. Véleményem szerint a jogi szabályozást tekintve Magyarországon ez az ügy nem áll rosszabbul egyetlen nyugati országnál sem. Sőt éppenséggel azzal, hogy nálunk már 1992-ben megszületett a közérdekű (ezen belül a környezetre vonatkozó) adatok nyilvánosságáról szóló törvény, messze megelőztünk számos EU-országot, pl. az Egyesült Királyságot vagy Németországot, melyek csak az Ön által is idézett 90/313 direktívára tekintettel fogadtak el az információhoz való hozzáférésről törvényt. A térségünkben úttörőnek számító hazai szabályozás ugyanakkor azzal a következménnyel járt, hogy az Avtv.-n kívül ma két másik jelentős törvény (az Aarhusi Egyezményt kihirdető 2001. évi LXXXI. törvény és a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1992. évi LIII. törvény) is foglalkozik a környezeti információk nyilvánosságával, s ez kétségtelenül megnehezítheti a jogalkalmazók és az adatkérők dolgát. Ezért különösen hasznos a Reflex Környezetvédő Egyesület tevékenysége, hogy tájékoztató kiadványokkal kívánja segíteni a környezeti információk iránt érdeklődőket.

Kérésére mellékelten megküldöm az Aarhusi Egyezménnyel kapcsolatos adatvédelmi

biztosi észrevételeket.

Budapest, 2002. október 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(623/K/2002)

[Állásfoglalás: az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának nyilvánosságára vonatkozó szabályok sértik a személyes adatok védelméhez fűződő jogot]

Barta Józsefné asszonynak

jegyző

Bácsalmás Városi Önkormányzat

Polgármesteri Hivatala

Bácsalmás

Tisztelt Jegyző Asszony!

Az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatával kapcsolatos beadványában felvetett kérdésekre az alábbiakat válaszolom:

A közfeladatot ellátó személyek vagyonyilatkozatával kapcsolatban az elmúlt években számos adatvédelmi biztosi állásfoglalás született. Az országgyűlési képviselők és a köztisztviselők kötelező vagyonyilatkozatának ügyében elődöm számos esetben kifejtette adatvédelmi aggályait. Amikor 2001 nyarán – az egyebek közt – az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatát is előíró, az egyes közhatalmi feladatokat ellátó, valamint közvagyonnal gazdálkodó tisztségeket betöltő személyek összeférhetetlenségéről és vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségéről szóló törvény előkészítése folyt, az adatvédelmi biztosi pozíció éppen üres volt. A törvénytervezet véleményezését az adatvédelmi biztost helyettesítve az állampolgári jogok országgyűlési biztosának általános helyettese készítette el, majd – tekintettel e törvénnyel kapcsolatos súlyos alkotmányossági aggályokra – álláspontját az Országgyűlés Alkotmány- és igazságügyi bizottsága előtt személyesen is kifejtette. Érvei hatástalanok maradtak.

A törvényt az Országgyűlés 2001. december 18-án elfogadta, és az a kihirdetése napján hatályba is lépett.

Tekintettel arra, hogy egy hatályban lévő törvény rendelkezései mindenkire kötelezőek, az önkormányzati képviselők vagyonynyilatkozatára vonatkozó törvényi előírásokat végre kell hajtani. A végrehajtás módjával kapcsolatban Ön által felvetett kérdésekre a válaszaim sorrendben a következők:

1. Az állampolgárnak – azonosításra alkalmas okmány bemutatásával – írásban kell-e kérnie a betekintést?

Ilyen előírást a törvény nem tartalmaz. A kérelmet tehát szóban, személyesen is elő lehet terjeszteni.

2. A betekintési jog gyakorlásáról nyilvántartást kell-e vezetni az állampolgár nevének és lakcímének a feltüntetésével?

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) alapján a vagyonynyilatkozatokkal kapcsolatos nyilvántartás személyes adat-kezelésnek minősül. A törvény 2. § 1. pontja szerint ugyanis *„személyes adat: a meghatározott természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés”*.

A betekintési jog gyakorlása pedig a törvény 2. § 5. pontja alapján *„adattovábbítás: ha az adatot meghatározott harmadik személy számára hozzáférhetővé teszik”* adattovábbításnak tekintendő.

Az Avtv. 11. § (1) bekezdés a) pontja előírja, hogy az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatainak kezeléséről. A 12. § (1) bekezdése ezt kiegészíti azzal, hogy az érintettnek joga van megtudni, hogy *„kik és milyen célból kapják vagy kapták meg az adatokat. Az adattovábbításra vonatkozó nyilvántartás – és ennek alapján a tájékoztatási kötelezettség – időtartamát az adatkezelést szabályozó jogszabály korlátozhatja. A korlátozás időtartama személyes adatok esetében öt évnél, különleges adatok esetében pedig húsz évnél rövidebb nem lehet.”*

Az Avtv. idézett szabályai alapján az önkormányzati képviselőnek mint érintettnek csak akkor van lehetősége adatainak útját nyomon követni, ha az adatkérésekről az adatkezelő adattovábbítási nyilvántartás vezet. Ahhoz pedig, hogy a betekintő személy azonosítható legyen elkerülhetetlen a nevének és lakcímének feltüntetése.

3. Meddig kell őrizni ezt a nyilvántartást, és kik tekinthetik meg ennek a nyilvántartásnak az adatait?

Az adattovábbítási nyilvántartás megőrzésének idejére vonatkozóan nincs speciális törvényi rendelkezés, mint ahogy a jogalkotó számos egyéb, az önkormányzati képviselők vagyonynyilatkozatával összefüggő kérdést sem szabályozott. Az

adattovábbítási nyilvántartásba való betekintésre az Avtv. alapján az érintettnek, azaz a képviselőnek van joga.

4. Megtagadható-e a betekintési jog akkor, ha az állampolgár nem hajlandó közölni nevét, lakcímét, nem mutatja be azonosításra alkalmas okmányát?

Erre vonatkozóan szintén nem találunk törvényi szabályt. Ilyen esetekben két személy: a betekintést kérő és az érintett önkormányzati képviselő információs önrendelkezési joga áll egymással konfliktusban. Álláspontom az, hogy kisebb sérelemhez vezet a betekintést kérő polgár nevének, lakcímének nyilvántartásba vétele, mint az, hogy a képviselő számára lehetetlenné válik a vagyoni helyzetével kapcsolatos adatainak nyomon követése.

5. A vagyonyilatkozat mely adataira vonatkozik a betekintési jog?

A helyi önkormányzati képviselők jogállásának egyes kérdéseiről szóló 2000. évi XCVI. törvény 10/A. § (3) bekezdésének második mondata szerint *„a képviselő vagyonyilatkozata – az ellenőrzéshez szolgáltatott azonosító adatok kivételével – nyilvános.”*

6. Készíthető-e másolat, illetve jegyzet a vagyonyilatkozatból?

A vagyonyilatkozatok nyilvánosságát kimondó szabályból következően – álláspontom szerint – igen.

7. A sajtó milyen terjedelemben közzölheti az adatokat, szükséges-e a sajtóban történő közléshez a képviselő hozzájárulása?

Noha a kérdésben megfogalmazódó aggályokat osztom, törvényi rendelkezésekkel aligha támasztható alá egy olyan érvelés, mely szerint egy nyilvános adatbázisból jogszerűen megszerzett adatok közzlése a sajtó számára megtiltható volna.

A fentiekén túl Jegyző Asszonyt arról is szeretném tájékoztatni, hogy egyetértve a vagyonyilatkozatok tárgyában korábban megfogalmazott országgyűlési biztosi állásfoglalásokkal és az Ön aggályaival, kezdeményezni kívánok egy olyan törvénymódosítást, amely törölné az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának nyilvánosságára vonatkozó előírást.

A kormány a közeli napokban nyújtja be az Országgyűlésnek a közpénzek felhasználásának és a köztulajdon használatának nyilvánosságáról, átláthatóbbá tételéről és ellenőrzésének bővítéséről szóló törvény (a köznyelvben *„üvegzséb”* törvényként emlegetett törvény) tervezetét, mely a vagyonyilatkozatra vonatkozóan is tartalmaz szabályokat. Fel kívánom kérni az Országgyűlés illetékes bizottságát egy olyan módosító indítvány támogatására, amely a helyi önkormányzati képviselők jogállásának egyes kérdéseiről szóló 2000. évi XCVI. törvény 10/A. § (3) bekezdésének szövegéből törli az önkormányzati képviselők vagyonyilatkozatának nyilvánosságára vonatkozó előírást.

Az ügy további fejleményeiről Jegyző Asszonyt tájékoztatni fogom.

Budapest, 2002. november 14.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(778/K/2002)

[Állásfoglalás: a Gazdasági Versenyhivatal érdemi határozatai és vizsgálati jelentései nyilvánosak]

Sugár András úrnak

vezérigazgató

Westel Mobil Rt.

Budapest

Tisztelt Vezérigazgató Úr!

Kérelmét, melyben annak megállapítását kérte, hogy a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) hivatalos eljárása során megsértette a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (Avtv.) 3. § (1) bekezdésében, valamint 5. §-ában foglaltakat, kivizsgáltam és álláspontomról az alábbiakban tájékoztatom:

2001-ben a Gazdasági Versenyhivatal a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tptv.) 36/A. §-a alapján vizsgálatot kezdett a mobiltelefon szolgáltatás ágazatban. A GVH a vizsgálat eredményeit összegező jelentését 2002 novemberében internetes honlapján közzétette.

Panaszában Ön azt kifogásolta, hogy a GVH ezzel megsértette az Avtv. 3. § (1) bekezdését („Személyes adat akkor kezelhető, ha a) ahhoz az érintett hozzájárul, vagy b) azt törvény vagy – törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben – helyi önkormányzat rendelete elrendeli.”) valamint 5. §-át [„(1) Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. (2) Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél

megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. (3) Kötelező adatszolgáltatáson alapuló adatkezelést közérdekből lehet elrendelni.”]

A nyilvánosságra hozatalt Ön azért tartja törvénysértőnek, mert a GVH olyan információk alapján készítette el jelentését, melyeket hivatalos eljárása során kizárólag a jelentés elkészítéséhez szerzett meg; ezek az adatok üzleti titkokat és egyéb nem nyilvános információkat tartalmaznak, a GVH pedig az eredeti céltól eltérően mindenki számára hozzáférhetővé tette.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint *„személyes adat: a meghatározott természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható.”* 3. pontja pedig kimondja, hogy *„közérdekű adat: az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szerv vagy személy kezelésében lévő, a személyes adat fogalma alá nem eső adat”*.

A Tptv. 33. § (1) bekezdése szerint a Gazdasági Versenyhivatal állami költségvetési szerv.

A fenti jogszabályi rendelkezésekből következik, hogy amikor a GVH akár ágazati vizsgálat, akár verseny-felügyeleti eljárás keretében vállalkozások adatait kezeli – a dokumentumokban esetleg természetes személyekkel kapcsolatba hozható adatokat leszámítva – nem kerül személyes adatok birtokába. Az Avtv. idézett 2. § 1. pontja szerint ugyanis a jogi személyeket nem illeti meg a személyes adatok védelme.

Az előbbiekből következően az adott ügyben fel sem merülhet az adatkezelés célhoz kötöttségének sérelme, hiszen ez a szabály kizárólag a személyes adatok kezelésére vonatkozik.

Az Avtv. előbb idézett szabályából következik, hogy az állami szervek kezelésében lévő nem személyes adatok közérdekű adatoknak minősülnek.

A közérdekű adatok kezelésével kapcsolatban az Avtv. 19. § (3) bekezdése kimondja, hogy az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó szervezeteknek lehetővé kell tenniük, hogy a kezelésükben lévő közérdekű adatot bárki megismerhesse, kivéve, ha az adatot törvény alapján az arra jogosult szerv állam- vagy szolgálati titokká nyilvánította, illetve ha az nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján minősített adat, továbbá, ha a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogot – az adatfajta meghatározásával – törvény

a) honvédelmi;

b) nemzetbiztonsági;

c) bűnüldözési vagy bűnmegelőzési;

d) központi pénzügyi vagy devizapolitikai érdekből;

e) külügyi kapcsolatokra, nemzetközi szervezetekkel való kapcsolatokra;

f) bírósági eljárásra tekintettel

korlátozza.

Az Avtv. jelenleg hatályos szövege nem szól az üzleti titok védelméről. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy számos állami szerv ahhoz, hogy jogszabályban előírt feladatait teljesíthesse, üzleti adatok sokaságát kezeli. Ezen üzleti adatok közül azok, amelyek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik, üzleti titoknak minősülnek, és számos törvény – többek között a Ptk. és a Btk. – védelme alatt állnak.

Az Ön által mellékelten megküldött dokumentumokból, valamint a GVH jelentéséből kiderül, hogy a szóban forgó ágazati vizsgálat a hazai mobil rádiótelefon szolgáltatásra, kilenc hazai cégre terjedt ki. Az ágazati vizsgálat során a piaci mozgások, a versenyviszonyok feltárása a cél, ezért a Jelentés a vizsgált terület átfogó elemzését tartalmazza anélkül, hogy az egyes cégekre vonatkozóan tenne megállapításokat.

A jelentés leszögezi:

„A törvény 36/A. § (1) bekezdése megjelöli, hogy mely körülmények adhatnak alapot az ágazati vizsgálat lefolytatásához szükséges adatgyűjtés megkezdéséhez – ehhez az szükséges, hogy az ármozgások vagy más piaci körülmények arra utaljanak, hogy az adott piacon egy vagy több vállalkozás a versenyt megakadályozza, korlátozza vagy torzítja, illetve gazdasági erőfölényével visszaél. Az említett jelek tehát nem feltétlenül közvetlenül valamely vállalkozás jogsértő magatartása miatt alakulnak ki, ám akár arra is visszavezethetőek lehetnek. Másképpen szólva ez azt jelenti, hogy az adott ágazatban a piaci kudarc jelei mutatkoznak, és az ágazati vizsgálat éppen azt a célt szolgálhatja, hogy a GVH felmérje: vajon ténylegesen észlelhető-e piaci kudarc az ágazatban vagy annak egy részén, illetve szükséges-e az észlelés esetén valamilyen állami típusú beavatkozás az adott piacon. A vizsgálatnak azonban nem célja az, hogy abban az esetben, ha a verseny nem kellő szintű érvényesülését tárja fel, akkor tovább részletezve elemezze, hogy vajon valamely vállalkozás a Tptv. mely rendelkezéseit sértette meg. A beavatkozás szükségességének felmérése során fontos megkülönböztetni azt a helyzetet, amikor a GVH észleli, hogy valamely körülmény a Tptv-nek a GVH hatáskörébe tartozó rendelkezésének megsértését veti fel – és a piaci kudarcot ezzel lehet megszüntetni – attól, amikor valamely más, nem a GVH hatáskörébe tartozó beavatkozás képes a piaci kudarc okát megszüntetni. Az előbbi esetben a GVH azonnal élhet a törvényben biztosított jogkörével, és versenyfelügyeleti eljárást indíthat a valószínűsített jogsértéssel kapcsolatban. Az utóbbi esetben viszont a GVH a versenypártolási tevékenysége során felhívhatja az illetékes szerveket a javasolt intézkedés megtételére. Az ágazati vizsgálat értékelési fázisa a vizsgálatot vezető GVH elnök döntése alapján egy átfogó piactanulmánnyal végződik, amely gyakorlatilag az adott vizsgálatban a GVH által készített jelentés. Ez a jelentés foglalja össze a GVH-nak az adott ágazatban összegyűjtött tapasztalatait, ez ad értékelést arra

nézve, hogy mely területeken tapasztalhatóak a piaci kudarc jelei, és adott esetben javaslatot tehet a szükséges intézkedések megtételére.” (http://www.gvh.hu/data/pdf/ert_allp_mobil_ag_jelentes.pdf 3. oldal)

Kétségtelen, hogy a Tptv. a GVH döntéseinek nyilvánosságát a versenyfelügyeleti eljárásról szóló VIII. fejezetben tárgyalja. A 80. § kimondja, hogy *„az eljáró versenytanács határozatait nyilvánosságra hozhatja, érdemi határozatait a Gazdasági Versenyhivatal hivatalos lapjában közzéteszi”*. E szabályból, illetőleg abból, hogy hasonló rendelkezést az ágazati vizsgálati eljárással összefüggésben a törvény nem tartalmaz, nem következik, hogy az ágazati vizsgálati eljárást összegező jelentést tilos volna nyilvánosságra hozni, s az sem, hogy amennyiben a jogalkotó szándéka az ágazati vizsgálati jelentések nyilvánossá tétele lett volna, úgy ezt kifejezett rendelkezés biztosítaná a törvényben.

Ilyen értelmezés már csak azért is megalapozatlan volna, mert a versenyfelügyeleti eljárást követő határozat mindig egyedileg azonosítható vállalkozásról szól, s amennyiben elmarasztalást, szankciókat tartalmaz, az közvetlenül és hátrányosan érinti a cég üzleti érdekeit, jóhírnevét. A Tptv. mégsem tekinti a nyilvánosságra hozatalt az üzleti titok sérelmének. Helyesen. Az üzleti titok a törvényi definíció szerint ugyanis *„a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik”* [4. § (3) bek. a) pont].

Az adatvédelmi biztosnak az üzleti titok–közérdekű adat konfliktusában kialakított álláspontja kezdettől fogva az, hogy az állami szervek kezelésében lévő üzleti adatok nem tekinthetők eleve üzleti titoknak. Amennyiben a vállalkozások jogszerű működésének ellenőrzésére hivatott hatóságok eljárásuk során jogsértést állapítanak meg, szankciókat alkalmaznak, e döntésüket üzleti titokra hivatkozva azért nem zárhatják el a nyilvánosságtól, mert az üzleti titok jogintézménye a tulajdonosi jogok garantálásán keresztül a piaci verseny védelmét szolgáló eszköz, mely nem szolgálhat menedékül a piac törvénysértő szereplői számára. Az ezzel kapcsolatos üzleti adatok titokban maradásához fűződő érdek tehát nem minősül méltányolhatónak.

A GVH ágazati vizsgálati jelentése még csak egyedi üzleti adatokat sem tartalmaz, megállapításai pedig csupán közvetve vonatkoznak az egyes vállalkozásokra. A jelentést a GVH nemcsak, hogy jogosult, de az Avtv. idézett rendelkezései alapján kérelemre köteles is bárki számára hozzáférhetővé tenni, eljárása ezért megfelelt a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény előírásainak.

Tájékoztatom Vezérigazgató Urat, hogy jelen állásfoglalásomat megküldtem dr. Nagy Zoltánnak, a GVH elnökének is.

Budapest, 2002. december 16.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(842/A/2002)

[Állásfoglalás: a Pénzügyminisztérium a válaszadás elmulasztásával közérdekű adatokat tartott vissza]

[...]

Tisztelt [...]!

A közérdekű adatkérésével kapcsolatban kérésére az alábbiakról tájékoztatom: A hivatalomnál a 797/A/2001. számon nyilvántartott beadványában azt panaszolta, hogy a II. világháború előtt kibocsátott székesfővárosi- és államkötvényekkel kapcsolatos adatkérésére a Pénzügyminisztérium nem válaszolt.

A beadványban leírtak alapján valószínűsíthető volt, hogy a Pénzügyminisztérium a válaszadás elmulasztásával közérdekű adatokat tartott vissza, illetve megszegte a közérdekű adatkérés teljesítésére vagy elutasítására vonatkozó eljárási kötelezettségét, ezért az ügyben vizsgálatot indítottam.

2002. január 29-én a Pénzügyminisztérium Jogi és Koordinációs Főosztályát kerestem meg, tájékoztatást kérve arról, hogy miért nem válaszoltak az Ön közérdekű adatkérésére. Levelemre nem kaptam választ.

2002. április 23-án a Pénzügyminisztérium részéről eljáró ügyintéző munkatársam telefonon feltett kérdésére válaszul arra hivatkozott, hogy az adatkérés teljesítéséhez nagy mennyiségű iratot kell feldolgozni, egyúttal jelezte, hogy rövidesen írásban fognak választ adni az adatkérésre. Ez azonban nem történt meg.

2002. július 22-én kelt levelemben a pénzügyminiszterhez fordultam, kifogásolva, hogy a Pénzügyminisztérium illetékes szervezeti egysége törvénysértő módon elmulasztja a közérdekű adatkérés teljesítésére vagy elutasítására vonatkozó kötelezettségét, továbbá az adatvédelmi biztos által kért tájékoztatást sem adja meg. Levelemre a pénzügyminiszter nem válaszolt.

2002. augusztus 29-én azonos tartalommal újra tájékoztatást kértem a pénzügyminisztertől, aki azonban mostanáig erre a levelemre sem válaszolt.

Tájékoztatom Önt, hogy a történeteket a 2002. évi tevékenységemről szóló országgyűlési beszámolóban a nyilvánosság elé tárom.

Budapest, 2003. január 7.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila

(797/A/2001)